

ՀԱՄԱՊԵՐՈՒՄԻ (Բ) ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՔԵՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՃՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

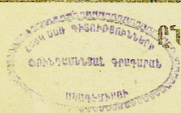
ԸՆԿ. Ի. ՍՏԱԼԻՆԻ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ
16-րդ ԿՈՒՍ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

A $\frac{III}{3349}$

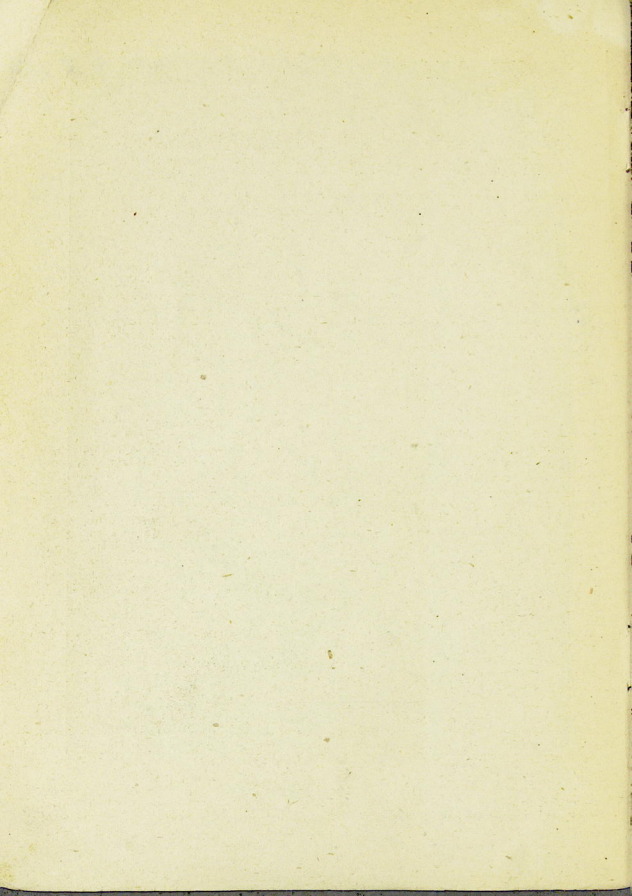
ՊԵՏԼԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

1950 թ. ՑԵՐԵՎԱՆ

~~1744~~ A ^{III} 3342

ՀՆԿ. Ի. ՄՏԱԼԻՆ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ԱՃՈՂ ԺԳՆԱԺԱՄԸ ՅԵՎ ԽՈՐՀՐԴՎՅՈՒՆ ՄՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՔՐՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հինգերեք, 15-րդ համադումարեց հետո անցել է 2 և կես տարի։ Թվում է, թե դա այնքան էլ մեծ ժամանակ չի, մինչդեռ այդ ժամանակվա ընթացքում ամենայուրվ փոփոխություններ են տեղի ունեցել ժողովրդների և պետությունների կյանքում։ Յեթն յերկու բառով բնորոշելու լինենք անցած շրջանը, այն կարելի չե անվանել բնկմամբ շրջան։ Այն բնկման շրջան է յերեղ վեց միայն մեզ համար—կորհրդային Միության համար, այլև ամբողջ աշխարհի կապիտալիստական յերկրների համար։ Սակայն այդ 2 բնկումների միջև արմատական տարբերություն կա։ Այն ժամանակ, յերբ այդ բնկումը հորհրդային Միության համար նշանակել է շրջադարձ դեպի մեր և ավելի յուրե տնտեսական վերելք, կապիտալիստական յերկրների համար այդ բնկումը նշանակել է շրջադարձ դեպի տնտեսական անկում։ Մեզ մտ, հորհրդային Միության մեջ տեղի առնող յերկրների յերկրների համար, յերբ արդյունաբերության և յեր գյուղատնտեսության մեջ վերելք է, մրավել մտ, կապիտալիստների մտ, եկամուտի-կային, յեր արդյունաբերության և յեր գյուղատնտեսության մեջ մեղմում։

Այդ է ներկայիս դրության պատկերը յերկու խոսքով։

Հինգեք կապիտալիստական յերկրների դրությունը 2 և կես տարի առաջ։ Արդյունաբերական արտադրանքի և առևտրի աճում, կապիտալիզմի համարյա բոլոր յերկրներում։ Հումուլի և սննդամթերքի արտադրության աճում համարյա բոլոր ազգաբային յերկրներում։ Լուսավարական յերկրների շահանքների շուրջը, վորպես ամենախաբույն կապիտալիզմի յերկրի։ Հաղթանակի յերկրների շահագրգռման մասին։ Յերկրայադուլ յերկրների առաջ։ Գովերդներ յերկրի նոր տեխնիկայի, յեր պատիվ կապիտալիստական յերկրների առաջ։ Կապիտալիզմի շահագրգռման և կապիտալիստական ստորին յերկրների անխոստակելի ամբողջության երայի հուշակումը։ Հնդկանուր ադուդի ու աղաղակ յերկրների յերկրի

անխոստակելի կործանման, ԽՍՀՄ անխոստակելի յերկրների մասին։

Այդպես էր դրությունը յերկի։ Իսկ ի՞նչ պատկեր դրություն ունի ներկայումս։

Ներկայումս կա տնտեսական ճգնաժամ կապիտալիզմի համարյա բոլոր աղյուսաբերական յերկրներում, ներկայումս դուրդատնտեսական ճգնաժամ է բոլոր ազգաբային յերկրներում։ Հնարաղյուսման փոխարեն մասսաների աղյուսման և դործագրկության հակադարձում։ Գյուղատնտեսության վերելքի փոխարեն դուրդագրկության միլիոնավոր մասսաների ճաղալում։ Փշրվում են ցնորքներ կապիտալիզմի ամենահզորության մասին առհասարակ և յերկրի ամենապատկերի կապիտալիզմի ամենահզորության մասին առանձնապես։

Գնալով ավելի թուլանում են հաղթական յերկրների յերկրների դուրդարի և կապիտալիստական յերկրների առաջին յերկրների, ճաղալում ուսնողանում է պետական փառք կապիտալիզմի հակադարձ մասին, յեր հնդկանուր ադուդը կործանման մասին փոխվում է հնդկանուր շարատենչ վշրջի այն մասին, վոր պետք է պատեղ ճաղ յերկրին, վոր համարականվում է դարձացնել յեր եկոնոմիկան, յեր ամենուրեք ճգնաժամն է թաղալում։

Այդ է պատկերը ներկայումս։

Յերկրի ճիշտ այնպես, յերկրի առաջ և յերկրային յերկրի 2-3 տարի առաջ։ Բայլն վերկներ առաջ են յերկ, վոր տեխնիկայի աճում կապիտալիստական յերկրներում, արտադրողական ուսերի և կապիտալիստական յերկրների միլիոնավոր մասսաների կենսական սահմանափակ մակարդակի պայմաններում՝ անխոստակելիորեն պետք է տանեն ճգնաժամն տնտեսական ճգնաժամ։ Բուրժուական մամուլը ճիծաղում էր բայլն վերկների յերկրային արտադրողական յերկրների վրա։ Այլ սկիզբնախնները առանձնապես վում են յերկրային յերկրի այդ պորոքագից,

մարդոտական վերլուծությունը փոխարինելով լրերբալ դատարկաբանությունը՝ զհաղթակերպված կապիտալիզմին՝ մասին: Իսկ ի՞նչ դուրս յեկավ իրականում. դուրս յեկավ այն, ինչ ասում էին բալլենդիկները:

Դրանք են փաստերը:

Անցնենք կապիտալիստական յերկրների տնտեսական ճգնաժամի տվյալների քննություն:

1. ՀԱՄԱՇԽԱՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄԸ

Ա. ճգնաժամն ուսումնասիրելիս ամենից առաջ աչքի յեն խիտված հետեւյալ փաստերը:

1. Ներկա տնտեսական ճգնաժամը, գերադասաբարձր քան ճգնաժամն է:

Այդ նշանակում է, վոր առկա շատ աղբյուրներ են արտադրված, քան ռուսյան կարող են սպասել: Այդ նշանակում է, վոր արտադրված են առկա շատ մանուֆակտուրա, վառելիքային, գործարանային առարկաներ, սննդամթերք, քան յեկամ զրաժով կարող են ղենել հիմնական ապահովողներ, այսինքն ժողովրդական մասսաները, վորոնց յեկամուտը մնում է ցածր մակարդակի վրա: Բայց քանի վոր ժողովրդական մասսաների ղեկավարները ունակությունը կապիտալիզմի պայմաններում մնում է մինչև ցածր մակարդակի վրա, կապիտալիստները պահեստներում են թողնում, կամ մինչև իսկ վորչին չափում են ժամկետով ապրանքները, մանուֆակտուրան, հացը, վորպեսզի պահպանեն բարձր գները, կրճատում են արտադրությունը, հեռացնում են բանվորներին է ժողովրդական մասսաները ստիպված են աղքատանալ նրա համար, վոր չափազանց շատ ապրանք են արտադրված:

2. Ներկա ճգնաժամն առաջին համաշխարհային ճգնաժամն է պատերազմից հետո: Նա համաշխարհային է վոր միայն այն իմաստով, վոր ընդգրկում է յերկրագնդի բոլոր կամ համարյա բոլոր արդյունաբերական յերկրները—ըստ վորում նաև Ֆրանսիան, վորը սխտեմատիկորեն իր որդանկից մեջ է առնում Գերմանիայի միլիարդավոր մարկերի պարտահատուցումները, չկարողացավ խուսափել վորոշ ղեկորներային, վորը բոլոր տվյալներով պետք է փոխանցվի ճգնաժամին: Ներկա ճգնաժամը համաշխարհային ճգնաժամ է նաև այն իմաստով, վոր արդյունաբերական ճգնաժամը զուգադրվող է զյուզատնտեսական ճգնաժամին, վորն ընդ-

գրկում է աշխարհի հիմնական աղբյուրային յերկրները հումուլի է սննդամթերքի արտադրության բոլոր տեսակները:

3. Ներկա համաշխարհային ճգնաժամը զարգանում է անհավասարաչափ, չնայած նրա ընդհանուր բնույթին, այս կամ այն յերկրների ընդգրկելով տարբեր ժամանակ է տարբեր ուժով: Արդյունաբերական ճգնաժամն ամենից առաջ սկսվեց Անտատանում, Ռուսիայում, Բալկաններում: Այնտեղ նա ծավալվեց ամբողջ անցյալ տարվա ընթացքում: Միավոր դյուզատնտեսական ճգնաժամի բացահայտ հատկանիշները յերևան յեկան դեռ 1928 թվի վերջին Կանադայում, Միացյալ Նահանգներում, Արևմտախաղաղ, Բրազիլիայում, Ալյուտայիայում: Ամբողջ այս շրջանում Միացյալ Նահանգների արդյունաբերությունը վերելք էր ապրում: 1929 թվի կեսին Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների արդյունաբերական արտադրանքը հասավ համարյա ուկորդային բարձրության: Միայն 1929 թվի յերկրորդ կեսին բեկում տեղի ունեցավ և հետո արդեն ծավալվեց արդյունաբերական արտադրանքի արագալաց ճգնաժամը, վորը հետ չարտեց Միացյալ Նահանգներին մինչև 1927 թվի մակարդակը: Դրանից հետո սկսեց արդյունաբերական ճգնաժամը Կանադայում, Յապոնիայում: Այս սկսեցին սնանկացումներն և ճգնաժամը Չինաստանում և զագուլթային յերկրներում, վորտեղ ճգնաժամն առկա խորանում է արծաթի գների անկման հետևանքով, վորտեղ զերարտադրության ճգնաժամը զուգադրվում է Ֆրանսիայի անտանելի շահագործման հետևանքով կատարյալ հյուծման հասած զյուզական տնտեսությունների զայլալուծանքը: Ինչ վերաբերում է Արևմտյան Յեվրոպային, ճգնաժամն այնտեղ սկսում է ուժի մեջ մտնել միայն այս տարվա սկզբին է այն էլ վոր ամեն տեղ միահավասար ուժով: Իսկ Ֆրանսիայում այս շրջանում մինչև անհամ շարունակվում է արդյունաբերական արտադրանքի անժամը:

Յեա կարծում էմ, վոր անհրաժեշտ է ստանձնապես կանգ առնել թվական տվյալների վրա, վորոնց ցույց են տալիս ճգնաժամի զարգացումը: Վոր ճգնաժամը զյուզություն ունի, այդ մասին ներկայումս արդեն չեն վիճում: Դրա համար ել յեա կրավական նաժմը բերելով միայն մեկ վորը, բայց ընդորշ աղյուսակ, վոր վերջերս հրատարակել է Գերմանիայի զոնյունկուտուր Հետադուտությունների Խնտտոտուտը: Այդ աղյու-

սակը պատկերացնում է հանքային արդյունաբերության և խոշոր վերամշակող ինդուստրիայի հիմնական բնադալմանների զարգացումը Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Գերմանիայում, Ֆրանսիայում, Լեհաստանում և ի. Միության մեջ՝ սկսած 1927 թվից։ Վորպես հաբուր տոկոս ընդունվում է 28 թվի արտադրության մակարդակը։

Ահա այդ աղյուսակը։

Տարի	ԽՍՀՄ	ՀԱՄՆ	Անգլիա	Գերմանիա	Ֆրանսիա	Լեհաստան
1927	82,5	95,5	105,5	100,1	86,6	88,5
1928	100	100	100	100	100	100
1929	123,5	106,8	107,9	107,9	109,4	99,8
1930						
1-ին կվարտալը	155,5	95,5	107,4	93,4	118,1	84,6

Ի՞նչ է ասում այդ աղյուսակը, Նա ասում է նաև և առաջ, վոր Միացյալ Նահանգները, Գերմանիան և Լեհաստանն ապրում են արդյունաբերության արտադրանքի սուր ճրջմամբ։ 1930 թվի առաջին յեռամսյակում Միացյալ Նահանգներում արդյունաբերության արտադրանքը 29 թվի առաջին կեսի վերելքից հետո 29 թվի առաջին կեսի հետ համամատաս ընկել է 10,8 տոկոսով, իջնելով մինչ 1927 թվի մակարդակին։ Գերմանիայում արտադրության 3 տարվա կանգառումից հետո արտադրանքն անցյալ տարվա հետ համամատաս իջել է 8,4 տոկոսով, ընկնելով 27 թվի մակարդակի հետ համամատաս 6,7 տոկոսով, իսկ Լեհաստանում անցյալ տարվա ճգնաժամից հետո արտադրանքի մակարդակն անցյալ տարվա հետ համամատաս իջել է 15,2 տոկոսով, ընկնելով 27 թվի մակարդակից 3,9 տոկոսով։

Աղյուսակն ասում է՝ յերկրորդ, վոր Անգլիան արդեն յերեք տարի յե, վոր մնում է նույն տեղում, 1927 թվի մակարդակի վրա է ապրում և ծանր տնտեսական անշարժություն, ըստ վորում 1930 թվի առաջին քառորդին նա արդեն կարողացել է իջնցնել իր արտադրանքի մակարդակն անցյալ տարվա հետ համամատաս 0,3%-ով, այսպիսով մտնելով ճգնաժամի սկզբնական շրջանը։

Աղյուսակն ասում է յերրորդ, վոր խոշոր կապիտալիստական յերկրներից միայն Ֆրանսիայում տեղի ունի խոշոր արդյունա-

բերության վորոշ աճում, ըստ վորում, յեթե 28 թվի աճման տոկոսը յեղել է 13,4, 29 թվի տոկոսը յեղել է 9,4 տոկոս, 30 թվի առաջին քառորդինը 29 թվի հետ համամատաս յեղել է ընդամենը 3,7, այսպիսով, տարեցույտի տալով աճման իջնող կորագիծ։

Ի վերջո, աղյուսակն ասում է, վոր աշխարհի յոլոր յերկրներից միայն խորհրդային Միության մեջ տեղի ունի խոշոր արդյունաբերության բուռն վերելք, ըստ վորում արտադրության մակարդակը 1930 թվի առաջին քառորդինը զբաղանցում է 27 թվի մակարդակն ալելով ըստ յերկու անգամ, իսկ աճման տոկոսը բարձրանում է 28 թվի 17,6-ից մինչև 23,5 տոկոսի 29 թ., 32 տոկոսի 1930 թ. առաջին քառորդին, այսպիսով տալով աճման բարձրացող կորագիծ։

Կարող են ասել, վոր յեթե այդպես է դրույթյունը տարվա առաջին քառորդում, անհնարին է, վոր այս տարվա յերկրորդ քառորդում դրույթյունը փոխվի զեպի լավը։ Սակայն յերկրորդ յեռամսյակի տվյալները վճռականորեն ժխտում են նման յենթադրությունը։ Ընդհակառակը, նրանք ասում են, վոր յերկրորդ յեռամսյակում դրույթյունն ալելի վատացել է։ Այդ տվյալները խոսում են արժեթղթերի նոր անկման մասին Նյու-Յորկի բուրսայում, սնանկությունների նոր ալելի մասին։ Միացյալ Նահանգներում, արտադրության նոր կրճատման, բանվորների աշխատավարձի նոր անկման, դրծագրկության աճման մասին Միացյալ Նահանգներում, Գերմանիայում, Անգլիայում, Իտալիայում, Ճապոնիայում, Հարավային Ամերիկայում, Լեհաստանում, Ջեխուսովյա վիլիայում և այլն։ Ֆրանսիայի արդյունաբերության մի շարք բնագավառներում սկսվել է կանգառում, վորը ներկա միջադպին տնտեսական դրույթյան պայմաններում սկսվող ճգնաժամի ցուցանիշ է։ Միացյալ Նահանգներում կան ալելի զան 6 միլիոն դրծագրկները։ Իտալիայում, Հարավային Ամերիկայում, Ճապոնիայում՝ մեկական միլիոն, Լեհաստանում, Ջեխուսովյա կիայում, Ալգերիայում՝ 500-ական հազար։

Յեա արդեն յեմ խոսում դյուլատնեսական ճգնաժամի հետագա սրման մասին, վորը միլիոնավոր ֆրեմեքների և աշխատավոր դյուլացիների քալքայման դուռն է հասցնում։ Գյուլատնեսություն զերարտադրության ճգնաժամը հասել է այն տու-

տիճանի, վոր բարձր գնեցրեւ և շահը պահպանելու համար Բրադիլիայի բուրժուազիան ծովու և Թափեր 2 միլիոն պարկ սուրճ, Ամերիկայում սկսել են ածուխի փոխարեն յնդիպատացորեն այրել: Գերմանիայում միլիոնավոր փութ համար դարձրել են խոզերի կեր, բոլոր միլիոնները ձեռք են առնվում կրճատելու լամբակի և ցորենի ցանքերը 10-15 առիւծով: Անա ծավալված համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի պատկերը:

Բներկայումս, յերբ համաշխարհային տընտեսական ճգնաժամը ծավալում և իր կործանարար դործունելութունը, հատակ լինեցնելով միջին և մանր կապիտալիստների ամբողջ խավը, բայցայնով լատիֆորական արխաուկրատիայի և Ֆերմերների ամբողջ խմբեր, սովի դատապարտելով լատիֆորների միլիոնավոր մասնաճեղքին, բոլորը հարց են առնում. «Վո՞րն և ճգնաժամի պատճառը, վո՞րն և նրա հիմքը, ինչպե՞ս պայքարել նրա դեմ, ինչպե՞ս վրէժացնել նրան»: Հղանում են ճգնաժամի ամենարագածդան «տեսութուններ», առաջարկվում են ճգնաժամի մեղմացման, «կանխման», «վերացման» ամբողջ նախադեբը, բուրժուական ոպողիցիաները հանդիմանում են բուրժուական կառավարութուններին, վորոնք, բանեց դուրս և դալիս, վոր «բոլոր միլիոնները չեն ձեռք առել ճգնաժամը կանխելու համար»: «Դեմոկրատները» մեղադրում են «հանրապետականներին». «Հանրապետականները՝ դեմոկրատներին» և բոլորը միասին Հոսվերի խմբակին, նրա «Ֆեդերալ ռեզերվային սխտեմին», վորը չի կարողացել «սանձահարել» ճգնաժամը: Կան անգամ այնպիսի փառաստուներ, վորոնք համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի պատճառը տեսնում են բարյալեկիների վորդապիճների մեջ: Յեսի ի նկատի ունեմ հայտնի «արդյունաբերություն» մեկտի ինկարդին, վորն իսկապես շատ քիչ և նման արդյունաբերողի և ավելի շուտ հիւնեցնում է՝ «արդյունաբերողին»՝ գրականագետները չըմանում և զրպականացնում «արդյունաբերողին» չըմանում (Յիփտի):

Հասկանալի չէ, վոր այս տեսութունները և նախադեբեր վոչ մի առընչութուն չունեն դիսուլթյան հետ: Պետք է ընդունել, վոր բուրժուական տնտեսագետները կատարյալ սնանկներ դուրս յեկան դեմ հանդիման դալով ճգնաժամին: Դեռ ավելին: Նրանք չունեցան անգամ կյանքի գրգռողության այն միջիմումը, վոր նրանց նախորդները վոչ բոլոր դեպքերում չեն ունե-

ցել: Այդ պարոնները մոռանում են, վոր ճգնաժամը չի կարելի դիտել վորոշս պատահական յերկույթ կապիտալիստական տնտեսության սխտեմում: Այդ պարոնները մոռանում են, վոր տնտեսական ճգնաժամը կապիտալիզմի տնտեսականի հանդեպն են: Այդ պարոնները մոռանում են, վոր ճգնաժամը ծննդեցի կապիտալիստական տնտեսության ծնունդի հետ միասին: Ավելի քան հարյուրավոր տարիներ ընթացում պարբերաբար տեղի յեն ունեւորում տնտեսական ճգնաժամեր, կրկնվելով յուրաքանչյուր 12, 10, 8 կամ ավելի քիչ տարին մի անգամ: Այդ ժամանակում բոլոր գույների բուրժուական կառավարութունները բոլոր աստիճանի ունակութունների բուրժուական դործիչները, բոլորն առանց բացառության փորձել են իրենց ուսերը, ճգնաժամը բերել «կանխելու» և «վրէժացնելու» դրա: Սակայն նրանք բոլորն էլ պարտութուն են կրել, վորովհետեւ չի կարելի կանխել կամ վրէժացնել տնտեսական ճգնաժամը, մնալով կապիտալիզմի չըլանակներում: Ի՞նչ դարձանալի բան կա, յի՞թե ներկայիս բուրժուական դործիչները նույնպես պարտութուն են կրում: Ի՞նչ դարձանալի բան կա, վոր բուրժուական կառավարութունները ձեռնարկումները գործնականում տանում են վոչ թե դեպի ճգնաժամի մեղմացում, վոչ թե դեպի աշխատավորների միլիոնավոր մասնաճեղքի դրության թեթևացում, այլ դեպի «նախկապումների» նոր պոռթկումներ, դեպի գործադրելության նոր ալիք, դեպի թույլ կապիտալիստական միավորումների «կլանում» ավելի ուժեղ կապիտալիստական միավորումների կողմից:

Գերատառգրության տնտեսական ճգնաժամը չի՞մք, դրանց պատճառը հենց կապիտալիստական տնտեսության բուն սխտեմի մեջ է: Ծգնաժամի հիմքը արտադրության հասարակական բնութի մի և արտադրության արդյունքի յուրացման կապիտալիստական յեղանակի միջև յեղած հակասության մեջ և կապիտալիզմի այս հիմնական հակասության արտահայտություն և այն հակասությունը, վորով գոյութուն ունի մի կողմից կապիտալիզմի արտադրական հնարավորութիւնների հակադական աման միջև, վորը նպատակ ունի մաքսիմում կապիտալիստական շահ ստանալ և մյուս կողմից աշխատավորների միլիոնավոր մասնաճեղքի վճարունակ պահանջի համեմատական անխման միջև, մասնաճեղքի, վորոնք կենսական մակարդակը կապիտա-

լիսանհիմն ամբողջ ժամանակ աշխատում են պահպանել ծայրահեղ միջնորդի սահմաններում: Մրցութիւնը տանելու համար, ալիքի շատ չափ ստանալու համար՝ կապիտալիստները ստիպված են զարգացնել տնտեսական, ռազմաօդային կառավարել, սակագանքներ բանվորների շահագործումը, ծայր տոտիման բարձրացնել իրենց ձեռնարկութիւններն արտադրական հնարավորութիւնները:

Իրարից հետ չմնալու համար, բոլոր կապիտալիստները ստիպված են այս կամ այն կերպ մտնել արտադրական հնարավորութիւնների կատարի զարգացման այս ճանապարհին: Սակայն ներքին և արտաքին շուկան, բանվորների և գյուղացիների միջոտնափոր մասսաների դեմոկրատական ուժակութիւնը, մասսաների, վորոնք վերլին հաշվով հանդիսանում են հիմնական զնորդները, մնում են ցածր մակարդակի վրա: Այստեղից են դալին զերարտադրութեան ճգնաժամները, այստեղից էլ առաջ են դալին այն հետեւեալները, վորոնք զին թե չապարհաբար կրկնվում են և վորոնց հետեւանքով ապրանքները մնում են չծախված, արտադրութեանը կրճատում են, գործադրելութիւնն աճում են, աշխատավարձն ընկնում են և դրանով ալիքի սրվում են հակասութիւնն արտադրութեան մակարդակի և վճարուհան պահանջի մակարդակի միջև: Գերարտադրութեան ճգնաժամն այս հակասութեան արտահայտութիւնն է, բուռն և կործանելի ձևերով: Յեթն կապիտալիզմը կարող մտք հարմարեցնել արտադրութեանը վնջ թե մաքսիմալ շահի ստանալուն, այլ սխտեմատիկորեն բարելավել ժողովրդական մասսաների դրութեանը, յեթն մա կարողամտք շահի գործողելի վնջ թե պարագիտ դասակարգերի Բմահաճութեանը բալարարելու համար, վնջ թե շահագործման մեքողների կատարելութեանը համար, վնջ թե կապիտալի արտահանման համար, այլ սխտեմատիկորեն բարձրացնել բանվորների և գյուղացիների մշտաբալան դրութեանը, այն ժամանակ եզմեմեմեր չեղին լինի: Սակայն այն ժամանակ կապիտալիզմն էլ չեթ լինի: Զգնաժամերը վնջնչացնելու համար պետի են վնջնչացնել կապիտալիզմը:

Այլ և զերարտադրութեան տնտեսական ճգնաժամներն հիմքն առհասարակ:

Սակայն ինդիւիդ դրանով չի կարող սահմանափակել ներկա ճգնաժամը ընդդէմ: Ներկա ճգնաժամը նախորդ ճգնաժամերի հասարակ կրկնութեանը չի միայն: Նա տեղի յս ունենում և ծախվում են մի քանի

նոր պայմաններում, վորոնք անհրաժեշտ են յերկման հանել՝ նրա լիակատար պատկերը ստանալու համար:

Ներկա ճգնաժամը բարդանում է խաբանում և մի ամբողջ շարք առանձին հանգամանքներով և առանց այդ հանգամանքների պարզելու անհնարին և պարզ պատկերացում կազմել նրա մասին: Վորոնք են այդ առանձին հանգամանքները:

Դրանք, այդ առանձին հանգամանքները հանգում են հետեյալ բնորոշ փաստերին.

1. Զգնաժամն ամենից ալիքի ուժեղ կերպով անդրադարձավ կապիտալիզմի գլխավոր յերկրի, նրա ամբողջի—Միացյալ Նահանգներն վրա, վորն իր ձեռքին կենտրոնացրել են աշխարհի բոլոր յերկրների ամբողջ արտադրութեան և սպասման կեսից մոշ պակասը: Հասկանալի յե, վոր այս հանգամանքն անպայման պետք և տանի դեպի ճող նաժամի ազդեցութեան շրջանի հակապահանքնարձակումը, ճգնաժամի սրումը, համաշխարհային կապիտալիզմի համար անհաշիվ դժվարութիւնների կուտակումը:

2. Տնտեսական ճգնաժամի ծախվման ընթացում գլխավոր կապիտալիստական յերկրների արդյունաբերութեան ճգնաժամը մոշ թե պարզապես դուշադողելց, այլ միաձուլելց ագրարային յերկրների գյուղատնտեսական ճգնաժամին, խառացնելով դժվարութիւնները, կենտրոնելով տնտեսական ակտիւութեան բնորոշումը անկման անխուսափելիութեանը: Թոք չկա այն մասին, վոր արդյունաբերական ճգնաժամը կուտեցանքի գյուղատնտեսական ճգնաժամը, իսկ գյուղատնտեսականը կյերկարաձիլ արդյունաբերական ճգնաժամը, վորը չի կարող չտանել դեպի տնտեսական ճգնաժամի խորացումն իր ամբողջութեամբ վերցրած:

3. Ներկայիս կապիտալիզմը, ի տարբերութեան իին կապիտալիզմի, հանդիսանում և մոնոպոլիստական կապիտալիզմ: Իսկ այս կանխորոշում և կապիտալիստական միալորումների անխուսափելի պայքարն արդանքների բարձր մոնոպոլ դերերը պահպանելու համար, չնայած գերարտադրութեանը: Հասկանալի յե, վոր այս հանգամանքը ճգնաժամը դարձնելով առանձնապես տանջալից և ալիքի ժողովրդական մասսաներու համար, չնայած գերարտադրութեանը: Հանգում է հանդիսանում են ապրանքների հիմնական սպառողները, յի կարող չտանել դեպի ճգնաժամի յերկարաձուլումն, յի կարող խոշընդուտ չղնել նրա վնարացման առաջ:

4. Ներկա տնտեսական ճգնաժամը ծա-

վալովում եւ կապիտալիզմի ընդհանուր ճրգ-նաժամի հիման վրա, վորն առաջ եւ յեկեւ-դեւեւս իմպերիալիստական պատերազմի շըր-ջանում եւ վորը խորհրուում եւ կապիտալիզմի հիմքերը, հեշտադրում եւ տնտեսական ճըր-նաժամի առաջացումը:

Ի՞նչ եւ նշանակում աւա: Այս ամենից ա-ռաջ նշանակում եւ, վոր իմպերիալիստական պատերազմը եւ նրա հետեւեւեւեւներն ուժեղա-ցրին կապիտալիզմի ներխուժը, խախտեցին նրա հալստատիկութիւնը, վոր մենք ներ-կայումս տարում ենք պատերազմների եւ հե-ղափոխութիւնների եպոխան, վոր կապի-տալիզմն արդեն համաշխարհային տնտե-սութեան միակ եւ համաշխարհային սխտե-մը չէ ալլան, վոր տնտեսութեան կապիտա-լիստական սխտեմի կողքին գոյութիւն ու-նի օտցիալիստական սխտեմը, վորն աճում եւ եւ դարդաւում հարկադրվելով կապիտալիս-տական սխտեմին եւ, վորն իր գոյութեան փաստով անդամ ցուցադրում եւ կապիտալիզ-մի ներխուժութիւնը, ցնցում եւ նրա հիմ-քները:

Ապա այս նշանակում եւ, վոր իմպերիա-լիստական պատերազմը, հեղափոխութեան հաղթանակը խորհրդային Միութեան մէջ, ցնցեցին իմպերիալիզմի հիմքերը դադութա-յին եւ կախյալ յերկրներում եւ վոր իմպերիա-լիզմի հեղինակութիւնն այդ յերկրներում արդեն խախտված եւ, վոր նա այլևս անկա-րող եւ ինչ յեղանակով տիրութիւնն անել այդ յերկրներում: Ապա այս նշանակում եւ, վոր պատերազմի ժամանակ եւ նրանից հետո դադութային եւ կախյալ յերկրներում առաջ յեկեււում եւ անց իր սեփական յերիտասարդ կապիտալիզմը, վորը չուկաներում հաղո-ղութեամբ մրցում եւ հին կապիտալիստական յերկրների հետ, սրելով ու բարդացնելով պայքարը ապառման շուկաների համար:

Ի վերջո, այս նշանակում եւ, վոր պատե-րազմը ծանր ժառանգութիւն թողցեւ կապի-տալիստական յերկրների մեծ մասին, ի պէմս ձեռնարկութիւնների խորնիկական վոչ լրիվ ընտելածութեան եւ դորադրուկ-ների միլիոնավոր բանակի գոյութեան, վորը օտերգլային բանակից փեր եւ ամփի գործա-դուրկների մշտական բանակի, վորով կա-պիտալիզմը համար աճադին գոգարութիւնն-ներ են ոտելովից դեռ մինչեւ յերկա տրն-տեսական ճղնաժամը եւ վորն ալիւլի պետք եւ բարդացին դրութիւնը ճղնաժամի ժա-մանակ:

Դրանք են այն հանդամանքները, վորոնք ամբիւր սրում եւ խորացնում են համաշխար-հային տնտեսական ճղնաժամը:

Պետք եւ ընդունել, վոր մերկա տնտեսա-կան ճղնաժամը ամենայնուրեւ եւ ամենայնուրե-ւից ճղնաժամն եւ մինչեւ յայժմ յեղած համաշ-խարհային տնտեսական ճղնաժամերի թը-վում:

2. ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՀԱՎԱՍՈՒԹՈՒՆ-ՆԵՐԻ ՍՐՈՒՍԸ

Համաշխարհային տնտեսական ճղնաժամի կարեւորագույն հետեւեւեւներն եւ համաշխար-հային կապիտալիզմի հակասութիւնները մերկացումն ու սրումը:

Մերկանում եւ սրվում են հակասութիւն-ները կարեւորագույն իմպերիալիստական յերկրների միջով, պայքարը ապառման շու-կաների համար, պայքարը հումուլթի հա-մար, պայքարը կապիտալի արտահանու-թեան համար: Ներկայումս կապիտալիստա-կան յերկրներից եւ վոչ մեկին չի յալարա-րում ազեկցութեան շըջանակների եւ դա-դութեան հին բաժանումը: Նրանք տեա-նում են, վոր վերալիւ եւ ուժերի փոխհարա-բերութիւնը, վոր պետք եւ դրա համեմատ վերաբաժանել ապառման շուկաները, հու-մուլթի աղբյուրները, ազեկցութեան շըջա-նակները եւ այլն: Գլխաւորն այդ հակասու-թեաների մէջ Միացյալ Նահանգների եւ Անգլիայի միջով յեղած հալստատիկութիւնն եւ: Թե պատրաստի ապրանքների արտահանու-թեան բնադալստում եւ թե կապիտալի ար-տահանութեան անդադարում պայքարը տե-ղի յե ունենում գլխաւորապէս Միացյալ Նահանգների եւ Անգլիայի միջով: Վերցրե-ք վորեն տնտեսական թերթ, ապրանքների կամ կապիտալի արտահանութեան վերաբը-յալ վորեն փաստաթուղթ եւ դուք կհամոզ-վեք դրանում: Պայքարի գլխաւոր առաջ-երեւն են Հարաւային Ամերիկան, Ձիւսաստա-նը, հին իմպերիալիստական պետութիւն-ների դադութեան ու դոմինիոնները: Ուժե-րի դերակալութիւնն այդ պայքարում, եւ այն եւ վորտակի դերակալութիւնը Միաց-յալ Նահանգների կողմն եւ: Այդ գլխաւոր հակասութիւնից հետո դալիս են, թե՛ն վոչ գլխաւոր, բայց բալականաչափ իշական հա-կասութիւնների Ամերիկայի եւ Ժապոնիա-յի. Գերմանիայի եւ Ֆրանսիայի, Ֆրանսիա-յի եւ Իտալիայի, Անգլիայի եւ Ֆինլանդիայի մէ-տով եւ այլն:

Վոչ մի կասկած չիւնել չի կարող, վոր դարդացող ճղնաժամի հետեւեւեւեւից պայքա-րը ապառման շուկաների համար, հումուլ-թի համար, կապիտալի արտահանութեան համար կուժեղանա ամեն ամիս եւ ամե-ն րը:

Պաշարի միջոցներն են.—մաքսային քաղաքականութիւնը, եփան ապրանքը, եփան վարկը, ուժերի մերախմբավորումը և նոր ռազմաքաղաքական դաշինքները, սպառազինումները անուամբ և նոր իմպերիալիստական պատերազմների նախապատրաստութիւնը և ի վերջո պատերազմը։ Յետ ասացի, վոր ճշմարտան ընդգրկել և արտաբերութեան բոլոր բնագավառները։ Սակայն կա մեկ բնագավառ, վորի վրա ճշմարտապէս անդրադարձել։ Այդ բնագավառը—աղմուկան արդււնաբերութիւնն է։ Այն ամբողջ ժամանակ աճում է, չնայած ճշմարտմին։ Բուրժուական պետութիւնները կատարել կերպով սպառազինվում և վերնապահութիւնում են։ Ինչի՞ համար։ Իհարկէ, վաղ դրացի անկող, այլ պատերազմի։ Իսկ պատերազմը պետք է իմպերիալիստներին, վորովհետեւ նա աշխարհը բաժանելու, շուկաները բաժանելու, հումուլթի աղբյուրները բաժանելու, կապիտալի դործադրման շրջանները բաժանելու միակ միջոցն է։ Միեւնոգայն հասկանալի չէ, վոր այս պայմաններում, աշխարհ կոչված, պացիֆիզմը սպրդում է իր վերջին որերը։ Աղգերի լիզան կնիզանի նեխում է։ «Ձիւնաբախման նախագիծերը» անդուռը են ընկնում, իսկ ծոփային սպառազինումները կրճատելու կոնֆերենցիաները վերածվում են նավատորմը նորոգելու և ընդարձակելու կոնֆերենցիաների։

Այս նշանակում է, վոր պատերազմի վրտանդն աճելու յե արագացող տեմպով։

Թող սոցիալ-դեմոկրատները դատարկարանեն պացիֆիզմը, խաղաղութիւնը, կապիտալիզմի խաղաղ գարգացման մասին։ Սոցիալ-դեմոկրատների իշխանութեան դուրս կանգնելու փորձը Բերմանիայում և Անգլիայում ցույց տվեց, վոր պացիֆիզմը ներանց համար միայն դիմակ է, վորն անհրաժեշտ և նոր պատերազմների նախապատրաստութիւնը քողարկելու համար։

Բ. Մերկանում են և արվելու յեն հակասութիւնները հաղթանախող և պարտված յերկրների միջով։ Վերկրների թվում յեն ներկառի ունեւ զէլլաւորտայեն Գերմանիային։ Կասկած չկա, վոր ճշմարտի և շուկաների պրոբլէմի սրման հետեւանքով կուժեղանա ճշմարտ Բերմանիայի վրա, վորը վոչ միայն պարտապան է, այլև խոշորագույն արտահանող։

Ուրիզիալ հարարերութիւններն են ստեղծվել հաղթող յերկրների և Գերմանիայի միջով։ Այդ հարարերութիւնները կարելի յե պատկերացնել պերմաբոլի կերպարանքով,

վորի գլխին տիրաբար նստած են Ամերիկան, Ֆրանսիան, Անգլիան և այլն, ձեռքներին Յունդի պլանը, վրան գրված «վնարի»։ Իսկ ներքեւում տափակել և Գերմանիան, վորը կալվից դուրս է դալիս, ստիպված է յարել իր բոլոր ուժերը, վորպեսզի կատարի միլիարդներով պատերազմական տուգանք վճարելու հրամանը։ Դուք ուզում եք իմանալ, թէ ի՞նչ բան է այդ։ Այդ «Լիպարտի» վոզինը է։ Մտածել, թէ նման դրութիւնը կարող է անհետեւանք անցնել համալսարհային կապիտալիզմի համար, նշանակում է կյանքից վոչինչ չհասկանալ։ Մտածել, վոր գերմանական բուրժուազիան կկարողանա առաջիկա տարւ տարվա ընթացքում վճարել 20 միլիարդ մարկ, իսկ գերմանական պրոլետարիատը, վորի վրա կհիսակ լուծ է ծանրացած, չիք և ճշտաբար բուրժուազիայի լուծը—Թույլ կտա գերմանական բուրժուազիային ճամել իրենից այդ ջսան միլիարդն առանց լուրջ կոիւնքի և ցնցումների, նշանակում է կորցնել ինքը։ Թող գերմանական և Ֆրանսական քաղաքականաշտներն այնպիս ցույց տան, վոր իրենց հավատում են այդ հրաշքին։ Մենք, բայլեւիկներս, հրաշքներ չենք հավատում։

Գ. Մերկանում են հակասութիւններն իմպերիալիստական պետութիւնների և դադութային ու կախյալ յերկրների միջով։ Անող տնտեսական ճշմարտը չի կարող չուժեղացնել իմպերիալիստների ճնշումը գաղութների և կախյալ յերկրների վրա, վորոնք հաղթանանում են սպառման և հումուլթի հիմեական շուկաները։ Յեով իսկապես, ճնշումը ծաղրահողորեն ուժեղանում է։ Փաստ է, վոր յիմպրական բուրժուազիան ներկայումս պատերազմի մեջ է չիք հաղուցելու, Հնդկաստանի, Հնդկաչինի, Ինդոչինիայի, Հնդախալային Աֆրիկայի հետ։ Փաստ է, վոր «անկախ» Ձինաստանն արդեն փաստորեն բաժանված է աղջեցութեան չըըընալաների, իսկ հակահեղափոխական գոմինդաւականները գնեւերալական ղոճմուկները, կոլիւով իրար հետ, քաջալելով չին ժողովրդին, կատարում են իմպերիալիստական ըանակի իրենց տերերի կամը։

Պետք է վերջնականապես անհալոդութեան մատնել ճամարել այն կեղծ վերախն, թէ Զինաստանի ուսուսան գեապանատներն աշխատողներն են մեղավոր Զինաստանի չխաղաղութեան և անդորրութեան խախտման համար։ Վաղուց արդեն ուսուսական դեպտանտներ չկան թէ հարավային և թէ միջին Զինաստանում։ Սակայն դրա փոխարեն կան անդիական, ճապոնական, գերմանա-

կան, ամերիկյան և ամեն տեսակի ուրիշ ղեկավարաւորներ:

Վաղուց արդեն ուսումնական ղեկավարաւորներ չկան թե՛ հարավային և թե՛ միջին Արեւմտեանում: Սակայն դրա փոխարին չինական պատերազմող ղեկավարներին մոտ կան դերմանական, անդլիական, ճապոնական սաղմավալան խորհրդատուներ: Ռուսական ղեկավարաւորներ վաղուց արդեն չկան այնտեղ: Սակայն դրա փոխարին կան անգլիական, ամերիկյան, դերմանական, չեխոսլովակյան և ամեն տեսակի ուրիշ թնդանութիւն, հրացաններ, սղանավոր, տանկեր, թուճավոր պարզեր: Յեւ ինչ և ստացվում է ճապոնացիների և անգլիացիների փոխարին ներկայումս հարավային և միջին Արեւմտեանում մենք ունենք ամենամեծաթիւ, ամենուրեքմանի: ղեկավարական պատերազմ, զորք Ֆիննանավորվում և հրահանգավորվում և Յեւրոպայի և Ամերիկայի ճապոնացիները պետութային կողմից: Ստացվում է կապիտալիստական պետութայինների ճապոնացիների անշատանքի բալական պիկանտ պատկեր: Հայտնի չէ միայն, թե ինչ կողմ ունեն այդտեղ ուսումնական բալլաները:

Ենթադրելի կլինի կարծել, զոր իմպերիալիստներին այդ խորհրդայիններն անհետեւ գտնեք կանցնեն նրանց համար: Արեւմտեան բանվորներն ու գյուղացիներն արդեն պատասխանել են նրանց խորհուրդներ և կարծիք բանակ կազմակերպելով:

Ասում են, զոր այնտեղ կազմվել և խորհրդային կառավարություն: Յեւ կարծում եմ, զոր յեթե դա ճիշտ է, դրանում մոլոր էլ զարմանալի բան չկա: Կասկած չի կարող լինել, զոր միայն խորհուրդները կարող են փրկել Արեւմտեանին վերջնական ճալքալուծից և աղքատութայինից:

Ինչ վերաբերում և Հնդկաստանին, Հնդկացիներին, Ինդոնեզիային, Աֆրիկային և այլն, կասկածից դուրս և հեղափոխական շարժման աճումն այդ յերկրներում, զոր յերբեմն դառնում և աղքատին պատերազմ աղատաբողոքյան համար: Պարսի բուրժուաները մտածում են արյամբ վողողել այդ յերկրները, հենվել վոստոկիական ավիաների վրա, սղանվել կանչել Գանդիին նման մարդկանց: Միայն կասկած չի կարող լինել, զոր վոստոկիական ավիաները վառ հենարան են: Յարեղը նույնպես իր ժամանակին փորձեց հենվել վոստոկիական ավիաների վրա: Սակայն թե ինչ դուրս յեկավ դրանից՝ հայտնի չէ բոլորին: Ինչ վերաբերում Գանդիին տիպի

ոչնականներին, ցարեղմը մի ամբողջ խումբ ունեն նրանցից, ի դեմս ամեն տեսակի լեւերբալ համաձայնականների, վորից սակայն կոնֆուզից բացի վոչինչ չստացվեց:

Դ. Կապիտալիստական յերկրներում յեկան յեկան և սրվեցին հակասութայինները բուրժուազիայի և պրոլետարիատի միջև: Զգնաժամն արդեն կարողացել և ուժեղացնել կապիտալիստների ճնշումը բանվոր դասակարգի վրա: Զգնաժամն արդեն կարողացել և կապիտալիստական ուղիներով յալանել, բանվոր դասակարգի դրուժյան վատացման, զործադրութային անման, զործադրութային մշտական բանակի ընդարձակման, ալյատաւալարժի անկման նոր ալիք առաջ բերել: Զարմանալի չէ, զոր այս հանդիմանները հեղափոխականացնում են իրաւորությունը, սրում են դասակարգերի պայքարը, բանվորներին մղում են դեպի նոր դասակարգային մարտեր:

Սրա հետեւանով կործանվում ու վոչնչանում են սոցիալ-դեմոկրատական ցնորները բանվորական մասսաների մեջ: Սոցիալ-դեմոկրատների իշխանութային դուրս անցնելու փորձից հետո, յերբ նրանք վիժեցնում են յորդանաւորները, կազմակերպում են յին նոր լիաւորներ, դնդաւահարում են յին բանվորներին, բանվորների ականջին վորպես դաժան ծիծաղ են հնչում կեղծ խոստումները, ճարտարական դեմոկրատիայի, ճարտարական խաղաղութային, պայքարի ճալղաղ մեթոդները՝ մասին: Եւ ու կան արդյոք ներկայումս բանվորներ, վորոք ընդունակ լինեն հալածաւոր սոցիալ-Ֆալիստների կեղծավոր ճարտաներին: 1929 թվի ոպտոստի մեկի հայտնի բանվորական ցուլցերը պատերազմի վառաւոր դեմ և 30 թվի մարտի 6-ի հայտնի բանվորական ցուլցերը զործադրութային դեմ ցուլցին տուլիս, զոր բանվոր դասակարգի լաւագույն մարդիկ արդեն յերես են դարձրել սոցիալ-Ֆալիստներին: Տնտեսական ճնշումով նոր հարված կհասցնի բանվորների սոցիալ-դեմոկրատական իլյուզիաներին:

Եւ ու չեն գտնվի ներկայումս այնպիսի բանվորներ, վորոք ճշգնաժամի հետեւանով առաւանգած անանկացումներից և ճալքալուծից հետո համաձայն են հալածաւոր ճարտարաւոր բանվորին՝ հարստացման հնարաւորութայինը ճեմոկրատացված ալիքներական ընկերութայիններին մասնակցելու միջոցով: Կասկած չէ, զոր ճշգնաժամը ջալիւ ջալիւ հարված կհասցնի բոլոր այսպիսի և նման իլյուզիաներին:

Սակայն բանվորական մասսաների հեռա-

ցումը սոցիալ դեմոկրատիայից նշանակուած է նրանց շրջադարձը կոմունիզմի կողմը: Իրականում արդպես եւ լինում են: Կոմկուսակցութեանը հարող արհեստակց-շարք-ման առումը, կոմկուսակցութեաններէ ընտրակոմ հանդուրձումները, կոմունիստներէ զերեւելով արհեստակցութեանը տեղի ունեցող դժբաղդներն ակնթիւ, տեսնական զոր-ծաղակներն թողաճական բողոքի վերածվել-լը, կոմունիստներն դեկալարութեամբ կոմունիզմին համակողջ բանվորներէ մասսա-յական ցույցերը, վորոնք ամենաաշ-խուշտ արձազանք են դառնում բան-վոր դասակարգի մեջ, — այս բոլորն ասում են, վոր բանվորական մասնա-կները կոմկուսակցութեան մեջ տես-նում են միակ կուսակցութեանը, վորն ընդունակ եւ պայքարի կապիտալիզմի դեմ, միակ կուսակցութեանը, վորն արժանի յե բանվորների վստահութեամբ, միակ կու-սակցութեանը, վորի հետ կարելի յե ե պետք ե պայքարի դուրս գալ համուն կապիտալիզմից ազատագրելու: Դա մաս-սանքն է շրջադարձն ե դեպի կոմունիզմը: Դա մեր յեղադարձան կոմունիստական կուսակ-ցութեաններէ բանվոր դասակարգի խոշոր մասսայական կուսակցութեանն է:

Հարկավոր ե միայն, վոր կոմու-նիստները կարողանան դնահատել դրութեանը ե ողտալործին այդ, ինչպես պետք ե: Ծաղակելով անհաշտ պայքար ընդդէմ սո-ցիալ-դեմոկրատիայի, վորը կապիտալի ա-դեմոստրան ե բանվոր դասակարգի մեջ, ջիւղեմիտիւլ ամեն տեսակի շեղումները լենինիզմից, վորոնք ջուր են լցնում օղիակ-դեմոկրատիայի ջրաղացին, կոմկուսակցու-թեանները ցույց են տվել, վոր իրենք զրո-տնում են ճիշտ ճանապարհի վրա: Հարկավոր ե, վոր նրանք վերջնականապէս ամրանան այդ ճանապարհի վրա, քանի վոր միայն այդ դեպքում նրանք կարող են հուսա ունենալ նվաճելու բանվոր դասակարգի մեծամասնու-թեանը ե հալոդութեամբ պատրաստել պրո-լետարիատին ստալինե դասակարգային մարտերի համար, քանի վոր միայն այդ դեպքում կարելի յե հուսա ունենալ կոմունի-ստական ինտերնացիոնալի աղեկցութեան ե հեղինակութեան հետադա բարձրացման վրա:

Այդ ե համաշխարհային կապիտալիզմի հիմնական հակասութեաններէ դրութեանը, վորոնք ծաղակահորներն սրվել են համաշ-խարհային տնտեսական ճգնաժամի հետեան-քով:

Ի՞նչ են ասում այս միտքները: Նրանք աս-

ում են, վոր կապիտալիզմի ստաբիլիզացիան մասնում ե իր վախճանին:

Նրանք ասում են, վոր մասսաների հեղա-փոխական շարժման վերելքն անելու յե նը-ռումը:

Նրանք ասում են, վոր համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը մի շարք յերկրե-րում վերանելու յե քաղաքական ճգնաժա-մի:

Այդ նշանակում ե. 1. վոր բարձրագիտն այդ դրութեանից դուրս գալու համար յիշ-ե փնտռելու հետագա փաշկազմից մեջ ներքին քաղաքականութեան բնագավառում, դրա համար ոգտագործելով բոլոր սեռե-ցիան մէկը, վորոնց թվում նաեւ սօցիալ-դեմոկրատիային:

Այդ նշանակում ե. 2. վոր բարձրագիտն յիշ-ե փնտռելու ստեղծված դրութեանից նոր իմպերիալիստական պատերազմով ե ինտերվենցիայով արտաքին քաղաքականու-թեան բնագավառում:

Այդ նշանակում ե, ի վերջո, վոր պրոլե-տարիատը, պայքարելով կապիտալիստիկա-շահագործման ե պատերազմի վտանգի դեմ, յիշ-ե փնտռելու հեղափոխութեան մեջ:

3. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ԿԱՊԻ-ՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐԵՆԵՐԻ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒ-ԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ա. Յես արդեն խոսեցի համաշխարհային կապիտալիզմի հակասութեաններէ մասին: Սակայն բացի այդ հակասութեաններից, կա-նան մի այլ հակասութեան: Յես խոսում եմ կապիտալիստական աշխարհի ե ինտերնացիո-նալիստի միջեւ յեղած հակասութեան մասին: Ժխտ ե, այդ հակասութեանը հակասութեան չե կապիտալիստական կար-գերի ներսում: Այն հակասութեան ե մի կողմից կապիտալիզմի իր ամբողջութեամբ վերացում ե մյուս կողմից, կատուցվող սո-ցիալիզմի յերկրի միջեւ: Սակայն դա չե խանդարում, վոր նա քայքայի ե աստառի կապիտալիզմի բուն հիմքերը: Դեռ այնքինչ Այն միջեւ այժմանները յերեւան ե հանում կապիտալիզմի բոլոր հակասութեանները, համախորում ե նրանց մի կծիկի մեջ, դարձ-նելով դրանք իրենց կապիտալիստական կար-գերի կյանքի ու մահան հարց:

Դեռ համար ել ամեն անգամ, յերե կա-պիտալիստական հակասութեաններն սկսում են սրվել, բուրժուազիան իր հայացքն ուղ-ղում ե ինտերնացիոնալ Միութեան կողմը: Ձեթ կարելի արդյոք կապիտալիզմի այս կամ այն հակասութեանը կամ բոլոր հակասութեան-

ները միասին լուծել է հաշիվ Պորհրդային Միութեան, Պորհուրդների այդ յերկրի, հեղափոխության միջնաբերդի, վորն իր դուրսով մեր հեղափոխականացնում է բանվոր դասակարգին և դաշտի մերին, խանդավառում է նոր պատերազմ սկսել, խանդավառում է նորից վերաբաժանել աշխարհը, խանդավառում է տիրութուն անել իր ընդարձակ ներքին շուկայում, վորն այնքան անհրաժեշտ է կապիտալիստներին, առանձնապես տնտեսական ճգնաժամի հետեւանքով:

Այստեղից եւ առաջ և դալիս հարկերդային Միութեան վրա ավանդութիւններով հարձակում գործելու, ինտերվենցիան կատարելու տեղեկեցր, վորը այնուհետ և ուժեղանալով վաղվով ամուրստանալու մեղմամբի հետեւանքով:

Ներկա մոմենտին այդ տեղեկեցի ամենից ցայտուն արտահայտիչն է բուրժուական Ֆրանսիան, սիրաառատ պանյովրոպայի հայրենիքը, հեղուղի դաշնադրի «որոշորդ», ամենատարեւելի միլիտարիստական յերկրը յերկրադեղի բոլոր ազգերի միլիտարիստական յերկրներէն: Սակայն ինտերվենցիան յերկիցս փայտ է Այդ ճշգրիտ հայտնի յեղափոխային: Լավ, մտածում է նա, յեթե ինտերվենցիան սահուն ընթանա և վերջանա Պորհրդային Միութեան պարտութեամբ: Սակայն, ինչպէս վարվել, յեթե նա վերջանա կապիտալիստների պարտութեամբ: Զե՛ վոր արդեն յեղով մի ինտերվենցիա, վոր անհաղորդութեամբ վերջացավ: Յեթե առաջին ինտերվենցիան, յերբ ռալլելիկները դուռ բացել են, վերջացավ պարտութեամբ, ի՞նչ յերաշխիք կա, վոր յերկրորդ ինտերվենցիան նույնպէս չի վերջանա պարտութեամբ: Բոլոր տեմնում են, վոր ներկայումս ռալլելիկներն անհամեմատ ավելի ուժեղ են թե տնտեսապես, թե քաղաքականապես և թե յերկրի պաշտպանութեան իմաստով: Իսկ ինչպէս վարվել կապիտալիստական յերկրների բանվորների հետ, վորոնք թույլ չեն տա ինտերվենցիա կատարել, վորոնք կպայքարեն ինտերվենցիայի դեմ, վորոնք վորեւ նման զեպքում թիկունքից կհարեն կապիտալիստներին: Այլիլ լավ չի՞ արդար, զնա Պորհրդային Միութեան հետ, անվտանգական կապերն ուժեղացնելու ճանապարհով, վորի դեմ ռալլելիկներն եւ չեն առարկում:

Այստեղից եւ առաջանում է Պորհրդային Միութեան հետ խաղաղ հարաբերութիւնները շարունակելու տեղեկեցր:

Այսպիսով մենք ունենք յերկու կարգի ֆակտորներ, յերկու տարրեր տեղեկեցների,

վորոնք դործում են հակադէր ուղղութեանը:

Առաջինը՝ Պորհրդային Միութեան հետ տնտեսական կապերը խախտելու քաղաքականութիւնը կապիտալիստական յերկրների կողմից, պրոլետարիան հարձականալով ՊՄՄ-ի վրա, քաղաքային և քողարկված աշխատանքը ՊՄՄ դեմ ինտերվենցիա պատրաստելու համար, — դրանք ֆակտորներն են, վորոնք սպառնում են ՊՄՄ միջազգային դրութեանը: Այդպիսի ֆակտորների ազդեցութեամբ են բացատրվում այնպիսի փաստեր, ինչպէս անդլիական պահպանողական կարիներտի կողմից հարաբերութիւնների խզումը ՊՄՄ հետ, Զին-Արեւելյան յերթաթուղու դրամում չինական միլիտարիստների կողմից, ֆինանսական բոլորացան ՊՄՄ-ի դեմ, կլերականների «արշավը» ՊՄՄ դեմ պապի դիսպութութեամբ, մեր մասնադեմների ձեռքով փաստարարութիւն կողմանկարելու տար պետութիւնների դործակալների կողմից, պայթյունների և հրեհների կազմակերպումը, վորպիսիք կատարվեցին Լենա Գուլֆիլդի մի քանի ծառայողների կողմից, մահափորձերը ՊՄՄ ներկայացուցիչների դեմ Լենաստանում, թմահաճ վերաբերմունքը մեր կեցապոլիս Միացյալ Նահանգներում և Լենաստանում և այլն:

2. Կապիտալիստական յերկրների բանվորների համակրանքը և ոտնադալութիւնը Պորհրդային Միութեանը, Պորհրդային Միութեան տնտեսական և քաղաքական աճումը, Պորհրդային Միութեան պաշտպանութեան կողմնակողմն, խաղաղութեան քաղաքականութիւնը, վոր անըզորեն վարում է Պորհ. իշխանութիւնը, — այս բոլորը ֆակտորներ են, վորոնք ամբացնում են Պորհրդային Միութեան մեջադալին դրութիւնը: Այս ֆակտորների հետեւանք են այնպիսի փաստեր, ինչպէս, որինակ՝ Զին-Արեւելյան յերկաթուղու կոնֆլիկտի հետո լիկվիդացիան, Մեծ Բրիտանիայի հետ հարաբերութիւնների վերականգնումը, կապիտալիստական յերկրների հետ տնտեսական կապերի աճումը և այլն:

Այս յերկու ֆակտորների պայքարով ընտրվում է Պորհրդային Միութեան արտաքին դրութիւնը:

Բ. Առում են, վոր բուրժ. պետութիւնների հետ տնտեսական կապերը բարելավելու դործում վորձաքարը պարտքերի հարցն է: Յեւ կարծում են, վոր դա փաստարկում է չհղում հարաբերութիւնների մշակման, այլ մի առիթ ազգերի մտքերի ձեռքին, ինտերվենցիոնիստական պրոպագանդայի համար: Մեր քաղաքականութիւնն այդ բնա-

գալառում, պարզ և և կատարյալան հիմ-
նադրով: Մեզ վարկեր տրվելու պայմա-
նով մենք համաձայն ենք վճարել նախապա-
տերադման պարտքերի վորը մասը, դիտե-
լով այն վորպես վարկերի լրացուցիչ տո-
կոս: Առանց այդ պայմանի մենք չենք կարող
վճարել և չպետք է վճարենք: Մեզնից պա-
հանջում են ավելին: Ի՞նչ հիման վրա: Մե-
թե հայտնի չէ, վոր այդ պարտքերը ստա-
նում են ցարական կառավարությունում, վորը
տապալվել և հեղափոխության ժամանակ,
վորն պարտավորություններն համար խորհ-
կառավարությունն իր վրա պատաս-
խանավորություն վերցնել չի կարող: Խո-
սում են միջադատյալն իրավունքի և միջադ-
ատյան պարտավորությունների մասին: Սա-
կային, վոր միջադատյալն իրավունքի հիման
վրա պարոն դաշնակիցները Խորհրդային
Միությունից կտրել են Բեսարաբիան և
սարգիցանը Ռումինիայի բայարներին: Ի՞նչ
միջադատյան պարտավորություններով Չե-
րանսիայի, Ամերիկայի, Անգլիայի և Ճա-
պոնիայի կապիտալիստները և կառավարու-
թյունները հարձակվել են Խորհրդային Մի-
ություն վրա, ինտերվենցիա չեն կատարել,
կողոպտել են նրան ամբողջ յերեք տարի,
ջալքայել են նրա ընկալությունը: Յեթե այս
և կոչվում միջադատյան իրավունք և միջադ-
ատյան պարտավորություն, այն ժամանակ
ի՞նչն և կոչվում կողոպտու: (Միծաղ, ծա-
փահարություններ): Մեթե պարզ չի, վոր
թույլ տալով այդ թայանչիկան ակտերը,
պարոն դաշնակիցները՝ զրկել են իրենց
միջադատյան իրավունքի և միջադատյան պար-
տավորությունների վրա հենվելու իրավուն-
քից:

Պետում են նաև այն մասին, վոր ընդամայն հա-
րաբերություններն ոտնդնելու դործին խան-
դարում են ուսական բայլեիկներին պրո-
պագանդը: Պարոն ռուսականները պրոպա-
գանդային միաստակար ազդեցությունից ա-
զատվելու նպատակով շատ անգամ ցանկա-
պատվում են հորդաղթաներով, հեղալարե-
րով, սերպերի կերպով ցցանկապատիք պա-
հայանն պատրվել վերադառնելով Լեհաստա-
նին, Ռումինիային, Ֆինլանդիային և այլն:
Առում են, վոր Գերմանիան նախանձում է,
վոր իրեն չեն հանձնարարում հորդաղթա-
ների և հեղալարերի պահպանությունը:

Գարեք կա՞, արդյոք, ապացուցել, վոր
պրոպագանդային մասին յեղած դատարկե-
րանությունը վոր թե փաստարկուն և ընդ-
մայ հարաբերությունները պահպանելու դեմ,
այլ առիթ և ինտերվենցիոնիստական պրո-
պագանդային համար: Ինչպե՞ս կարող են

այնպիսի մարդիկ, վորոնք չեն ցանկանում
ծիծաղելի դառնալ, ցցանկապատվել բայլ-
լեիկովի դադախարից, յեթե իրենց իսկ յեր-
կում նպատավոր հող կա այդ դադախա-
րների համար: Փարեմը նույնպես իր մա-
մանակին ցցանկապատվում են բայլեիկովի-
մից: Սակայն չկարողացավ ցցանկապատ-
վել, ինչպես հայտնի չէ: Չկարողացավ
վորովհետև բայլեիկովին անում են որ ամեն
տեղ և ամենուրեք, վոր թե դրսից, այլ ներ-
սից: Թվում է, թե չկա այնպիսի յերկիր,
վորն ավելի ցցանկապատված լինի ուսա-
կան բայլեիկներից, քան Մենաստանը,
Հնդկաստանը, Հնդկաստանը: Դրանից ի՞նչ և
դուրս գալիս. վոր բայլեիկովին այնտեղ
անում են և շարունակում յե անը՝ ինչպիսի
հորդաղթաները զրկվելու լինեն, քանի վոր
այնտեղ, ինչպես յերևում է, կան սյակիսի
պայաններ, վորոնք նպատավոր են բայլ-
լեիկովի համար: Ի՞նչ դործ ունի այնտեղ
ուսական բայլեիկների պրոպագանդան:
Ուրիշ բան է, յեթե պարոն կապիտալիստ-
ները կարողանային վորեից կերպ ցցանկա-
պատվել տնտեսական ճգնաժամից, և ստա-
ների աղքատությունից, դործադրկություն-
նից, ցածր աշխատավարձից, աշխատավո-
րների շահագործումից: Այն ժամանակ ուրե՞ր
կե՞սպ կլինի: Այն ժամանակ նրանց մոտ չի
լինի նաև բայլեիկիյան շարժում: Սակայն
բանն էլ հից նրանում է, վոր ամեն տե-
ղից վեր կցող առիթն է փնտռում արդա-
րացնելու իր թիւությունը կամ իր անըն-
դունակությունը, հենվելով ուսական բայլ-
լեիկիկներն պրոպագանդային վրա:

Ապա ասում են, վոր փորձաբար
մեր խորհրդային կարգերն են, կոլեկտիվա-
ցումը, պայքարը կուլակություն դեմ, հա-
կալրոնական պրոպագանդան, պայքարը
միաստարների, չգիտության մարդկացից
յեղած հակահեղափոխականները դեմ, Բե-
սեղովսիկները, Դիտրիյեիսիկները և նրանց
նմանների արտագրում: Սակայն, այդ ար-
դեն բոլորովին ծիծաղելի չէ: Բանից դուրս
է գալիս, վոր այդպիսիներին դուր չեն գա-
լի խորհրդային կարգերը: Սակայն մեղ ու
կապիտալիստական կարգերը դուր. չեն գա-
լիս (ծափահարություններ): Մեղ դուր չի
գալիս, վոր կան Դասնյակ միլիոնավոր դո-
ծադրական, վորոնք ստիպված են ջաղջել
և աղքատ կյանք վարել, մինչդեռ կապի-
տալիստների մի փոքրիկ խմբակ տիրապե-
տում է միլիարդներ, հարուստ թիւուն: Բայց
քանի վոր մենք արդեն համաձայն ենք չը-
խանվել ուրե՞ր յերկրների ներքին դործե-
րին, մեթե պարզ չէ, վոր կարելի չկա նորից
մերադառնալ այս հարցին: Կոլեկտիվացու-

մը, պայքարը կուլակութեան դեմ, պայքարը փառասարքերին դեմ, հակախրոնական պրոպագանդան և այլն կազմում են խորհրդային Միութեան բանվորներին և դաշտացիներին անկապուկ իրավունքը, վորը ամառապնդողման և մեր սահմանադրութեամբ: Մենք պնասք և կիրառենք և կկիրառենք խորհրդային Միութեան սահմանադրութեանն ամբողջ հետևողականութեամբ: Հետևաբար հասկանալի չէ, վոր ով էի ցանկանում հաշիվ տանել մեր սահմանադրութեանը, կարող և հետև. դնալ մեկնից վուր կողմը վոր ուղում է: Ինչ վերաբերում և Բնակողօրհներին, Դիմաբերելովսիրներին և նրանց նմաններին, մենք սրանից հետո յեկ հետև կշարունակենք աշխատի մարդկանց վերադառնալու մասին: Այդ և մեր արտաքին քաղաքականութեանը:

Մեր քաղաքականությունը խաղաղության քաղաքականություն է: Բոլոր յերկրների հետ առնվարակամ կապերն ուժեղացնելու քաղաքականություն: Այդ քաղաքականության հետևանքն և հարաբերություններին բարելավումը մի շարք յերկրների հետ, մի շարք առնվարական և տեխնիկական ողնուլթյուն վերաբերյալ պայմանադրերի կնքումը և այլն: Դրա հետևանքն և նաև խորհրդային Միութեան կեկողի դաշնագրին միանալը և կեկողի դաշնագրի գծով հայտնի արժանադրութեան աստիճանը և կհաստատնի, Միտնիխայի և Լիտվայի հետ, սուր նաև

Թուրքիայի հետ մեր ունեցած բարեկամության և շեղծութեան դաշնագրի ուժի յերկարաձգումը: Ի վերջո այդ քաղաքականության հետևանքն և այն փաստը, վոր մենք կարողացել ենք պահպանել խաղաղութեանը, թույլ չտալով մեր թշնամիներին գրավել մեզ կոնֆլիկտի մեջ, չնայած պատերազմի հրձիգներին և շարք պրովակացիան ակտերին և ավանտյուրիստական հարձակումներին: Խաղաղություն այդ քաղաքականությունը մենք կշարունակենք վարել նաև արամից հետո, բոլոր ուժերով և բոլոր միջոցներով: Ուրիշի հողից և վաշ մի քիզ մենք չենք ուզում: Սակայն մեր հողից և վաշ մի վերջուկ մենք վաշ վոժի չենք տա: (Մարտահարություններ):

Այդ և մեր արտաքին քաղաքականությունը:

Մեր խղիքը նրանումն է, վոր սրամից հետո և շարունակենք այդ քաղաքականությունը, այն համառությունը, վորը հասուկ է բայշիվիկներին:

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԾԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Անցնենք ՍՍՀՄ ներքին դրութեան: Վարդա և հակադրութեան կապիտալիստական յերկրներին, ուր ներկայումս իշխում և տնտեսական ճգնաժամը և աճող շործադրութեանը, մեր յերկրի ներքին վիճակը ներկայացնում է ժողովրդական տնտեսութեան աճող վերելքի և դործադրութեան աստիճանական կրճատման տեսքով: Աճեց և արտաքինը իր դարգացման տեմպերը խոշոր արդյունաբերությունը: Ամբապնդվեց ծանր արդյունաբերությունը: Արդյունաբերության սոցիալիստական սեկտորը բավական առաջ է մղված: Գյուղատնտեսության մեջ աճել և մի նոր ուժ՝ խորհրդային և կուլեկտիվ տնտեսությունները: Յեկին մի յերկու տարի առաջ մենք ապրում էինք հացահատիկի արտադրության ճգնաժամ և մեր հացաձթեման չախտանքներում հենվում էինք դիտալորապես անհատական տնտեսութեան վրա, ապա ներկայումս ծանրութեան կենտրոնը փոխադրվել է կուլեկտիվ և խորհրդային տնտեսությունները և հացահատիկի կրկնաձգում հիմնապնդում կարելի չէ հաբարել լուծված: Գյուղացիությունը հիմնական մասաները վերջնականապես դարձել են կոլտնտեսությունների կողմը: Գույակութեան դիմադրութեանը հետ և մղված, ՍՍՀՄ ներքին դրութեանն ամբի յե ամբապնդվել:

Այս և ԽՍՀՄ ներքին գրութային ընդհանուր պատկերը ներկայումս:

Վեճենք հոնկրետ տվյալները:

1. ԱՄԲՈՂԶ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ

ա) Յեթն 1926-27 թվին, այսինքն՝ կուսակցության 15-րդ համագումարի շրջանում ամբողջ գյուղատնտեսության մեջ, հաշվելով նաև անասնապահի տնտեսությունները, Հինգերանդյունը և այլն, ընդհանուր արտադրանքը նախապատերազմյան ուսուցիչներով հասնում էր 12-370 միլ., այսինքն՝ նախապատերազմյան մակարդակի 106,6 տոկոսին, ապա հաջորդ 1927-28 թ. հասնում էր 107,2 տոկ., 1928-29 թվին 109,1 տոկ.: Ընթացիկ 1929-30 տարում դատելով գյուղատնտեսության զարգացման ընթացքից, մենք կունենանք նախապատերազմյան մակարդակի վրա պակաս, քան 113-114 տոկոսը:

Այսինքն և ամբողջ գյուղատնտեսության արտադրանքի անշեղ, չնայած համեմատաբար դանդաղ, աճումը:

Յեթն 1926-27 թվին այսինքն՝ կուսակցության 15-րդ համագումարի շրջանում ամբողջ արդյունաբերության մեջ՝ ինչպես մանր, այնպես էլ խոշոր, հաշվելով նաև ալքոհոլիկները, նախապատերազմյան ուսուցիչներով ընդհանուր արտադրանքը հասավ 8,641 միլիոնի, այսինքն՝ նախապատերազմյան մակարդակի 102,5 տոկոսին, ապա հաջորդ 1927-28 թվին մենք ունեցինք 122 տ. 1928-29 թ.—142,5 տ., իսկ ընթացիկ 1929-30 թ. դատելով արդյունաբերության զարգացման ընթացքից, կունենանք նախապատերազմյան մակարդակի վրա պակաս, քան 180 տոկոսը:

Այսինքն և ամբողջ արդյունաբերության արտադրանքի արագ աճումը:

բ) Յեթն 1926-27 թ. այսինքն՝ կուսակցության 16-րդ համագումարի նախորդակին, մեր ամբողջ յերկաթուղային ցանցում մենք ունեցինք ապրանքաշրջանառություն 81,7 միլիարդ տոննակի շրջանում, այսինքն՝ նախապատերազմյան մակարդակի 127 տոկոսը, ապա հաջորդ 1927-28 թ. մենք ունեցինք 134,2 տոկոս, 1928-29 թ.—162,4 տ., ընթացիկ 1929-30 թվին, բոլոր տվյալներով, մենք կունենանք նախապատերազմյան մակարդակի վրա պակաս, քան 193 տոկոսը: Ինչ վերաբերում է նոր յերկաթուղային շինարարության, ապա հաշվետու շրջանում, այսինքն՝ հաշված 1927-28 թվին յերկաթուղային ցանցը

76 հազար կիլոմետրից հասել է 80 հազար կիլոմետրի, վորը կազմում է նախապատերազմյան մակարդակի 136,7 տոկոս:

գ) Յեթն միլիոնական առևտրի շրջանառության վիճակը յերկուս 1926-27 թ. ընդունելով 100 (31 միլիարդ ու.), ապա ըստ միջանկյալ, վոր 1927-28 թ. ընթացքում շրջանառության չափն աճել է մինչև 124,6 տոկոս, 1928-29 թ. մինչև 160,4 տոկոս, իսկ ընթացիկ 1929-30 թ. հենվելով բոլոր տվյալների վրա, շրջանառության չափն կհասնի 202 տոկոսի, այսինքն՝ կկրկնապատկի 1926-27 թ. համեմատությամբ:

դ) Յեթն մեր բոլոր վարկային հիմնարկների հավաքական հաշվեկշիռներն առ 1-1 հոկտեմբերի 1927 թ. ընդունելով 100 (9,773 միլ. ուսուցիչ), ապա կստացվի, վոր առ 1 հոկտեմբերի 1928 թ. աճում յեղել է մինչև 141 տոկոս, իսկ առ 1 հոկտեմբերի 1929 թ. մինչև 201,1 տ., այսինքն՝ կըկնապատկվի և 1927 թ. համեմատությամբ:

զ) Յեթն պետական հավաքական բյուջեն 1926-27 թ. ընդունելով 100, (6-371 միլիոն ուսուցիչ), ապա զուգահեռ, վոր 1927-28 թ. պետական բյուջեն աճումը յեղել է մինչև 125,5 տ., 1928-29 թ. մինչև 146,7 տ., իսկ 1929-30 թ. մինչև 204,4 տ. այսինքն՝ կըկնապատկվի և 1926-27 թ. բյուջեի համեմատությամբ (12-605 միլ. ուսուցիչ):

է) Յեթն մեր արտաքին առևտրի շրջանառությունը (արտահանում, ներմուծում) 1926-27 թ. հասնում էր նախապատերազմյան մակարդակի 47,9 տոկ., ապա 1927-28 թվին արտաքին առևտրի շրջանառություն ունեցել ենք մինչև 56,8 տ. 1928-29 թ.—մինչև 67,9 տ., իսկ 1929-30 թ. բոլոր տվյալների համեմատյալ, մենք կունենանք նախապատերազմյան մակարդակի վրա պակաս, քան 80 տոկոսը:

զ) Ի վերջո, հաշվետու շրջանում մեր ժողովրդական տնտեսության աճումը հետևյալ պատկերի ունի (1926-27 թ. անդամի զանգվածով) 1926-27 թ. ժողովրդական յեկամուտը կազմում էր 23,127 միլիոն ուսուցիչ, 1927-28 թ.—25,396 միլ. ուսուցիչ՝ 9,8 տոկոս, 1928-29 թ.—28,596 միլ. ուսուցիչ՝ 12,6 տ. 1929-30 թ., հենվելով բոլոր տվյալների վրա, մոդուլիական յեկամուտը պետք է կազմի 34 միլիարդ ուսուցիչ վրա պակաս, այսինքն՝ մեկ տարվա մեջ աճումը հասնում է 20 տոկոսի: Հաշվետու յերեք տարվա մեջ տարեկան միլիոն աճումը հետևյալը հասնում է աշխարհի, քան 15 տոկոսը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Յեթն նկատի առնենք ժողովրդական յեկամտի տարեկան աճումը արդիւնի յերկրներում, ինչպես Մ. Նահապետի, Անգլիայի և Գերմանիայի, վերջերի համեմատ և վրէժ ավելի, քան 3-8 տոկոսի, ապա պետք է ընդունել, վրէժ ՍՍՀՄ ժողովրդական յեկամտի աճման տեմպը իբրեւ, վրէժ ռեկորդային և :

2. ԻՆՎՈՒՍՏՐԱՑՄԱՆ ՀԱՋՈՂՈՒ- ՅՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ժողովրդական տնտեսութեան աճումը մեծաւոր հասարակութեան և վրէժն տարեբայութեան, այլ վերջերի ուղղութեամբ, հատկապէս ինդուստրիական ուղղութեամբ, նշանակալից ունենալով ինդուստրիական, ինդուստրիայի տեսակարար կէտի աճումը ժողովրդական տնտեսութեան ամբողջ սիստեմի մէջ, նշանաբան ունենալով մեր յերկրը ապարաւին վիճակից ինդուստրիայ յերկրի վերածելու :

ա) Ամբողջ արդյունաբերութեան և ամբողջ գյուղատնտեսութեան միջև յեղած հարաբերութեան գիտնալից արդյունաբերութեան տեսակարար կէտի տեսակետից ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան ընդհանուր արտադրութեամբ հաշիւաւ ընդունում պատկերվում և այսպէս. նախապատեարդական ընդհանուր արտադրութեան մէջ արդյունաբերութեան բաժինը կազմում էր 42,1 տոկոս, գյուղատնտեսութեան բաժինը՝ 57,9 տոկոս, 1927-28 թ. արդյունաբերութեան բաժինը՝ 45,2 տոկոս, գյուղատնտեսութեան բաժինը՝ 54,8 տոկոս, 1928-29 թ. արդյունաբերութեան բաժինը՝ 48,7 տոկոս, գյուղատնտեսութեան բաժինը՝ 51,3 տոկոս, 1929-30 թ. արդյունաբերութեան բաժինը բոլոր տվյալներին համաձայն, պետք է հասնի վրէժ պակաս, քան 53 տոկոսի, իսկ գյուղատնտեսութեան բաժինը՝ վրէժ ավելի քան 47 տոկոսի :

Այս նշանակում և, վրէժ արդյունաբերութեան տեսակարար կէտին արդեն սկսում է գերապահելը գյուղատնտեսութեան տեսակարար կէտը, և մենք զանազան ենք մեր ազգային յերկրին ինդուստրիայ յերկրի վերածելու նախարարի (ձապի) :

բ) Այնպէս խիստ դերակշիւթեան և ստացւում արդյունաբերութեան ոգտին ժողովրդական տնտեսութեան ապրանքային արտադրութեան մէջ, նրա ունեցած տեսակարար կէտի իմաստով : Յեթն 1928-27 թ. արդյունաբերութեան ապրանքային արտադրութեան ամբողջ բաժինը ժողովրդական տնտեսութեան ապրանքային արտադրութեան ընդհանուր հաշիւեկէտի մէջ կազմում էր 68,3 տոկոս :

Իսկ գյուղատնտեսութեան ապրանքային արտադրութեան բաժինը՝ 31,2 տոկոս, ապա 1927-28 թ. արդյունաբերութեան ունեցել և 71,2 տոկոս, գյուղատնտեսութեան՝ 28,8 տոկոս, 1928-29 թ. արդյունաբերութեան՝ 72,4 տոկոս, գյուղատնտեսութեան՝ 27,6 տոկոս, 1929-30 թ. բոլոր տվյալներին հիման վրա մենք կունենանք արդյունաբերութեան մէջ 76 տոկոս, գյուղատնտեսութեան մէջ 24 տոկոս :

Գյուղատնտեսութեան այս առանձնապէս տնտեսաւոր արտադրութեան վրա, ի միջից ալ, արդիւն և գյուղատնտեսութեան մանր գյուղատնտեսական և սակաւ արտադրային բնութեամբ Այս դեպքում հատկանշալի յե, վրէժ արդյունաբերութեան վրէժ չարժեք պետք է փոխարինել յինթարկի գյուղատնտեսութեան խոշորացման հետ միասին խորհրդային և կոլեկտիվ տնտեսութեան զմայլ, նրա ապրանքայինութեան ավելացման համապատասխան :

գ) Սակայն, արդյունաբերութեան դարձացումն ընդհանրապէս դեռեւ ինդուստրիական տեսակի լինի պատկերվում չէ տալիս : Լրիվ պատկերն ստանալու համար անհրաժեշտ է դեռեւ սահմանել մանր և թեթեւ արդյունաբերութեան միջև յեղած հարաբերութեան գիտնալից : Այս պատճառով ինդուստրիական աճման ամենացատու ջանքերը պետք է համարել արտադրութեան միջոցների և դործիքների արտադրութեան (մանր արդյունաբերութեան) տեսակարար կէտի հարաճումն բարձրացումը ամբողջ արդյունաբերութեան ընդհանուր արտադրութեան մէջ : Յեթն 1927-28 թ. արտադրութեան դործիքների և միջոցների արտադրութեան բաժինն ամբողջ արդյունաբերութեան ընդհանուր արտադրութեան մէջ կազմում է 27,2 տոկոս, իսկ յայն պատճառն արտադրութեան արտադրութեան բաժինը՝ 72,8 տոկոս, ապա 1928-29 թ. արտադրութեան դործիքների միջոցների արտադրութեան բաժինը համեմատ և 28,7 տոկոս, հանդիպ, իսկ 1929-30 թ. արտադրութեան դործիքների և միջոցների արտադրութեան բաժինը, բոլոր տվյալներով, կիկարել արդեն 32,7 տոկոս-67,7 տոկոս : Իսկ յեթն միջոցների վրէժ ամբողջ արդյունաբերութեան, այլ միայն 3-5-ի տարբերութեան տակ զանազան մասեր, վրէժ ընդհանուր և ինդուստրիայի բոլոր հիմնական ճյուղերը, ապա այստեղ հարաբերութեան արտադրութեան միջոցների և դործիքների արտադրութեան և յայն ուղղման արտադրութեան արտադրութեան միջև պատկերվում և ավելի նպաստավոր ձեւով : Այսինքն՝ 1927-28 թ. արտադրութեան դործիքների և միջոցների արտադրութեան կազմում

Յր 42,7 տ. - 57,3 տ. Հանդես, 1928-29 թ. 44,6 տ. - 55,4 տ. Հանդես, 1929-30 թ. - բու-
լետ տվյալներին համաձայն, կիպոմի 48 տո-
կոսից վոչ տակա՝ լայն սպուման ապրանք-
ների արտադրության 52 տոկոսի հանդեսը:

Մեր ժողովրդական տնտեսության զարգա-
ցումը տվյալ իս ունենում ինդուստրացման,
իր սեփական ծանր արդյունաբերությունն
ամբողջությամբ և զարգացնելու նշանով:

Այս նշանակում է, Վոր մենք արդեն բար-
ձրագույն ենք և ծավալում ենք դեպի առաջ
մեր տնտեսական անկախության հիմքը՝
մեր ծանր ինդուստրիան:

3. ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒ- ՅՅԱՆ ԻՇԽՈՂ ԴՐՈՒՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ԱՃԱՄՆ ՏԵՄՈՐ

Մեր ժողովրդական տնտեսության զար-
գացումը անդի յե ունենում ինդուստրացման
նշանով: Մակայն մեզ պետք չն ամեն տեսակ
ինդուստրացում: Մեզ պետք է այնպիսի ին-
դուստրացում, վորն ապահովում է արդյու-
նաբերության սոցիալիստական ձևերի աճող
գերազանցությունը մանր ապրանքային, մա-
նուֆակտուր կապիտալիստական ձևերի նկատ-
մամբ: Մեր ինդուստրացման բնորոշ կողմն
այն է, վոր նա սոցիալիստական ինդուստրա-
ցում է, ինդուստրացում, վորն ապահովում
է արդյունաբերության հանրայնացված
սեկտորի հաղթանակի մասնավոր տնտեսա-
տերիական, մանր ապրանքային և կապիտա-
լիստական սեկտորի նկատմամբ:

Ահա մի ճանի ալյաներ կապիտալ ներ-
գրումների ընդհանուր արտադրանքի աճման
վերաբերյալ, ըստ սեկտորների:

ա) - Յեթև վերջինք արդյունաբերության
մեծ կատարված կապիտալ ներդրումների
աճումն ըստ սեկտորների, ապա կստանանք
հետևյալ պատկերը:

Համայնացված սեկտոր. 1926-27 թ.
1270 մլն. դոլարի, 1927-28 թ. 1614 մլն. ո.,
1928-29 թ. 2046 մլն. ո., 1929-30 թ. 4275
մլն. ո.: Մասնավոր տնտեսատիրական և
կապիտալիստական սեկտոր. 1926-27 թ. 63
մլն. ո., 1927-28 թ. 64 մլն. ո., 1928-29 թ.
56 մլն. ո., 1929-30 թ. 51 մլն. ո.:

Այս նշանակում է նախ և առաջ, վոր ար-
դյունաբերության համայնացված սեկտորի
կապիտալ ներդրումներն այս ժամանակամե-
ծույում անկ են ալելի, ըսն յերեք անգամ
(335 տոկոսով):

Յերկրորդ՝ այդ նշանակում է, վոր մաս-
նավոր տնտեսատիրական սեկտորի կապիտալ

ներդրումներն այդ ժամանակամեծույում ի-
ջև են մեկ հինգերորդ մասով (4481 տոկոս):

Մասնավոր տնտեսատիրական և կապիտա-
լիստական սեկտորը ապրում է ի հաշիվ
հին կապիտալի և մոնոնում և իր վարձա-
նին:

բ) Յեթև վերջինք արդյունաբերության
ընդհանուր արտադրանքի աճումն ըստ սեկ-
տորների, ապա կստանանք հետևյալ պատ-
կերը:

Համայնացված սեկտոր. 1926-27 թ.
11,999 մլն. ո., 1927-28 թ. 15,389 մլն. ո.,
1928-29 թ. 18,903 մլն. ո., 1929-30 թ.
24,740 մլն. ո.: Մասնավոր տնտեսատիրա-
կան և կապիտալիստական սեկտորում.
1926-27 թ. 4,043 մլն. ո., 1927-28 թ. 3,704
մլն. ո., 1928-29 թ. 3,389 մլն. ո., 1929-30
թ. 3,310 մլն. դոլարի:

Այս նշանակում է նախ և առաջ, վոր ար-
դյունաբերության հանրայնացված սեկտորի
ընդհանուր արտադրանքը յերեք տարում ա-
նկ են ալելի, ըսն յերեք անգամ (206,2
տոկոս):

Յերկրորդ, այդ նշանակում է, վոր մաս-
նավոր տնտեսատիրական, կապիտալիստա-
կան արդյունաբերության ընդհանուր ար-
տադրանքը նույն ժամանակամեծույում իջել
է 1/10 մասով (18,9 տ.):

Իսկ յեթև վերջինք վոչ թե ամբողջ ար-
դյունաբերության, այլ միայն խոշոր (ցեն-
զային) արդյունաբերության արտադրանքը
է ընկնել այն ըստ սեկտորների, ապա կստա-
նանք հանրայնացված և մասնավոր տնտե-
սատիրական սեկտորների հարաբերության
հետևյալ պատկերը:

Յերկրի խոշոր արդյունաբերության հան-
րայնացված սեկտորի արտադրանքի տեսա-
կարար կշիռը— 1926-27 թ. 97,7 տ., 27-28
թ. 98,6 տ., 1928-29 թ. 99,1 տ., 1929-30
թ. 99,3 տ.: Յերկրի խոշոր արդյունաբե-
րության մասնավոր տնտեսատիրական ար-
տադրանքի տեսակարար կշիռը— 1926-27
թ. 2,3 տ., 1927-28 թ. 1,4 տ., 1928-29 թ.
0,9 տ., 1929-30 թ. 0,7 տ.:

Ինչպես տեսնում եք, խոշոր արդյունաբե-
րության կապիտալիստական տարրերն ար-
դեն խորտակվում են վերջնականապես:

Գարգ է, վոր ճովումը հարցը, այն յեր-
դերը, թե արդյոք սոցիալիզմը կհաղթանա-
կի արդյունաբերության կապիտալիստական
տարրերին, թե՛ նրանք կհաղթեն սոցիա-
լիզմին, արդեն հիմնականում լուծված է հո-
գուստ արդյունաբերության սոցիալիստական
ձևերի, լուծված է վերջնականապես և անշ-
ղարձ կերպով (ձախհարություններ):

Յերրորդ՝ առանձնապես հետաքրքրական էին Ժողովատնտեսի կողմից պայմանավորվող պահանջներն արդյունաբերության զարգացման տեմպերի վերաբերյալ աշխարհի չափվածություններով: Յեթն ժՏԳ-ի կողմից պայմանավորվող սոցիալիստական արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը 1926-27 թ. ընդունեց 100, այսպես կոչված, վոր 1927-28 թ. այդ արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքն անել է մինչև 127,4 տ., 1928-29 թ. մինչև 158,6 տ., 1929-30 թ. կանի մինչև 209,8 տոկոս:

Այդ նշանակում է, վոր ժՏԳ-ի կողմից պայմանավորվող սոցիալիստական արդյունաբերությանը, վորն ընդգրկում է արդյունաբերության բոլոր հիմնական ճյուղերը, ամբողջ ծանր արդյունաբերությունը, յերեք տարում կարողացել է ավելի քան կրկնապատկել:

Զի կարելի չընդունել, վոր այսպահում և վրջ մի յերկիր չգիտե իր խոշոր արդյունաբերության զարգացման այդպիսի կատարյալ տեմպեր:

Այս հնգամանքը մեզ հիմ է տալիս խոսելու հնգամյակը չորս տարում կատարելու մասին:

Զորրորդ՝ մի քանի ընկերություն կասկածաշուկայում են նալում հնգամյակը չորս տարում լողունդին: Դեռ միայն վերջերս ընկերությունների մի մասը խորհուրդների 5-րդ համաժողովարում հաստատված մեր հնգամյա պայման համարում են յերեմիակայության արդյունք: Դեռ յես չեմ խոսում բուրժուական դրոշների մասին, վորոնք աղյուս են, յսկով միայն հնգամյակ խոսքը: Իսկ իրականում մենք ի՞նչ ունենք, յեթն հնգամյակը զիտենք նրա տալիքի յերկու տարում իրադրեցիւ տեսանկյանից: Ի՞նչ է ստում մեզ հնգամյակի ոգովմովալ վարկանադի կատարման ստուգումը: Նա ստում է վրջ միայն այն, վոր մենք կարող ենք հնգամյակն իրադրեցիւ չորս տարում:

Նա ստում է նաև, վոր մենք արդյունաբերության մի ամբողջ շարք ճյուղերում հնգամյակը կարող ենք կատարել յերեք, նույնիսկ յերկուս ու կես տարում: Այս հանգամանքն օգորտորեն արտահայտում է յերեքամյակի անհաշակական կարող է յիլալ: Սակայն, դա մի փաստ է, վորի վրա հարկում հիմարություն կլինենք և ծիծաղելի:

Ինքներդ դատեցեք:

Նախարարությունների հնգամյակը 1932-33 թ. պետք է տար 977 միլ. ու արտադրանք: Իրականում նա տալիս է արդեն

1929-30 թ. 809 միլ. ու, այսինքն՝ հնգամյակով 1932-33 թ. համար նախատեսված արտադրանքի 83 տոկոսը: Նշանակում է, վոր մենք նախարարությունների հնգամյա պայմանը կատարում ենք մի ինչ վոր յերկուս ու կես տարում:

Տորֆի արդյունաբերության մեջ հնգամյակով 1932-33 թվին մենք պետք է ստանալինք 122 միլ. ու արտադրանք:

Իրականում նա տալիս է արդեն 1929-30 տարում ավելի քան 115 միլիոն ուղարկարտադրանք, այսինքն՝ հնգամյակով 1932-33 տարվա համար նախատեսված արտադրանքի 96%-ը: Հետևապես, մենք իրադրեցում ենք հնգամյա պայման տորֆի արդյունաբերության մեջ 2 և կես տարում, յեթն վրջ ավելի շուտ:

Հստ հնգամյակի ընդհանուր մեքենաշինարարությունը պետք է տար 1932-33 տարում 2 հազար 58 միլիոն ուղարկարտադրանք: Իրականում նա տալիս է արդեն 1929-30 տարում 1458 միլիոն ուղարկարտադրանք, այսինքն՝ 1932-33 տարվա համար հնգամյակով նախատեսված արտադրանքի 70%-ը: Հետևապես, ընդհանուր շինարարության հնգամյա պայմանը մենք իրադրեցում ենք 2 և կես-յերեք տարում, ընթացում:

Հստ հնգամյակի գյուղատնտեսական մեքենաշինարարությունը պետք է տար 1932-33 տարում 610 միլիոն ուղարկարտադրանք: Իրականում նա տալիս է արդեն 29-30 տարում 400 միլիոն ու արտադրանք, այսինքն՝ 1932-33 տարվա համար հնգամյակով նախատեսված արտադրանքի ավելի քան 60 տոկոսը: Հետևապես, մենք իրադրեցում ենք գյուղատնտեսական մեքենաշինության հնգամյա պայման 3 տարվա ընթացքում, յեթն վրջ ավելի շուտ:

Համաձայն հնգամյակի՝ երկիրտնտեսիկական արդյունաբերությունը պետք է տար 1932-33 տարում 896 միլ. ու արտադրանք: Իրականում նա տալիս է արդեն 1929-30 տարում 503 միլիոն ուղարկարտադրանք, այսինքն՝ 1932-33 տարվա համար հնգամյակով նախատեսված արտադրանքի ավելի քան 56 տոկոսը: Հետևապես, երկիրտնտեսիկական արդյունաբերության հնգամյակը մենք իրադրեցում ենք 3 տարում:

Սրանք են մեր սոցիալիստական արդյունաբերության զարգացման չտեսնված տեսնալիք:

Ենք ստույգ ենք զնում արագացրած տեմպով, տեխնիկա-տնտեսական տեսանկյանով

4. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԿԱՅԻՆ ՊՐՈՒԼԵՄԸ

Վերը յետ խոսքիցի ամբողջ գյուղատնտեսության վիճակի մասին, ներառյալ նաև անասնաբույն տնտեսությունը, ձկնորսությունը և այլն, առանց ստորաբաժանելու գյուղատնտեսությունը, նրա հիմնական ճյուղերին: Յեթն կանգ առնենք առանձնապես գյուղատնտեսության հիմնական ձյուղերի վրա, որինսկի հացահատիկային տնտեսությունը, անասնաբուծությունը, տեխնիկական կաշվաշրջանների վրա, ապա ՈՍՀՄ-ի Պետպլանի և Հողօգտագործատի տվյալներով, դործը հետևյալ պատկերն ունի:

ա) Յեթն 1913 տարվա հացահատիկային մշակությունների ցանքեր տարածությունը ընդունենք վորպես հարյուր, ապա կստանանք հացահատիկային ցանքերի տարածության ինքնուրույն հետևյալ պատկերն ըստ տարիների 1926-27 տարում 96,9 տոկոս, 1927—28 տարում 94,7 տոկոս, 1928-29 տարում 98,2 տոկոս, ընթացիկ 1929-30 տարում բոլոր տվյալների համաձայն, մինչպատերազմյան 105,1 տոկոսը:

Ուշադրություն է դրավում հացարույսերի ցանքերի նվազումը 1927-28 տարում: Այդ նվազումը բացատրվում է վոյ թե հացահատիկային տնտեսության հետադիմությունը, ինչպես դրա մասին դատարկաբանում է լինի ալ սպորտոնիկատների բանակի բերուցանի, այլ աշխանացանի 7700 հեկտարների փչացմամբ (ՈՍՀՄ-ի աշխանացանի 20 տոկոսը):

Ապա յեթն ընդունենք 1913 թվականի հացարույսերի ընդհանուր արտադրանքը վորպես 100, կստանանք հետևյալ պատկերը՝ 1927 տարում 91,9 տոկոս, 1928 թվականին 90,8 տոկոս, 1929 թ. 94,4 տոկոս, 1930 թվականին, բոլոր տվյալներին համաձայն, 110 տոկոս:

Այստեղ ևս ուշադրություն է դրավում հացարույսերի ընդհանուր արտադրանքի նվազումը 1928 թվականին, վոր բացատրվում է աշխանացանի փչացմամբ Ուկրաինայում և Հյուսիսային Կովկասում:

Ինչ վերաբերում է հացարույսերի ընդհանուր արտադրանքի ապրանքային մասին (արտադրույթային շրջանառություն), ապա ստացվում է ավելի ուսանելի պատկեր: Յեթն 1913 թ. հացարույսերի արտադրանքի արտադրանքային մասն ընդունենք վորպես 100, ապա դուրս է դալիս, վոր 1927 թ. մենք ունեինք 37 տոկոս ապրանքային արտադրանք, 1928 թ. 36,5 տոկոս, 29 թ. 58 տոկոս, ընթացիկ 1930 թ. ունենալու յենք, բոլոր տվյալների համաձայն, վոր պահպան ցան մինչպատերազմյան մակարդակի 73 տոկոսը:

Այսպիսով դուրս է դալիս, վոր հացարույսերի ցանքեր տարածություն և արտադրանքի կողմից մինչպատերազմյան նորմային հասնում է մի քիչ վերադասնում ենք միմիայն 1930 թ.:

Ապա դուրս է դալիս, վոր հացահատիկային ապրանքային արտադրության ապագայի դուռ դեռ քրովական հեռու յենք մինչպատերազմյան նորմայից և վերջինից հեռ ենք մենալու դեռ այս տարի ևս 25 տոկոսով:

Դա յե մեր հացահատիկային դժվարությունների հիմքը, վորն առանձնապես սուր ընդունվի ստացավ 1928 թվականին:

Հենց այդ և նաև հացահատիկային արտադրանքի հիմքը:

բ) Մոտավորապես նույնպիսի, սակայն ավելի անհնազանդությունից պատկեր է ստացվում անասնաբուծության արտադրության:

Յեթն ընդունենք 1926 թ. բոլոր տնտեսիկ անասնաբուծության թիվը վորպես 100, ապա ըստ ստացվում է հետևյալ պատկերն ըստ տարիների: 1927 թ. կար 88,9 տոկոս ձի, խոշոր յեղջյուրավոր անասուն 114,3 տոկոս, վոյխար և այն 119,3 տոկոս, խոզ 111,3 տոկոս, 1928 թ. 94,6 տոկոս ձի, 118,5 տոկոս խոշոր յեղջյուրավոր անասուն, վոյխար և այն 126 տոկոս, խոզ 126,1 տոկոս, 1929 թ. ձի 96,9 տոկոս, խոշոր յեղջյուրավոր անասուն 115,6 տոկոս, վոյխար և այն 127,8 տոկոս, խոզ 108 տոկոս, 1930 թ. ձի 88,6 տոկոս, խոշոր յեղջյուրավոր անասուն 89,1 տոկոս, վոյխար և այն 87,1 տոկոս, խոզ 60,1 տոկոս:

Ինչպես տեսնում եք, յեթն նկատի առնենք վերջին տարվա տվյալները, ապա տացվում են անասնաբուծության յեղջյուրի կրճատման բացահայտ նշաններ:

Ավելի անմխիթարապես պատկեր է ստացվում անասնաբուծության ապրանքային արտադրանքի, մանավանդ մսի, ճարպի անասնաբուծության: Յեթն ընդունենք յուրաքանչյուր տարվա մսի և ճարպի ընդհանուր արտադրանքը, վորպես 100 ապա, մսի և ճարպի ապրանքային արտադրանքը համապատասխանորեն կազմվում է 1926 թվականին 83,4 տոկոս, 1927 թ., 32,9 տոկոս, 1928 թ. 31,4 տոկոս, 1929 թ. 29,2 տոկոս:

Այսպիսով ստացվում են անասնաբուծության անկախ անկախություն յե անտեսանալի անվտանգություն յենք:

Դուրս և դալիս, վոր անասնաբուծության ասպարեզում փոխանակ 1916 թ. նորման դեբադանցելու, վերջին տարում մենք ունենք այդ նորմայից ցածրանալու բացահայտ նշաններ:

Այդպիսով Հացահատիկային տնտեսությանից հետո, վորը մենք հիմնականում արդեն Հաջող կերպով լուծում ենք, մեր առավ ծառանում և մաի պրոբլեմը, վորի ուր բնույթը յերեման և դալիս արդեն այժմը, վորը սպասում և իր լուծմանը:

դ) Այլ պատկեր և տալիս մեր արդյունաբերությանը հումույթ մատակարարող տեխնիկական մշակութիների զարգացումը: Յեթն ընդունենք տեխնիկական մշակութիների 1913 թ. ցանքների տարածությունը վորպես 100, այսպես տեսնում ենք՝ բամբակենը 1927 թ. 107,1 տոկ., 1928 թ. 131,4 տոկ., 1929 թ. 151,4 տոկ., 1930 թ. 218 տոկ., վուշը 1927 թ. 86,6 տոկ., 1928 թ. 257 տոկ., 1929 թ. 112,9 տոկ., 1930 թ. 125 տոկ.: Ծաբարի ճակնդեղը 1927 թ. 106,6 տոկ., 1928 թ. 124,2 տոկ., 1929 թ. 125,8 տոկ., 1930 թ. 169 տոկ.: Ձիթատու մշակութիները 1927 թ. 179,4 տոկ., 1928 թ. 230,9 տոկ., 1929 թ. 219,7 տոկ., 1930 թ. վուշ պահաս քան 260 տոկ.:

Հիմնականում նույնպիսի նպատակով պատկեր և տալիս տեխնիկական մշակութիների ընդհանուր արտադրանքը: Յեթն 1923 թ. ընդհանուր արտադրանքն ընդունենք վորպես 100, այսպես տեսնում ենք՝ բամբակենը 1928 թ. 110,5 տոկ., 1929 թ. 119 տոկ., 1930 թ. բոլոր տվյալների համաձայն ստանալու յենք 182,8 տոկ.: Վուշը 1928 թ. 71,6 տոկ., 1929 թ. 81,5 տոկ., 1930 թ. բոլոր տվյալների համաձայն ունենալու յենք 101,3 տոկ., շաբարի ճակնդեղը 1928 թ. 93 տոկ., 1929 թ. 58 տոկ., 1930 թ. բոլոր տվյալների համաձայն, ունենալու յենք 139,4 տոկ.: Ձիթատուները՝ 1928 թ., 161,9 տոկ., 1929 թ. 140,8 տոկ., 1930 թ., բոլոր տվյալների համաձայն, ունենալու յենք մինչպատերազմյան մակարդակի 220 տոկոսը:

Այդպիսով տեխնիկական կուլտուրաների մշակութիները ասպարեզում ստացվում և ալելի նպատակով պատկեր, յեթն չհաշվենք 1929 թ., վորի բերքը վնասվել եր իրթուրից:

Ասենք այստեղ ևս տեխնիկական կուլտուրաների ասպարեզում, Հնարավոր և Համախառն և, վոր ասպարեզում տեղի կունենան յուր յուր ատանալուներ, անկայունության արտահայտութիւններ, նկատի ունենալով մանր տնտեսության գերիշխումը, այն տա-

տանուների, անկայունության արտահայտութիւնների որինալով, վորոնք ցուցադրում են այդ թվերը վուշի և ձիթատու բույսերի նկատմամբ, վորոնք ամենից քիչ յենթարկվել են կոլտնտեսութիւնների և խորտնտեսութիւնների ազդեցությանը:

Այդպիսով մեր առավ դրված են գյուղատնտեսության հետեյալ պրոբլեմները:

1. Տեխնիկական մշակութիների դրությունը ամառացի մի պրոբլեմ, ապահովելով համապատասխան շրջանները բավականաչափ հեմա հացամբքներով:

2. Անամարաւծության բարձրացում, մի կարգի լուծման պրոբլեմ, ապահովելով համապատասխան շրջանները, բավականաչափ հեմա հացամբքներով և կերով:

3. Հացահատիկային տնտեսության պես տվյալ մոմենտում գյուղատնտեսության գլխավոր կարգի վերջական լուծման պրոբլեմը:

Դուրս և դալիս, վոր Հացահատիկային պրոբլեմը Հանդիսանում և հիմնական ողակը գյուղատնտեսության սիստեմում, վերջինիս բոլոր պրոբլեմների լուծման բանալին:

Դուրս և դալիս, վոր Հացահատիկային պրոբլեմի լուծումը գյուղատնտեսության մյուս պրոբլեմների շարքում Հանդիսանում և առաջնահերթ խնդիր:

Մտակայն լուծել Հացահատիկային պրոբլեմը և դրանով իսկ դուրս բերել գյուղատնտեսութիւնը յուր վերելքի ուղին—երջանակում և հիմնովին վերջ տալ գյուղատնտեսութիւնի հետամնացությանը, դինել նրան տրակտորներով և գյուղատնտեսական մեքենաներով, մատակարարել նրան գիտական աշխատավորների կազմեր, բարձրացնել աշխատանքի արտադրականութիւնը, ավելացնել ապրանքայնութիւնը: Առանց այդ պայմանների ավելորդ և յերազել Հացահատիկային պրոբլեմի լուծման մասին:

Հնարավոր և արեւոյ իրականացնել այդ բոլոր պայմանները գյուղացիական մանր անհատական տնտեսութիւնի հողի վրա: Ուշ, հնարավոր չէ: Հնարավոր չէ, վորովհետեւ գյուղացիական մանր տնտեսութիւնն ի վիճակի չէ ընդունելու և յուրացնելու նոր տեխնիկան, ի վիճակի չէ բավականաչափ բարձրացնել աշխատանքի արտադրողութիւնը, ի վիճակի չէ բավականաչափ ավելացնելու գյուղատնտեսութիւնի արտադրանքայնութիւնը: Մնում և միայն մի ուղի—տնտեսութիւնի ամբողջական ամբողջական կից տեխնիկայով դինված խույր տնտեսութիւնների արժատացման միջոցով: Սա-

կայն խորհրդային յերկիրը չի կարող վստեղ ղեկը կապրտալիստական խոշոր տնտեսութունների կազմակերպման ուղին: Նա կարող է և պետք է ընթանա միմիայն նոր տեխնիկայով դինամիկ սոցիալիստական տիպի խոշոր տնտեսութունների կազմակերպման ուղիով: Այդպիսի տնտեսութուններ են Հանդիսանում խորհրդային և կոլեկտիվ տնտեսութունները:

Այստեղից բխում է խորհանտեսութունների հիմնելու խնդիրը, գյուղացիական մանր տնտեսութունները, խոշոր կոլեկտիվ տնտեսութուններում միացնելու խընդիրը, փոքր քանակությամբ գյուղատնտեսություն և մասնավոր հացահատիկային պրոդուկտի լուծման միակ ուղին:

Հենց այդ ուղին էլ վստեղ է գրել կուսակցությանը 15-րդ համագումարից հետո իր առաջին զործնական աշխատանքում, մասնավոր 1928 թ. սկզբին յերեսն յեկամ լուծվող հացահատիկային դժվարություններից հետո:

Պետք է նշել, փոր այդ արժատական խընդիրը, փորակն զործնական խնդիր, փորակն հերթական խնդիր առաջադրելը մեր կուսակցությանը դեռ 15-րդ համագումարում, յերբ մեղանում դեռ չէլայն հացահատիկային լուծվող դժվարություններ: Պիտելի աշխատանքներ վերադարձվող հայտնի բանաձևով ուղղակի առված է.

«Ներկա շրջանում գյուղացիական անհատական մանր տնտեսությունները միացնելու և խոշոր կոլեկտիվներ կազմելու խնդիրը պետք է առաջադրվի վարպետ կուսակցության հիմնական խնդիրը գյուղում»:

Թերևս ավելորդ չի լինի մեզ բերել համագումարական բաղժիճ 15-րդ համագումարում կենտկոմի տված հաշվետու զեկուցումից, փորտեղ նույնպես շատ փորձակի մասնավորում է գյուղատնտեսության հետադարձությունը կոլեկտիվացման հիման վրա վերացնելու պրոդուկտը: Ահա թե ինչ է առված այնտեղ.

«Վերին յեկը: Յեկը և գյուղացիական մանր ջիւ ու ցան տնտեսությունների խոշոր միացյալ տնտեսությունների անցնելը՝ հողի հանրային մշակման հիման վրա, հողի կոլեկտիվ մշակման անցնելը՝ նոր ավելի բարձր տեխնիկայի բաղայի վրա: Յեկը այն է, փոր պետք է գյուղացիական մանր և մանրագույն տնտեսությունները, աստիճանաբար, սակայն ռեզնդ կերպով, դիջ թե ճնշամբ, այլ որինակով ու համոզելով միացնել խոշոր տնտեսություններում հիմք ընդունելով հողի հանրային, կոլեկտիվ մը-

շակումը, դործադրելով գյուղատնտեսական մեքենաներ, տրակտորներ, կիրառելով հողագործութեան ինտենսիվացման գիտական ձևեր: Այլ յեկը չկառ:

5. ԳՅՈՒՂԱՅՈՒԹՅԱՆ ՏՐԱՎԱՐՁԸ ԴԵՄԻ ՍՈՑԻԱԼԻՉԱԸ ՅԵՎ ԽՈՐՀՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԵՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՏԵՄՊԸ

Գյուղացիության դարձը դեպի կոլեկտիվացում միանգամից չսկսվեց: Այդ դարձը չէր և կարող սկսվել միանգամից: Ճիշտ է, կոլեկտիվացման լուղունը կուսակցությանը բաց էր թողնել դեռ 15-րդ համագումարում: Սակայն գյուղացիության մասսայական դարձի համար դեպի սոցիալիզմը դեռ քաղական չէր լուղունը բաց թողնել: Տրվադարձի համար պահանջում է առնվազը մի հանգամանք էս, այն է՝ փոր գյուղացիական մասսաները իրենց համոզվեն թե հայտարարված լուղունը ճիշտ է, ընդունեն այդ լուղունը փորակն իրենց սեփական լուղունը: Այդ պատճառով, այդ ըրջադարձը պատրաստվում էր առաժնայնաբար: Պատրաստվում էր մեր դարդացման ամբողջ ընթացքով, մեր ինդուստրիայի նախ և առաջ գյուղատնտեսությանը մեքենաներ, տրակտորներ մատակարարող արդյունաբերության դարդացման ամբողջ ընթացքով: Պատրաստվում էր կուլակություն դեմ մշտական պայքար մղելու քաղաքականութեամբ և մեր հացամթերումների 1928-29 թ. թ. նոր մեկերի ընթացքով, փորունը կուլակային տնտեսությունները յինթարկում են չքավորելու հայտարարվում էր կուլակության հիման վրա վերացնելու պրոդուկտը, փոր անհատական դժվարացման, փոր անհատական դժվարացման սովորեցնում էր կոլտնտեսավարությունը: Նա պատրաստվում էր կոլտնտեսությունների ցանցով, փորունը գյուղացին ստուգում էր տնտեսությունները կոլեկտիվ յեղանակով վարելու առավելությունները, անհատական տնտեսության հանգեպ: Ի վերջո նա պատրաստվում էր ամբողջ ինդուստրիայի Միություն մեջ ջրըլված և նոր տրակտորով սպառազինված ինդուստրիայի տնտեսությունների ցանցով, փորունը գյուղացին հնարավորություն էր ստանում համոզվելու նոր տեխնիկայի ուժի և առավելությունների մասին: Սակայն կենթեմեր խորհանտեսությունները համարել ուղի հացի աղբյուրներ: Իրքե խորհանտեսություններն իրենց նոր տեխնիկայով,

չըմեղացիներին իրենց ցույց տված ողորմութեամբ, անտեսական անախարհաց թափ ու ծափալով, հանդիսացան առաջատար այն ուժը, վորը հեշտացրեց դուռըացիական մասնաները շրջադարձը, մղեց նրան դեպի կրիլեկտիվացման ուղին:

Ահա թե ինչ հիմքեր վրա ծաղեց միլիոնավոր չըմեղացիներին ու միլիոններին մասսայական կոյտնատեսական շարժումը, վորը սկսվեց 1929 տարում 2-րդ կիսից, վորն ըզկիտը դրեց մեր յերկրի կյանքի մէջ բեկման շրջանին:

Ինչ միլիոններ ձեռք առավ Կենտրոնը՝ այդ շարժումը սպասարկելով՝ զիմալորելու, գլխավորելու համար:

Կենտրոնի ձեռնարկումները ընթանում են 3 զեռով՝ խորհրդակցութեանների կազմակերպման, ֆինանսավորման զեռով, և վերջապես արակտորների, դյուրատեսական մեքենաների շինարարութունը կազմակերպելու, դրանք մեքենատրակտորային կայանների, տրակտորային կայանների միջոցով դուռըացի մասսայարկելու զեռով և այլն: ա) Դեռ 1928 թ. ապրիլին, Կենտրոնի թաղերային վորչումը ընդունեց 3-4 տարում նոր խորհրդակցութեաններ կազմակերպելու մասին, այնպիսին հաշվով, վոր այդ խորհրդակցութեաններն այդ ժամանակամիջոցի վերջին կարողանան տալ վոչ պակաս, քան 100 միլ. փութ տարանջային հաց: Հետագայում այդ վորչումը հաստատել էր Կենտրոնի պլանումը: Կազմակերպվեց «Ջերմոտան», վորին հանձնարարվեց իրագործել այդ վորչումը:

Դրա հետ միասին ընդունվեց նաև հին խորհրդակցութեաններն ամրացնելու, նրանց ցանձերի տարածութունն ընդարձակելու վորչումը: Կազմակերպեց խորհրդակցութեաններ, վորին հանձնարարվեց կենսագործել այդ վորչումը:

2-ի կարելի էնել, վոր մեր կուսակցութեան ուղորդութեանական մասը դուռըացի բարձրացրեց այդ վորչումների դեմ: Ասում ենք, վոր խորհրդակցութեաններին հասկացված փողերը զուր գցած՝ փողեր են, քննադատութուն լսվեց նաև «գլխավորական այրերի» կողմից, վորոնց ձայնակցում ենք նաև կուսակցութեան ուղորդութեանական տարրերը, թե հնարավոր է, միտք չունի խորշը տնտեսութեաններ կազմել:

Սակայն կենտրոնը, չնայած այդ բոլորին, վարում էր իր դիրքն և հասցրեց այն մինչև վերջը:

27-28 տարում խորհրդակցութեաններին հատկացված էր (չհաշված կարճատև վար-

կը) 65,7 միլիոն ուրբի: 28-29 տարում բաց էր թողնված 185,8 միլիոն ու: Վերջապես ընթացիկ տարում բաց է թողնված 836,2 միլիոն ուրբի: խորհրդակցութեաններին տրամադրութեան տակ զբղւած և հայկեանու շրջանում 18 հազար տրակտոր՝ 350 հազար ձիւ ուժով:

Ինչ արդունք են տվել այդ ձեռնարկումները:

Ձեռնորդութեան ցանձերի տարածութունը 28-29 տարում կազմում էր 150 հազ. հեկտ., տար, 29-30 տարում՝ 1060 հազար հեկտար, 1930-31 տարում կազմելու է 4500 հազար հեկտար, 31-32 տարում կազմելու է 9000 հազար հեկտար, 1932-33 տարում, այսինքն՝ 5-ամյակի վերջում, կազմելու է 14,000 հազար հեկտար: խորհրդակցութեանների ցանձերի տարածութունը 1928-29 տ. կազմում էր 438 հազար հեկտար, 1929-30 տարում 860 հազար հեկտար, 1930-31 տարում կազմելու է 1800 հազար հեկտար, 1931-32 տարում՝ 2000 հազար հեկտար, 1932-33 տարում կազմելու է 2500 հազար հեկտար: Ուղորդակցի խորհրդակցութեան ցանձերի տարածութունը կազմում էր 1928-29 տարում 170 հազար հեկտար, 29-30 տ. 280 հազար հեկտար, 30-31 տ. 500 հազար հեկտար, 32-33 տ. կազմելու է 720 հազար հեկտար: Մոլորակային ցանձերի տարածութունը կազմում էր՝ հացահատիկային 28-29 տ. 780 հազար հեկտար, 29-30 տ. 820 հազար հեկտ., 30-31 տ. 860 հազար հեկտ. 31-32 տ. կազմելու է 980 հազար հեկտար, 32-33 թ. 990 հազ. հեկտար:

Նախ՝ այդ նշանակում և, վոր 5-ամյակի վերջում, միայն Ձեռնորդութեան ունենալու է հացարույների օնքան ցանք, վորքան ունի այժմ ամբողջ Արեւմտեան (Ժափեր):

Յերկրորդ՝ այդ նշանակում և, վոր բոլոր խորհրդակցութեանները, միասին վերջացած 5-ամյակի վերջում, ունենալու լին մի միլ. հեկտար ավելի հացահատիկային ցանք, քան ունի ներկայումս Կանադան (Ժափեր):

Ինչ վերաբերում է խորհրդակցութեանների հացահատիկային ընդհանուր և աղբաքային արտադրանքին, ապա մենք ունենք դարձյալ հետևյալ պատկերն ըստ տարիների՝ 27-28 տ. բոլոր խորհրդակցութեանները տվել են 9,5 միլիոն ցննաներ ընդհանուր արտադրանք, վորից աղբաքայինը կազմում էր 6,4 տոկոս, 28-29 տ. 12,8 միլ. ցննաներ, վորից արտադրանքայինը 7,9 միլիոն ցննաներ, 29-30 տ. ունենալու է բոլոր ամբողջայինը համաձայն 28,2 միլիոն ցննաներ արտադրանք, վորից աղբաքայինը՝ 18,2

միլիոն ցենտներ (108 միլիոն փութ), 30-81 տ. ունեւորւում յենք 71,7 միլիոն ցենտներ, վորից տարւորայինը 61 միլիոն ցենտներ (370 միլիոն փութ) և այլն:

Սրանք են մեր կուսակցութիւն խորհուրդ-տեսական թաղաքականութիւն ձևից յերամբ և սպասվող արդշուքները:

Կենտկոմի Բաղդրուրոյի 1928 թ. ապրիլի վորոշման համաձայն (նոր խորհրդատեսու-թիւնների կազմակերպման մասին), զուրս եր դալիս, վոր մենք նոր խորհրդատեսու-թիւններէք 1931—32 տարում ստանալու ե-լինք վոր պակաս քան 100 միլիոն փութ ապ-րանքային չաց: Իրոք զուրս և դալիս, վոր արդէն 1931-32 տ. մենք նոր խորհրդատեսու-թիւններէք ստանալու յենք 200 միլիոն փութ: Այսպիսով ծրագրերը կատարվում և յերկու անգամ:

Դուրս և դալիս, վոր Կենտկոմի Բաղդրու-րոյի վորոշման վրա ծիծաղող ծարդիկ դառն կերպով ծիծաղել են իրենց վրա:

խորհուրդների համադուռարում հաստատ-ված 5-ամյա ծրագրի համաձայն, 5-ամյակի վերջում բոլոր սխտեմների խորհրդատեսու-թիւնների ցանքերի տարածութիւնը կազ-մելու յե 5 միլիոն հեկտ.: Իրոք, խորհուրդ-տեսութիւնների ցանքերի տարածութիւնն արդէն այս տարի կազմում ե 3,8 միլիոն հեկտ., իսկ առաջիկա տարում, այսինքն՝ 5-ամյակի 3-րդ տարում, կազմելու յե 8 միլիոն հեկտ.:

Այդ նշանակում և, վոր մենք խորհրդատե-սական շինարարութիւն 5-ամյա ծրագրերը կատարում և գերակատարում ենք 3 տա-րում:

5-ամյա պլանի համաձայն, խորհրդատե-սութիւնները պետք և տային 5-ամյակի վերջում 54,3 միլիոն ցենտների հացահատի-կային ընդհանուր արտադրանք: Իրոք, խորհրդատեսութիւնների արդէն այս տարի տային են 28,2 միլիոն ցենտների հացահատի-կային ընդհանուր արտադրանք, իսկ առա-ջիկա տարում տալու յեն 71,7 միլիոն ցենտ-ներ:

Այդ նշանակում և, վոր հացատիկային ընդհանուր արտադրանքի ապահովում, ենեմ 5-ամյակը կատարում և գերակատա-րում ենք 3 տարում:

5-ամյակը յերեք տարում:

Թող այժմ բուրժուական գրչակները և նրանց սպորտուճիստական մուռնախիկները շաղկարտուն, թե խորհրդատեսական շինա-րարութիւն 5-ամյա պլանը չի կարելի կա-տարել և գերակատարել 3 տարում:

բ) Ինչ վերաբերում և կոլտնտեսական շին-

արարութիւն, ապա ստացվում և աղելի նը-պաստաւոր պատկեր:

Դեռ 1928 թ. հուլիսին, Կենտկոմի պը-նումը ընդունել եր հետեւյալ վորոշումը կոլ-տնտեսական շինարարութիւն մասին:

«Ճնշկորեն կենտրոնացվում 15-րդ համա-դումարի առաջագրած խնդրերը, այն ե՝ ձմիացնի գյուղացիական անհատական մանր տնտեսութիւնները, կազմել խոշոր կորեկ-տիվ տնտեսութիւնները, վորպէս նոր տնե-նիկայի թագայի վրա կառուցված կամավոր միավորումներ, վորոք ներկայացնում են հացահատիկային տնտեսութիւն բարձրա-դույն ձևը, ինչպէս դոլորատնտեսութիւն սոցիալիստական վերակառուցման իմաստով ախպիս և նրա արտադրողականութիւն, ապարաքայնութիւն արմատական բարձրա-ցումը ապահովելու իմաստով» (տես Կենտ-կոմի հուլիսյան պընումի բանաձևը՝ Հա-ցամիթիւնների քաղաքականութիւն մասին կապված տնտեսական ընդհանուր դրուճիւն հետ» 1928 թ.):

Հետագայում այդ վորոշումը հաստատվեց կուսակցութիւն 16-րդ կոնֆերենցիայի բա-նաձևվում, 1929 թ. Կենտկոմի նոյեմբերյան պընումի հատուկ բանաձևվում՝ կոլտնե-սական շարժման մասին: 1929 թ. յիւլիորդ-կիտում, յեր դոլորացիութիւն շարքերում արմատական շրջադարձ ուրվագծվեց դեպի կոլտնտեսութիւնները և, յեր միլիոններ մասանս և իրենց դեպի կոլտնտեսութիւննե-րը, Կենտկոմի Բաղդրուրոն 1930 թ. հուն-վարի 5-ին ընդունեց հատուկ վորոշում ճիւղերիւղացման տեմպի և կոլտնտեսական շինարարութիւն ասպարիզում պետութիւն կիրառելիք միջոցների մասին:

Այդ բանաձևվում Կենտկոմը

Առաջին. Հաստատեց գյուղացիների մաս-սայական շրջադարձը դեպի կոլտնտեսու-թիւնները, կոլտնտեսական շինարարութիւն հնգամյա պլանի գերակատարման հնարա-վում: 1930 թ. գարնանը:

Յերկրորդ. հաստատեց կոլպկային ար-տադրութիւնը կոլտնտեսութիւնների ար-տադրութիւն փոխարինելու համար տնե-րածելու մշտական պայմանների գոյու-թիւնը, վորի հիման վրա հայտարարեց, վոր ամիրաժեշտ ե կոլպկայի քաւ ստեմաե-փակման բաղաժանկարութիւնից սանցել կու-տիւթիւնը, վորպէս դասակարգի, վերաց-ման բաղաժանկարութիւն:

Յերրորդ. Տվեց այն հեռանկարը, վոր ար-դին 1930 թ. գարնանը կամարյին սկզբում հե-նրավ մշակվող ցամքերի տարածութիւնը գգալի չափով գերազանցելու յե 30 միլիոն հեկտարից:

Ձորորդ։ Խորհրդային Միությանը բաժանեց յեւեք խմբի՝ ռալոններն, նրանցից յուրաքանչյուրի համար սահմանելով կոլեկտիվացումը հիմնականում ավարտելու որոշումներ ժամանակ։

Էինգերսդալ։ Վերանայեց հողաշինարարության մեթոդը հողուտ կոլտնտեսությունների և գյուղատնտեսական ֆինանսավորման նորմաները, վերջերս 1929-30 թ. կոլտնտեսություններին տալ 500 միլիոն ռուբլուց վոչ պակաս վարել։

Վեցերսդալ։ Բնորոշեց կոլտնտեսական շարժման արտելային ձևովը, վերջին կոլտնտեսական սխեմայի հիմնական ողակը ներկայ մոնետում։

Յաքերսդալ։ Հակահարված տվեց կուլտակցության ուղորդողներական տարրերին, վերջին վերջում էլին կուլտեցել կոլտնտեսական շարժումը մեքենաների ու տրակտորներին պակասության պատճառով։

Ուքերսդալ։ Ի վերջո նախադրուշացրեց կուլտակցական աշխատողներին կոլտնտեսական շարժման մեջ հնարավոր խտրութուններին վստեղեց, կոլտնտեսական շարժումը վերջին դեկրետավորելու մտանդեց, վերջ կապահար իրական մասնաշաղկան կոլտնտեսական շարժումը փոխարինել կոլտնտեսական խաղով։ Հարկավոր է մատնանել, վոր ցենտրալիս ալթ վորոշումն ավելի քան անհյուրեղելով ընդգծելու թյան արժանացավ մեր կուլտակցության ուղորդողներական տարրերին կողմից։ Խոսակցություններն ու զրույցներ յեղան այն մասին, թե Կեն ընկել և ֆանտատստիկայի դերը, վոր նա մտնում է ժողովրդական դրամները ճշտություն հուսնեցող կոլտնտեսությունների վրա։ Այլ տարրերը ձևերը չկում էլին, նախադրուշակելով «սպաշտված» պարտություն։ Սակայն ցենտրոնական Կոմիտեն առավ տարավ իր դերը ամբողջ տնտեսությունը ու հասցրեց այն մինչև վերջը, չնայած բոլոր արգելքներին, չնայած ավեր քաղցնիական հեղանջին, չնայած «ձախերի» խտրութուններին և ռլլապտուտյունին։ 27-28 թվին կուլտնտեսությունների ֆինանսավորման համար բաց և թողնվել 76 միլիոն ռուբլի, 28-29 թ. 170 միլիոն ռուբլի և ի վերջո այս տարի բաց և թողնված 473 միլիոն ռուբլի։ Բացի դրանից, 85 միլիոն ռուբլի բաց և թողնված կոլեկտիվացման ֆոնդին։ Կոլտնտեսություններին տրված են արտոնություններ, վորոնք բարձրացնում են կոլտնտեսությունների ֆինանսական յեկամուտը 200 միլիոն ռուբլով։ Կոլտնտեսություններին տրված է ապակուլակացված կուլտեցների տնտեսական

կարողաւթյունը 400 միլիոն ռուբլուց ավելի տրմողություն։ Կոլտնտեսություններին տրված է սպապտրելու 30 հազար տրակտորից վոչ պակաս, ավելի քան 400 հազար ձուռ ուժի, չնայած տրակտորներին 7 հազար արակտորներին, վորոնք սպապտրում են կոլտնտեսություններին և այն ոգնություններ, վոր խորհանտեսություններին ուստեմ տալիս և կոլտնտեսություններին տրակտորներին միջոցով։ Այս տարի խորհանտեսություններին անմիջական կազմակերպական ուղեւթյուն և ցույց տրված ձիւսմեքենայական բաղաներ ստեղծելու գործում, վորոնք թիվը յոթ հազարից ավելի յե և վորոնք ուղապտրում են մեկ միլիոն 300 հազար ձիւ։ Վորոնք են այս ձեռնարկումների հետևողները։

Կոլտնտեսությունների ցանքերի տարածությունը 27 թվին 800.000 հեկտար, 1928 թվին՝ մեկ միլիոն 400 հազար հեկտար, 29 թվին չորս միլիոն 300 հազար հեկտար և 30 թվին՝ 26 միլիոն հեկտարից վոչ պակաս, չնայած նաև հացահատիկների աշխատացան։

Այս նշանակում է առաջին, վոր յիբիւ տարվա ընթացքում կոլտնտեսությունների ցանքերի տարածությունն անկ և ավելի, քան քառասուն անգամ (ծախահարություններ)։

Այս նշանակում է յերկրորդ, վոր ներկայումս կոլտնտեսությունների ցանքերի տարածությունն այնքան է, ինչքան նրանիսայի և իտալիայի ցանքերի տարածությունը միասին վերցրած (ծախահարություններ)։ Ինչ վերաբերում է հացահատիկի բնդհանոր արտադրանքին և նրա սպաւնքային մասին, պատկերը հետևյալն է. 1927 թվին մեքենայ կոլտնտեսություններից ստացանք 4 միլիոն 900 հազար ցենտներ հացահատիկ։ Դրանից ապրանքային մասը յերկու միլիոն ցենտներ, 1928 թվին 8450000 ցենտներ, դրանից ապրանքայինը՝ 3 միլիոն 600 հազար ցենտներ, 29 թվին՝ 29 միլիոն 100 հազար ցենտներ, դրանից ապրանքայինը՝ 12 միլիոն 700 հազար ցենտներ 1930 թ. բոլորովայնեցով մեքենայ կուլտեսանք 256 միլիոն ցենտներ (1.550 միլիոն փութ, վորից ապրանքայինը 82 միլիոն ցենտներից վոչ պակաս (ավելի քան 500 միլիոն փութ)։ Պետք է ընդունել, վոր վոչ մի բնագավառ մեր արդյունաբերություն մեք, վորն ընդհանուր առմամբ բավական պացիկ տնտեսով է գարգացում, դեռ չի ունեցել վերիլիի այսպիսի չալված տնտեսը, ինչպես կոլտնտեսական շինարարությունը։

Ի՞նչ են ասում ըստի որ այն թվերը: Երանջ ասում են որտեղ ասում են, վոր հաշվառողական կալոմետետալաւմների ընդամանուր արտադրամեր 3 տարվա ընթացքում անկն է ավելի քան 50 անգամ է ապրանքայինն: Եւթիլի քան 40 անգամ: Երանջ ասում են յերկրորդ, վոր մեմ հնարավորութայն ումնիք այս տարի կալոմետետալաւմներէջ ըստամայ յերկրի ապրանքային հացի կեսից անկնի:

Երանջ ասում են յերրորդ, վոր գյուղատնտեսութայն, նրա կիմակամ պրաքլմնների քայտը որամից հետո վարչիլու յեն վոչ քե անհատական գյուղացիական տնտեսութայնները, այլ կալոմետետալաւմները և խորիդային տնտեսութայնները:

Երանջ ասում են յերրորդ, վոր կալաւպութայն, վորպես դասակարգի, լիկվիդացիայի պրաքեսը մեզ մոտ առաջ է ընթանում անբողջ քափով:

Երանջ ի վերջո ասում են, վոր յերկրում աղբն տեղի յեն ունեցիլ տնտեսական այնպիսի տեղաշարժիք, վորամբ լիակատար հիմք են տալիս պնդելու, վոր մեզ հաջողվի ե գյուղը դուրս բերել նոր համապարհի վրա, կոյեկիկացման նամապարհի վրա, դրամով ֆակ ապիսիվելով սոցիալիզմի հաջող կառուցումը վոչ միայն Բաղադում, այլև գյուղում:

1930 թվի հունվարի 5-ի վորոշման մեջ Կենտկոմի Գաղութաւրոն ընդունել էր կոլտնտեսութայնների 1930 թվի գարնան ծրագրերը, սահմանելով Հանրային Հիմունքներով ընթացված տարածութայնը 30 միլիոն հեկտար: Իրականում մենք ունենք 36 միլիոն: Դուրս և զայիս, վոր Կենտկոմի ծրագրերը ղեկավարութայն է:

Դուրս և զայիս վոր այն մարդիկ, վորոնք Ժիծաղում են կէն Կենտկոմի վորոշման վրա, պատճառներն ժիծաղել են իրենք իրենց վրա: Մեր կուսակցութայն ոպորտունիստական դատարարանների լուղենքի վոչ մանր քուրճուսական տարրերը, վոչ էլ կոլտնտեսութայնի մեջ յեղած շարժման խտորումները:

Հնգամյա պլանով մենք Հնգամյակի վերջում պետք է կոլտնտեսութայններին մեկ ունենալուց ցանկերի տարածութայն 20 միլիոն 800 հազար հեկտար: Իսկ իրականում այս տարի արդեն կոլտնտեսութայններում ունենք 36 միլիոն հեկտար:

Այս նշանակում և, վոր մենք յերկու տարվա ընթացքում գերակատարել ենք կոլտնտեսական շինարարութայն հնգամյա պլանը ավելի քան մեկ ու կես անգամ (ծափահարութայններ):

Ըստ Հնգամյա պլանի Հնգամյակի վերջին Հաջահատիկային կոլտնտեսութայններին ընդհանուր արտադրանքը պետք է լինել 190 և կես միլիոն ցենտներ, իսկ իրականում այս տարի արդեն Հաջահատիկային կոլտնտեսութայններին ընդհանուր արտադրանքը կազմելու յեն 256 միլիոն ցենտներ:

Այս նշանակում է, վոր մենք արդեն պետականատարում ենք հացի կոլտնտեսական տարածութայնի հնգամյա պլանը յերկու տարվա ընթացքում ավելի քան 30 տոկոսով: Հնգամյակը յերկու տարում (ծափահարութայններ):

Թող ալ ոպորտունիստական բաժնատուները դատարկարանեն, թե չի կարելի կատարել և գերակատարել կոլտնտեսական շինարարութայն Հնգամյակը յերկու տարում:

6. ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ԶԵՎ ԳՅՈՒԴԱՑԻՆԵՐԻ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ-ԿՈՒՆՏՈՒՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄԸ

Այսպիսով դուրս և զայիս, վոր Հանրայնացված սեկտորի մակընթացը աճում է ինչպես արդյունաբերութայն, նույնպես և գյուղատնտեսութայն ընդազվառում, անվիճելի մի փաստ է:

Ի՞նչ է նշանակում այս աշխատավորների նյութական դրութայն տեսակետից:

Այս նշանակում է, վոր որանով իսկ արդեն դրված են բանավորների և գյուղացիների նյութական-կուլտուրական դրութայն արժատական բարելավման հիմքերը:

Ինչու՞, ի՞նչ ձեւով: Վորովհետեւ առաջին՝ Հանրայնացված սեկտորի աճումը նշանակում է նախ և առաջ թաղաքի և գյուղի շահագործող տարրերի կրճատումը Ժողովրդական տնտեսութայնի մեջ, նրանց տեսակարար կշիռն անուկում: Այդ նշանակում է, վոր բանավորների և գյուղացիների բաժինը յերկրի Ժողովրդական յեկամտի մեջ անպայման պետք է աճի շահագործվող դասակարգերի բաժնի կրճատման հաշիւին:

Վորովհետեւ յերկրորդ՝ Հանրայնացված սեկտորի աճման ղեկումը Ժողովրդական յեկամտի այն մասը, վորը մինչևիլ աճած զրնում էր շահագործող դասակարգերին և նրանց սպասարկողներին կերակրելու, սրանից հետո պետք է միայն արտադրութայնի մեջ, ծառայելով արտադրութայն ընդարձակմանը, նոր գործարաններին կառուցմանը, աշխատավորների կենցաղի բարելավմանը: Ի՞նչ այս նշանակում է, վոր բանավոր դասակարգերի բաժինը և ուժը պետք է աճեն, իսկ գործադրութայնը պետք է պակասի, վերանա: Դրա համար ել ի վերջո Հանրայնացված

սեկտորի անուամբ, այնքան, վերան նա տա-
նում և դեպի բանվոր դասակարգի նյութա-
կան դրուժյան բարելավումը, նշանակում
և ներքին շուկայի տարողության մակընթաց
անձուլ, արդյունաբերական տարածքների
պահպանի մեծացումը բանվորների և գյու-
ղացիների կողմից: Իսկ այս նշանակում և,
վեր ներքին շուկայի անուամբ դերադասցելու
էն արդյունաբերության ամձանը, առաջ և
մղելու նրան դեպի անընդհատ ընդարձա-
կում:

Քաղաք տան և նման հանգամանքներն ան-
շեղադրապես անում են մեզ դեպի բանվորների
և գյուղացիների նյութական և կուլտուրա-
կան դրուժյան անընդհատ բարելավում:

Ա. Սիսենը բանվոր դասակարգի թվական
ամձան և դործապրկության կրճատման
հարցից:

Յնթե վարձու աշխատանք կատարող ան-
ձանց թիվը (առանց դործադուրկների) 26-27
թվին կազմում էր 10 միլիոն 990 հազար, 27-
28 թվին մենք ունեյինք 11-456 հազար, 28-
29 թվին՝ 11 միլիոն 997 հազար և 29-30 թվ-
ին՝ բոլոր տվյալներով մենք կունենանք վոչ
պակաս, քան 13 միլիոն 129 հազար: Նրան-
ցին Ֆիդելիական աշխատանքով զբաղվող
մարդիկ (չբանց թվում նաև գյուղատնտե-
սական և սեղոնային բանվորներ), 26-27
թվին կազմում էին 7 միլիոն 69 հազար,
27-28 թվին՝ 7 միլիոն 404 հազար, 28-29
թվին՝ 7 միլիոն 758 հազար, 29-30 թվին՝
8 միլիոն 533 հազար: Նրանցից խաղաղ ար-
դյունաբերության բանվորներ (առանց ծա-
ռայողների), 26-27 թվին՝ 2 միլիոն 439
հազար, 27-28 թվին՝ 2 միլիոն 632 հազար,
28-29 թվին՝ 2 միլիոն 858 հազար և 29-30
թվին՝ 3 միլիոն 29 հազար: Այս նշանակում
և, վեր մեզ մոտ բանվոր դասակարգը. հե-
տևողականորեն ճանապարհ անում և, ըստ
վերում յնթե վարձու աշխատանքով զբաղ-
վողների ամձան տոկոսը յերեք տարվա ըն-
թացքում յեղել և 19,5 և Ֆիդելիական աշխա-
տողներին՝ 20, ինուտարում բանվորների
ամձան տոկոսը յեղել և 24,2:

Անցնենք դործադուրկության հարցին: Պետք
և ասել, վեր այս աղաբարկում մեն խառնա-
չվիթության և տիրում, ինչպես Աշխատանքի
Ժողովրդական, նուսպես և ՀԱՄԳՆ-ում:
Մի կողմից այդ հիմնարկների տվյալներով
դուրս և դալիս, վեր մենք ունենք մոտ մեկ
միլիոն մարդ դործադուրկ: Մինիմում վո-
րակ ունեցողները կազմում են 14,3 տոկոս,
իսկ մոտ՝ 73 տոկոսը կազմում են, այսպես
կուլված ինուտից. աշխատանքի և անվորակ
մարդիկ, ըստ վերում զբանց հսկայական
մեծությամբ թվունը կանայք և անչափաճա-
ներ են, վերոնք վոչ թի առնչություն չեն

ունեցիկ արտ. աշխատանքի հետ: Մյուս
կողմից նույն այդ տվյալների հիման վրա,
մեկ մոտ վորակավոր բանվորական ուժի սո-
վ: Աշխատանքի բորանքները չեն բավարա-
րում մեր ձեռնարկությունների բանվորա-
կան ուժի պահանջը 80 տոկոսով: Մենք բա-
տկոված ենք այսպիսով, շուտով տառա-
ցիորեն հալվի առնել բոլորովին անվորակ
մարդկանց և պատրաստել նրանցից վորակ-
յալներ մեր ձեռնարկությունների թեկուզ
մինիմալ պահանջը բավարարելու համար:
Փորձենք դուրս հանել այս չվիթի մեջ:
Համենայն դեպս պարզ և, վեր այս դործա-
դուրկները չեն պատկանում մեր արդյունա-
բերության վոչ ուղեղվալին, և վոչ մանա-
վանդ մշտական դործադուրկների բանակին:
Յնվ ինչ: Անմարդ աշխատանքի Ժողովրդա-
տվյալներով դուրս և դալիս, վեր դերձբեր
դործադուրկությունն անցյալ տարվա հե-
տման հաղով, կրճատվել և ավելի քան 700
հազար հաղով: Այդ նշանակում է, վեր մի-
լի և այս տարվա մայիսի մեկը դործադուրկու-
թյունը կրճատվել և ավելի քան 42 տոկոսով:
Ահա Ժողովրդական տնտեսության սոցիա-
լիստական սեկտորի ամձան հետևանքներից
մեկը ևս:

Բ. Ալեյիկ արդու հետևանք և ստացվում, յե-
թե դիտում լինենք դրուժյունը Ժողովրդ-
ական յեկամտի բալիման տեսակետից ըստ
դասակարգերի: Ժողովրդական յեկամտա-
ների բալիման հարցն ըստ դասակարգերի՝
արժատական հարց և բանվորների և գյու-
ղացիների նյութական, կուլտուրական դրու-
թյան տեսակետից: Ինչու չե, վեր Գեր-
մանիայի, Անգլիայի և Միացյալ Նահանգ-
ների բուրժուական տնտեսագետները փոր-
ձում են չվիթել այս հարցը ի նպատակ բուր-
ժուադիայի, համախ հրապարակելով իրենց
բերլերովիկ որդեկտիվ՝ հետադրուսթյուն-
ներն այս մասին:

Համարեմանական Վինակադրական
Վարչության տվյալներով աշխատավարձի
բաժինը Գերմանիայի Ժողովրդական տնտե-
սության մեջ 1929 թվին յեղել և 70 տոկոս,
իսկ բուրժուադիային՝ 30 տոկոս: Ֆեդերալ
տնտեսական հանձնաժողովի և տնտեսա-
կան հետադրուսթյունների արդային բու-
րոյի տվյալներով բանվորների բաժինը
Միացյալ Նահանգների Ժողովրդական յեկա-
մտի մեջ 1923 թվին կազմել և ավելի, քան
54 տոկոս, իսկ կապիտալիստներին՝ 45 տո-
կոսը ավելի, ի վերջու ինչու և Ստամ-
բուլ տնտեսագետների տվյալներով բանվոր դա-
սակարգի բաժինն Անգլիայի Ժողովրդական
յեկամտի մեջ 1924 թվին կազմել և 50 տոկո-
սից քիչ պակաս, իսկ կապիտալիստներին՝
50 տոկոսից քիչ ավելի:

Հատկանալի յե, վոր չի կարելի հաժա-
տալ արն հետազոտութիւններէ արդշունք-
ներէն. չի կարելի, քանի վոր բացի դուռ
տնտեսադիտական կարգի թերութիւններէ
այս հետազոտութիւններում կան նաեւ ուրիշ
կարգի թերութիւններ, վորոնք նպատակ ու-
նեն մասամբ թաղցնել կապիտալիստների
յեկամուտները, պահպանել դրանք, մասամբ
շարժազանցել. մեծացնել բանվոր դասա-
կարգի յեկամուտը, հսկայական ոռնիկներ
հասցող շինութիւններին դասելով բանվոր-
ներէ շարքերը: Յետ արդեն չեմ խոսում այն
մասին, վոր այդ հետազոտութիւններում
չառ հաճախ հալվի չեն աւելում Ֆերմերնե-
րի եւ առնասարակ գյուղական կապիտա-
լիստներ յեկամուտները:

Բնկեր վարդան քննադատական վերլու-
ծութեան յեկամուտից այդ տվյալները: Դուռ
յեկամ, վոր բանվորներէ եւ քաղաքի ու գյու-
ղի այլ աշխատավորներէ բաժինը, վորոնք
չեն շահագործում ուրիշ աշխատանք, Գեր-
մանիայում կազմել եւ ժողովրդական յեկա-
մութ 55 տոկոսը: Միացյալ Նահանգներում՝
54 տոկոսը, Անգլիայում՝ 45 տոկոսը. կա-
պիտալիստներէ բաժինը կազմում եւ Գեր-
մանիայում 45 տոկոսը, Միացյալ Նահանգ-
ներում՝ 46 տոկոսը, Անգլիայում՝ 55 տո-
կոսը:

Այդպէս եւ դրութեան խոշորագույն կա-
պիտալիստական յերկրներում:

Իսկ ինչպէս եւ դրութեանը Խորհրդային
Միութեան մէջ:

Անա ձեզ Պետականի տվյալները: Դուռ
եւ գալիս դուրս—

ա) Բանվորներէ եւ ուրիշ աշխատանք չչաշա-
գործող աշխատավոր գյուղացիներէ բաժինը
Ժողովրդական տնտեսութեան մէջ 27-28 թը-
վին կազմել եւ 75.2 տոկոսը: Այդ թիւում
քաղաքային եւ գյուղական բանվորներէ բա-
ժինը կազմում եւ 33.3 տոկոս, 28-29 թ.
76.5 տոկոս, այդ թիւում քաղաքային եւ
գյուղական բանվորներէնը՝ 33.2 տոկոս,
30 թիւին՝ 77.1, այդ թիւում գյուղական
քաղաքային բանվորներէնը՝ 33.5 տոկոս:
բ) Կուլակներէ եւ քաղաքային կապիտալիստ-
ներէ բաժինը 27-28 թիւին կազմել եւ 8,1 տո-
կոս, 28-29 թ.
6,5 տոկոս, 29-30 թ.
8 տոկոս:

Գ. Տնտեսադրժաններէ բաժինը, վորոնցից մեծ
մասն աշխատավոր տարրերից եւ, 27-28 թ.
կազմել եւ 0,5 տոկոս, 28-29 թ.
5,4, 29-30 թ.
4,4 տոկոս:

Դ. Պետական սեկտորի բաժինը վորի յեկա-
մուտները բանվոր դասակարգի առնասարակ
աշխատավոր մասնաւոր յեկամուտներն են

27-28 թ.
84 տոկոս, 28-29 թ.
10, 29-30 թ.
15,2 տոկոս:

ե. Ի վերջոյ աշխատեւ կազմում այլքի բաժինը
(ի նկատի ունենալ կենսաթոշակները) 27-28
թիւին 1,8 տոկոս, 28-29 թ.
1,6, 29-30
29-30 թ.
1,5 տոկոս:

Այսպիսով դուռ եւ գալիս, վոր, մինչ-
դեռ տառապմունք կապիտալիստական յերկր-
ներում շահագործող դասակարգերէ բաժինը
Ժողովրդական յեկամուտի մէջ կազմում եւ
մոտ 50 տոկոս, յերկմն այլքի, մեզ մոտ
Խորհրդային Միութեան մէջ շահագործող
դասակարգի բաժինը կազմում եւ Ժողովրդա-
կան յեկամուտի 2 տոկոսից վոչ ալիքի:

Դրանով եւ առանձնապէս բացատրվում
այն դարձանալի փաստը, վոր Ամերիկա-
յում 1922 թիւին ամերիկական բուժամական
գրող Դեննիի խոսքերով վորակապը մոյց սե-
փականատներն իրենց ձեռքում կենարտաց-
րել էին աղքատային վողջ հարստ. 59 ա., իսկ
Անգլիայում 1920-21 թ.
նույն Դեննիի խոս-
քերով սեփականատներէ ընդհանուր թիւի
2 տոկոսից վոչ ալիքին ուներ վողջ աղքատային
հարստութեան 64 տոկոսը: (Տես Դեննիի
«Ամերիկան նվաճում եւ Բրիտանիային»
գիրքը):

Կարող են արդյո՞ք նման փաստեր տեղի
ունենալ մեզ մոտ Խորհրդային Միութեան
մէջ, Խորհրդայիններէ յերկրում: Պարզ եւ, վոր
չեն կարող տեղի ունենալ: Խորհրդային
Միութեան մէջ վաղուց արդեն չկան եւ չեն
կարող լինել այդպիսի սեփականատները:

Սակայն յեկմ Խորհրդային Միութեան մէջ
1929-30 տարվա Ժողովրդական յեկամուտի
ընդհանուր 2 տոկ. եւ բաժին ընկնում շահա-
գործող դասակարգերին, սպա ի՞նչ եւ լինում
Ժողովրդական յեկամութ մնացած մասը:

Պարզ եւ, վոր նա մնում եւ բանվորներէ եւ
աշխատավոր գյուղացիներէ ձեռքին:

Անա թե ինչու՞մ եւ Խորհրդային իշխա-
նութեան ուժի եւ հեղինակութեան աղբյուրը
բանվոր դասակարգի եւ գյուղացիութեան մի-
լիոններէ մէջ:

Անա թե վորն եւ Խորհրդային Միութեան
բանվորներէ եւ գյուղացիներէ նյութական
բարեկեցութեան սխտեմատիկ աճման հիմ-
քը:

Գ. Այս վճռական փաստերի լույսի տակ
միանշանմայն հատկանալի յե դառնում բան-
վորներէ ունալ աշխատավորի սխտեմատիկ
բարձրացումը, բանվորներէ ողջիտական ա-
յաւաճումը յեկամութ բուլիշի սանձմը, գյուղա-
ցիական չքավոր եւ միջակ տնտեսութեաննե-
րին տրվող ողջութեան ուժեղացումը, բան-
վորական բնակարանային շինարարութեան

տրվող հատկացումների մեծացումը, բան-
վորների և մայրության ու մանկության
կենցաղի բարելավումը և դրա հետեւանքով
Խորհրդային Միութեան ազգայնականության
մակերկրաց աճումը, վորին գուցարդում և
մահացութեան և առանձնապէս յերեւանների
մահացութեան կրճատումը:

Հայանի յե որինակ, վոր բանվորների
ոեալ աշխատավարձը, հաշված նաեւ Սոցալ
շահույթներից բանվորների կենցաղի բարե-
լավման ֆոնդին տրվող հատկացումները,
նախապատերազմեան մակարդակի հետ հա-
մեմատում աճել և 167 տոկոսով: Միայն
բանվորների սոցիալական ապահովութեան
բյուջէն վերջին յերեք տարւա ընթացքում
27.28 թիւ 980 միլիոն ոսկրուց 1929-30
թիւին հասել և մեկ միլիարդ 400 միլիոն
ոսկրու: Մայրութեան և մանկութեան
ապահովման խմբար վերջին յերեք
տարւա ընթացքում (1927-28-1929-30 թ.)
ծախսուել և 494 միլ. ոսկր: Նախապար-
զակտն կրթութեան (մանապարտեզներ, ման-
կական հրապարակներ և այլն) վրա նույն
ժամանակում ծախսուել և 204 միլիոն ոսկր-
ով, բանվորական ընտկարանային յինարա-
ութեան վրա մեկ միլիարդ 880 միլիոն
ոսկրով:

Այդ չի նշանակում, իհարկե, վոր արդէն
ամեն ինչ արված և ոեալ աշխատավարձի
լուրջ բարելավման համար, վոր չեք կարե-
լի ամէլի բարձրացնել ոեալ աշխատավար-
ձը: Յեւ յի թիւն այդ չի արված, զբանով մե-
ղավոր և մեր մատակարարող ապարատի
բյուրոկրատիզմը և առհասարակ բյուրոկ-
րատիզմը սպառողական կոոպերատիւում
նախ և առաջ և առանձնապէս:

Պետպլանի տվարներով ներքին տոկոսարի
հանրաքանչեւում սեկտորը 1929.30 թիւին ընդ-
գրկել և մեծածախսի 99 տոկ. աղիքին և
մանրածախսի 89 տոկ. աղիքին: Այդ նշանա-
կում և, վոր կոոպերացիան սխտեմատիկո-
րեն հաղթահարում և մատնավոր սեկտորին,
առևտրի ապարիլումը դառնում և մոնոպո-
լիտ: Այդ, իհարկե յալ և: Սակայն վատն
այն և, վոր այդ մոնոպոլիան մի շարք դեպ-
քերում վնաս և տալիս սպառողներին: Բա-
նից դուրս և գալիս, վոր չնայած նրան, վոր
կոոպերացիան առևտրի ապարիլում հա-
մարցա թե մոնոպոլ դուրթյուն և վայելում,
նա զերեպառաւում և բանվորներին մատակա-
րարել աղիքի չեկամտաբերք ապրանքներ,
վորոնք աղիքի շատ յեկամուտ են բերում,
(գարնաբերիա և այլն), խուսափում և մա-
տակարարել պակաս չեկամտաբերք թե-
կուղ և բանվորներին համար աղիքի անհրա-

մեկա ապրանքներ (ինչպես դրոշմանաւա-
կան մթերքներ): Դրա հետեւանքով բանվոր-
ները տրված են իրենց սպառումը յուրա-
տնտեսական մթերքների 25 տոկ. ձեռք բերել
մատնավոր շուկայում բարձր դնով: Յեւ չեմ
խոսում արդէն այն մասին, վոր կոոպերա-
ցիայի ապարատն ամենից աղիքի հոգում և
իր բաշխման մասին, վորի հետեւանքով չա-
փազանց զանազալ և ընթանում մանրածախ-
սի դներին իլեցումը, շնորք զեկամար կենտ-
րոնների կատկարարիկ հրահանգներին: Դուրս
և դալիս, վոր ներքին դեպքում կոոպերա-
ցիան դործում և վոչ թե վարպես սացիալի-
տական սեկտոր, այլ վորպես յուրահատուկ
սեկտոր վորը վարակում և ինչ վոր նկարա-
նակում վորով: Հարց և զբովում, թե ումն
և հարկավոր կոոպերացիան, ինչ ոգուտ
բանվորներին նրա մոնոպոլիայից, յեթե նա
չի կատարում բանվորների ոեալ աշխատա-
վարձի բարձրացման լուրջ խնդիր:

Յեւ շնորք զբան, ոեալ աշխատավարձը
մեզ մոտ աշխուժանալի, անկեղորեն
բարձրանում և տարեց-տարե: Այս նշանա-
կում և, վոր մեր կարդերը, ֆոյովաւական
յեկամար բաշխման սխտեմը, մեր աշխա-
տավարձի քաղաքականութեան տարւղ զիբ-
րավորումն աշխատ ևն վոր նրանք հնարավո-
րութեան ունեն կազմաւորւելու և ծածկելու
բոլոր այն միտումները, վոր դալիս յեն կոո-
պերացիայից:

Յեթե դրան աղեկացնենք մի շարք ուրիշ
ֆակտորներ, ինչպես որինակ հասարակա-
կան անդրի զերի մեծացումը, բանվորների
ընակարանների ետանացումը, բանվորների
յերեւաններին տրվող հսկայական քանակու-
թեան բթաղիները, կուլտուրական սպա-
սարկումը և այլն, կարեն և չեմտաբանկո-
րեն աւել, վոր բանվորներին աշխատավարձի
բարձրացումը շատ աղիքի մեծ տոկոս կկադ-
մի, քան այդ ցույց են տալիս մեր մի քանի
հիմնադրուքի վիճակագրութեանը:

Այդ բոլոր միասին վերցրած, դրան զուսմո-
րած նաեւ 7-ժամյա բանվորական ուրը, վոր
տարածվում և աղիքի քան 830 հազար ին-
դուստրիալ բանվորները վրա (33.5 տոկ.),
զուսմորած ճարչա շաքաթին անցնելը, վորը
տարածվում և աղիքի քան մեկ ու կես միլիոն
ինդուստրիալ բանվորների վրա (63.4 0/0),
զուսմորած բանվորներին համար զուսմութեան
անկեղ ճանդարի աների, սանատորիաների,
կուրորանների լայն ցանցը, վորոնք միլիոնով
վերջին յերեք տարւա ընթացքում անցել և
1 միլիոն 700 հազար բանվորներից աղիքի
այս բալարը ստեղծւում են բաճար դասակար-

գի աշխատանքի և կենցաղի այնպիսի պայմաններ, վարը հնարավորութեան և տարիս մեջ անցնելի քանիւրեքի հար, առաջ, կեն, ստեղծ սերունդ, վորն ընդամենը կլինի հարի յեղած բարձրութեան հասցնելի տարիքային յերկրի հորաւորութեան, իր կրթեալ պատշաճեան այն՝ բնականութեան հարձակումներին:

Ինչ վերաբերում և անհատ անտեսանք և կոնկրետացած գոյութեան տրոպոգ ոգ-կանութեանը—յիս ի նկատի ունենալով ընդամենը չափաւորութեանը 3 տարեկան ընթացքում (1927/28—1929/30), զա կազմել և 4 միլիարդ ուսուցող վոչ պահանջ, վորը բաց և ինքնակշիռ պետական բյուջէից վարի դժուր: Հայտնի չէ, վոր 3 տարեկան ընթացքում գոյութեանը, բն, միայն սերունդով ունենալուն և տըր-վել 164 միլիոն փրկել վոչ պահանջ անհատ-հասակ:

Ձաթանալի չէ, վոր բանութեանը և գյուղացիներն ընդհանուր առմամբ վատ չեն աղ-բում մեջ մտ: Ազգաբնակչութեան միատեղութեանը պակասել և նախապատերազմային շրջանի հետ համեմատած 36 %—ով ընդհա-նուր առմամբ և յերկրամերի միջազգային տակաւը 42,5 տակաւով, իսկ ազգաբնակչութեան տարեկան աճումը կազմում և 3 միլիոն մարդաց ավելի (ծափահարութեանը):

Ինչ վերաբերում և բանութեանը և գոյութե-անքի կոլտուրական դրութեանը, այդ բը-նադրաւորում ևս ունենց վորը հաջողու-թեանը, վորոնց սակայն, վոչ մի դեպքում չեն կարող ըստարար համարել, վորովհե-տեով չափաւորաց աննշան են: Յեթն չհաշիւնց բանութեան հակումները, ամեն տեսակի խրեթիթ-ընթերցարանները, դրադարանները, անգրագիտութեան վերացումը, վորն այս տարի ընդգրկում և 10 և կեն միլիոն մարդ, դրութեանը կոլտուր-կրթական դրութեան հետեւին են: Տարբական դպրոցներն այս տարի ունեն 11 միլիոն 638 հազար աշա-կական, 2—րդ աստ. դպրոցները մեկ միլիոն 945 հազար աշակերտ, ինդուստրիալ, տեխ-նիկական, արհեստագործային, գոյութեան տես-ական դպրոցները, մասնաշաղկապ վորական վորումն արտադրական դասընթացները 333 հազար սովորողներ: Յեթնիկումները և նը-բանց համալսարանցած արհեստագործական դպրոցները 238 հազար 700, բարձրագույն դպրոցները և բարձրագույն տեխնիկական դպրոցները 190 հազար 400 սովորողներ: Այս բոլորը հնարավորութեան և ավել գլա-գիտութեան տակաւը նորիցային Միութեան մեջ նախապատերազմային շրջանի 33 տակա-ւից բարձրացնել մինչեւ 62,6 տակաւի:

Գլխավորը ներկայումս այն է, վոր մենք անցնենք պարտադիր տարրական ուսումն: Յն առում եմ գլխավորը, վորովհետեւ այդպիսի անցումը վնասեալ է աշխատեալ կոլտուրական հեղափոխութեան գործում, իսկ այդ գործին անցնելու մասնաւոր վա-րուց արդեն յեկել է, քանի վոր մենք ներկա-յումս արդեն ունենք այն բոլորը, ինչ վոր անհրաժեշտ և նորիցային Միութեանը առ-յոցներին հսկայական մեծամասնութեան մեջ ընդհանուր տարրական կրթութեանը կազ-մակերպելու համար: Մինչեւ այս մենք ստիպւած ենք զինայել ամեն բանից, մինչ-չեւ անգամ դպրոցներից, վորպեսզի փրկենք և վերականգնենք ծանր արդարականութե-անը (կենին): Վերջին շրջանում, առ-կային, մենք արդեն վերականգնել ենք ծանր արդարականութեանը և առաջ ենք տանում այն: Հետեւաբար ժամանակն է, վոր մենք ձեռնարկենք ընդհանուր պարտադիր նախ-նական ուսումն կազմակերպումը:

Յեա կարծում եմ, վոր համազումարը ճիշտ կլարի, յի՞թն այս մասին ընդունի վորդական և միանգամայն կատեգորիկ վո-րոշում (ծափահարութեանը):

7. ԱՅՄԱՆ ԴԺՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ԴԱՍԱ ԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՐԸ ՅԵՎ ՀԱՐԱԱԿՈՒՄՆ ԱՄՐՈՂԱ ՖՐՈՆՏՈՒ

Յեա խոսեցի ժողովրդական տնտեսութեան դարձագման դրութեան մեր ունեցած հաջողու-թեանների մասին: Յեա խոսեցի արդարա-բերութեան բնադրաւորում, գոյութեան տես-ական բնադրաւորում, վորը ժողովրդա-կան տնտեսութեանը սոցիալիզմի ձեռնու-նեցով վերականգնելու բնադրաւորում մեր ունեցած նվաճումների մասին: Յեա ի վերջո խոսեցի բանվորների և գոյութեանների նյու-թական դրութեան բարեկամման դժուր մեր ունեցած նվաճումների մասին:

Սակայն, սխալ կլինի կարծել, վոր մենք այդ հաջողութեանները ձեռք ենք բերել ճիշտ ու հանդիսաւ, այսպես ասած ինքնա-հոսի կարգով, առանց հատուկ ջանքերի, կամքի լարման, առանց պայքարի ու ցրն-ցումների: Այդպիսի հաջողութեաններն ինք-նահոսի կարգով ձեռք են բերվում: Իրա-կանում այդ հաջողութեանները մենք ձեռք ենք բերել դժվարութեաններին դժմ մղված միակամ կրթում, դժվարութեանները հաղ-թահարելու համար մղված լուրջ և տեղա-կան կրթում:

Դժվարութեանների մասին մեղ մտա ըս-տրն են խոսում: Սակայն, վոչ բոլորն են

պարզ հաշիվ տալիս իրենց այդ դժվարութիւնների բնույթի մասին: Մինչդեռ դժվարութիւնների պորթլիմմ մեզ մոտ ամենաբուրք նշանակութիւն ունի: Այստեղից եւ առաջանում է այն հարցը, թե վորո՞նք են մեր դժվարութիւնների բնորոշ դէմքն, ի՞նչ թնշանով ուժի են թաղանթած նրանց հետեւում, ի՞նչպէս ենք մենք հաղթահարում այդ դժվարութիւնները:

Առաջին՝ մեր դժվարութիւնները բնորոշելիս, պետք է ի նկատի ունենանք առնվազն հետեւյալ հանգամանքները:

Նախ և առաջ անհրաժեշտ է հաշիվ անել այն հանգամանքը, վոր մեր այժմյան դժվարութիւնները վերականգնման ջրկանք վարութիւններն են: Ի՞նչ է նշանակում այս: Այս նշանակում է, վոր նրանք արմատապէս տարբերում են մեր տնտեսութեան վերականգնման ջրկանք դժվարութիւններէ: Յետեւ վերականգնման ջրկանքում խոսվում եր դործարանները բռնաւորելու, գյուղատնտեսութեանը նրա հին բաղալի վրա ուղեկու մասին, ներկայումս խնդիրն այն է, վոր արմատապէս վերափոխենք, վերակառուցենք թե՛ արդյունաբերութիւնը և թե՛ գյուղատնտեսութիւնը, փոխելով նրանց տեխնիկական բաղալի, դիմելով նրանց ժամանակակից տեխնիկայով:

Այդ նշանակում է, վոր մեր առաջ դրված է ժողովրդական տնտեսութեան տեխնիկական ամբողջ բաղալի վերակառուցելու խնդիրը: Իսկ դա պահանջում է նոր ալելի խոշոր ներդրումներ ժողովրդը. տնտեսութեան համար, ալելի փորձված, նոր կարգեր, վորոնք ընդունակ լինեն տիրապետելու նոր տեխնիկան, առաջ տանելու նրան:

Յերկրորդ՝ պետք է նկատի ունենալ այն հանգամանքը, վոր ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցումը չի սահմանափակվում նրա տեխնիկական բաղալի վերակառուցմամբ, այլ դրա հետ միասին պահանջում է վերակազմել սոցիալ-տնտեսական հասարակութիւնները: Այստեղ չեմ նկատի ունենում դիւսպլոմային գյուղատնտեսութիւնը: Արդյունաբերութեան ասպարիզում, վորն արդեն միացված, սոցիալացված է, տեխնիկական վերակառուցումը հիմնականում ունի արդեն պարտաւոր սոցիալ-տնտեսական բաղալի: Այստեղ վերակառուցման խնդիրն այն է՝ ուժեղացնել կապիտալիստական տարրերի դուրս մղման պրոցեսն արդյունաբերութեան մէջ: Այնքան հեշտ չէ դորձը գյուղատնտեսութեան ասպարիզում: Գյուղատնտեսութեան տեխնիկական բաղալի վերակառուցումը, հարկաւ, հետապնդում է նույն նը-

պատուիները: Սակայն, գյուղատնտեսութեան առանձնահատկութիւնն այն է, վոր նրանում դեռ գերակշռում է գյուղացիական մանր տնտեսութիւնը, վոր մանր տնտեսութիւնը դուրի է նոր տեխնիկան յուրանուէր հնարավորութիւնից, վոր այդ պատճառով գյուղատնտեսութեան տեխնիկական խաղան հնարավոր չէ վերակառուցել առանց միաժամանակ վերակառուցելու սոցիալ-տնտեսական հին կարգերը, առանց մանր տնտեսութիւնները միացնելու խոշոր կոյնկտիվ տնտեսութիւններ կազմելու, առանց արմատաւոր անելու կապիտալիզմը գյուղատնտեսութիւնից:

Հասկանալի չէ, վոր այդ հանգամանքները չեն կարող չբարդացնել մեր դժվարութիւնները, չեն կարող չբարդացնել այդ դժվարութիւնների հաղթահարման մեր աշխատանքը:

Յերկրորդ՝ պետք է նկատի ունենալ այն հանգամանքը, վոր ժողովրդական տնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցումն մեր աշխատանքը, վորը քանդում է կապիտալիզմի տնտեսական կապերը, միանշանակ չուէ և տալիս հին աշխարհի բոլոր ուժերը, չի կարող չառաջացնել այդ ուժերի կատաղի դիմադրութիւնը: Ինչպէս հայտնի չէ, այդ աղպսն եւ է: Բուրժուական ինտելիգենցիայի վերնախերտի չարամիտ միասարարութիւնը մեր արդյունաբերութեան բոլոր ասպարիզներում, կուլակութեան դաշտը նային պայքարը տնտեսութեան կոյնկտիվ ձեկիւր դեմ գյուղում, խորհրդային Իւլան. նուկերն ձեռնարկումները սարուտումն ապարատի բյուրոկրատական ելեմենտների կողմից, վորոնք դասակարգային թշնամուսնանտութեան են, դրանք են ահա մեր յերկրի վերացող դասակարգի դիմադրութեան դիւսպլոմա վոր ձեռք: Պարզ է, այդ հանգամանքը չեն կարող թեթեւացնել մեր աշխատանքը ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցման ասպարիզում:

Յորրորդ՝ պետք է նկատի ունենալ այն հանգամանքը, վոր մեր յերկրի վերացող դասակարգերի դիմադրութիւնը կատարվում է վոչ թէ մեկուսացած արտաքին աշխարհից, այլ աշխարհութիւնն է ստանում կապիտալիստական ջրկապտից: Կապիտալիստական հասկացողութիւնն չէ, կապիտալիստական յրապարտը նշանակում է, վոր իՍՂՄ-ի շուրջ կտն թշնամի դասակարգային ուժեր, վորոնք պարտաւոր են թափաղակել մեր դասակարգային թշնամիներին իՍՂՄ-ի մեջ բալուտպես, նյութապէս և Ֆինանսական բլո-

գաղալի միջոցով, ինչպես նաև հարմար առիթ լինելու դեպքում՝ ուղղակիան ինտերվենցիայի միջոցով։ Սկզբնականում է, վոր մեր մասնադեմոստրիկ վարչարարությունը, կուլակություն հակախորհրդային լուրջվրնեւը, մեր ձեռնարկութուններէ հրեշտակներն ու պայթեցումները վարկավորվում են վուդեշնչում են դրոշից։ Իմպերիալիստական տախտակը շահադրողած չէ, վորպէսզի ինչ՝ Մ-ն վորտքի կանգնի, հնարավորութուն ստանա հասնել կապիտալիստական առաջնակարգ յերկրներին և անցնել նրանցից։

Սպետեղիք էլ բղխում են նրա ողնութունը հին աշխարհի ուժերը ինչ՝ Մ-ում և նրա կաշախի յե, վոր այդ հանգամանքը նույնպէս չի կարող հեշտացնել մեր վերակառուցման աշխատանքները։

Մակայն, մեր դժվարութուններէ բնորոշումը լինի լինի, յի՞նչ ուշադրութուն դարձնենք նաև մի հանգամանքի վրա։ Խոսքը մեծ դժվարութուններէ հատուկ բնույթի աշխարհ է։ Խոսքը վերաբերում է նրան, ինչ մեր դժվարութունները վոչ թե անկման կամ կանգաւման դժվարութուններ են, այլ աւժման դժվարութուններ, վերելքի դժվարութուններ, առաջխաղացման դժվարութուններ են։ Դա նշանակում է, վոր մեր դժվարութուններն արժատական կերպով տարբերվում են կապիտալիստական յերկրներէ դժվարութուններէ։ Յերբ Միսսիսիպի նահանգներում խոսում են դժվարութուններէ մասին, այնտեղ նկատի ունենան ինչման դժվարութունները, վորովհետեւ Սմերիկան այժմ ապրում է կրկին, այսինքն՝ անտեսութեան անկում։

Յերբ Անգլիայում խոսում են դժվարութուններէ մասին, ապա նկատի ունեն հաւանացման դժվարութուններ, վորովհետեւ Անգլիան ահա մի քանի տարի յե, վոր ապրում է կանգաւում, այսինքն՝ առաջխաղացման կտեսցում։ Իսկ յերբ խոսում ենք մեր դժվարութուններէ մասին, ապա նկատի ունենք վոչ թե դարգացման անկում, վոչ կանդաւում, այլ մեր ուժերի աճումը, մեր ուժերի վերելքը, մեր եկոնոմիկայի առաջնալացումը, քանի՞ տարի՞ մասին անալիզի աշխարհը, քանի՞ միլիոն հեկտար այլինչ փամիւտին, քանի՞ %-ով ալիւի միջերը արտադրել, քանի՞ միլիոն հեկտար այլինչ ցանել, քանի՞ ամիս առաջ կատուցել դրոժարանը, ֆարերիսի, յերկաւիւտալիստը— ահա ինչպիսի խնդիրներ նըկատի ունենք մենք, յերբ խոսում ենք դժվարութուններէ մասին։ Հեռավայրէջ մեր դժվարութունները, ի տարբերութուն

ունեց Ամերիկայի դժվարութուններէ, աւժման դժվարութուններ են, առաջխաղացման դժվարութուններ։

Իսկ ինչ է նշանակում այդ, այդ նշանակում է, վոր մեր դժվարութուններն այնպիսի դժվարութուններ են, վորոնք իրենց կրում են իրենց հաղթահարելու հնարավորութունը։ Այդ նշանակում է, վոր մեր դժվարութուններէ հատկանշական չիծը կախում է նրանում, վոր նրանք իրենց բազա յեն տալիս մեզ՝ նրանց հաղթահարելու համար։

Ինչ է հետևում այս բոլորից։

Այդ բոլորից հետևում է ամենից առաջ այն, վոր մեր դժվարութունները վոչ թե մանր, պատահական անկանոնութուններէ դժվարութուններ են, այլ դասակարգային աշխարհի դժվարութուններ։

Յերբորդը՝ հետևում է այն, վոր մեր դժվարութուններէ հետևիւր թագնված են մեր դասակարգային թշնամիները, վոր այդ դժվարութունները բարդանում են մեր յերկրում վերացող դասակարգի կատալիզիւթորութեամբ, այդ դասակարգի դրոշից ստացած ողնութեամբ։ Մեր սեփական հիմարութուններում բյուրեղատեսական երկնքներէ առկայութեամբ, կուսակցութեան մի քանի շնորհերում անխառնութեան, անշարժութեան գոյութեամբ։

Յերբորդը՝ դրանից հետևում է, վոր դժվարութունները հաղթահարելու համար անհրաժեշտ է նախ և առաջ հետ մղել կապիտալիստական տարրերի հարձակումները, ճնշել նրանց դիմադրութունը և այդպիսով հանապարհ հարթել արագ առաջխաղացման համար։

Վերջապէս դրոշից հետևում է, վոր աւժման դժվարութուններ հանդիսացող մեր դժվարութուններէ բնույթն իսկ մեզ տալիս է այն հնարավորութունները, վորոնք անհրաժեշտ են դասակարգային թշնամիներին ճնշելու համար։

Սակայն այդ հնարավորութուններն ողտաղործելու, դրանք իրականութեան դարձնելու համար, դասակարգային թշնամիներէ յերկարութեամբ կտեսնենք, դժվարութունները հաղթահարելու համար գոյութեան լուրջ միայն մի միջոց՝ կազմակերպել հարձակումներ կապիտալիստական տարրերի վրա ամբողջ ֆրոնտում, մեկուսացնել մեք սեփական շարժերում ուղտաղործական տարրերի, վորոնք խանգարում են մեր հարձակումները, վորոնք՝ խուճապի մասնիւթ, պատեւապատ են դարձնում, վորոնք անմիջա-

տառաւթյունն են մտցնում կուսակցութեան մէջ՝ հաղթանակի նկատմամբ (ծափեր) :

Այլ միջոց չկա :

Միմիայն իրենց գլուխը կորցրած մարդիկ կարող են յեղք փրտաւ սոցիալիզմի մէջ կապիտալիստական տարրերի խաղաղ ներաճմանը : Բուխարինի յերկաշաղկաւն Ֆորմուլում : Միջանում դարդացումն ընթանում եւ շարունակում են ընթանալ վոլքը : Բուխարինի Ֆորմուլով : Զարդացումն ընթանում եւ շարունակում են ընթանալ Լենինի ճով—ուժ Ֆորմուլով : Արդուք մեքնք կնգմենք, կնքենք շահագործիչներին, թե՛ նրանք կնքում են, կնքեն մեզ : ՍԱՀՄ—ի բանվորներին ու դուրդացիներին —այսպէս եւ դրված հարցը, ընկերներ :

Այդպէս ուրեմն կազմակերպել սոցիալիզմի արշավն ամբողջ ֆրոնտում — ահա թե ինչպիսի խնդիր եւ դրված մեր առաջ՝ ամբողջ ժողովրդական կերակրուցման այսատանքը ծավալելու :

Կուսակցութիւնը հենց այդպէս եւ հասկացել եւ իր միասին, արշավ կազմակերպելով մեր յերկրի կապիտալիստական տարրերի վրա :

բ) Սակայն քաղաքային յն արդո՞ք ընդհանրապէս արշավ, այն եւ ամբողջ ֆրոնտում՝ ՆեՊ—ի գոյութեան պայմաններում :

Վրոմանք կարծում են, վոր արշավն անհատաբար յն ՆեՊ—ի հետ, վոր դա նաեւ ելուծական նահանջն է, և, քանի վոր շահանջը վերջացել եւ, ՆեՊ—ը պետք եւ վերացնել : Այդի հարկէ հիմարութիւնն եւ : Մի հիմարութիւն վորը բոլորում եւ արոցկիստներին, վորոնք լինինիզմից վոլքինչ չեն հասկացել եւ յենթադրում են Վերացնել ՆեՊ—ը մի հարվածով, կամ ալ ոպորտունիստներին, վորոնք նույնպէս վոլքինչ չեն հասկացել լինինիզմից եւ ՎեՊ—ի վերացման սպառնալիքին վերաբերյալ շաղակրատութեամբ, ձգտում են հարձակումից հրաժարվելու վերում ըստանալ : Յեթե ՆեՊ—ը սպառվեր նահանջով, կուսակցութեան 11—րդ համագումարում, յերկ ՆեՊ—ը կիրառվում եր մեղանում ամենայն հետեւողականութեամբ, Լենինը չեր ապրի թե զնաանջը վերջացել եւ : Մի թե նահանջի վերջացման մասին խոսելիս Լենինը մինեունք, ժամանակ չե՞ր հայտարարել, վոր մենք մտադիր ենք կիրառել ՆեՊ—ը շլիզորքն եւ յերկոր ժամանակով : Արժե միայն առաջադրել այդ հարցը, վորպէսլի հասկանանք թե վորքան անհիմն եւ ՆեՊ—ի եւ արշավի անհամարժեքի լինելու շաղակրատութիւնը : Հիրավի, ՆեՊ—ը յենթադրում եւ վոլք միայն նահանջ, և մասնավոր առևտրի աշխու-

ժացման հնարավորութիւն, կապիտալիզմի աշխուժացումը ցույց տալը սիւտուլիան կարգավորող դերն ապահովելու դեպքում, (Նեպի սկզբնական շրջան) : Իրոք ՆեՊ—ը, դրա հետ միասին, դարգացման վորոշ աստիճանում, յենթադրում եւ սոցիալիզմի արշավը կապիտալիստական տարրերի վրա՝ մասնավոր առևտրի դործունեութեան շրջանակի սահմանափակում, կապիտալիզմի հարաբերական եւ լացարձակ կրճատումը եւ հանրային հատվածի անող դերակշռումը վոլք հանրային հատվածի նկատմամբ, սոցիալիզմի հաղթանակը կապիտալիզմի նկատմամբ (ՆեՊ—ի արդի աստիճանը) : ՆեՊ—ը մտցված եւ վորպէսլի սոցիալիզմի հաղթանակ տանի կապիտալիզմի, կապիտալիստական տարրերի վրա : Անցնելով ամբողջ ֆրոնտով հարձակման, մենք դեռ չենք վերացնում ՆեՊ—ը վորովհետեւ մասնավոր առևտուրը, կապիտալիստական տարրերը դեռ մնում են, ապրանքաշրջանառութիւնը եւ վորդային տնտեսութիւնը դեռ մնում են, սակայն անվիճելիորեն վերացնում եմք ՆեՊ—ի սկզբնական աստիճանը, ծավալելով մրա հաջորդ աստիճանը : ճերկա աստիճանը, ՆեՊ—ի վերջին աստիճանը :

Ահա թե ինչ եր առում Լենինը 1922 տարում ՆեՊ—ը մտցվելուց յերկու տարի հետո : Վեժմ մենք նահանջում ենք, սակայն այդ անում ենք նրա համար, վոր սիւզրում նահանջինք, այդ ուժեղ թափ առնենք եւ առաջ ցատկենք : Միմիայն այդ միակ պայմանով եւ, վոր մենք հետ նահանջվելնք մեր տնտեսական նոր քաղաքականութեան կիրառման ասպարիզում : Այժմ վորտեղ եւ ինչպէս պետք եւ վիրակաղմ մեր շարքերը, հարմարվել, վերակազմակերպվել, վորպէսլի նահանջից հետո սկսենք համառ առաջխաղացում, ալք մենք դեռ չգիտենք : Այդ բոլոր դործողութիւնները նորմալ կարգով կատարելու համար, պետք եւ, ինչպէս ասում եւ առածը վոլք թե ասար այլ հարցուր անդամ չափել, նախքան վճելելը : (Հատոր 18, մաս II, էջ 103) :

Գարծեմ հասկանալի յե :

Սակայն հարց եւ ծագում՝ արդուք հասնել եւ ժամանակը հարձակման անցնելու, հատուկացնել եւ արդուք հարձակման մոճենտը :

Նույն 1922 թվականին Լենինը մի այլ տեղ արտում եր, թե անհրաժեշտ ե

«Մագնիսպիլել դուրդացիական մասնայի շարքային աշխատավոր դուրդացիու-

թյան հետ և սկսել առաջ շարժվել ան-
չափ, անսահման, ասիլի դաժնալի, քան
յերազույժ ելինք, ասկայն անջնջ, վոր
տարող մասնան իրող ընթանա մեղ հետ
միասին... :

Այդ դեպքում, ժամանակին այդ շար-
ժումը կհասնի այնպիսի արագացման,
վորի մասին ներկայումս չերոպկել ան-
համ յենք կարող :

Յեղ ահա նորից միևնույն հարցը—հասնի
և արդյոք ժամանակը առաջինիցի այդպի-
սի արագացման, մեր դարպացման տեմպի
արագացման համար, արդյոք ճիշտ մոմենտ
ենք ընտրել, 1920 թվականի յերկրորդ անց-
նելով կիսին վճռական արշավի ամբողջ Ֆը-
րոնտով :

Այդ հարցին կուսակցութիւնն արդեն տը-
վել է պարզ ու մեկին պատասխան :

ԱՅՈ, ԱՅԳՊԻՍԻ ՄՈՄԵՆՏԸ ՀԱՍՆԵՆ Է :

Այո, կուսակցութեամբ ճիշտ մոմենտ է
ընտրել, անցնելով արշավի ամբողջ փրան-
տում :

Այդ վկայում է բանվոր դասակարգի հա-
րաճուն ակտիվութիւնը, կուսակցութիւն
հեղինակութիւն աննախընթաց չափով բար-
ձրանալով աշխատավորների միլիոնավոր
մասնաների մէջ :

Այդ վկայում է չքաւոր-միջակային մաս-
նաների հետզհետե անող ակտիվութիւնը,
այդ-մասնաների արմատական շրջադարձը
դեպի կոլտնտեսական շինարարութիւնը :

Դրա մասին վկայում են մեր նվաճումնե-
րը՝ թե ինդուստրիայի զարգացման և թե
խորհ. տնտեսութիւնների ու կոլտնտեսու-
թիւնների շինարարութիւն անպարիպում :

Դրա մասին վկայում է այն փաստը, վոր
այսմ մենք հնարավորութիւն ունենք վոր
միայն փոխարինել կուսակային արտադրու-
թիւնը կոլտնտեսութիւնների ու խորհուր-
տնտեսութիւնների արտադրութեամբ, այլև
դիտարանել նրան մի քանի անգամ :

Դրա մասին վկայում է այն փաստը, վոր
մենք կարողացանք արդեն հիմնականում լու-
ծել հացահատիկային պրոբլեմը, կուտակել
հաշահատիկի վորոշ պաշար, հացահատիկի
սպրանքային արտադրանքի ծանրութիւն
կենտրոնը անհատական արտադրութիւն ան-
ասպարիդից փոխադրելով կոլտնտեսական-
խորհրտնտեսական արտադրութիւն անպա-
րիպ :

Ինչպէս է ապացուցում, վոր կուսակցու-
թիւնն ընտրել է ճիշտ մոմենտ, անցնելով
արշավի ամբողջ Ֆրոնտում, հայտարարե-

լով կուսակցութեանը՝ վորպէս դասակարգի
վերացման լոզունգը :

Ինչ կլինի, յեթի մենք լսեյինք ը. Բու-
խարինի խմբակի աջ ոպորտյունիստներին,
յեթի մենք հրաժարվինք արշավից, կեթ յե-
յինք ինդուստրիայի զարգացման տեմպը,
դանդաղեցնենք կոլտնտեսութիւնների ու
խորհրտնտեսութիւնների զարգացումը, հիմ-
նվելինք դուռդարեակտն անհատական տը-
տնտեսութեան վրա :

Մենք, աներկբայորեն, կտապալելինք մեր
ինդուստրիան, ձախողման կմատնելինք
դուռդարտնտեսութիւնն սոցիալիստական վ-
րակառուցման գործը, առանց հացի կմա-
յինք, անապարհ կհարթվինք կուսակու-
թիւն արտադրութիւն համար : Մենք նը-
տած կմտայինք կոտրած աշխատի առաջ :

Ինչ կլինի, յեթի մենք լսեյինք Տրոցկու,
Ջինովյեվի խմբակի զմայն ոպորտյունիստ-
ներին և արշավ սկսելինք 1926—27 թվակա-
նին, յերբ մենք վոր մի հնարավորութիւն
լուսնինք կուսակային արտադրութիւնը
փոխարինելու կոլտնտեսութիւնների և
խորհրտնտեսութիւնների արտադրութեամբ :

Մենք աներկբայորեն կձախողվինք այդ
դործում, կցուցադրելինք մեր թուլութիւն-
նը, կուժեղացնելինք կուսակութեան և ընդ-
հանրապէս կապիտալիստական տարրերի դէր-
բըր, միջակային կպիկտեք կուսակութեան
դէրկը, կվիժեցնելինք սոցիալիստական շի-
նարարութիւնը և կմայինք առանց հացի :
Մենք նոտած կլինելինք կոտրած աշխատի
առաջ :

Արդյունքը կլինի նույնը :

Ձուր չե, վոր բանվորներն ասում են՝ կըը-
նաս զմայն, կհասնեն ալ (ծափեր) :

Ընկերներից վրմանք կարծում են, վոր սո-
ցիալիզմի արշավի մէջ ղլխավորը ուսպրե-
սիներն են, իսկ յեթի ուսպրեսիները չեն
ալվելանում, չկա նաև արշավ :

Ճիշտ է արդյոք այդ ի հարկն վոր :

Ռեպրեսիոները արշավի անհրաժեշտ տար-
րն են, սակայն ոժանդակ և վոր ղլխավոր
տարրը : Մեղ մոտ տիրող ներկա պայմա-
ններում, ղլխավորը սոցիալիզմի հարձակման
մէջ այն է, վոր ուժեղացնենք մեր արդյու-
նաբերութիւն զարգացման տեմպը, մեր
խորհրդային և կոլեկտիվ տնտեսութիւննե-
րի զարգացման տեմպը, քաղաքի և դուրի
կապիտալիստական տարրերին տնտեսապէս
զուրս մղելու տեմպը, մորիլիդացիայի յե-
թարկենք մասնաներին սոցիալիստական շի-

նարարութեան չուրջը, մօրելիդացիայի յին-
թարկենք մաստաներին՝ կապիտալիզմի դեմ:
Դուք կարող եք ձերբակալել և աքսորել սոսա-
նյակ հաղորդավոր կույակները, սակայն յեթե
դուք դրա հետ միաժամանակ չեք ահուժ ան-
դորոքը, վոր անհրաժեշտ և անստուգելի
նոր ձևերի շինարարութիւնն արագացնելու
համար, անստուգելիան հին, կապիտալիս-
տական ձևերը նոր ձևերով փոխարինելու
համար, դուրսի կապիտալիստական տար-
րերի անստեղծական դոյութեան և դարգաց-
ման արտադրական աղբյուրները խախտելու
և վերանայելու համար—մէկնուշին և, կու-
լակութիւնը կվերածնիլ և կշարունակի
ամէլ: Վրոմանք ել կարծում են, վոր սո-
ցիալիզմի արշավը հանդիսանում և մի առա-
ջընթաց, առանց այլեայլութեան, առանց հա-
մապատասխան նախապայտարարութեան, առ-
անց ուժերի վերախմբավորման արշավի
ընթացքում, առանց ամրացնելու նվաճված
դիրքերը, առանց որդադրոճելու ուղեղով-
ները՝ հալոդութիւնները զարգացնելու հա-
մար: Իսկ յեթե, որինակ, յերեման են դա-
լիս դոյութեանները մի մասի կոլտնտեսու-
թիւններից դուրս դալու նշանները, ապա այդ
նշանակում և, վոր կատարվում և հեղափո-
խութեան տեղափոխութիւնը, շարժման ան-
կամբը, արշավի կանգնառումը:

Ճիշտ և արդիւղ այդ ի հարկի վոչ:

Նախ՝ վոչ մի արշավ, վորքան ել նա հա-
նդը լինի, չի կատարվում առանց վորոչ ճեղ-
քերի, առանց վորոչ վտանգի մեծ ընկնելու:
Ֆրոնտի առանձին ճակատամարտերում: Այդ
հիման վրա խոսել կանգնուման կամ արշավի
լիքման մասին, նշանակում և չհասկանալ
արշավի ելութիւնը:

Յերկրորդ՝ չի յեղել և չի կարող լինել հա-
մող արշավ, առանց արշավի ընթացքում
վերախմբավորելու ուժերը, առանց ամրաց-
նելու դրամաճ դիրքերը, առանց որդադրո-
նելու ուղեղները՝ հալոդութիւնները
զարգացնելու և արշավը մինչև վերջ հասց-
նելու համար: Առանց այլեայլութեան՝ առ-
անց ընթացիկ, այսինքն՝ առանց հիշյալ
դրամաները պահպանելու, արշավը անխու-
սալիք լիքն անելու և վոր թուլանալ, վիժի-
լանց այլեայլութեան՝ առաջընթացը մահ
ի արշավի համար: Դրա մասին վկայում և
ենք դաճաքցիական պատերազմի հարուստ
փորձը:

Յերրորդ՝ ինչպէս կարելի չի համեմատել
հեղափոխութեան տեղափոխութիւնը, վոր
սոցիալիզմը առաջ և դալիս
արժման տապալման հողի վրա,

դուրազաների մի մասի տեղափոխ-
ութեան հետ, վորը առաջ և յեկեղ շարժման
շարունակելոյ վերելքի հողի վրա, մեր ամ-
բողջ ոոցիալիստական շինարարութեան և
արդյունաբերական ու կոլտնտեսական շինա-
րարութեան շարունակելոյ վերելքի հողի վը-
րա, մեր հեղափոխութեան շարունակելոյ վե-
րելքի հողի վրա: Ի՞նչ առնչութիւն կարող
և լինել այդ յերկու միանգամայն տարբեր
յերեւոյթներին մէջ:

Գ) Վո՞րն և բայլելիկան արշավի ելու-
թիւնը մեր արդի պայմաններում:

Իայլելիկան արշավի ելութիւնը նախ և
առաջ կայանում և նրանում, վոր մենք մո-
րիլիզացիայի յենթարկենք մասսաների դա-
սակարդային դոմնութիւնը և հեղա-
փոխական ակտիվութիւնը՝ մեր յերկրի կա-
պիտալիստական տարրերի դեմ, մօրելիդ-
ցիայի յենթարկենք մասսաների տեղափոխ-
ման նախաձեռնութիւնը և ինքնագործու-
նելութիւնը՝ մեր հիմնարկները, կարճա-
հերպութիւնների բոլորկրատիկ դեմ,
վորը ծածկի տակ և պահում մեր իրավա-
կարգի ընդերքում թաղմած ընդերքները,
վորը թուլլ չի տալիս որդադրոճել դրանք:
կազմակերպել մասսաների մրցութիւնը և
աշխատանքային վերելքը՝ աշխատողի
տաղերոդականութիւնը բարձրացնելու հա-
մար, սոցիալիստական շինարարութիւնը
ծափալելու համար:

Յերկրորդ՝ սոցիալիստական արշավի ելու-
թիւնն այն և, վոր մենք կարճակերպենք,
վերակազմենք արհմիութենական, կոոպերա-
տիվ, խորհրդային և ամեն տեսակ մասոս-
յական այլ կազմակերպութիւնների դործու-
կան ամբողջ աշխատանքը, համոճայն վե-
րակառուցման շրջանի պահանջներին: Մտեղ-
ծենք նրանցից ամենից ավելի ակտիվ հեղա-
փոխական աշխատողներին կորիզ, հետ մղե-
լով և մեկնապնդելով սոցիալիստական կան-
տեղութիւններին ստական, բոլորկրատիկ տար-
րերը, դուրս վնդենք նրանցից խորթ, աշ-
խատողական տարրերը, առաջ ճալենք նոր աշ-
խատողներ ներքեմից:

Ապա բայլելիկան արշավի ելութիւնն
այն և, վոր մենք մօրելիդացիայի յենթար-
կենք մեծազուս միլիոններ՝ մեր ինդուստր-
լիան, մեր խորտնտեսութիւնները և կոլ-
տնտեսութիւնները Ֆրիանսափորելու հա-
մար, տմբողջ դործը ծափալելու համար ու-
ղարկենք մեր կուսակցութեան լավագույն
մարդկանց:

Վերջապես՝ բայլելիկան արշավի ելու-
թիւնն այն և, վոր մենք մօրելիդացիայի
յենթարկենք իրեն՝ կուսակցութիւնը՝ կազ-

մտեղեկացնելու ամբողջ արշավը, ամրացնելը, փարուսանակ դարձնելը կուս. կազմակերպությունները, դուրս փնդելով այնտեղից բյուրոկրատիզմի, աշխատիքի անարդիւր, մեկուսացնելը, հետ մղելը աջ և ձախ՝ թեման արտահայտչինքներին, լենինյան կուսակցության իր անդամներին, լենինյան կուսակցության իր անդամներին:

Սրանք են լայն լենինյան արշավի հիմունքները ամբողջ մոմենտում:

Ինչպե՞ս են իրականացնում կուսակցությունն արշավի առջև պահելը:

Դուք գիտե՞ք, վոր կուսակցությունն այդ պահին իրականացնում էր ամենայն հետեւյալիս իրականությունը:

Գործն սկսվեց նրանից, վոր կուսակցությունն սկսեց լայն ինքնաբերականություն, հինարանացնելով մասնակցների ուղարկությունը մեր շինարարության թերութուններին վրա, մեր կազմակերպություններին, հիմնարկներին թերությունների վրա: Դեռ 15-րդ համագումարում Հայտարարված էր, վոր անհրաժեշտ է ուժեղացնել ինքնաբերականությունը: Մի կողմից Շախտիի գործը և արդյունաբերության այլևայլ ճյուղերում կառավարող միաստարակությունը, վորը յերեւելան հանեց հեղափոխական հոսանքության բացակայությունը կուսակցության առանձին ողակներում, մյուս կողմից պայքարը կուսակցության դեմ, վորը Հայտարարեց մեր գյուղական կազմակերպությունների թերությունները, ե՛լ այնքի խթանեցին ինքնաբերականությունը:

Կենտկոմը, իր 1928 թվականի հունիսի 2-ի դիմումով, վերջնական ձևովակերպումով սովեց ինքնաբերականության կամպանիային, կուսակցով կուսակցության և բանվոր դասակարգի բոլոր ուժերին՝ ծախվել ինքնաբերականությունը վերջնից մինչև ներքեվ և ներքեվ մինչև վեր, առանց նկատի ունենալու անձնավորությունները: Սահմանափակելով արգելափակական զենադատությունը՝ նից վոր զալիս և բարկիպի մյուս կողմից, վորի նպատակն է վարկաբեկել, թուլացնել խորհրդային իշխանությունը, կուսակցությունը Հայտարարեց, վոր ինքնաբերականության խնդիրն է՝ անողորմաբար հրապարակ հանել մեր աշխատանքի թերությունները, բարելավելու համար մեր շինարարությունը, ամրացնելու համար խորհրդային իշխանությունը: Հայտնի էր, վոր կուսակցության կողմ աշխույժ արձագանք դրավ բանվոր դասակարգի և գյուղացիության մասնակցները:

Այնուհետև կուսակցությունը կազմակերպեց պայքարի լայն կամպանիա, բյուրոկրատիզմի դեմ, տալով կուսակցական, արհմիութենական, կոոպերատիվ և խորհրդային կազմակերպություններին դաժան լուղանագր. կուսակցական արհմիութենական կուսակցությունը և խորհրդային կազմակերպությունները խորհրդային կուսակցության շարժականությունն է կազմում կենտկոմի և ԿԿՀ-ի 1930 թվականի մարտի 10-ի Հայտնի վորոշումը՝ բանվորներին պետապարտում աշխատելու համար ստալ զարկելու մասին, խորհրդային ապարատի նկատմամբ բանվորական մասսայական վերահսկողություն սահմանելու մասին (գործադրանքների շեփուկում): Հայտնի յս վոր այդ կամպանիան մեծապաշխ ջանքերը, աշխույժությունն առաջացրեց բանվորական մասնակցներում: Այդ կամպանիայի արդյունքն է կուսակցության հեղինակության հսկայական չափով բարձրանալն աշխատավոր մասնակցների մեջ, բանվոր դասակարգի մասունքային աճումը զիպի կուսակցությունը, նորանոր Հարյուր հաղարավոր բանվորների մտնելը կուսակցության մեջ, բանվորների բանաձևերը՝ ամբողջ ցեխերով, դործարաններով կուսակցության մեջ մտնելու ցանկությունը մասին: Վերջապես այդ կամպանիայի արդյունք է մեր կազմակերպությունների ազատվելը մի շարք անշարժ, բյուրոկրատիկ տարրերից, ՀԱՄԿԻ-ի աշխատվելը ողորդական նկատական հին ղեկավարությունից:

Այսպե՛ս կուսակցությունը կազմակերպեց սոցիալիստական լայն մրցում, աշխատանքային մասսայական խանդավառություն դործարաններում: Կուսակցության 16-րդ հիմնադրական կոչը սոցիալական մասնակցությունն ունեցելի վրա դրեց այդ դործը: Հարավածային բրիգադներն առաջ են տանում այդ դործը:

Լենինյան կոմսոմոլը և նրա ղեկավարած բանվոր յերիտասարդությունը վճարական շարժություններով ընդարձակեցին սոցիալական, հարվածային դործը: Պետք է ընդունել, վոր մեր հեղափոխական յերիտասարդությունը բացառիկ ղեկ խաղաց այդ դործում: Այնու տարակուս չի կարող լինել, վոր մեր շինարարության ամենակարգիվոր փաստերից մեկը՝ յեթե վոր ամենակարգիվոր փաստը, սովյալ մոմենտում

հանդիսանում են գործարարների, ֆարրիկների սոցիալիստական մրցութային, հարյուր հազարավոր բանվորների մրցութայինը, սոցմրցման ասպարիզում ձեռք բերված արդյունքների մասին, հարվածախուլի լայն զարգացումը: Միայն կուլյուրը չեն տեսնում, վոր մատամների խոցբումաւքյամ միջ, նրանց վերաբերմումին մեջ դիպի աշխատամքը, տեղի յն ունեցել հսկայական քանակում, վորն արմատապես փոխեց մեր գործարանների, ֆարրիկաների կերպարամքը: Դեռ շատ ժամանակ չէ, վոր ձայներ ելին լավում սոցմրցման, հարվածախուլի ձեռնացմանը լինելու, նրա անկարողութեան մասին: Այժմ այդ հիմատումը մարդիկ նույնիսկ ծաղրել չեն արժանանում, նրանց պարզապես համարում են իրենց կյանքն ապրած հիմատումները: Այժմ սոցմրցման, հարվածախուլի գործը հանդիսանում են նվաճված, ամբողջապես փաստ են, վոր մեղքում սոցմրցմանը լծված են մեզ պահաս, զան 2-000-000 բանվորներ, իսկ հարվածային բրիգադների մեջ ներգրավվել են 1-000-000-ից ավելի բանվորներ:

Սոցմրցման մեջ ամենանշանավորն այն է, վոր նա արմատական հեղաշրջում է ստեղծում աշխատանքի վերաբերմամբ մարդկանց ունեցած հայացքների մեջ, վորովհետև այն նա աշխատանքը ծանր լուծից, ինչպիսին համարվում եր առաջ, վերածում է փառքի գործի, արիւթի, հերոսութեան գործի: Նման վուժ մի բան չկա չի կարող լինել կապիտալիստական յերկրներում: Այնուհետ, կապիտալիստների մոտ, հասարակութեան համայնութեան արժանացող ամենացանկալի գործին են ունենալ ունեւտ, սուղոտներ, ապրել սուղոտներով, ազատ լինել աշխատանքից, վոր համարվում են արդահատելի դարձում: Մեղանում, իՍՄՄ-ում, ընդհանրապես, հասարակական համայնութեան արժանացող ամենացանկալի գործին են դառնում աշխատանքի հերոս լինելու հնարավորութեանը, միլիոնավոր աշխատավորների մեջ հարգանքի պատկով շրջապատված՝ հարվածախուլի յան հերոս լինելու հնարավորութեանը:

Վուժ պակաս նշանակալից պետք է համարել հարվածախուլի մեջ այն պատուր, վոր նա սկսվում է տարվում Նաև դուրսում, ընդգրկելով արդեն մեր կոլտեստութեանները և խորհատեստութեանները: Բուլոբին էլ հայտնի չեն կոլտեստականների և խորհատեստականների ժիլիոնավոր մասնա-

ների իսկական աշխատանքային խանդավառութեան բաղաձիվ փաստները:

Ո՞վ կարող եր մեկ-յեկու տարի առաջ յերազել սոցմրցման, հարվածախուլի աշխատի հանդուլթյունների մասին: Այնուհետևի կուսակցութեան յերկրի ֆիւնդամենտ միլիոններ մոլորիկացիայի յանքարից խորհատեստութեանները և կոլտեստեստութեանները ընձուռնց լավագույն կադմակերպիչներ, կոլտեստեստութեաններն ողնելու համար ավելց 25-000 առաջավոր բանվորներ, կոլտեստական դուրազաներից լավագույն մարզկանց առաջ ջաշնց կոլտեստեստութեանները դեկավարելու համար, կադմակերպիչ դաստիճացների ցանց կոլտեստականների համար: Այդպիսով հիմք դնելով կոլտեստական շարժման կայուն, փորձված կազմեր պատրաստելու գործին:

Վերջապես կուսակցութեան վերակազմից իր շարքերը մարտական ձեւով, վերադնեց մամուլը, պաշտար կադմակերպիչ յերկու ֆրոնտով, ջախջախեց տրոցիկիզմի մնացորդները, վերջնականապես ջախջախեց ալ ուլտեստեստերին, մեկուսացրեց հաշտակականներին և աշխատով ապահովեց իր շարքերի միասնութեանը: Լենինյան դին հիման վրա, վորն անհրաժեշտ է հաջող արշավի համար, կիրառեց արշավի ճիւղ վերակազմում, դուրազացնելով, իրենց տեղը կանդենցենցիով, ինչպես ավելի բանակի «աստիճանականներին», այնպես էլ զմայն խտտորենակերին՝ կոլտեստական շինարարութեան ասպարիզում:

Մրանք են կուսակցութեան հիմնական այն ձեռնարկումները, վոր կիրառել են նա ամառող ֆրոնտով արշավն իրագործելու համար:

Բուլոբին հայտնի չէ, վոր այդ արշավը հաջողութեամբ պահպանեց մեր աշխատանքի բուլո ասպարիզներում:

Այս են ահա պատճառը, վոր մեզ հաջողվեց հաջաւաւարել մեր ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցման շրջանի մի շարք սովալաւքյումները:

Այս են ահա տատառը, վոր մեզ հաջողվում է հաջաւաւարել մեր շինարարութեան տնտեսութեան հիմնական մասաների շրջապահի գովարարութեանը դիպի սոցիալիզմի կազմը:

Ուրար յերկրացիները յերբեմն հարցնում են իՍՄՄ-ի ներքին գործեան մասին: Մալկան, մի՞թե կարգն է կանգա լինել, վոր իՍՄՄ-ի մերքին դրութեանը ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ

Ե, ԱՆՍԱՍԱՆ Ե: Տեսե՛ք կապիտալիստական յերկրները՝ ճշնաթափի, զործադրիչութան առումն այդ յերկրներում, զործադրիչներ, լուծակալներ, հակակառավարական ցույցեր— ի՞նչ համեմատություն կարող է լինել այդ յերկրների ներքին դրուժյան և իՍՀՄ-ի ներքին դրուժյան միջև:

Պետք է ընդունել, վոր ներկայումս խորհրդային իշխանությունը հանդիսանում է ամենահաստատուն իշխանությունն աշխարհումս դոյութլուսն ունեցող բոլոր իշխանությունների միջև: (Ծափեր):

8. ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ, ԹԵ՝ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԻՍՏԵՄ

Այսպիսով, մենք ունենք իՍՀՄ ներքին դրութլուսն պատկերը:

Միաժամանակ մենք ունենք նաև ամենագլխավոր կապիտալիստական յերկրների ներքին դրութլուսն պատկերը:

Ակամա հարց է ծագում. իսկ ի՞նչ արդյունքներ կտանանք, յի՞թե հակադրենք միմյանց և համեմատենք այս յերկու պատկերները:

Այս հարցը հետաքրքրական է մասնավորապես պատճառով, վոր բոլոր յերկրների բուրժուական զործիչները, բոլոր աստիճանների ու դոյւնի բուրժուական մասնւլ—սկսած ցայտուն կապիտալիստներից, յի՞նչից մենք միլիկատրոցկիստականներ— միաձայն ճշում են կապիտալիստական յերկրների ճծադիմանք և իՍՀՄ-ի «կրծածանձանք», իՍՀՄ-ի Ֆինանսական և տնտեսական զբոսխի մասին» և այլն:

Յեւ այսպես ուրեմն՝ վո՞րոք են մեզ մոտ, իՍՀՄ-ում և նրանց մոտ, կապիտալիստական յերկրներում՝ դոյութլուսն ունեցող դրութլուսն վերլուծութլան արդյունքները:

Հիշատակենք գլխավոր և հանրահայտ փաստերը:

Նրանց, կապիտալիստների մոտ, տնտեսական ճշնաթափ, արտադրութլան անկում, ինչպես արդյունաբերութլան ասպարիզում, այնպես եւ դոյուղատնտեսութլան ասպարիզում: Մեզ մոտ, իՍՀՄ-ում— տնտեսական վերելք և արտադրութլան աճում ժողովրդական տնտեսութլան բոլոր ճյուղերում:

Նրանց, կապիտալիստների մոտ— աշխատավորների նյութական դրութլուսն վատթարացում, բանվորների աշխատավարձի իջնցում, զործադրիչութլան աճում:

Մեզ մոտ, իՍՀՄ-ում— աշխատավորների նյութական դրութլուսն վերելք, բանվորների

աշխատավարձի բարձրացում, զործադրիչութլան կրճատում:

Նրանց, կապիտալիստների մոտ— զործադրիչների և դեմոստրացիաների աճում, վորն առաջ և բերում միլիոնավոր բանվորական որերի կորուստ:

Մեզ մոտ, իՍՀՄ-ում— զործադրիչների բացառապատկան, բանվորների և դոյուղացիների աշխատանքային վերելքի աճում, վորը տալիս է մեր յերկրին միլիոնավոր քրացուցիչ բանվորական որեր:

Նրանց, կապիտալիստների մոտ— ներքին դրութլուսն սրում, բանվոր դասակարգի հեղափոխական շարժման աճում՝ ընդդէմ կապիտալիստական ռեժիմի:

Մեզ մոտ, իՍՀՄ-ում— ներքին դրութլուսն ամրապնդում, բանվոր դասակարգի միլիոնավոր մասսաների համախմբում խորհրդային իշխանութլան շուրջը:

Նրանց, կապիտալիստների մոտ— աղղապին հարցի սրում, աղղապին աղատադրական շարժման աճում Հնդկաստանում, Հնդկաչինում, Ինդոնեզիայում, Ֆիլիպպյան կղզիներում և այլն, վորը փոխվում է աղղապին պատերազմի:

Մեզ մոտ, իՍՀՄ-ում— աղղապին յեղբայրութլան հիմքերի ամրապնդում, աղղապին յաղապութլան ասպարիզում, իՍՀՄ ժողովուրդների միլիոնավոր մասսաների համախմբում խորհրդային իշխանութլան շուրջը:

Նրանց, կապիտալիստների մոտ— չփութութլուսն, դրութլուսն հետադա վատանալու հետանկար:

Մեզ մոտ, իՍՀՄ-ում— հալածող դեպքերի մեր ուժերը, դրութլուսն հետադա բարելավման հետանկար:

Շաղկապատում են իՍՀՄ-ի «կրծածանձանք» մասին, կապիտալիստական յերկրների ճծադիմանք մասին: Այլիլ ճիշտ չի՞ լինի խոսել նրանց անխուսափելի կորստյան մասին, վորոքք այնքան «անակնկալ» կերպով ընկել են տնտեսական ճշնաթափի ջրապտուկտի մեջ և դեռևս չեն կարողանում դուրս գալ անկման ճահեռուից:

Վո՞րոք են այնքան լուրջ ճախողման պատճառները, վոր դոյութլուսն ունեն կապիտալիստների մոտ, և այնքան լուրջ հաղթութլուսնների պատճառները, վոր կան մեզանում, իՍՀՄ-ում:

Ասում են, թե ժողովրդական տնտեսութլան վիճակը շատ բանով կախված է կապիտալի աստատութլուսնից, կամ պակասութլուսնից: Այդ, է հարկե, ճիշտ է. Ֆի բացատրվում արդյոք կապիտալիստական յեր-

կրկնոր կերպիւր և իՍՂՄ-ի վերելքը կապիտալիզմի առատութեամբ մեղ մտա և պակասութեամբ նրանց մտա: Վո՛չ, ի հարկե՛ս, վո՛չ: Ամենքին հայտնի յե, վոր կապիտալ իՍՂՄ-ում շատ ավելի քիչ կա, քան կապիտալիզմի յերկրներում: Յե՛թե՛ս զորքը վճուրկը սոյլալ դեղդում կուտակման վիճակով, ապա մենք կունենայինք ճշմարտ, իսկ կապիտալիստական յերկրները կունենային վերելք:

Ասում են թե, տնտեսութեան վիճակը շատ բանով կախված է տնտեսական կադրերի տեսնելիական և կադրմաներպական պատրաստութեանից, կոմպետութեանից: Այդ, ի հարկե՛ս, ճիշտ եւ Զէ՛ր բացատրում արդո՞ք կապիտալիստական յերկրների կրկնութիւնը և իՍՂՄ-ի վերելքը տեսնելիական կադրերի պակասութեամբ նրանց մտա, և նրանց առատութեամբ մեղ մտա: Վո՛չ, ի հարկե՛ս, վո՛չ: Ամենքին հայտնի յե, վոր տեսնելիական մարդկանց կադրեր կապիտալիստական յերկրներում անհամեմատ ավելի շատ կան, քան մեղ մտա, իՍՂՄ-ում: Մենք յերբեք չենք թաղցրել և մտադիր չենք թաղցնելու վոր տեսնելիայն ասպարիզում մենք գծած հասցիների, անդլիսացիների, Փրանսացիների, իտալացիների, և ամենից առաջ ամերիկացիների աշակերտներն ենք: Վո՛չ, բանն այստեղ չի վճուրկում տեսնելիական կադրերի առատութեամբ կամ պակասութեամբ, թե՛ն կադրերի պրոլետմն ունի լուրջ նշանակութեան Ժողովրդական տնտեսութեան տնտեսութեան համար:

Գուցե՛ր հարցի լուծումն այն ե, վոր կուտուրական վիճակի մակարդակը մեղանում ավելի բարձր ե, քան կապիտալիստական յերկրներում: Դարձյալ վոչ: Ամենքին հայտնի յե, վոր մասսաների ընդհանուր կուլտուրական մակարդակը մեղանում ավելի ցածր ե, քան Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Գերմանիայում: Վո՛չ, բանը մասսաների կուլտուրականութեանը չե, թե՛ն դա ունի հսկայական նշանակութեան Ժողովրդական տնտեսութեան դարգացման համար:

Թերե՛մ պատահաւն այստեղ կապիտալիստական յերկրների ղեկավարների անձնական հատկութեանի մեջ պետք է ինտերել: Դարձյալ վոչ: Կրկնակները ծնվել են կապիտալիզմի տիրապետութեան սկզբնավորութեան հետ միասին: Ահա մի դարձից ավելի յե, ինչ տեղի յեն ունենում կապիտալիզմի պարբերական տնտեսական կրկնութեան, կրկնութեան յուրաքանչյուր տասնյերկու, տասը, ութ և ավելի. պակաս տարիների ընթացքում:

Կապիտալիզմի բոլոր կուտակցութեանները, կապիտալիզմի բոլոր փոքր ի շատե ակնհայտ դործիչները—սկսած համեմատականարդե՛ններից, մինչև ամենամիջակները— փորձեն իրենց ուժերը ճշմարտապէս զգանալ: Կամ զվաճեցանք զործում: Բայց, նրանք բոլորն ել պարտութեան են կրել: Ել ի՞նչ դարմանալու բան կա այստեղ, վոր Հուլներն իր խմբի հետ միասին նույնպէս պարտութեան կրել: Վո՛չ, բանն այստեղ կապիտալիզմի ղեկավարների, կամ կուտակցութեանների մեջ չե, թե՛ն կապիտալիզմի և՛ ղեկավարները, և՛ կուտակցութեաններն ունեն այստեղ վոչ փոքր նշանակութեան:

Ապա ուրեմն բանն ինչո՞ւմն ե:

Ի՞նչն ե պատճառը, վոր իՍՂՄ, չնայած նրա կուլտուրական հետադանցութեան, չնայած կապիտալիզմի պակասութեան, չնայած տեսնելիական կոմպետ ու պատրաստութեան տնտեսական կադրերի պակասութեան, գտնվում ե ամող տնտեսական վերելքի վիճակում և ունի տնտեսական յինտարներ Փրոետում վճողական հաղորդութեաններ, իսկ առաջալոր կապիտալիստական յերկրները, չնայած տեսնելիական կադրերի առատութեան և կուլտուրականութեան ավելի բարձր մակարդակի, գտնվում են ամող տնտեսական ճշմարտութեան վիճակում, տնտեսական դարգացման ասպարիզում կրում են պարտութեան պարտութեան յետեմից:

Պատճառը— մեր և կապիտալիստների տնտեսութեան սխառմների տարբերութեանն ե:

Պատճառը— տնտեսութեան կապիտալիստական սխառմի սխառմի սխառմն ե:

Պատճառը— տնտեսութեան յորեքդարձիկ սխառմի առավելութեանն եմ՝ համեմատած կապիտալիստական սխառմի հետ:

Ի՞նչ ե տնտեսութեան յորեքդարձիկ սխառմն:

Տնտեսութեան յորեքդարձիկ սխառմը նշանակում ե, վոր՝

1. Կապիտալիստների դասակարգի իշխանութեանը տապալված ե և փոխարինված բանիւր դասակարգի իշխանութեամբ:

2. Արտադրութեան դործիչներն ու միջոցները, հողը, Փարբիկները, դործարարները և այլն իրված են կապիտալիստներից և հանձնված ի սեփականութեան բանիւր դասակարգին, դուրսագնացութեան աշխատավորական մասսաներին:

3. Արտադրութեան դարգացումն ստորադասացման վոչ թե կոնկրետներից ալ և կապիտալիստական շահույթի ապահովման

սկզբունքի, այլ պլանային ղեկավարութեան և աշխատավորութեան նյութական ու կուլտուրական մակարդակի սխտեմատիկ բարձրացման սկզբունքին:

4. Ժողովրդական յեկամտի բաշխումը տեղի չէ ունենում վաշ թե հողուտ շահագործող դասակարգերի և նրանց բազմամարդ պարտիզանական սպասավորների հարստացման, այլ հողուտ բանվորների և գյուղացիների նյութական դրութեան սխտեմատիկ բարձրացման և սոցիալիստական արտագրութեան ընդարձակման քաղաքում ու գյուղում:

5. Աշխատավորութեան նյութական դրութեան սխտեմատիկ բարելավումը և նրանց պահանջների (գնողական ունակութեան) անբեղման աճումը, լինելով արտադրութեան ընդարձակման մշտապես աճող սղջուր, ապահովում է բանվոր դասակարգը զերարտադրութեան ճգնաժամերից, գործադիւլութեան աճումից և այլն:

6. Բանվոր դասակարգը հանդիսանում է յիւրի տերը, վորն աշխատում է վո՛չ թե կապիտալիստների համար, այլ իր սեփական դասակարգի համար:

Ի՞նչ է տնտեսութեան կապիտալիստական սխտեմը:

Տնտեսութեան կապիտալիստական սխտեմը նշանակում է, վոր—

1. Իշխանութիւնը յերկրում պատկանում է կապիտալիստներին:

2. Արտադրութեան գործիճներն ու միջոցները կենտրոնացված են շահագործողների ձեռքում:

3. Արտադրութիւնն ստորադասված է վո՛չ թե աշխատավոր մասսաների նյութական դրութեան բարելավման սկզբունքին, այլ կապիտալիստական մեծ շահույթի բաշխումի սկզբունքին:

4. Ժողովրդական յեկամտի բաշխումը կատարվում է վո՛չ թե հողուտ աշխատավորութեան նյութական դրութեան բարելավման, այլ հողուտ շահագործողների մաքսիմում շահույթների ապահովման:

5. Կապիտալիստական ռազիոնալացումը և արտադրութեան արագ աճումը, վորանց նըպաստին է կապիտալիստների բարձր շահույթները ապահովումը, դեմ է աճում, վորպես արդեւիք, աշխատավորութեան միլիտանավոր մասսաների մուրացկանային վիճակին և նյութական ապահովութեան ինքնաճման խնդրին, — մասսաներ, վորոնց վո՛չ միշտ հնարավորութիւն ունեն րաւաբարելու իրենց պահանջները, նույնիսկ Ժայռահեղ նմադադունի սահմաններում, վորն անխու-

ստիկիորեն հող և տնտեսում զերարտադրութեան, անխուսափելի կրիդաների, գործադիւլութեան աճման և այլնի համար:

6. Բանվոր դասակարգը հանդիսանում է վորպես շահագործվող դասակարգ, վորն աշխատում է վո՛չ թե իր համար, այլ ոտար դասակարգի, շահագործողների դասակարգի համար:

Սրանք են տնտեսութեան խորհրդային սխտեմի առաջնութիւնները՝ կապիտալիստական սխտեմի համեմատութեամբ:

Սրանք են տնտեսութեան ռազիոնալիստական կազմակերպութեան առաջնութիւնները, անտնտեսութեան կապիտալիստական կազմակերպութեան հանդեպ:

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր մեղ մոտ, ինձձՄ-ում գոյութիւն ունի աճող արտեսական վերելք, իսկ նրանց, կապիտալիստների մոտ—աճող տնտեսական ճգնաժամ:

Ահա թե ի՞նչ է պատճառը, վոր մեղ մոտ, խորհրդային Միութեան մեջ մասսաների սպասման (գնողական ունակութեան) աճումըն ամբողջ ժամանակ զերարդանցում է արտադրութեան աճումը, առաջ մղելով արտագրութիւնը, իսկ նրանց, կապիտալիստներին մոտ, ընդհակառակը, մասսաների սպասման (գնողական ունակութեան) աճումը յերեք չի հասնում արտադրութեան աճմանը, ամբողջ ժամանակ հետ և մոտ նրանից, շատ անգամ արտադրութիւնը դատապարտելով ճգնաժամերի:

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր նրանց, կապիտալիստներին մոտ բոլորովին նորմալ է համարվում ճգնաժամերի ժամանակ վո՛չ չնշանակել ապրանքների «աւելցուցիլ» և այլիւ «աւելորդ» գյուղատնտեսական միջոցները, բարձր գները պահպանելու համար և բարձր շահ ապահովելու համար, մինչդեռ մեղ մոտ, ինձձՄ-ում ալոպիսի հանցագործութիւններին հեղինակներին դժանց կուղարկում (ժայռահարութիւններ):

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր այնտեղ, կապիտալիստների մոտ— բանվորները գործադու և ցուլցեղ են անում, կազմակերպելով հեղափոխական պայքար ընդդէմ գոյութիւն ունեցող կապիտալիստական իշխանութեան: Մինչդեռ մեղ մոտ, ինձձՄ-ում— գոյութիւն ունի միլիտանավոր բանվորների ու գյուղացիների աշխատանքային մեծ մըքցութիւն, — իսկ այդ բանվորները և գյուղացիները պատրաստ են իրենց կրճելով պատշտականելու խորհրդային Իշխանութեան:

Ահա թե ինչն է պատճառը ինձձՄ-ի ներքին դրութեան կայունութեան ու ամբու-

9. ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ .—

1. Ամենից առաջ արդյունաբերութեան նիշտ բաշխումը ԽՍՀՄ-ում: Ինչպես եւ վոր դարդացնելինք ժողովրդական տնտեսութեանը, անկարելի չե խուսափել այն հարցից, թե ի՞նչպես նշտաւ բաշխենք արդյունաբերութեանը, վորպես ժողովրդական տնտեսութեան առաջատար ճյուղ: Այժմ տրոհում եւ անպակի դրութեան, վոր մեր արդյունաբերութեանը, ինչպես եւ մեր ժողովրդական տնտեսութեանը, հենվում եւ հիմնականում անխալիք մետաղաբարդ լուծարեական բաղադրանքով մեր արդյունաբերութեանը: Հասկանալի չե, վոր առանց այսպիսի բաղադրանքի, անհնարին եւ յերկրէ ինդուստրացումը: Յե՛ղ այսպիսի բաղադրանքանք հանդիսանում եւ Ուկրաինայի վարչական լուծարանքն— մետաղաբարդ լուծարեական բաղադրանք: Բայց կարող եւ արդեօք հետադարձաբար եւ միայն այդ բաղադրանքով եւ հարապել, եւ ԽՍՀՄ-ի կենտրոնական մասը, եւ Հյուսիսը, եւ Հյուսիս-Արեւելքը, եւ Հեռավոր Արեւելքը, եւ Թուրքեստանը: Բոլոր ավայանքն առում են մեզ, վոր չի կարող: Նորը մեր ժողովրդական տնտեսութեան մեջ, ի միջի այլոց, այն եւ, վոր այդ բաղադրանքը համար այդքան անբաւարար եւ դարձել: Նորը այն եւ, վորպէսզի ամեն կերպ դարդացնելով այդ բաղադրանքն հետադարձաբար, միաժամանակ անկարելի չե տեղծել յերկրորդ անխալիք մետաղաբարդ լուծարանքը: Այսպիսի բաղադրանքն եւ լինի Ուկրաինայի նեցիկի կոմբինատը, Կուլեցիկի կոկոսացող անիւնի միացումն Ուկրաինայի հանքի հետ (ծափել): Այժմ դրոշմաբանի կատուցումը Նիժնի Նովոդոբոյովում, արաւորային դրոշմաբանիւնը— Ձեկարբիւնում, մեքենայական դրոշմաբանի կատուցումը Սվերդլովսկում, կոմբինիւնի դրոշմաբանի կատուցումը Սարատովում եւ Նովո Սիբիրսկում, անդի դոմալոր մետաղաբարդ լուծարանքի տնտեսական լուծարանքը Սիբիրում ու Ղաղախստանում, վոր պահանջում եւ նորոգումն արհեստանոցներից ցանցի ստեղծում եւ մի շարք հիմնական մետաղաբարդ լուծարանքների կատուցումն Արեւելքում ու, վերջապէս, Նովո Սիբիրսկում եւ Թուրքեստանում տեղադրելով դրոշմաբանի կատուցումն վերաբերելով վորումը հրամայաբար պահանջում են անխալիքային դրոշմի անցնել: Երկրորդ անխալիք մետաղաբարդ լուծարանքական բաղադրանքն Ուկրաինայի ստեղծելու դրոշմն:

Դուք դիտեք, վոր մեր կուսակցութեան

թեան եւ կապիտալիստական յերկրների ներքին դրոշմի անխալիքային ու յերկրում լինելու:

Պետք ե խոստովանել, վոր տնտեսութեան այնպիսի սեռումը, վորը չգիտի, թե ի՞նչ անի իր արտադրութեան ավելցուկները եւ ստիպելու եւ այլեւ այլուսիներին այն ժամանակ, յերբ մասնաւորութեանը լուծարանքն եւ կարելի եւ դրոշմաբարդ լուծարանքն ստիպալու:—տնտեսութեան այնպիսի սեռումն ինքն եւ իր դիւին մահման դատաճիւղ եւ կարողութեան:

Վերջին տարիները տնտեսութեանը յերկու հակադիր սիւսեմները— խորհրդային եւ կապիտալիստական սիւսեմները դրոշմական վորձման, զննութեան շրջանն են: Խոսակցութեանը խորհրդային սիւսեմն եւ կործանման, զերպիսի մասին ավելի զան շատ եւին: Խոսակցութեանը եւ դաւիճութեանը կապիտալիզմի զննութեան մասին եւլ ավելի եւին: Յե՛ղ ի՞նչ: Այդ տարիները մի ավելորդ անգամ ցույց տվին, վոր տնտեսութեան կապիտալիստական սիւսեմը անանկ եւ, իսկ տնտեսութեան խորհրդային սիւսեմն ոճաւած եւ անպակի առաւելութեանը, վորոնց մասին յերկրորդ անգամ չի կարող վոր մի բուրժուական պետութեան, լինի նա ամենա—զննութեանը:— համաժողովրդականը եւ այլն:

Ռուսաստանի Կոմկուսակցութեան կոմիտեինցիայում 1921 թվի մայիսին արտառանած իր ճառում Լենինն ասում եր.

Այժմ մեր զլխավոր ներդրութեանը միջնորդային հեղափոխութեան վրա մենք գործում ենք մեր տնտեսական զարգացականութեան միջոցով: Բոլորը նայում են խորհրդային, ռուսական հանրապետութեան վրա, — բոլոր աշխատավորները յերկրաշէղի բոլոր յերկրներում: առանց վորեւ արագաւորութեան, առանց վորեւ շարժանքի: Այս բանին մենք հասել ենք: Կապիտալիստները վորինչ լուծարանք մատուցեւ իրաւունքն կարող: Ուստի նրանք ամենից շատ են վորում մեր տնտեսական սխալները, մեր թուլութեանը: Այս ասալարեղն եւ փոխադրում այսպիսի համալսարանային մասնաւորութեանը: Լուծենք մենք այս խնդիրը— եւ այն ժամանակ մենք հաղթանակ կտանք միջնորդային մասնաւորութեանը: Հասկանալի ու վերջապէս նորեն: (Հաստի 18, երբ 282):

Պետք ե խոստովանել, վոր Լենինի առաջադրած խնդիրը մեր կուսակցութեան իրաւորութեան եւ հաղորդութեան:

միևնույն ժամանակում և ինքնաշարժաբար զնայելով իր քա-
նաճկելու՞մ հենց այս վոդով և արտահայտ-
վել:

2. Այնուհետև դալիս և գլուղադնտնա-
քշամ հիմնական միջոցները խՍՀՄ-ում ճիշտ
քաշվելու պարսիներ, մեր մարդերն ըստ
գլուղադնտնաական կուլտուրաների ու ճյու-
ղերի մասնադեպացնելու պրոբլեմը:

Հասկանալի չէ, վոր մանր-գլուղացիական
անտեսության պայմաններում մասնադե-
պացման լուրջ կիրառումն անհնարին է,
կենսաբան և վորովհետև մանր անտեսու-
թյունը, վորպես անկալուն և անհրաժեշտ
ոնգործիքից դուրի անտեսություն, հարկա-
դրված և զարգացնել ամեն անսակ կուլտու-
րաներ, վորպեսզի մե տեսակի կուլտուրանե-
րի անհարգության զեպում կարելի լինի
սնցնել մյուսներին: Հասկանալի չէ նաև վոր
ստանց ապահովելու հացահատիկի վորաջ
ոնգործիքի պետութայն ձեռնում լինելը,
անկարելի չէ լավ հիմքերի վրա դնել մասնա-
դիտացման գործը: Իսկ ունեկալով պետու-
թյան ձեռքում հացահատիկի ոնգործիքները,
մեր կարող ենք և պետք է խնդիր դնենք ըստ
կուլտուրաների ու ճյուղերի մասնադե-
պացումը ճիշտ կադմակերպելու մասին:
Ըստ վորում այս դործի յեղակետ հան-
դիսանում և հացահատիկի պրոբլեմի
վերջնական լուծումը: Սեռ ստանում էմ
«յեղակետ», վորովհետև ստանց հացա-
հատիկի պահեստների հարուստ ցանցի
կադմակերպման, նաև անասնաբուժական,
բաժրակալադրձական, ճակնդեղի, վուշի և
ծխախոտի չըմաններում անկարելի չէ առաջ
չարժել անասնաբուժությունը և տեխնիկա-
կան կուլտուրաները, անկարելի չէ ապահո-
վել մեր մարդերն ըստ կուլտուրաների և նը-
յանց ճյուղերի մասնադեպացնելու դործի
կադմակերպումը:

Մեղրից այն և, վորպեսզի ողտադործենք
մեր առաջ թացվող հնարավորությունները
և առաջ չարժենք այդ դործը:

3. Այնուհետև դալիս և կադրերի պրոբ-
լեմը, ինչպես արդյունաբերության ասպա-
րիզում, նույնպես և դյուղադնտնաական
ասպարիզում: Բոլորին հայտնի չէ մեր
անտեսական կադրերի, մեր մասնադեպների,
տեխնիկների և անտեսական աշխատողների
թիվը: Ինչպե՞ս տեխնիկական կոմիտեությունը:

Դործը բարդանում և նրանով, վոր

մասնագետները մի մասը, վորը կապված
և նախկին տերերի հետ, մշտմենք ըս-
տանալով արտասահմանից, անցել են
վնասարարական դործի պլան: Գործն է՛լ
ալելի չէ բարդանում նրանով, վոր մեր
անտեսավոր «կոմիտեաներից» մի ամբողջ
չարք ՀՀյատարերից այդ դործում հեղափո-
խական աշարջություն և հաճախ հոգեկան
պրոբլեմն մեջ ընկավ վնասարար տարրե-
րի մոտ: Մինչդեռ մեր առջիկ կանդան են
ամբողջ Ժողովրդական անտեսության վե-
րակառուցման հսկայական խնդիրներ, վո-
րոնք պահանջում են նոր տեխնիկայի տե-
րապետությունը ընդունակ մեծ քանակով նոր
կադրեր: Այս կապակցությամբ կարգերի
պրոբլեմը մեկանում վերածվեց իսկապես
կենսաթրթիւ պրոբլեմի:

Այդ պրոբլեմի լուծումը մեղանում տեղի
չէ ունենում հետևյալ ձեռնարկումների
գծով. 1. վճարական պայքար վնասարարնե-
րի դեմ. 2. հողաձուլության նրապագացություն
մաքսիմում մասնադեպ տեխնիկների հեկա-
յական մեծամասնության նկատմամբ, վո-
րոնք սահմանադրվել են վնասարարներից
(յես նկատի ունեմ վոչ թե Ուստրիալիովի
տիպի մեծախոս և ցուլաժող մարդկանց,
այլ իսկական դիտական աշխատողների, վո-
րոնք աշխատում են բանվոր դասակարգի
հետ միասնաբար, առանց խորամանկորեն
խմատակելու). 3. արտասահմանի տեխ-
նիկական ուղեւթյան կադմակերպում. 4.
մեր անտեսալարների դործուղումն արտա-
սահման՝ սովորելու և ուղեւթարկ տեխնի-
կայում վորձառություն ձեռք ընրելու հա-
մար. 5. տեխնիկական դպրոցական հոստո-
տությունների համեմումը համադպաստան
անտեսական կադմակերպություններին,
վորպեսզի նրանք արապադուն կերպով բա-
վալար թվով տեխնիկներ ու մասնագետներ
դատարաստեն բանվոր դասակարգի մարդ-
կանցից:

Մեղրից այն և, վորպեսզի աշխատանք
ծալվանք այդ ձեռնարկումների կատար-
ման համար:

4. Բյուրակիրադիմի դիմ պայքարելու պը-
րորիմը:—Բյուրակիրադիմի վտանգավորու-
թյունն ամենից առաջ այն և, վոր նա կոդ-
պեդի տակ և պահում մեր կարգերի ընդեր-
քում թաքնված հսկայական ոնգործիքները,
հնարավորություն չապալով ողապարծելու
այդպիսիք, սլախատում և ի չիք դարձնել
մասնագետի ստեղծագործ նախաձեռնություն:

նը, կաշկանդելով այն գրասենյակային քաշ-
քշակներով և դործին տալիս և այնպիսի
լնթացք, վորպեսզի կուսակցության յուրա-
քանչյուր նոր ակտանք վերածի մանր, անի-
մատ փշրանքանդորություն: Բյուրոկրա-
տիզմի վտանգավորությունը կայանում է
ներսնում, վոր նա չի հանդուրժում կատար-
ման ստուգում և փորձ և անում վերածելու
դեկավար կազմակերպությունների հիմնա-
կան ցուցումները կենդանի կյանքից կար-
ված, դատարկ թղթի կտորի: Վտանգ են
ներկայացնում վոչ միայն և վոչ այնքան
հին բյուրոկրատները, վոր մնացել են մեր
հաստատություններում, այլև սուսանձա-
պես նոր բյուրոկրատները, խորհրդային
բյուրոկրատները, վորոնց շարքերում գեղ-
մունքանոց բյուրոկրատները վոչ վերջին
կարգի դեր են խաղում:

Յեւ նկատի ունեմ այն գեղմունքստանե-
րին, վորոնք գրասենյակային կարգադրու-
թյուններով ու ղեկըրեռներով, վորոնց
հատեն իրենց հավատում են, վորպես ֆետե-
շի, աշխատում են փոխարինել բանվոր դա-
սակալի ու գյուղացիության միլիոնավոր
մասնավոր ստեղծարար նախաձեռնու-
թյունը և ինքնագործունեությունը:

Խնդիրն այն է, վորպեսզի շխալանք
բյուրոկրատիզմը մեր հիմնարկներում ու
կազմակերպություններում, վերացնենք բյու-
րոկրատական թրաքերքը և ցուրդները
ու ճանապարհ բացենք մեր կարգերի ռեզիմի-
ների ոգտագործման համար, մասսաների
ստեղծարար նախաձեռնությունն ու ինքնա-
գործունեությունն այն ծավալման համար:

Այս խնդիրը հեշտերից չես: Դա չի լուծ-
վի գմի հարվածով: Բայց այն պետք է լուծ-
ենք ամեն դեռով, յեթե մենք կամենում ենք
խաղալ սոցիալիզմի վերափոխել մեր յեր-
կերը:

Բյուրոկրատիզմի դեմ մզվող տյայֆարում
կուսակցության աշխատանքն ընթանում է
չորս գծով. ինքնաձեռնադատության ծավալ-
ման գծով, կատարման ստուգման գործի
կազմակերպման գծով, ապարատի գուման
գծով, վերջապես բանվոր դասակարգի մարդ-
կանցիկ ուղիքված աշխատանքի վարք ապա-
րատի մեջ առաջ քաշելու գծով:

Խնդիրն այն է, վորպեսզի մեր բոլան-
դակ ուժերը գործարարենք այս բոլոր ձեռ-
նարկումների իրագործման համար:

5. Աշխատանքի արտադրողականության
տնման պրարիներ. — Առանց աշխատանքի
արտադրողականության սխտեմատիկ աճ-
ման, ինչպես արդյունաբերության ասպարի-

զում, այնպես ել գյուղատնտեսական աս-
պարիզում մենք անկարող կլինենք լուծել
վերակառուցման խնդիրները, անկարող կը-
լինենք վոչ միայն հասնել ու անցնել առա-
ջավոր կապիտալիստական յերկրներից, այլև
նույնիսկ պաշտպանել մեր ինքնուրույն դո-
լությունը: Այս պատճառով աշխատանքի
արտադրողականության ամնամ պրարիմն
ունի մեզ համար առաջնակարգ նշանակու-
թյուն:

Կուսակցության ձեռնարկումներն այս
պրարիմի լուծման խնդրում ընթանում են
յերեք դժոյ. աշխատավորների նյութական
դրուժյան սխտեմատիկ բարելավման դը-
ծով, արդյունաբերության և գյուղատնտե-
սության ձեռնարկություններում ընկերա-
կան, աշխատանքային կարգադրությունյան
արմատավորման դժոյ և վերջապես, սո-
ցիալիստական մրցության ու հարվածայնու-
թյան կազմակերպման գծով և այս բոլորը
բարելավված տեխնիկայի ու աշխատանքի
ոսցիտիսի կազմակերպման պատմալուծանի-
վրա:

Խնդիրն այն է, վորպեսզի ամենի ծավա-
լենք այդ ձեռնարկումների իրագործման
մասնաշխարհ կամ պայաններն:

6. Հայրաշխարհում պրարիներ. — Սրան է վե-
րաբերում քաղաքի և գյուղի աշխատավոր-
ների բաժարար չափով անհրաժեշտ մը-
թերքներով պարենավորելու հարցը: Կոոպե-
րատիվ ապարատը բանվորների և գյուղացի-
ների կարիքներին հարմարեցնելու հարցը,
բանվորների ռեալ աշխատավրձի սխտե-
մատիկ ամլեյացման հարցը, արդյունաբե-
րական ապրանքների և գյուղատնտեսական
մթերքների գների իջեցման հարցը:

Սպառողական կոոպերացիայի պոկատու-
թյունների մասին յես արդեն խոսեցի: Ան-
հրաժեշտ է վերադառնալ այդ պոկատուժյուն-
ները և աշխատել, վոր կիրառվի գների ի-
ջեցման քաղաքականությունը: Ինչ վերա-
բերում է ապրանքների պոկատուժյան (սու-
րանքի սոյ), ապա մենք այժմ հնարավորու-
թյուն ունենք ընդարձակելու թեթիվ ար-
դյունաբերության հումքային բաղան և ա-
ռաջ շարժելու մասսայական ոպրուման քա-
ղաքային ապրանքների արտադրությունը:
Հացի հայթայթումը կարելի յես արդեն ա-
պահովված համարել: Այլիքի դժվար և մաի,
կաթնամթերքների, ընդեղենների հայթայթ-
ման գործը: Այդ դժվարությունը, դժբախ-
տաբար, չի կարելի վերացնել մի քանի ամ-
ուլա ընթացքում: Այդ դժվարության հաղ-
թահաղման համար անհրաժեշտ է գտնել մի

տարի: Մի տարուց հետո մենք հնարավորութիւն կունենանք, ամենից առաջ՝ այդ նպատակով կազմակերպված խորհրդային և կոլեկտիվ տնտեսութիւնների շնորհիվ, ապահովել լիովին մսի, կաթնամթերքների և ընդհանրապէս հայկաթումբում փակ ի՞նչ և նշանակաւ ունենալ ռեզերվներ, ունենալ մանուֆակտուր, ուսեղացրած բնակարանային ինքնարարութիւն բանվորների համար, հասանելի մտնալ ծառայութիւններ: Այդ նշանակաւ և ընդգրկել այն բոլոր հիմնական ֆակտորները, վորոնք վորոշում են բանվորի բյուջեն, նրա ունալ աշխատավարձը: Այդ նշանակաւ և ապահովել բանվորների ունալ աշխատավարձի արդէ ամսան գործը հաստատապէս ու վերջնականորեն:

Խնդրի այն և, վորպէսզի ծախսերն մեր բոլոր կազմակերպութիւնների աշխատանքն այդ ուղղութիւնը:

7. Վարկի և գրամայիմ շրջանառութեամ պարբերմը—վարկային գործի ուսցիռնալ կազմակերպումը, դրամական ռեզերվների ձեւա մտնելութեան ունեն լուրջ նշանակութիւն ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման համար: Կուսակցութեան ձեռնարկումներն այն պարբերի լուծման համար բնթանում են յերկու գծով. կարճ ժամանակա վարկի ամբողջ գործի կենտրոնացումը Պետանկիւմ և վոչ կանխիկ հաշվարկում կազմակերպելը՝ համայնացված սեկտորում: Դրանով իսկ Պետանկիւմ նախ վերածվում է մթերքների արտադրութեան ու բաշխման հաշվարկման համապետական տպարատի, յերկրորդ՝ շրջանառութիւնից տպարատում են հակապահան դրամական մասսաները: Ձի կաբող լինել վոչ մի կասկած այն մասին, վոր այդ ձեռնարկումները կհանգցնեն (նրանք արդեն հետեցնում են) ամբողջ վարկային գործի կարգավորումը, մեր չերվոնցի ամբացումը:

8. Ռեզերվների պարբերը. Արդեն մի քանի անգամ ասվել և է կրկնելու կարիք չկա, վոր պետութիւնն առհասարակ և մեր պետութիւնն առանձնապէս չի կարող կուսավարել առանց ռեզերվների: Մենք ունենք հացի, տպարանքների, վալյուտայի վորոշ ռեզերվներ: Մեր ընկերները հնարավորութիւն ունեն չլալիելու այդ ռեզերվների բարձր ներդրումութեան այն ժամանակվա ընթացում: Բայց վորոշ ռեզերվներ մեզ մոտ անարվարար են: Մեզ հարկավոր են ավելի սովոր ռեզերվներ բոլոր գծերով:

Այս տեղից մաղում է ռեզերվներ կուտակելու խնդիրը:

ա. Արդյունաբերութեան տպարեգում

1. Դիւսավոր խնդիրը—սով մետալուրգիայի արագացրած զարգացումն է. Նկատի ունեցեք, վոր մենք հասել ենք չուգունի արդյունաբերութեան նախադասարարական նորմային և գերախաւարում ենք այդ նորման միայն ընթացիկ 1929-30 տարում: Դա մեծ սպանալիք և մեր ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան համար: Այդ սպանալիքը վերացնելու համար հարկավոր է հարթել սեմետալուրգիայի արագացրած զարգացումը: Հնգամյակի վերջում հարկավոր է վոչ թե 10 միլ. տոնն չուգուն, ինչպիսի պահանջում է հնգամյակը, այլ 17 միլ. տոնն: Այդ խնդիրը մենք պետք է իրագործենք ամեն դեռով, ինթի կամենում ենք անհատաշու կերպով ծախսել մեր յերկրի ինդուստրացման գործը:

Բայլելիկները պետք է ցույց տան, վոր կկարողանան իրագործել այս խնդիրը:

Այդ չի նշանակում, ի հարկէ, թե մենք պետք է յերեսի վրա թողնենք թեթեւ ինդուստրիան: Վոչ, չի նշանակում: Մինչև այժմ մենք խնայողութիւն ենք արել ամեն բանում, դրանց թվում նաև թեթեւ ինդուստրիայի հաշիւն, վորպէսզի վերականգնենք ծանր ինդուստրիան: Բայց ծանր արդյունաբերութիւնը մենք արդէ վերականգնել ենք: Պետք է միայն ավելի ծախսել այն: Այժմ մենք կարող ենք դառնալ դեպի թեթեւ ինդուստրիան և առաջ շարժել այն արագացրած տեմպով: Նորը մեր արդարաբերութեան զարգացման մեք, ի միջի այլոց, այն է, վոր այժմ մենք հնարավորութիւն ունենք արագացրած տեմպով զարգացնելու է՝ ծանր, է՝ թեթեւ ինդուստրացումը: Բամբակի, վուչի, ճակղեղի ցանքերի պլանները գերախաւարումն այս տարում, քեմիկի, արհեստական մետաքսի պարբերի հաջող լուծումը—այս բոլորն ասում են, վոր մենք հնարավորութիւն ունենք իսկապէս առաջ շարժելու թեթեւ տրդյունաբերութիւնը:

2. Ռացիոնալացման, ինքնաբծիքի իջեցման, արտադրամի վարկի բարիլավման պարբերը: Այսուհետև էլ չի կարիքի հանդուրժել ճեղքերը ուսցիռնալացման ասպարիզում, ինքնաբծիքի իջեցման պլանի չկատարելը և մեր մի շարք ձեռնարկութիւնների արտադրանքի խալյուտակ վորոշում: Այդ ճեղքերն ու թերութիւններն ենք մեր գործ դնում մեր ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան վրա և թույլ չեն տալիս, վոր

նա առաջ շարժվի: Ժամանակն և, վաղուց
Ժամանակն և վերջ դնելու այս ամօթալի ա-
րատին:

Բայլենվիկները պետք և ցույց տան, վոր
կարող են իրազեկել այս խնդիրը:

3. Միանման ղեկավարության պրոբլեմը:
Անտանտիկ յեն դառնում նաև միանման դե-
կավարութիւն կիրառման ասպարիզում տե-
ղի ունեցող խախտումները մեր ձեռնարկու-
թյուններում: Բանվորները մի գլուխ դառ-
նալուց, վորոք չկա գործարանում,
զեղարգ չկա աշխատանքի մեջ: Ձի կարելի
այուսհետև հանդուրժել, վորպեսզի մեր
ձեռնարկութիւններն արտադրողական որ-
դանիքմաներից վերածվեն պարզանիստների:
Մեր կուսակցական, արհեստակցական կադ-
մակերպութիւնները վերապես պետք
և հասկանան, վոր առաջ միանման ղեկա-
վարութեմ են ապահովման ձեռնարկութիւն-
ներում, առանց աշխատանքի ընթացքի հա-
մար խիստ պատասխանատուութիւն տա-
մանելու մենք չենք կարող լուծել արդյու-
նաբերութիւն վերակառուցման խնդիրները:

բ. Գյուղատնտեսության մասպարեզում

1. Անտանտացիայում և տիմիկական
կուլտուրաների պրոբլեմը: Այժմ, յեր մենք
հիմնականում արդեն լուծել ենք հացահա-
տիկայի պրոբլեմը, մենք կարող ենք ղիմել
ներկա մոմենտում կենսաթթվի պրոբլեմ
հանդիսացող անասնապահութիւն պրոբլեմի
և տեխնիկական կուլտուրաների պրոբլեմի
միասնամանակյա լուծման: Այդ պրոբլեմի
լուծման ժամանակ մենք պետք և առաջ ըն-
թանալ նույն ճանապարհով, վորով ընթա-
նում ենինք հացահատիկային պրոբլեմի
լուծման ասպարիզում: Այսինքն—խորհրդա-
լին և կոլեկտիվ տնտեսութիւնների կադ-
մակերպման միջոցով, վորոնք մեր քաղա-
քականութիւն մեջ հենակետեր են հան-
դիսանում, աստիճանաբար վերադիտելով
այժմյան մանր գյուղացիական անասնապա-
հութիւն ու տեխնիկական կուլտուրաների
տեխնիկական և տնտեսական հիմքը: Մեկա-
տալով, ՎՍՍՀ-ի, ՎՍՍՀ-ի, ՎՍՍՀ-ի, ՎՍՍՀ-ի
կաթնամթերքային արեւած—պլուս կոլտո-
րաներ անասնապահութիւն ասպարիզում և
գյուղութիւն ունեցող խորհրդային ու կոլեկ-
տիվ տնտեսութիւնները տեխնիկական կուլ-
տուրաների ասպարիզում—ահա մեր առջև
կանգնած պրոբլեմների լուծման մեկնակե-
տերը:

2. Խորհրդային և կոլեկտիվ տնտեսու-

թյունների շինարարության հետագա ծա-
վարման պրոբլեմը: Հաղիվ թե անհրաժեշտ
լինի յերկրորդ կանգ առնել այն հանդա-
մանքի վրա, վոր այս պրոբլեմը մեզ համար
առաջնահերթ պրոբլեմ և մեր ամբողջ շինա-
րարութիւն մեջ գլուխում: Այժմ մուշիակ
կոլեկտիվ տնտեսում են, վոր կատարված և
գյուղացիության ահագին արմատական
շրջադարձ ենից դեպի նորը, կուլակային
ստրիկտիւնից դեպի ազատ կոլտնտեսու-
կան կյանք: Այլևս չկա դարձ դեպի հինը:
Կուլակութիւնը դատապարտված և վերաց-
ման և կլիթացվի: Մեծան և միայն մի ժա-
նապարհ—կոլտնտեսութիւնների ճանապար-
հը: Իսկ կոլտնտեսութիւնների ճանապարհին
այլևս անհայտ, չփորձած ճանապարհ չի:
Այդ ճանապարհը փորձված և ստուգված և
հազարավոր մեքով ենից իրենց՝ գյուղա-
ցիական մասնամերի կադմից: Փորձված և և
զննատված, վարպետ նոր, գյուղացիու-
թյանը կուլակային ստրիկտիւնից, կարի-
քից, խախտող ազատութիւն տվող յերե-
վույթ: Այս և մեր միանմանների հիմքը:

Ինչպիսի և ծավալվելու այսուհետև նոր
շարժումը: Առջևից կըքսման խորհտնե-
սութիւնները, վարպետ գյուղի հին կնքա-
ղի վերափոխութիւն վաղմաշար: Նրանց հե-
տևից կզգվեն քաղմաշարի կոլտնտեսութիւն-
ները, վարպետ նոր շարժման հենակետեր
գյուղում: Այս յերկու սխառմների միացյալ
աշխատանքը տեղում և պայմաններ
նՍՀՄ-ի բոլոր մարզերի լիակատար կոլեկ-
տիվացման համար:

Կոլտնտեսական շարժման ամենաուշադրալ
նվաճումներից մեկն այն և, վոր նա արդեն
կարողացավ առաջ մղել— կոլտնտեսական
դործի հաղաբալոր կադմակերպչներ և
տասնյակ հաղաբալոր ագլոտատորներ, հենց
գյուղացիների միջից: Այժմ արդեն միայն
մենք մենակ վորակալ բայլենվիկներն չեն,
վոր պետք և առաջից տանենք կոլեկտիվաց-
ման գործընթաց, այլ իրենք կոլտնտեսական
գյուղացիները, կոլտնտեսական դործի կադ-
մակերպչի և ագլոտատոր տասնյակ հաղա-
բալոր գյուղացիները: Իսկ գյուղացի ագլ-
տատորները առնչելի պոլտնտեսական են
կոլտնտեսական շարժման մեջ, վորովհետև
նրանք գյուղացիական միացած մասայի հա-
մար հոգաւոր կոլտնտեսութիւնների կոլտնե-
այիսին հասկանալի ու ըմբռնելի փառ-
տարկումներ, վորոնք մասին մենք վորակալ
բայլենվիկներն յերազել անգամ չենք կարող:

Տեղ-տեղ ձայներ են լսվում հաստատարած
կոլեկտիվացման քաղաքականութիւնից հը-

բամբարդելու անհրաժեշտության մասին։
Տեղեկություններ կան, մյուս նույնիսկ մեր
կուսակցությունից մեկը կան այդ զգուշացումներ
կողմնակիցներ։ Բայց տալովս ասել կարող
են՝ ժխտյալ անպակիս մարդիկ, վերանք կամ
թե ակամեղ զորդիկ են կոմունիստիկ թշնամի-
ներին։

Համատարած կոդիկալիզացման մեթոդը
այն ամբողջական է, առանց վեր-
անկախելու յե իրավաբան կոդիկալիզացման
հնգամյա ոլանքի ՌՍՀՄ բոլոր չբնականաբա-
նական կարելի յե հրամարվել նրանից՝
չգալաճանալով կոմունիզմն, չգալաճանա-
լով բանիւր դասակարգել ե դուռադուռ յան-
ահներն :

Այս իճարկե, չի չհանսկում, միտ կոտորե-
տեսական չարժման ապարիղում ամեն ինչ
մեղանում էսարհի և ճնորմայլ կըն-
թնայա: Յիլկիտիվ ամենսուլթյուններ
ներում առանցիտներ կլինեն դեռևս
Թանկեթայցություններ և տեղադրություն-
ներ կլինեն դեռևս: Սակայն, ալ
չի կարող և չառաք և չիտեքնի կալտնտե-
սական չարժման կառուցողներին:

Այդ առաջիկա ևս չի կարող լուրջ
խոչընդոտ հանդիսանալ կոլտոտեսական
շարժման հզոր զարգացման դրոշմը:
Այնպիսի առողջ մի շարժում, վերադարձն
առնականաժամ հանդիսանում և կոլտոտեսական
շարժումը, միևնույն է, հիշատակի իր նպա-
տական, չնայած ևս վիճ մի բանի, չնայած
տոմսման խոչընդոտներին ու դժվարություն-
ներին: Խնդիրը նրանում և, վեր Ժենը պատ-
րաստենք ուժեր,գործը կարգի բերենք կոլ-
տոտեսական շարժման հետադա ծախալմա-
համար:

3) Ապարատի մեծ չափերով շրջաններին
և գյուղերին մոտեցնելու պրոբլեմ:

Կասկած չի կարող լինել, վոր մենք չենք
կարող դուրսանալ ԽՍՀՄ-ի կրակադուռ-
ման, կողտնանալան շարժման դարդացման
հեղափոխական աշխատանքն սկսել, յի՜նչ չըր-
ջանացում չկատարելինք։ Մարտերի ամրա-
պնդումը, նրանց շրջանների վերածելը
նահանգների վերացումը, նրանց ավելի փոք-
ր հեծուկ ժխտողների (գաղվաճակի) վերա-
ծելը, վերջապես մարդերի հիմնումը, վոր-
պես ԿԿ-ի ուղղակի հենակետի, — այս և շըր-
ջանացումն ընդհանուր պատկերը։ Շրջանաց-
ման նպատակին մոտենցնել կուսակցական, խո-
հրդային, տնտեսական, կողպերառնիվ ապա-
րատ շրջանին և դուրսը, վորպեսզի հնա-
նագավորվույն ստացվի ժամանակին լու-
ծելու դուրսանալ ԽՍՀՄ-ից, նրա վերելքը։

ճշառ ակնկենսարուկցիւնայի ցաղովտ խնդիր-
ները: Այս իմաստով, յետ կրկնեմ հմ, չըլա-
նաջուամբ հակադական պլլուռ հանդիսանցալ
մեր ամբողջ շինարարության համար:

Բայց արդյո՞ք ամեն ինչ կատարվա՞ծ է, վորպեսզի իրոք, ինչպես Հարկն են, մոտենցենք ապարտոր չըբաններին և դուռըբնեն վտճ, ամեն ինչ չի կատարվա՞ծ: Ներխայտած կուտնտեսական շինարարության ծանրության կենտրոնը փոխադրված և չըբանային կազմակերպությունները: Այստեղ են հոտոտ կուտնտեսական շինարարության և գյուղում կատարվող մնացած բոլոր տնտեսական աշխատանքներ թելերը՝ կոտպերացիայի, խորհուրդների, վարկի, մթերումների գծով: Արդյո՞ք բավարար և չըբանային կազմակերպություններին պետանի, անհրաժեշտ աշխատողներ հայտնայինը դործը վորպեսզի կարողանանք կատարել այս ամբողջ ռադիկալական աշխատանքը: Կասկած չի կարող լինել, վոր նրանք աշխատողներով մատակարարված են չափազանց անբավարար: Իսկ ո՞ր և յեղը: Ի՞նչ պետք է անել, վորպեսզի ուղղենք այս թերությունը սոցա՛հովնք չըբանային կազմակերպությունները մեր աշխատանքի բոլոր մյուղերում պետք յեղած աշխատողներ ռադիկալ քանակությամբ: Այդ նպատակով պետք է կատարել համենայն դեպս յերկրան՝ մեկը՝ վերացնել դավաճները (մալինը), վորոնք դառնում են մի ամիսը միխնող մարդի և չըբանների միջև, աղաւթած դավաճական աշխատողներով ուժեղացնել չըբանային կազմակերպություններ յերկրորդ՝ չըբանային կազմակերպություններն ամբիկանադեն են կապել մարդի (Յերկրային Կոմիտեյի ազգային Կենտկոմի) հետ շենք այս կը լինի չըբանացման դործը, ապարարող չըբաններին և դուռըբնի մոտենցնելու գործը մինչև վերջ տանելը:

Այստեղ ծափահարութիւններ յեղաշաղկապներով վերացման հեռանկարի առթիվ իհարկեւ դաւաճող պետեւ եւ վերացնելով, տակաւ սխալ կէնքեր կարծեմ, թե՛ այս հանդիմանք մեզ իրաւունք եւ տալիս էլատաբանելու դաւաճանքը—ինչպեւ այդ թույլ են տալի՜ վորոշ քննիչները «Պարզայայտ» նկերում։ Զպետեւ եւ մոռանալ, վոր դաւաճանքն իրեն՝ ուսմբին հսկայական աշխատանք են տարել ժամանակին կատարելով պատմական մեծ դործ (ծափեր)։ Յեւ կարծում եմ, վոր նմանապեւ սխալ կէնքեր ծալրահող չտա պողտկանութիւն հանդիւս բերել դաւաճանքով վերացման գործում։ Կենդանոր վորոշում

ընդունելը պայմանները վերացման մասին մատ-
կային, նա բնավ չի մտածում, թե այդ գոր-
ծը պետք է կատարել անձնապես: Ըստ յե-
րույթի կտրիք կլինի անհրաժեշտ նախա-
պատրաստական աշխատանք կատարել, նախ
քան պայմանները վերացումը:

Տրամադրութի մասին.

Վերջապես տրամադրութի պարբերե-
կաբեր չկա յերկարորեն խոսելու տրանս-
պորտի հսկայական նշանակութեան մասին
ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան հա-
մար: Յեղ միւ միայն ժողովրդա-
կան տնտեսութեան համար: Խնայես
հայտնի յե, տրանսպորտն ամենալուրջ նը-
շանակութիւն ունի նաեւ յերկրի պատկազ-
նութեան համար: Յեղ ահա, չնայած տրանս-
պորտի հսկայական նշանակութեան, տրանս-
պորտի նշանակութեանը դեռեւ հետ են մը-
նում դարգացման ընդհանուր տեմպից: Կա-
րելի է, որպէս, ապացուցելու, վոր այս
գիտելում մենք բխել ենք անում տրանսպորտը
վերածելու ժողովրդական տնտեսութեան
ճանկ տեղը, վորը կարող է արդէն ճանդի-
տանայ մեր առաջխաղացմանը: Ժամանակը
չէ՞, արդոյ, վերջ դնելու այդ դրութեանը:

Դրութիւնն առանձնապես վատ է զետա-
յին տրանսպորտի խնդրում: Փաստ է, վոր
վորպէի նախադնացութիւնը հաղիմ հա-
ստի նախադնացութեան շրջանի 60 տոկո-
սին, իսկ Դնեպրի նախադնացութիւնը՝ 40
տոկոսին: Նախապատերազմի ժամանակի
60 և 40 տոկոսները, — ահա այն ամենը, վոր
կարող է զետային տրանսպորտն արձանա-
գրել իր «նվաճումների» շարքում: Ժամա-
նակը չէ՞, արդոյ, վերջ տալու այս խաչ-
տառակութեանը (ձայներ — ժամանակն է):

Խնդիրը նրանում է, վոր վերջապես բայ-
լիկութեն զիմենք տրանսպորտի դրծին,
նրան առաջ մղենք:

Սրանք են կուսակցութեան հերթական
խնդիրները:

Ի՞նչ է պահանջվում նրա համար, վոր
մենք իրագործենք այդ խնդիրները: Դրա
համար նախ և առաջ է պիտի տրապես պա-
հանջվում և շարունակել ծախարուն հարձա-
կումը կապիտալիստական տարրերի վրա,
պիտի ճակատով և հասցնել այն մինչև
վերջ:

Սրանումն է մեր քաղաքականութեան
կենտրոնն ու հիմքը ներկա մոմենտում:
(Մասին):

3. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անդնում են կուսակցութեան հարցին:

Վերջը յե խոսիցի տնտեսութեան կապի-
տալիստական սխանակի հանդեպ խորհրդա-
յին սխանակի առաջկույթութեան մասին:
Խոսիցի հսկայական այն հնարավորութեան
ներքէ մասին, վոր ընձեռում է մեզ մեր ի-
րաւիւնքը՝ սոցիալիզմի լիակատար հաղ-
թանակի համար մղելով պայքարում: Անո-
ցի, թե առանց այդ հնարավորութեան, առանց
այդ հնարավորութեաններն ուղա-
դրծելու, մենք չենք կարող ձեռք բերել
այն հաղորդութեանները, վոր նվաճել ենք
անցյալ շրջանում:

Սակայն հարց է ծագում՝ կարողացա՞մ
արդոյ հսկայակցութիւնը ճիշտ ուղադր-
ծել խորհրդային իրաւիւնքի ընձեռած
հնարավորութեանները, ծածկի տակ չստ-
հե՞ց արդոյ նա այդ հնարավորութեաննե-
րը, այդպիսով խանգարելով բանօր դառա-
կարգին մինչև վերջը ծախարուն իր հնդա-
փոխական ամբողջ գործութիւնը: Կա-
րողացա՞մ արդոյ նա քաղել այդ հնարա-
վորութեաններից այն ամենը, ինչ մեր կա-
րելի յեր քաղել՝ ամբողջ ֆրոնտում ծախա-
րելու սոցիալիստական շինարարութիւնը:

Խորհրդային իրաւիւնքը վերջապէս հը-
նարավորութեաններ է տալիս սոցիալիզմի
լիակատար հաղթանակի համար: Սակայն
հնարավորութեանը դեռ իրականութիւն չէ:
Հնարավորութեանն իրականութիւն դար-
ձնելու համար անհրաժեշտ են մի շարք պայ-
մաններ, վորոնց թիւում կուսակցութեան
զիծը: Այդ զծի ճիշտ կերպումը վերջին դե-
րը չի խաղում:

Մի քանի որինակներ.

Աջ ուղորդութեանները պնդում են, վոր
ՆԵՊ-ն ապահովում է սոցիալիզմի հաղթա-
նակը, հետագայես կարելի յե անհանդիստ
զինել ինդուստրացման տեմպի յորհանդե-
սութեանների և կուտնտեսութեանների դար-
գացման տեմպի մասին, վորովհետեւ հաղ-
թանակը, միևնույն է, ապահովված է, այս-
պէս ասած, ինքնաբերաբար:

Այդ իհարկե սխալ է, հիմարութեան է:
Այդպէս խոսել, նշանակում է, ժխտել կու-
սակցութեան դերը սոցիալիզմի շինարարու-
թեան մեջ, ժխտել կուսակցութեան պատառ-
խանաւորութեանն այդ շինարարութեան հա-
մար:

Լենինը բնավ չի տեսել, վոր ՆԵՊ-ն ապա-
հովում է սոցիալիզմի հաղթանակը: Լենինն
տեսել է միայն, վոր ՆԵՊ-ը տնտեսապէս և
քաղաքականապէս լիովին ապահովում է առ-

ցիախտակամ եկոնմիկայի հիմքի կառուցման հնարավորությունը: Սակայն հնարավորությունը դեռ իրականություն չէ: Հնարավորություն չկան իրականություն դարձնելու համար նախ և առաջ անհրաժեշտ և զենքեր, ինքնահոսի տեսությունը, պետք և վերադարձել, զվերականգնել: Ժողովրդական անտեսությունը, պետք և վճռական արդյով դործել քաղաքի և դուրի կապիտալիստական տարրերի վրա:

Այս աշ ուղարկումները պնդում են, վոր մեր իրականացում հիմք չկա բանվոր դասակարգի և գյուղացիության խզման համար, հետևյալից կարելի չէ անհաջողություն չլինել գյուղի սոցիալական խմբավորումները վերաբերմամբ ճիշտ քաղաքականություն սահմանելու մասին: Վերադարձվելու կուսակց, միևնույն չէ, ներառում և սոցիալիզմի մեջ, իսկ բանվորները և գյուղացիները դաշինքն ապահովվելու չէ ինքնարեքսպորտ մյուս նույն-պես սխալ է, հիմարություն է: Այդպես կարող է խոսել միայն այն մարդիկ, վորոնք չեն հասկանում, թե կուսակցության քաղաքականությունը, այն էլ այնպիսի կուսակցության քաղաքականությունը, վորը կանդիդատ և իշխանության գլուխը, հանդիսանում է բանվորների և գյուղացիների դաշինքի ճակատագիրը վորոշող հիմնական մոմենտը: Լենինը բնավ չէր կարծում, վոր բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքի խզման վտանգը բացասված է: Լենինն ասում էր, վոր «Մեր սոցիալական կարգերում հիմքից կան անհրաժեշտություն այդպիսի խզման համար, սակայն, յեթե ծագեն դատակարգային լուրջ տարածաշրջաններում այդ դասակարգերի միջև, այն ժամանակ խզվում անխուսափելի կլինի»: Այդ հիման վրա Լենինը գտնում էր, վոր.

«Մեր կենտրոնը և հիմքը, ինչպես և մեր ամբողջ կուսակցության գլխավոր խնդիրն է ուղարկության հետևելու այն հանդամանքներին, վորոնցից կարող է խզում ծաղրել և կանխել դրանք, վորովհետև վերջին հաշվով մեր հանրապետության բախտը կախված կլինի նրանից, թե կգնա՞ր արդյոք գյուղացական մասսան բանվոր դասակարգի հետ, հավասարված մնալով նրա հետ կնճած դաշինքին, թե՞ լայն հնարավորություն կտա «մեպվամենքին», այսինքն՝ նոր բուրժուազիային բաժանելու նրան բանվորներից պատահականու իրեն իրանցից»: Հետևյալից բանվոր դասակարգի և գյուղացիության խզումը չի բացասված, բայց նա ամենակին պարտավորեցուցիչ չէ, վոր

բովհետև մեր իրավակարգը հնարավորություն է պարունակում կանխելու այդ խզումը, ամբացնելու բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքը: Իայդ ի՞նչ է պահանջվում այդ հնարավորություն իրականություն դարձնելու համար: Նախ և առաջ պետք և թաղել ինքնահոսի տեսությունը, պետք և արմատալիքի անել կապիտալիզմը, կարգակերպելով կոոպերատիվներ և խորանտեսություններ, կուսակցության շահագործական տեղեկները սահմանափակելու քաղաքականությունը անցնել կուսակցության, վորպես դասակարգի, վերացման քաղաքականությանը:

Այդպիսով դուրս և գալիս, վոր պետք և խոստ տարբերություն դնել մեր իրավակարգում յնչպես հնարավորություններ և այդ հնարավորությունների ողջադարձման միջև, այդ հնարավորություններն իրականություն դարձնելու միջև: Դուրս և գալիս, վոր միանգամայն հնարավոր են այնպիսի դեպքեր, յերբ հաղթանակի հնարավորություններ կան, և կուսակցությունը չի տեսնում այդ հնարավորությունները, կամ չի կարողանում նրանք ճիշտ ողջադարձել, վորի հետևանքով կարող է պարտություն առաջ գալ:

Ենի ահա միշտ միևնույն հարցը՝ կարողա՞յ՞նք մարդիկ կուսակցությունը ճիշտ ողջադարձել այն հնարավորություններ և առավելությունները, վորոնք ընձեռում և մեզ խորհրդային իրավակարգը, արդյոք դործադրել և նա ամեն միջոց՝ այդ հնարավորություններն իրականություն դարձնելու և այդպիսով մեր շինարարությանը առավելագույն չափով հաղորդություններ ապահովելու համար:

Այլ խոսքով՝ ճիշտ և ղեկավարել արդյոք կուսակցությունը և նրա կենտրոնը սոցիալիզմի շինարարությունը անցյալ ըրվանում: Ի՞նչ է պահանջվում մեր ներկա պայմաններում կուսակցության ճիշտ ղեկավարման համար:

Կուսակցության ճիշտ ղեկավարման համար, բացի մյուս բոլորից, անհրաժեշտ է, վոր կուսակցության գլխի ճիշտ լինի, վոր մասսաները հասկանան կուսակցության գծի ճիշտ լինելը, պաշտպանեն նրան ակտիվ կերպով, վորպեսզի կուսակցությունը չսահմանափակվի հիմնական գծի մշակելով, այլ որպեսզի ղեկավարի այդ գծի կենսագործումը, անհրաժեշտ և կուսակցությունը վճռական պայքար մղի հիմնական գծից թե՛ ճշգրտներ և նրանց հանդեպ ցուցաբերվող հատկապես կանություն դնել, վորպեսզի թե՛ ճշգրտներ

գեմ իր մղած պայքարում կուսակցութեանը
կերտի իր շարքերի միասնութեանը և յեր-
կայթ յա գիտցիպլինան :

Ի՞նչ են արել կուսակցությունը և նրա
ձեռնարկածը այդ պայմաններն իրականացնելու
համար :

1. ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԴԵԿԱԿԼԱՐՄԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

ա) Ներկա մասնատում կուսակցության նիսիանկան Գլխավորումում է՝ տնտեսական փորձեր առաջին մակարտամանրում տեղի առնցող առկայիվում արշայում մեկնել արշայի ամբողջ փորձումը՝ և՛ արշայումակերում առաջ ասպարիվում, և՛ գյուղատնտեսայում ասպարիվում: 14-րդ Համագումարն աստու վկայական ինդուստրիալում Համագումար եր: 15-րդ Համագումարն առավելապես կուկե-տիկացում Համագումար եր, դա մի նախապատարառում վկայում եր ընդհանուր Հարմակական: Ի տարբերություն ոմնցյալ ետապաներից, 16-րդ Համագումարն նախորդող շրջանից Հանդիմանում է ամբողջ Փորձումում ստղիակիվի իրականտար արշայի շրջանը, ստղիակիվի մեծածափ կատարումն ըրշանը՝ և՛ արդյունաբերություն ասպարիվում, և՛ գյուղատնտեսություն ասպարիվում: 16-րդ Համագումար Հանդիմանում է ամբողջ Փորձումում ստղիակիվի ծավալումն Հարմակական, կուկակուկյան, վորպես դասակարգի, վերացման, Համատարած կուկետիկացման կենսադրումն Համագումար:

Ահալաբաթի յերկու խոսքով մեր կուսակցութեան հիմնական դժի ելութիւնը :

Ḍ/ḥⁿ 2ma k^u w^u r^u ḡ^u p^u w^u ḡ^u ḡ^u ḡ^u :

Այո՛, ճիշտ է: Փաստերը վկայում են, վոր
մեր կուսակցությունն հիմնական գիծը հան-
դիսանում է միակ ճիշտ գիծը (ծափեր):

Դրա մասին վկայում են այն հանդուժ-
ելունները և նվաճումները, վոր ձեռք են
բերել մենք սոցիալիստական շինարարու-
թյան ճակատում: Ձյ յոդը և յի կարող
լինել, վոր վճռական այն հաղթանակը, վոր
ձեռք են բերել կուսակցությունն անցյալ շըր-
անում, գյուղը և քաղաքը սոցիալիստական
շինարարության ֆրոնտում, հանդիսանա աը-
խալ զաղաղակնություն յարգյունք: Մի-
միայն ճիշտ է խմբական դեմը կարող եր տալ
մեզ այդպիսի հաղթանակ:

Իրա մասին վկայում է այն դադադած վրոնցոց մեր եղբայրները՝ Ջադադասիկանովյան ղեմ, վոր վերջին ժամանակներս համարացրել են մեր դասակարգային թրջը՝ ամենինքը՝ կապիտալիստներն ու նրանց մասնավոր, ազատը, և ամեն տեսակի լեյալակարգա-

ներք, սոց — դեմոկրատները և Արքամովիչի ու Գաֆիի տխրի «ոռոսական» մենշևիկները: Կադիստականները և նրանց լակեյները հայ- չուսմ են մեր կուսակցությանը: Նշանակում է, մեր կուսակցության իմնական գե- նը ձիւն է (մափիք): Դրա մասին վկայում է Բրոդկուսի ճակատագիրը, վոր այժմ Հայտնի էր թուրքի: Տրոցկիստների բանակի պա- րոնները չազակատում են ինքն ինքնադաշին իշխանության «այլասերման», «տերմիտո- րի», «տրոցկիզմի անխուսափելի հաղթանա- կի» մասին և այլն: Սակայն ի՞նչ ստացվեց իրականում: Ստացվեց տրոցկիզմի քայքա- յումը, միսնանքը: Ինչպես հայտնի չէ, տը- րոցկիստներն էր մասը խղեց էր կապերը Բրոդկիզմից, և իր ներկայացուցիչներն թաղ- մաթիթ հայտարարություններով ճանաչեց կուսակցության իրավունքի լինելը, խոստո- մանքով տրոցկիզմի հակաՆեղադատականու- թյունը: Տրոցկիզմի մյուս մասն իրոք այ- րանքվեց, նրանց դարձան մանր բուրժուա- կան տնիշի հակահեղափոխականներ, դարձ- նախաձեռն դրանալով կադիստական մամուլի տեղեկատու բյուրոն Համկոմկու- սի դրոժները շուրջը: Իսկ Խորհրդային իշխա- նութիւնը, վորը պիտոք է Վեյսբրյանսկիքը» (կամ աղբն ճեմաբերվելն է) մնում է վաղձ ու առողջ և կատուցում է սոցիալիզմ, և ղախելով մեր յերկրն կադիստական տարրերն և նրանց մտքը բուրժուական մու- նեկներինքն դուրսը: Երևան:

Դրա մասին վկայում են այլ ուղղորդմանների
ճակատագրերը, վորն այժմ Հայաստանի յն բա-
րորին: Նրանք չաղաղանաում, սողողակում
և ինչ կուսակցութեան զօր չկորսաւորեր: ի-
նքնու մասին, ՀՀաւաճանի կառաւարրին
մասին ԽՍՀՄ-ում: Ենթիւ կուսակցու-
թյունից և նրա ղեկավարութեանը զօր-
կելու: անհրաժեշտություն մասին և այն:
Իսկ ինչ ստացվից իրականում: Իրականում
դուրս յեկալ, վոր կուսակց: Եթե յոնք մեծ-
գույն Հաղթանակէր տարալ ստցիալիզմի
կարողանաւ դուր ճակատներում, իսկ յեր-
կուր զօրկել: Զաւաղող, սակայն Հնուր
Հայացանի յիշալ լինելը խոստովանող այլ
ուղղորդմաններ յմբաղը ալմմ գեմ և առել
ժամանակաւոր:

Դրա մասին միայնով և բանօր դաս-
կարչի և զոչգացիւթյան հարանուն հե-
ղախոսական ակնխօսութեամբ, միմիայն
զայնատօր մասաստեղծի ակնխօս աշակցու-
թյանը կուսակցութեան զաղաքակալութեա-
նի և մերձակա բանօրոյնի, զոչգացիւ-
թի, կուսակալութեանի աշխատանքային
անհախօսեց

վորն իր հոյակապությամբ ապօրինում ե մեր յերկրի բարեկամներին ու թշնամիներին:

Յեւ եւ չեմ խոսում զեպի կուսակցությունը ցուցաբերող մատառության աման աշխարհի նշանների մասին, ինչպիսին են բանվորների դիմումները՝ ամբողջ ցեղերով ու զորքաբաններով կուսակցության մեջ մտնելու մասին, ինչպիսին ե կուսակցության անդամների թվի ավելանալը 600-000 հոգով 15-րդ և 16-րդ համադումարների ժամանակաշրջանում, ինչպիսին ե այս տարվա միայն առաջին յուսումնասիրում կուսակցության մեջ 200-000 նոր անդամ մտնելը: Ի՞նչ ե վկայում այս ամենը, յեթե փոշ աշխարհի ամբողջության միլիոնավոր մասնակցության քաղաքականության ճիշտ վերնորդ ե պատրաստ են աշակցել նրան:

Պետք ե ընդունել, վոր այդ փաստերը զոյգութուն չենին ունենա, յեթե մեր կուսակցության հիմնական դիմը միակ ճիշտ դիմը չենին:

բ) Մակայն կուսակցությունը չի կարող սահմանափակվել գերծնակաճում հիմնական գծի մշակելով: Ես պետք ե ղեկավարի հիմնական գծի կիրառումը, աշխատանքի ընթացքում բարելավելով, կատարելապետելով անտեսական շինարարության ընդունված պայանները, ուղղելով և կանխելով սխալները:

Ի՞նչպես ե կատարել մեր կուսակցության կենտկոմն այդ աշխատանքը:

Կենտկոմի այդ առարկայում կատարած աշխատանքն ընթանում եր զլիսավորապես հնգամյա պլանն ուղղելու և ճշտելու դժով, ուսեղացնելով տեմպը, կրճատելով ժամականները, ստուգելով ընդունված առաջադրանքների կատարումը՝ տնտեսական կադմակերպությունների կողմից:

Ահա կենտկոմի մեր ծանր հիմնական վորուշումները, վորոնք ուղղում են հնգամյա պլանը, բարձրացնելով շինարարության տեմպը, կրճատելով կատարման ժամանակաշրջանները:

Սե մետաղաձուլության ասպարիզում՝ հնգամյա պլանը նախատեսում եր հնգամյակի վերջին տարում չուղունի տոնի, իսկ կենտկոմի վորուշումն անբավարար ե համարում այդ նորման ե դանում ե, վոր հնգամյակի վերջին տարում չուղունի արտադրությունը պետք ե բարձրացվի 17 միլիոն տոննի:

Տրակտորաշինարարության ասպարիզում՝

հնգամյա պլանը նախատեսում ե տրակտորների արտադրությունը հնգամյակի վերջին տարում հասցնել 55-000-ի իսկ կենտկոմի վորուշումն անբավարար ե համարում այդ ծրագրեր ե դանում ե, վոր հնգամյակի վերջին տարում տրակտորների արտադրությունը պետք ե բարձրացվի 170-000-ի:

Ես չեմ պետք ե ասել նաե ավտոշինարարության մասին, վորտեղ հնգամյակի վերջին տարում արտադրվելիք 100-000 ավտոմոբիլների փոխարեն (բենտակիր, մարդատար, վոր նախատեսում ե հնգամյա պլանը, վորուշումն ե ավտոմոբիլների արտադրությունը հասցնել 200-000-ի:

Ես չեմ զրույթյունը մենք ունենք գունավոր մետաղաբերական բնագավառում, վորտեղ հնգամյա պլանի ցուցանիշները ավելացված են ավելի քան 100 տոկոսով, դարձրածնական մեքենաշինարարության ցուցանիշները նույնպես ավելացված են ավելի քան 100 տոկոսով հնգամյակի նախատեսումների հետ համեմատած:

Յեւ չեմ խոսում արդեն կոմբայնների շինարարության մասին, վորն առհասարակ հաշվի չեն առնված հնգամյա պլանով, և վորոնք արտադրությունը հնգամյակի վերջին տարում պետք ե հասնի միլիոնում 40 հազար հատի:

Պորհրդային տնտեսությունների շինարարության գծով հնգամյա պլանը նախատեսում եր հնգամյակի վերջին ցանցերի տարածության ընդարձակումը միլիոն 5 միլիոն հեկտարի: Իսկ կենտկոմի վորուշումն անբավարար ե համարում այդ նորման, դանելով, վոր խորհրդային տնտեսությունների ցանցերի տարածությունը ճշգրտվի վերջում պետք ե հասցվի 18 միլիոն հեկտարի:

Կոյտնտեսական շինարարության գծով հնգամյա պլանը նախատեսում ե ցանցերի ընդարձակում հնգամյակի վերջին միլիոն 20 միլիոն հեկտար, իսկ կենտկոմի վորուշումն այդ նորման համարում ե բացարձակապես անբավարար (այն զերեկապարոված ե այս տարի արդեն), դանելով, վոր հնգամյակի վերջին խորհրդային միության կոմբայնարում պետք ե հիմնականում ավարտված լինի և կորսնա. ցանցերի տարածությունն այդ ժամանակ պետք ե ընդգրկի խորհրդային միության անհատական տնտեսությունը:

ների կողմից ներկայումս մշակվող հողի տարածության ինք տասներորդ մասը: (Մախարաբուխյաններ):

Յեկ ալին, և ալին:

Այլ և Կենտկոմի ղեկավարության ընդհանուր պատկերը կուսակցության ընդհանուր դեր կիրառման դրածում, սոցիալիստական շինարարության պլանավորման դրածում:

Կարող են ստել, վոր այդքան հիմնավոր կերպով փոխելով հնգամյա պլանի նախագծումները, Կենտկոմը խախտում է պլանավորման սկզբունքը, արատավորում է պլանավորող օրգանների հեղինակությունը: Սակայն այդպես կարող են ստել միայն անհուսալի բյուրոկրատները: Մեզ համար, բաշխիչներին համար, հենգամյա պլանը մի անգամ ընդ միշտ ասվարտած, մի անգամ ընդ միշտ տրված մի բան չէ: Մեր հնգամյա պլանն, ինչպես և փոքր պլան, սոսկ մի պլան է, վորն քննարկված և առաջին մոտեցման կարգով, վորը պետք է ճշգրտել, փոխել և կատարելագործել տեղերի փորձի հիման վրա, պլանի կատարման փորձի հիման վրա: Վոչ մի հնգամյա պլան չի կարող հաշվի առնել բոլոր և բոլոր հնարավորությունները, վորքան թաղված են մեր իրավահարկի ընդերքում, վորոնք յերևան են դալիս միայն գործարանների, կոլտնտեսությունների, ուսյոնի աշխատանքի ընթացքում, պլանի իրագործման ընթացքում:

Միայն բյուրոկրատները կարող են կարծել, վոր պլանային աշխատանքը վերջանում է պլանը կազմելով: Պլանը կազմելը պլանավորման սկիզբն է միայն, իսկապես պլանային ղեկավարությունը ծավալվում է պլանը կազմելուց հետո միայն, այն տեղերում ստուգելուց հետո միայն, պլանն իրագործելու, ուղղելու և ճշգրտելու ըթացքում: Ահա թե ինչու Կենտկոմը և ԿԿՀ հանրապետության պլանային օրգանների հետ միասին անհրաժեշտ համարեցին փորձի հիման վրա ուղղել և լավացնել հնգամյա պլանը շինարարության տեմպերի արագացման և կատարման ժամանակի կրճատման վրդով:

Ահա թե ինչ է ստել Լենինը պլանավորման սկզբունքի և պլանային ղեկավարության մասին Ուրհուրդների 8-րդ համագումարում ելեդտրիՖիկացիայի տասնամյա պլանի ճննություն ժամանակ:

«Մեր կուսակցության ծրագրերը չի կարող մնալ միայն վորպես կուսակցության ծրագիր: Նա պետք է դառնա մեր տնտեսական շինարարության

ծրագիր, այլ կերպ նա անպետք է նաև վորպես կուսակցության ծրագիր, նա պետք է լրացվի կուսակցության յերկրորդ ծրագրով: Ամբողջ ժողովրդական տնտեսության վերականգնման և այն ժամանակակից տեխնիկային հասցնելու աշխատանքի պլանով:

Այդ պատճառով ևլ մենք պետք է պատրաստվենք ընդունել վորոշակի պլան: Իհարկե դա կլինի մի պլան, վորը կընդունվի առաջին մոտեցման իմաստով: Կուսակցության այդ ծրագրերը չիլինի այնպես անփոփոխ, ինչպես մեր իսկական ծրագրերը, վորը փոփոխության յենթակա յե միայն կուսակցությունը համադրանքներում: Վոչ, այդ ծրագրերն ամեն օր, ամեն արհեստանոցում, ամեն շրջանում կբարելավվի, կմշակվի, կկատարելագործվի, կկերպարանափոխվի: Հետևելով դեպքում փորձին և տեղերի պրակտիկային, պետք է անչորոքն ձգուել, վորպեսզի պլանն իրագործվի ավելի շուտ, լան սահմանված է, վորպեսզի մասնաները տեսնեն, վոր փորձը կարող է կրճատել այն յերկար ժամանակաշրջանը, վորը մեզ բաժանում է արդյունաբերության իրականաբար վերականգնումից: Այդ կախված է մեզանից: Յեկեք ամեն մի արհեստանոցում, ամեն մի դեպքում, ամեն մի ընդգրկումում բարելավենք տնտեսությունը և այն ժամանակ մենք կկրճատենք ժամկետը: Յեկ մենք կկարողանանք կրճատել այդ»:

(Հատոր 17, էջ 423-27)

Դուք տեսնում եք, վոր Կենտկոմը դրնաց Լենինի մատնանով՝ ճանապարհով, փոխելով և բարելավելով 5-ամյա պլանը, կրճատելով ժամկետները, պակասեցնելով շինարարության տեմպերը:

Ինչ հնարավորությունների վրա հենվեց Կենտկոմը, բարձրացնելով շինարարության տեմպերը, կրճատելով հնգամյա պլանի կատարման ժամկետները: Այն ուղղվելու, վորոնք թաղված են մեր հասարակարգի ծոցում, վորոնք հայտարարվում են միայն աշխատանքի ընթացքում, այն հնարավորությունների վրա, վոր ընձեռնց մեզ ունիտարուկտիվ շրջանը: Կենտկոմը դտնում է, վոր արդյունաբերության և դյուղատնտեսության տեխնիկական բազայի վերակառուցումն արատաբերական սոցիալիստական վերակառուցման դեպքում՝ տեմպն արագացնելու այնպիսի հնարավորություններ է բաց առնում, վորոնք մասին յերազել անգամ չէ:

կարող և վոչ մի կապիտալիստական յերկր:

Միայն այս հանգամանքներով կարելի չէ բացատրել այն փաստը, վոր մեր սոցիալատական արդյունաբերությունը վերջին յերեք տարվա ընթացքում ավելացրեց իր արտադրանքը ավելի, քան 2 անգամ, իսկ այդ արդյունաբերության արտադրանքի տեւումը 1930-31 թվին ընթացիկ տարվա հետ համեմատած պետք է ավելանա 47 տոկոսով, ըստ վերում միայն այս հավելումն իր ծավալով համասար և լինելու նախապատերազմյան շրջանի ամբողջ խոշոր արդյունաբերության արտադրանքին:

Միայն այս հանգամանքներով կարելի չէ բացատրել այն փաստը, վոր խորանտեսությունների շինարարությունը 3 տարում կատարում է 5-ամյա պլանն, իսկ կոլտնտեսությունների շինարարությունը 2 տարում արդեն զերհաստարել և 5-ամյա պլանը:

Կա մի տեսություն, ըստ վորի բարձր տեմպեր զործադրել թույլատրելի չէ միայն վերահանգման շրջանում, իսկ վերակառուցման շրջանին անցնելիս, շինարարության տեմպերը պետք է տարեց-տարի խիստ կերպով իջնեն: Այս անտեսությունը կոչվում է ռեժնոզ կորագծի տեսություն: Այն վոչ մի առնչություն չունի մարքեթին, լենինիզմի հետ: Այն բուրժուական տեսություն է, վորի նպատակն է ապահովել մեր յերկրի հետամնացությունը: Մեր կուսակցության հետ կապ ունեցած կամ ունեցող մարդկանցից այդ տեսության վրա պնդում են և այն քարոզում են միայն տրոցկիստները, և, յեթև կուզեք, աջ ուղիւնիստները:

Տրոցկիստների մասին կա այն կարծիքը, վոր նրանք զերինդուստրիալիստներ են: Այդ կարծիքը ճիշտ է միայն մասամբ: Այդ ճիշտ է միայն այնքան, վորքան խոսքը վերաբերում է վերակառուցման շրջանի վերջին, յերր տրոցկիստների իրպես զարգացնում էլյին զերինդուստրիալիստական փնտաղիստներ: Իսկ ինչ վերաբերում է վերակառուցման շրջանին, տրոցկիստները տեմպերի տեսակետից ամենաթալաւեղ միւնիստիստներ են, ամենախղճալի կապիտալիստները (ծիծաղ, ծափահարություններ):

Տրոցկիստներն իրենց պլանաւորմաներում և զեկալարացիաներում թվական տվյալներ չեն բերել տեմպերի մասին, բավականաչափ միայն տեմպերի շուրջը ընդհանուր

դատարկիստութլամբ: Սակայն կա մեկ փաստաթուղթ, վորտեղ տրոցկիստները թվերով արտահայտել են իրենց հասկացողությունը մեր պետական արդյունաբերական զարգացման տեմպերի վերաբերյալ: Յես ի նկատի ունեմ զպետական արդյունաբերության հիմնական կապիտալի վերահանգման հատուկ խորհրդակցութլամն զեկուցադիրը, վորը կառուցված է արդեն կիցի սիդրունգներով: Հետաքրքիր է համառոտակի քննարկել 25-26 թվի այդ փաստաթուղթը: Հետաքրքիր է, քանի վոր այն ամբողջապես արտահայտում է տրոցկիստների իշնոզ կորագծի սխեման:

Այս փաստաթղթով առաջարկվում է 26-27 թվին պետական արդյունաբերության մեկ ներդնել 1 միլիարդ 543 միլիոն ուուրի, 27-28 թվին մեկ միլիարդ 490 միլ. ու., 28-29 թվին մեկ միլիարդ 320 միլ. ու., 29-30 թվին, 1926 թվի զներով մեկ միլիարդ 60 միլ. ուուրի:

Այդ է տրոցկիստների իշնոզ կորագծի պատկերը:

Իսկ ինչպես ենք ներդրել մենք: Իրականում մենք 26-27 թվին պետական արդյունաբերության մեկ ներդրել ենք մեկ միլիարդ 65 միլիոն, 27-28 թվին՝ մեկ միլիարդ 304 միլ. ու., 28-29 թվին մեկ միլիարդ 819 միլ. ու., 29-30 թվին՝ 4 միլիարդ 776 միլ. ոուրի (26-27 թվի զներով):

Այդ է բալլչեիկյան վերընթաց կորագծի պատկերը: Ըստ այդ փաստաթղթի պետական արդյունաբերության արտադրանքը 26-27 թվին պետք է աներ, 31,6 տոկոսով, 27-28 թվին՝ 22,9 տոկոսով, 28-29 թվին՝ 15,5 տոկոսով, 29-30 թվին՝ 15 տոկոսով:

Այդ է իշնոզ տրոցկիստական կորագծի պատկերը:

Իսկ ինչ յեղալ մեզ մոտ իրականում: Իրականում պետական արդյունաբերության անումը 1926-27 թվին կազմեց 19,7 տոկոս, 27-28 թվին՝ 26,3 տոկոս, 28-29 թվին՝ 24,3 տոկոս, 29-30 թվին՝ 32 տոկոս, իսկ 30-31 թվին պետք է կազմի 47 տոկոս անում:

Այդ է բալլչեիկյան վերընթաց կորագծի պատկերը:

Հայտնի չէ, վոր Տրոցկին իր ճշնայն սոցիալիզմ, թե՛ զնպի կապիտալիզմ զբրբբբբ կառուցում հատկապես պաշտպանում է իշնոզ կորագծի այդ պարզուղղական տեսությունը: Այնտեղ նա ուղղակի ասում է, թե քանի վոր ճիշտ է ինչպես պատերազմն արդյունաբերության ընդարձակումը հիմնականում կատարվում են նոր գործարանների կա-

կատարվող ամեն տեսակի շեղումները, վոր լինում են մեր կուսակցության շարքերում :

Կարելի՞ չէ արդյոք հաղորդ պայքարել դասակարգային թշնամիների դեմ, միաժամանակ չպայքարելով կուսակցության մեջ յեղած թեճումների դեմ, չհաղթահարելով այդ թեճումները : Վոչ, չի կարելի : Քանի վոր անհնարին է իսկական պայքար ծախել դասակարգային թշնամիների դեմ, թիկունքում ունենալով նրանց արտահայտությունը կուսակցության մեջ, թիկունքում թողնելով այնպիսի մարդկանց, վորոնք չեն հավատում մեր գործին, ամեն կերպ աշխատում են դանդաղեցնել մեր շարժումը դեպի առաջ :

Այստեղից էլ բխում է լենինյան գծից կատարվող շեղումների դեմ անհաշտ պայքարը, վորպես կուսակցության հերթական խնդիր : Ինչո՞ւ ալ թեճումը ներկայումս գլխավոր վտանգն է կուսակցության համար : Վորովհետեւ այն արտահայտում է կուսակցության վտանգը, իսկ կուսակցային վտանգը ներկա մոմենտում, կապիտալիզմի վրա ծախսված հարձակման, կապիտալիզմի արժատները տեղահան անելու շնորհիվ հիմնական վրտանգն է յերկրում :

Ի՞նչ պետք է անել կենտկոմը ալ թեճումը հաղթահարելու, զձայն թեճումը հաղթահարելու համար, կուսակցությունը լենինյան գծի շուրջ մաքսիմալ չափով համախմբելու համար ճանապարհը հարթելու նպատակով :

ա. Հարկավոր է ամենից առաջ վերջ դնել տրոցկիզմի միացորդներին կուսակցության մեջ : Տրոցկիստական տեսության միացորդներին, տրոցկիստական խմբակին վորպես սուղղիցային մենք վաղուց արդեն ջանջախել ու դեն էլինք չլքողել : Ներկայումս տրոցկիստական խմբակը հակապրոլետարական, հակախորհրդային, հակահեղափոխական խմբակ է, վոր ջանադրություններ է բուրժուազիական տեղեկություններ և հաղորդում մեր կուսակցության դործերի մասին : Սակայն տրոցկիստական տեսության միացորդները, տրոցկիզմի միացորդները դեռուս լիովին դուրս չեն կորցված կուսակցությունից : Հարկավոր էր նախ և առաջ վերջ դնել այդ միացորդներին :

Վորն է տրոցկիզմի ելությունը : Տրոցկիզմի ելությունը նախ և առաջ այն է, վոր նա ժխտում է Խորհրդային Միության մեջ մեր յերկրի բանվոր դասակարգի և

գյուղացիության ուժերով սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորությունը : Ի՞նչ է նշանակում այս : Այս նշանակում է, վոր յեթե մոտազա շրջանում ողնության չհասնի հաղթական համախորհրդային հեղափոխությունը, մենք պետք է անձնատուր լինենք բուրժուազիային և ճանապարհը հարթենք բուրժուական դեմոկրատական հանրապետության համար : Սրեմն այստեղ մենք ունենք մեր յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորության բուրժուական ժխտումը, վորը քողարկվում է «հեղափոխական» ֆրեզով համախորհրդային հեղափոխության հաղթանակի մասին : Կարելի չե՞ արդյոք այդպիսի հայացքներ ունենալով բանվոր դասակարգի միլիոնավոր մասունների աշխատանքային ետուդիազմը բարձրացնել, առաջ բերել սոցիալիստական մրցություն, մասսայական հարվածաշարժություն, ծախսուն հարձակում կադիտալիստական ապրերի վրա : Պարզ է, վոր չի կարելի : Հիմարություն էլլենք մտածել, թե բանվոր դասակարգը, վոր յերեք հեղափոխություն է կատարել, աշխատանքային խանդավառությամբ և հարվածաշարժությամբ կլցվի, վորպեսզի հող պատրաստի կապիտալիզմի համար : Մեր բանվոր դասակարգը դեպի աշխատանքային վերելք է ընթանում վուչթե հանուն կապիտալիզմի, այլ վորպեսզի վերջնականապես թաղի կապիտալիզմը, Խորհրդային Միության մեջ սոցիալիզմ կառուցի : Խլիցք նրանից սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորության համոզմունքը և դուք կվունչացնեք մրցության, աշխատանքային վերելքի, հարվածաշարժության վորերեքն հող :

Այստեղից էլ հետևություն : Բանվոր դասակարգին դեպի աշխատանքային վերելք և մրցություն տանելու համար և ծախսուն հարձակում կազմակերպելու համար, նախ և առաջ անհրաժեշտ էր թուղել տրոցկիզմի բուրժուական տեսությունը մեր յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու անհնարինության մասին : Տրոցկիզմի ելությունը յերկրորդ հերթին այն է, վոր ժխտվում է գյուղացիության հիմնական մասուններին սոցիալիստական շինարարությանը ներդրավելու հնարավորությունը : Ի՞նչ է նշանակում այս : Այս նշանակում է, վոր բանվոր դասակարգը անկարող է իր հետ տանել գյուղացիությունը, անհատական գյուղացիական տնտեսությունները կուլեկիզմի ունյաքի վրա փոխադրելու համար մինչև համախորհրդային հեղափոխությունը, վոր գյուղացիությունը կվերականգնի ին բուրժուական

կարգերը: Ուրեմն այստեղ մենք ունենք պրոլետարական դիկտատուրայի կողմից գլուխադրված ղեկի սոցիալիզմ տանելու ուժերի և հնարավորության բուրժուական ժխտումը, վորը քողարկվում և հեղափոխական Ֆրանկների դիմակի տակ համայնարհային հեղափոխության հաղթանակի մասին: Կարելի՞ չէ արդյոք, այդպիսի հայացք ունենալով, գլուխադրական մասսաներին տանել դեպի կոլտնտեսական շարժում, կազմակերպել մասսայական կողմնակցություն, վորպես դեմակարգի, վերացումը: Պարզ և, վոր չի կարելի:

Այստեղից ել հետևություն: Գլուխադրական մասսայական կոլտնտեսական շարժում կազմակերպելու համար, կուսակցությունը լիկվիդացիայի յանձնարկելու համար, հարկավոր և նախ և առաջ թաղել արոցկիզմի բուրժուական տեսությունը գլուխադրության ախտաբանով մասսաներին դեպի սոցիալիզմ տանելու անհնարինություն մասին: Ի վերջո, արոցկիզմի էությունն այն է, վոր ժխտվում և կուսակցության մեջ յերկաթյա դիսցիպլինայի անհրաժեշտությունը, ընդունվում և կուսակցության մեջ Ֆրանկ-ցիոն խմբավորումների ազատությունը, ընդունվում և արոցկիզմական կուսակցություն կազմելու անհրաժեշտությունը: Տրոցկիզմի համար համոզմունք պետք է լինի վրչ թե միասնական, միաձուլյ, մարտական կուսակցություն, այլ խմբակների և Ֆրանկյանների մի հավաքածու իրենց կենտրոններով, իրենց մամուլով: Իսկ ի՞նչ և նշանակում ալը: Այդ նշանակում և հայտարարել կուսակցության քաղաքական Ֆրանկ-ցիոնների ազատություն: Այս նշանակում և, վոր կուսակցության քաղաքական խմբավորումների ազատությունը հետո պետք և դա քաղաքական կուսակցությունների ազատություն յերկրում, այսինքն բուրժուական դեմոկրատիա: Ուրեմն այստեղ մենք ունենք կուսակցության Ֆրանկցիոն խմբավորումների ազատության ընդունումը, մինչև պրոլետարիատի դիկտատուրայի յերկրում քաղաքական կուսակցություններ թույլ տալու աստիճան, վորը ճողարկվում և ներկուսակցական դեմոկրատիայի և կուսակցության ռեժիմի ըարկելովման Ֆրադով: Վոր ինտելիգենտական խմբակների, Ֆրանկցիոն սկիզբաների ազատությունը դեռևս ներկուսակցական դեմոկրատիա չէ և վոր կուսակցության ծավալած ինքնաճնադատությունը, ներկուսակցական մասսաների հսկայական ակտիվությունը՝ իրական ներ-

կուսակցական դեմոկրատիայի արտահայտություն և—արոցկիզմն ալը հուսկանալ անկարող և: Կարելի չե՞ արդյոք այդպիսի հայացքներով ապահովել յերկաթյա դիսցիպլինան կուսակցության մեջ, ապահովել կուսակցության յերկաթյա միասնականությունը դասակարգային թշնամիների դեմ հաճող պայքարելու համար: Պարզ և, վոր չի կարելի:

Այստեղից ել հետևություն: Վարդիպից ապահովենք յերկաթյա միասնականությունը կուսակցության մեջ, պրոլետարական դիսցիպլինան նրանում, հարկավոր և նախ և առաջ թաղել արոցկիզմի կազմակերպական տեսությունը:

Պարտվողականությունը դորմանկանում, վորպես բովանդակություն և ձայն Ֆրանկները ու հեղափոխականն ալմանյությունառական յերկաթները, վորպես պարտվողական բովանդակությունը քողարկելու և վերհանելու յեղանակ: Այդ և արոցկիզմի էությունը:

Տրոցկիզմի այս յերկաթությունն արտահայտում և քաղաքային կործանվող մանր-բուրժուակային դրություն յերկաթությունը, մանր բուրժուակային, վորը չի կարողանում տանել պրոլետարիատի դիկտատուրայի ճշմարիտ և ձգտում և ձմի անդամում համար դեպի սոցիալիզմ, ազատվելու նշանք քայլալուց: Այստեղից ել առաջանում և ալմանյությունից և ջլաճությունը հեղափոխություն մեջ, կամ՝ յնթե այդ անհնարին է, դիմում են ամեն տեսակի դիվուլյություններ:

(Այստեղից ել առաջանում և պարտվողականությունը՝ քաղաքականության մեջ):

Տրոցկիզմի այս յերկաթությամբ և քաղաքային այս դիմադր, վոր ի՞ր իրքին կատարել և բաժանվումներն ալ ուկոնյությունների դեմ արոցկիզմը սովորաբար վերջացնում և բլուկ կնքելով նրանց հետ, վորպես չբողարկված պարտվողականների հետ:

Իսկ ի՞նչ բան են «ձայն» ջղությունները, վորնեք յեղան կուսակցության մեջ, կոլտնտեսական բնադալառում: Նրանք մեղ մոտ պրակտիկայում արոցկիզմի արադիկանները վերադառնելու վորոշ դործեր են, ճշտ և, անդիտակից դործեր, միջակ գլուխադրականամբ արոցկիզմի վերաբերմունքը վերադառնելու դործեր են: Նրանք հետևանք են քաղաքականությունն այն սխալի, վոր Լենինն անվանում և զգրադիկտատուրություն: Այս նշանակում և, վոր մեր մեջ քանի ընկերները, տարված կոլտնտեսական շարժման հաջողություններով, սկսեցին կու-

տնտեսական չարժանք մտնելով միջ թե փոքրիկ կառուցողներ, այլ առավելապես փոքրիկ առեկտրատորներ, դրա հետև. փանջով մի շարք կոպիտ սխալներ թույլ տալով:

Մեզանում, կուսակցության մեջ կան մարդիկ, վորոնք կարծում են, թե հարկա- փոր չեն սեղմել «ձախ» խոտորումների հե- ղինակներին: Նրանք կարծում են, վոր կա- րիք չկար փորվորելու մեր աշխատողնե- րին, հակադրո՞նք նրանց հափշտակությա- րը, յեթե նույնիսկ այդ հափշտակությա- րն ախտներ են առաջ յեկել: Այդ դատարկ բան է, ընկերներ: Աղպես կարող են խոսել միայն այնպիսի մարդիկ, վորոնք անպա- փառ ուղում են յոգալ հասանքի ուղու- քամբ: Դրանք նույն այն մարդիկ են, վո- րոնք յերեք չեն կարող յուրացնել լենին- յան գիճը, այն է՝ ընթանալ հասանքին հա- կուակի յերբ այդ պահանջում են պայմա- ները, յերբ այդ պահանջում են կուսակցու- քյան լայնքը: Դրանք պոչականներ են և վոչ լենինիստներ: Կուսակցությանը հաղո- վեց ճիշտ ճանապարհի վրա հանել մեր ըն- կերները ամբողջ փոկատներին, հաղոգվեց ուղղել սխալները, ձեռք բերել նվաճումներ հենց այն պատճառով, վոր նա վճռարար ընթացավ հասանքին հակուակ՝ կուսակցու- քյան հիմնական սիճը կենսագործելու հա- մար: Հենց այդ է լենինիզմը պրակտիկա- յում, լենինիզմը ղեկավարության ասպարի- ղում:

Ահա թե ինչու յես կարծում եմ, վոր ա- ռանց հաղթահարելու «ձախ» խոտորումնե- րը, մենք չեյինք կարող կոյանտեսական չե- նարարության մեջ ձեռք բերել այն հալո- ղությունները, վորոնք ունենք ներկայումս: Այդ դրության մեջ և տրոցիկիզմի միա- ցորդներն և նրա բեկորներն զեմ մզվող պայքարի դարձը:

Մի փոր այլ ճանգամանք ունի ավ ո- պորտունիզմի հարցը, վորի գլուխը կանդ- նած եյին կամ կանգնած են ընկ. ընկ. Իու- խարինը, Ռեկովը և Տոմսկին:

Այլ ուկրոնիստների մասին չի կարելի ա- սել, վոր նրանք չեն ընդունում ԽՍՀՄ-ում սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորությու- նը: Վոչ, նրանք այդ ընդունում են և այդ և նրանց տարբերությունը տրոցիկստներից: Մակայն ավ ուկրոնիստների դժբախտու- քյունն այն է, վոր ձևականորեն ընդունե- լով մի յերկրում սոցիալիզմի կառուցման հնարավորությունը, չեն ուղում ընդունել պայքարի այն ուղիները և միջոցները, ա- ռանց վորոնց անկարելի յե կառուցել առ-

ջիալիզմը: Նրանք չեն ուղում ընդունել, վոր ինդուստրիայի ըստ ամենայնի զարգա- ցումը հանդիսանում է ժողովրդական ամ- բողջ տնտեսությունը սոցիալիզմի հիմունք- ներով վերակառուցելու բանալին: Նրանք չեն ուղում ընդունել դասակարգային ան- հայտ պայքարի կապիտալիստական տար- րերի դեմ, սոցիալիզմի ծավալուն արշավը կապիտալիզմի վրա: Նրանք չեն հասկա- նում, վոր այդ բոլոր ուղիները և միջոցները հանդիսանում են այն ձեռնարկումների սխտմբը, առանց վորոնց հնարավոր չե պահպանել պրոլետարիատի գերիշխության, կառուցել սոցիալիզմը մեր յերկրում: Նը- րանք կարծում են, վոր սոցիալիզմը կարելի յե կառուցել առա ու փուս, ինքնահոս յե- դանակով, առանց դասակարգային պայքա- րի, առանց արշավի կապիտալիստական տարրերի վրա: Նրանք կարծում են, վոր կապիտալիստական տարրերը կամ իրենք կմահանան աննկատելի կերպով, կամ կնե- րաճեն սոցիալիզմի մեջ: Յեվ վորովհետեւ պատմության մեջ այդպիսի հրաշքներ չեն պատահում, ուստի դուք և զայն, վոր ավ ուկրոնիստներն իրոք գլորվում են դեպի այն տեսակետը, վորը ժխտում է սոցիալիզ- մի կառուցման հնարավորությունը մեր յերկրում:

Այլ ուկրոնիստների մասին չի կարելի նաև ասել, վոր նրանք ժխտում են դուրապիու- քյան հիմնական մասսաներին սոցիալիզմի կառուցմանը ներգրավելու հնարավորու- քյունը դուրսում: Վոչ, նրանք այդ ընդու- նում են և դրանով են նրանք տարբերվում տրոցիկստներից: Սակայն ձևականորեն ըն- դունելով այդ, նրանք միևնույն ժամանակ ժխտում են այն ուղիները և միջոցները, ա- ռանց վորոնց հնարավոր չե դուրապիու- քյանը մասնակից անել սոցիալիզմի կա- ռուցմանը: Նրանք չեն ուղում ընդունել վոր խորհրդատեսությունները և կոյնտե- սությունները հանդիսանում են դուրապի- ուքյան հիմնական մասսաներին սոցիալիզմի կառուցմանը մասնակից անելու հիմնական միջոցը, «հիմնական ուղին»: Նրանք չեն ուղում ընդունել, վոր առանց կենսագործե- լու կուսակցության փոքրիկ դասակարգի վե- րացման քաղաքականությունը, հնարավոր չե իրագործել դուրսի վերակառուցումը սո- ցիալիզմի հիմունքներով: Նրանք կարծում են, վոր դուրսը կարելի յե սոցիալիզմի ուկ- րալի վրա դեմ առա ու փուս, ինքնահոսե յեղանակով, առանց դասակարգային պայ- քարի, միմիայն հայտնաբերող ու սպառողա- կան կոոպերացիայի միջոցով, վորովհետեւ

Համոզված են, վոր կուլակն ինքը կներաճի սոցիալիզմի մեջ: Նրանք կարծում են, վոր ներկայումս գլխավորը վոչ թե ինդուստրիալի, կուլտտեստությունների և խորտընտեսությունների արագացման բարձր տեմպն է, այլ այն, վոր շարժականը չուկայական տարերքը, ազատութիւն տանք չուկային և անհասկանալի տնտեսություններից սկսած մինչև գյուղի կապիտալիստական տարրերի կապանքները քակենք: Բայց վորովհետև կուլակը չի կարող ներաճել սոցիալիզմի մեջ, իսկ չուկային Հազատութիւն տալը՝ նշանակում է դիմել կուլակութիւնը, դիտաթափ անել բանվոր դասակարգին, ապա դուրս ե գալիս, վոր ալ ուկլոնիստներն իրականում գլորվում են դեպի այն տեսակետը, վորը միտում է գյուղացիության հիմնական մասսաներին սոցիալիզմի կառուցմանը մասնակից անելու հնարավորութիւնը:

Իրոք դրանով ել բացատրվում է այն փաստը, վոր ալ ուկլոնիստներն իրենց ագրարիզմով տրոցիկիստներն դեմ սովորաբար պատկուծ են վարչադուրի Հետև անակցութիւններ վարելով տրոցիկիստների Հետ՝ նրանց հետ բոլկ կազմելու մասին:

Ալ ոպորտունիզմի հիմնական շարիքն այն է, վոր նա հեռանում է դասակարգային պայքարի լինիլյան ըմբռնումից, գլորվում է դեպի մանր-բուրժուական լիբերալիզմի տեսակետը:

Տարակույս չի կարող լինել, վոր ալ թեգման հաղթանակը մեր կուսակցության մեջ կնշանակիր բանվոր դասակարգի լիսիտտար դնաթափումը, գյուղի կապիտալիստական տարրերի սպառազինումը, կապիտալիզմի վերականգնման շանոերի ավելաալը ՅՍՀՄ-ում:

Ալ ուկլոնիստները չեն ընդունում այլ կուսակցութիւն կազմելու տեսակետը և այդ է նրանց մի տարբերութիւնն ևս տրոցիկիստներից: Ալ ուկլոնիստների առաջնորդները բացահայտորեն խոստովանեցին իրենց սխալութիւնը կուսակցութիւնն առաջ: Սակայն հիմնականում կլինիլ այդ հիման վրա կարծել, վոր ալ ուկլոնիզմն արդեն թաղված է: Ալ ոպորտունիզմի ուժն այդ հանգամանքով չի չափվում: Ալ ոպորտունիզմի ուժը կաղ-մուծ է մանր բուրժուական տարերքը, ընդհանրապես կապիտալիստական տարրերի և մասնավոր կուլակության կողմից կուսակցութիւնն դեմ ուղղված ուժը: Յեւ վորովհետև ալ թեգումն արտացոլում է մեռնող դասակարգի հիմնական տարրերի դիմադրութիւնը, այդ պատճառով ել ալ թե-

գումը մեր ժամանակվա հիմնական վտանգն է կուսակցութիւնն մեջ: Ահա թե ինչու կուսակցութիւնն անհրաժեշտ համարեց վճռական, անհաշտ պայքար մղել ալ թեգման դեմ:

Տարակույս չի կարող լինել, վոր առանց վճռական պայքար մղելու ալ թեգման դեմ, առանց մեկուսացնելու նրա զեկավար տարրերին, մենք չենք կարող մորիլիդացիայի յենթարկել կուսակցութիւնն և բանվոր դասակարգին, գյուղացիութիւնն չգալուր և միջակ մասսաներին՝ սոցիալիզմի ծափալուն արշալի Համար, կուլտտեստութիւններ և խորտեստեստութիւններ կազմակերպելու համար, մեր ծանր ինդուստրիան վերականգնելու, կուլակութիւնը՝ վորպես դասակարգ՝ վերացնելու համար:

Այս վիճակի մեջ և «մախ» և ալ թեգումների դրժը կուսակցութիւնն մեջ:

Մեր ինչիլին ել հետազայում ևս շարունակել ամհաշտ պայքար յերկու փրանտով, ինչպես «մախերի» դեմ, վորում մերկայացնում եմ մանր-բուրժուական ապիկալիզմը, այնպես ել աջերի դեմ, վորում մերկայացնում եմ սմանր-բուրժուական լիբերալիզմը:

Մեր ինչիլին ել հետազայում ևս շարունակել անհաշտ պայքարը կուսակցութիւնն Հատմունքներն այն ոտորերի դեմ, վորոնք չեն հասկանում կամ չհասկացող են ձեռնում, վոր անհրաժեշտ է վճռական պայքար մղել յերկու ճակատում:

Ի. թեգումների դեմ մղվող պայքարի պատկերը լրիվ չի լինի, յեթե չընդաինքն աղգային հարցի ասարկիզում կուսակցութիւնն մեջ գոյութիւն ունեցող թեգումները: Յես նկատի ունեմ նախ՝ վելիկոուսական չովինիզմի թեգումը, յերկրորդ՝ տեղական նացիոնալիզմի թեգումը: Այդ թեգումներն այնքան ել նկատելի և աչք ծակող չեն, ինչպես «մախ» կամ ալ թեգումը: Դրանք կարիլի յե անվանել սողոսկուն թեգումներ: Սակայն այդ դեռ չի նշանակում, վոր դրանք գոյութիւն չունեն: Վաչ, նրանք գոյութիւն ունեն և վոր գլխավորն ել աճում են: Դրանում վոչ մի կատկած լինել չի կարող: Կատկած լինել չի կարող, վորովհետև դասակարգային պայքարի արժան ընդհանուր մթնոլորտը չի կարող վորոչ չափով չսերել աղգային այն չիտմաները, վորոնք արտացոլվում են կուսակցութիւնն մեջ: Այդ պատճառով հարկաւոր է հատարերի, յույս աշխարհ հանել այդ թեգումները կերպարանի:

Վո՞րն և վեյիկիսուսական շովինիզմի թեքման և յուլիանը ներկա պայմաններում:

Վեյիկիսուսական շովինիզմի թեքման ելույթը այն է, վոր նա ձգտում է անտեսել լեզվի, կուլտուրայի և կենցաղի ազդային տարբերությունները, ձգտում է պարտադրել ազգային համարպետությունների և մարդերի վերացումը, ձգտում է խախտել ազգային հավասարակշռության սկզբունքը, պոսակոլորմ անել կուլտուրայի և լեզվաբանության քաղաքականությունը, ապարատի, մամուլի ազդայնացման, դպրոցի և պետական ու հասարակական այլ կազմակերպությունների ազդայնացման սկզբունքը:

Իրա հետ միաժամանակ այդ տիպի ուղղորդումները յենում են այն տեսակետից, թե՛ վորովհետև սոցիալիզմը հաղթելու դեպքում ազգությունների պետք է ի մի ձուլվեն և նրանց ազգային լեզուները պետք է վերածվեն մի ընդհանուր, միաձուլական լեզվի, ուստի ժամանակ է, վոր լիկվիդացիայի յենթարկենք ազգային տարբերությունները և հրաժարվենք նախկին ճնշված ժողովուրդների ազգային կուլտուրայի պարագմանն աջակցելուց:

Նրանք հենվում են Լենինի վրա, սխալ քաղվածքներ անելով, իսկ յերբեմն ուղղակի խեղաթյուրելով, դրդարտելով Լենինին: Լենինն ասել էր, վոր սոցիալիզմի ժամանակ ազգությունների շահերը ի մի կձուլվեն, կկազմեն մի սովորչություն. դրանից արդյոք հետևում է, վոր ժամանակ է վերջ տալ ազգային հանրապետություններին և մարդերին՝ հանուն ինտերնացիոնալիզմի շահերի: 1913 թվականին Լենինը բուլղակապետների հետ իր միաժամանակյա խոսքում ասել էր, վոր ազգային կուլտուրայի լոգունգը բուլթուսական լոգունգ է, դրանից հետևում է արդյոք, վոր ժամանակ է վերջ տալ ԽՍՀՄ-ի ժողովուրդների ազգային կուլտուրային՝ հանուն ինտերնացիոնալիզմի շահերի: Լենինն ասել էր, վոր սոցիալիզմի ժամանակ վո՞նչպե՞զում են ազգային ճնշումն ու ազգային միջնորդները: Իրանից հետևում է արդյոք, վոր ժամանակ է վերջ տալու ԽՍՀՄ-ի ժողովուրդների ազգային առանձնահատկությունների հաշվառման քաղաքականությանը և անցնել ձուլման քաղաքականությանը՝ հանուն ինտերնացիոնալիզմի շահերի և այլն:

Տարակույս չի կարող լինել, վոր ազգային հարցի այդ թեքումը, վորն է լրու-

մըն քողարկվում և ինտերնացիոնալիզմի դիմակով և Լենինի անունով, հանդիսանում է վեյիկիսուսական նացիոնալիզմի ամենանուրբ և այդ պատճառով ամենապոտենզավոր տեսակը:

Նախ Լենինը յերբեք չի ասել, վոր ազգային տարբերությունները պետք է վերանան և ազգային լեզուները միաձուլվեն, դառնան մի ընդհանուր լեզու, մի պետություն աստիճաններում՝ մինչև սոցիալիզմի հաղթանակը համաշխարհային մասշտաբով: Լենինն ընդհակառակը ասում էր ուղղակի հակառակը, այն է՝ «Ժողովուրդներին և յերկրներին ազգային ու պետական տարբերությունները դեռ յերկար և շատ յերկար ժամանակ պահպանվելու յեն նույնիսկ սոցիալտարիատի դիկտատուրան համաշխարհային մասշտաբով իրադրվելուց հետո»:

(Հատոր 17, էջ 178):

Ինչպիսի կարելի յն հենվել Լենինի վրա մոռանալով նրա հիմնական մտանշանները:

Ճիշտ է, նախկին մարքսիստները մեկը՝ ներկայիս ոճնեղատ և ռեֆորմիստկաուցիկն ուղղակի հակառակն է պնդում այն բանի, վոր ուսուցանում է Լենինը: Նա հակառակ Լենինի, պնդում է վոր «այնպիսի դարի կենտրին պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակը Այստոր-գերմանական միացյալ պետության մեջ, կունենար այն արդյունքը, վոր կկազմվեր մի ընդհանուր դերմանական լեզու և դերմանացման կենթարկվելին յենից, վորովհետև միայն յիստանակության կապանքներըց ազատված ուժը, վոր կրում է յեյն դերմանացիները, առանց վորեն բուն դերմանացման, դերմանացի կեդարձներ չէիսկանք հետանաց մանր բուրժուաներին, գյուղացիներին և պրոլետարներին, վորոնց վոչինչ չէր կարող տալ նաև յոցնուկ ազգությունը» (Տես «Հեղափոխությունը և հակահեղափոխությունը» գրքի դերմանական հրատարակության ինտրոդուկցիան): Հասկանալի յն, վոր այդպիսի «կոնցեպցիան» լիովին համապատասխանում է կաուցիկու սոցիալ-լոյիկիզմին: Կաուցիկու հենց այդ հայացքների դեմ պայքարում էլ յեն յես 1925 թվականներին՝ Արևելքի ժողովուրդների համաշխարհում իմ ունեցած յերևութի ժամանակ Սիակյն մի՞թե մեզ համար, մինչև վերջն ինտերնացիոնալիստ միայնակացող մարքսիստներին համար կարող է վորեն դրական նշանակություն ունենալ դերմանական շփույցած սոցիալ-լոյիկիստի հակամարք-

սխառական այդ չաղակերտութիւնը: Ո՞վ է իրավացի՞ կառուցկին, թե՞ Լենինը: Յեթն իրավացի չէ կառուցկին, ապա ինչպե՞ս բացատրել այն դատար, վոր համեմատաբար այնպիսի հետամտաց ազդեթիւններ, ինչպիսիք են բկյուտականները, ուկրայնացիները, վորոնք ամէկի մօտ են վելիկոուսականներին, ջան չիսերը զերմանացիներին, չուսացան իմ շՄ-ում պրոլետարական հեղափոխութեան հաղթութեամբ, այլ ընդհակառակը վերածնվեցին, դարձաւան, վորպէս ինքնուրույն ազգեր: Ինչո՞վ բացատրել, վոր այնպիսի ազգեր, ինչպիսիք են՝ թուրքմենները, կիւրդիները, ուզբեկները, տաճիկները (եւ չեմ խոսում վրացիների, հայերի, աղբրեկանցիների և ուրիշների մասին), չնայած իրենց ցեղային հետամտացութեան, վոչ միայն չուսացան իմ շՄ-ում սոցիալիզմի հաղթութեամբ, այլ ընդհակառակը վերածնվեցին, զարգացան վորոքեան ինքնուրույն ազգեր: Պարզ չե՞ս արդե՞ր, վոր մեր հարգելի ուկրոնիստները, բնկենլով ցուցադրական ինտերնացիոնալիզմի հետեւից, բնկան կատցիկական սոցիալ-լոյիկիզմի ճանկերը: Պարզ չե՞ս արդե՞ր, վոր մի պետութեան սահմաններում՝ իմ շՄ-ի սահմաններում, մի ընդհանուր լեզուի ջատագով հանդիմանալով, նրանց ռատ ելուծեան ձեռքտում են վերականգնել սուսլ տիրապետող, այն և՛ վելիկոուսական լեզուի՝ արտոնութիւնները: Ո՞ր է այստեղ ինտերնացիոնալիզմը:

Յերկրորդ՝ Լենինը յերեքէ չի ասել, վոր ազգային ճնշման վոչնչացումը, ազգութիւնների շահերի միաձուլումը, ընդհանրացումը համապարադր են ազգային տարբերութիւնների վոչնչացմանը: Մենք վոչնչացրինք ազգային ճնշումը, վոչնչացրինք ազգային արտոնութիւնները, հաստատեցինք ազգային իրավահալասարութիւնը: Մենք վոչնչացրինք պետական սահմանները ետրէս հին իմաստով, սահմանային սյուները, մաքսային պատնէշները իմ շՄ-ի ազգութիւնների միջև: Մենք հաստատեցինք իմ շՄ-ի ժողովուրդների տնտեսական և քաղաքական շահերի միասնութիւնը: Սակայն մի՞թէ դա նշանակում է, վոր զբաղով իսկ մենք վոչնչացրինք ազգային տարբերութիւնները, ազգային լեզուները, կուլտուրան, կենցաղը և այլն: Պարզ ե, վոր չի նշանակում: Սակայն յի՞թէ լեզուի, կուլտուրայի և կենցաղի ազգային տարբերութիւնները մնում են, պարզ ե, վոր հանրապետութիւնների և մարզերի վերացման պա-

հանջը պատմական տվյալ չըջանում, հանդիսանում և սեպեցիոն պահանջ, վոր ուղղված է աղքատի դեկտատուրայի շահերի դէմ: Արդե՞ր մեր ուկրոնիստները հասկանում են, վոր վերացնել այժմ աղքատին հանրապետութիւններն ու մարդերը՝ նշանակում է իմ շՄ-ի ժողովուրդներին և լիկուոնիստ մասնակերի դրկել աղքատի լեզուով կրթութիւն ստանալու հնարավորութիւնից, դրկել նրանց մայրենի լեզուով դպրոց, դատարան, ազմինստարացիա, հասարակական այլ կազմակերպութիւններ և հիմնարկներ ունենալու հնարավորութիւնից, դրկել սոցիալիստական շինարարութեանը հաղորդակից լինելու հնարավորութիւնից: Միմէր պարզ չե՞ս, վոր մեր ուկրոնիստները բնկենլով ցուցադրական ինտերնացիոնալիզմի հետեւից, բնկել են վելիկոուսական սեպեցիոն լոյիկիստների ճանկերը, մոռացել են, միանգամայն մոռացել պրոլետ. դեկտատուրայի չըջանում կուլտուրական հեղափոխութեան յոգնածը, վորը համարում է ունի իմ շՄ-ի բոլոր ժողովուրդները համար և՛ վելիկոուսների, և՛ վոչ վելիկոուսների համար:

Յերրորդ՝ Լենինը յերեքէ չի ասել, վոր սոցիալատարիստի դեկտատուրայի պայմաններում ազգային կուլտուրայի զարգացման յոգնածը սեպեցիոն յոգնած է: Ընդհակառակը՝ Լենինը միշտ կողմնակից է յեղել ողնելու ժողովուրդներին, դարձացնելու իմ շՄ ազգային կուլտուրան: Լենինի՝ և վոչ թի վորեւս այլ մարդու դեկտատուրայի մամբ, կազմվեց և կուսակցութեան 19-րդ համագումարում ընդունվեց ազգային հարցի վերաբերյալ բանաձեւը, վորտեղ ուղղակի ասվում է, վոր՝

«Գլխավցութեան խնդիրն է ողնել վոչ-վելիկոուսական ժողովուրդներին աշխատավոր մասսաներին՝ հասնելու տառջ գնացած կենտրոնական Ռուսաստանին, ողնել նրանց՝ ա) դարձացնելու և ամբարցնելու իրենց և խորհրդային պետութիւնն այն ձեւերով, վորոնք համապատասխանում են այդ ժողովուրդների ազգային ու կենցաղային պայմաններին, բ) դարձացնելու և ամբարցնելու իրենց մոտ մայրենի լեզուով դրոճով, տեղական ազգարնակութեան կենցաղն ու հոգեբանութիւնն իմացող, տեղական մարդկանցից կազմված դատարանը, վարչութիւնը, տնտեսութեան որդանները և վարչութեան որդանները, գ) դարձացնելու իրենց մոտ մամուլը, դպրոցը, թատրոնը, ակմային զործը և ընդհանրապէս կուլտուր-ուսավորական հիմնարկները մայրենի լեզուով»:

Կադմակերպել, ծավալել ինչպես հան-
քակրթական, այնպես եւ արհեստագիտա-
կան, տեխնիկական բնույթի դարընթաց-
ներէլ ու դպրոցներէլ լայն ցանց՝ մայրենի
լեզվով:

Պարզ չե՞ միթէ, վոր Լենինը լիովին և
ամբողջութեամբ կողմնակից եր ազգային
կուլտուրայի զարգացման լրացուցին՝ պրո-
լետարիատի դիկտատուրայի պայման-
ներում: Միթէ՞ պարզ չէ, վոր ազգային
կուլտուրայի լրացուցիչ փառումը պրոլե-
տարիատի դիկտատուրայի պայմաններում
նշանակում է իմ ձևով վաշտիկիկոտուս ժողո-
վուրդներէլ կուլտ. վերելքի անհրաժեշ-
տութեամբ փառում, այլ ժողովուրդներէլ
հանրակրթութեան ուսման անհրաժեշտու-
թեան փառում, այլ ժողովուրդներէլ հո-
գեւոր ստրկութեան հանձնելը, ուսակցիոն
նազդանալիստներէլ: Լենինն իրոք պրակտի-
կէր ազգային կուլտուրայի լրացուցիչ բուր-
ժուազայի տիրապետութեան պայման-
ներում վորպէս ուսակցիոն լրացուցիչ: Բայց
միթէ՞ կարող եր այլ կերպ չլինել:

Ինչ և աղբային կուլտուրան ազգային
բուրժուազիայի տիրապետութեան պայման-
ներում, բուրժուական՝ իր բովանդակու-
թեամբ և աղբային՝ իր ձևով կուլտուրա,
վորը նպատակ ունի թռնալուրէլ մասսանե-
րը նազդանալիստի թուլումով և ամբողջիկ
բուրժուազիայի տիրապետութեամբ:

Ինչ և աղբային կուլտուրան պրոլե-
տարիատի դիկտատուրայի պայմաններում:
Սոցիալական՝ իր բովանդակութեամբ
և աղբային՝ իր ձևով կուլտուրա, վորը նը-
պատակ ունի դատարարակէլ մասսաները ին-
տենացիոնալիզմի վուրով, ամբարայնիկ պը-
րոլետարիատի դիկտատուրան: Ինչպէ՞ս կա-
րելի յե չիփթել այս յիշուկ սկզբունքորնե-
րտարե՞ն: յերևութիւններ, ստանալ մարքսիզ-
մից հետանալու:

Միթէ՞ պարզ չէ, վոր պայքարելով աղ-
բային կուլտուրայի լրացուցիչ դեմ բուրժու-
ական կարգերում: Լենինը հարմարում էր
ազգային կուլտուրայի բուրժուական բովան-
դակութեանը և վուճ թէ նրա աղբային
ձևիին: Հիմարութեան կլինէր յենթադրել,
թէ Լենինը սոցիալիստական կուլտուրան
գիտում եր վորպէս աղբազգային կուլտուրա,
վորը չունի այս կամ այն ազգային ձևիւր:
Բուժիկիստները մի փամանակ իրոք վերա-
գրում էին Լենինին այդ անհեթիք թեթևա-
նը: Բայց Լենինի աշխատութեաններէց
հայտնի յե, վոր նա սուր կերպով բողոքեց
աղբային գրգռատութեան դեմ, վհատկանա-
պէս սահմանադատելով այդպիսի անհե-
թեթևութեանից:

Միթէ մեր հարգելի ուկրոնիստներն իրոք
քաշ են դալիս բուժիկիստներէ հետքերով:

Ինչոր ասածներէցս հետո ել ինչ մնաց
մեր ուկրոնիստներէ արգիւմենտներէց:

Վուչին, բացի ինտենացիոնալիզմի դրո-
շը խաղացնելուց և Լենինին զրպարտելուց՝
վերլիկաուսական չովիկովի կողմը թեք-
վողները խորապէս սխալվում են, յենթա-
դրելով, թէ իմ ձևով սոցիալիստական չի-
նարարութեան չըջանալ ազգային կուլտուրա-
նէրի կործանման և լիկվիդացիայի չըջանալ
է: Իրականում հենց դրա հակառակն է վերադի-
պրոլետարիատի դիկտատուրայի և իմ ձևով-
ում սոցիալիզմի չինարարութեան չըջանալ
ազգային կուլտուրաների ծաղկման չըջանալ
և, — կուլտուրաներ, վորոնց սոցիալիստական
են՝ իրենց բովանդակութեամբ և աղբային՝
իրենց ձևով: Նրանց յերկվի չեն հասկա-
նում, վոր աղբային կուլտուրաների զարգա-
ցումը պետք է ծավալվի նոր ուժով՝ հանրա-
կրթական նախնական ուսումը մայրենի լեզ-
վով՝ մտցնելու և արմատալորելու հետ միա-
սին:

Նրանք չեն հասկանում, վոր միայն աղ-
բային կուլտուրաների զարգացման դեմա-
քում կարելի կլինի հետամնաց աղբութեան-
նէրին խնայանալ հաղորդակից անել սոցիա-
լիստական չինարարութեան գործին:

Նրանք չեն հասկանում, վոր հենց այս և
իմ ձևով ժողովուրդներէլ աղբային կուլտու-
րաների զարգացման ավակցելու և ոճանդա-
կելու լինիլիստ քաղաքականութեան հիմքը:
մարքսյան դիալեկտիկան:

Կարող է անարդինակ թվալ, վոր մենք, ա-
ղբայիստ ազգային կուլտուրաները մի ընդ-
հանուր (թէ ձևով, թէ բովանդակութեամբ)
կուլտուրային՝ իր ընդհանուր լեզվով՝ միա-
նուրեւելու կողմնակցիցներ միաժամանակ կող-
մնակից ենք աղբային կուլտուրաների ծաղկ-
ման՝ պրոլետարիատի դիկտատուրայի ներ-
կա մոմենտում: Բայց այստեղ վուճ մի տար-
րինակ բան էլի: Հարկավոր է աղբային
կուլտուրաներէն հնարալորութեան տալ
զարգանալու, ծավալվելու, հայտարերելու
իրենց բոլոր ներքին ուժերը, վորպէսզի պայ-
մաններ ստեղծվին՝ դրանց ընդհանուր լե-
զու ունեցող մի ընդհանուր կուլտուրայի
վերածելու համար:

Իրեմք ձեկով՝ աղբային և բովանդակու-
թեան՝ սոցիալիստական կուլտուրաների
ծաղկումը պրոլետարիատի դիկտատուրայի
պայմաններում՝ մի յերկուսով, վարդեգի
հնարալոր լինի վերածելու նրանց մի ընդհա-
նուր (թէ ձևով, թէ բովանդակութեամբ)
սոցիալիստական կուլտուրայի՝ մի ընդհա-
նուր լեզվով, յերբ պրոլետարիատը կհաղ-

քանակի ամբողջ աշխարհում և սացիալիզմը կենցաղ կդառնա՝ հինց այս և ազգային կուլտուրայի հարցի լեմինյան դրվածքի դիալեկտիկականությունը:

Կարող են սակ, թե հարցի այսպիսի դեր-վածքը հասկանալիս են: Բայց մի՞թե նույն պիտի հեղափոխականությունը դուրսից չունի մեզ մոտ նաև պետությունը վերաբե-րող հարցերում: Մենք կողմնակից ենք պե-տության մահացման:

Յեւ միտածմանակ մենք պաշտպան ենք պրոլետարիատի դիկտատուրայի ուժեղաց-ման, վորն ամենագործող, ամենահուժեղու իշ-խանությունն է մինչևի պիտի դուրսից չունի ունեցող թույս պետական իշխանություննե-րից: Պետական իշխանության բարձրագույն զարգացումը՝ պետական իշխանության մա-հացման պայմաններ նախապարտադրու-նապատկառում—ահա մարքսիստական Ֆորմու-լան: Մա հեղափոխական են: Այո, հեղափո-խական են: Բայց այս հեղափոխությունը կեն-տական է և ամբողջությամբ արտացոլում է մարքսյան դիալեկտիկան:

Կամ, որինա՞յ լենինյան հարցադրումն ազդեցություններ է միջևի բաժանում ինքու-րոշման իրավունքի մասին: Լենինը յերբեմն ներկայացնում է ազգային ինքնորոշման թե-զիսը մի պարզ Ֆորմուլայի ձևով— «բա-ժանում»՝ միավորման համար: Լավ մտածե-ցե՛ք—բաժանում՝ միավորման համար: Սա նույնիսկ պարագրաֆի յե նման: Մինչդեռ այս հեղափոխական Ֆորմուլան արտացոլում է մարքսյան դիալեկտիկայի այն կենսա-կան ճշմարտությունը, վորը բայելեկինե-րին հնարավորություն է տալու զբաղելու ամենամասնակի բերդերն ազգային հարցի աստարիղում:

Նույնը հարկավոր է ասել նաև ազգային կուլտուրայի փորձալի մասին—ազգային կուլտուրաների (և լեզուների) ծաղկում պը-րպրկարիտի դիկտատուրայի շրջանում մի յերկրում, վորի նպատակն է պայմաններ փախապարտաստի դրանց մահացման և մի ընդհանուր կուլտուրայի (և մի ընդհանուր լեզվի) վերածելու: Խախտա՞ր ամբողջ աշխար-հում՝ սոցիալիզմի հաղթութունը շրջու-նում:

Ով չի հասկացել մեր անցողիկ շրջանի այս յուրորինականությունը և հասկանալու-թյունը, ով չի հասկացել պատմական պրո-ցեսներին այս դիալեկտիկական—նա կորած է մարքսիզմի համար:

Մեր ուկրոնիստների դժբախտությունն այն է, վոր նրանք չեն հասկանում և չեն ուղում հասկանալ մարքսյան դիալեկտիկան:

Այս վիճակումն է վերկիտուսական շո-

վինիզմի թեքման դործը:

Դժվար չե հասկանալ, վոր այս թեքումն արտացոլում է առաջներում տերապետող վե-րկիտուս աղբի մահացող դասակարգերի ձգտումը՝ վերադարձնելու իրենց կորցրած արտոնությունները: Այստեղից ծագում է վերկիտուսական շովինիզմի վտանգը վոր-պես զլխավոր վտանգ կուսակցության հա-մար ազգային հարցի աստարիղում:

Վորն է տեղական նացիոնալիզմի թեքման էությունը:

Դա կամանում է հետևյալ ձգտման մեջ— առանձնանալ, պարիսպվել իր ազգային կե-ղևի շրջանակներին մեջ, պրոպարելը դասակար-դային ներհակություններն իր աղբի ներ-սում, պաշտպանվել վերկիտուսական շովինիզմից՝ սոցիալիստական շինարարության ընդհանուր հոսանքից հեռանալու ճանապար-հով, չտեսնել այն, ինչը մերձեցնում է միտ-վորում և ՌՍՀՄ աշխատավորական մաս-սաներին ու Ժողովուրդներին և տեսնել մի-այն այն, ինչը կարող է հեռացնել նրանց միմյանցից:

Տեղական նացիոնալիզմի թեքումը արտու-ցոլում է առաջներում հարստահարված ազ-գությունների մահացող դասակարգերի դժոճհույսությունը պրոլետարիատի դիկտա-տուրայի ուժեղացման, նրանց ձգտումն առանձ-նանալու իրենց ազգային պետության մեջ, հատուտաբար այնտեղ իրենց դասակարգա-յին տիրապետությունը:

Այս թեքման վտանգավորությունն այն է, վոր նա պատմապատում է բուրժուական նա-ցիոնալիզմը, թուլացնում է ՌՍՀՄ մի-յու-վորդների աշխատավորների միասնակու-նը, ջուր է անում ինտերվենցիայի կողմնու-կիցների ջրադացին:

Այս է տեղական նացիոնալիզմի թեքման էությունը:

Կուսակցության ինդիկն այն է, վորպես-զի վճռական պայքար մղի այս թեքման դեմ և ՌՍՀՄ Ժողովուրդների աշխատավոր մաս-սաների ինտերնացիոնալ դաստիարակու-թյան համար անհրաժեշտ պայմաններ ապա-հովի:

Այս վիճակում է թեքումների դործը մեր կուսակցության մեջ—ձգախոս է ալ թեքում-ների վերկությունն ընդհանուր քաղաքականու-թյան աստարիղում և ազգային հարցի աս-տարիղում յիզած թեքումների դործը:

Այս է մեր ներկուսակցական դրուժյու-նը:

Այժմ, յերբ կուսակցությունը հաղթանա-կող դուրս յեկավ ընդհանուր դժի համար մղվող պայքարից, յերբ մեր կուսակցու-

Քյան լեռնայան դիրք հաղթանակում և ամբողջ Ֆրանսում, շատերը հակամիտ են մուսուլման ալի գլխավորելու ներքին, վոր ըստաղծում և իրն մեզ համար մեր աշխատանքում բոլոր և ամեն տեսակի ուղղորդումները: Այնպիսի. քաղաքներին տրամադրված մի քանի ընկերներ մինչևի աշտմ ել դեռ մատուցում են, ին կարելի չեր կառավարվել առանց ուղղորդումների դեմ պայքարելու: Ինչ խոսք վոր այդ ընկերները խորին մոլորություն մեջ են: Բաշակյան և միայն հետևյալ և հիշել տրոցիկստների ու աջ ուղղորդումների արարքները, բաշակյան և վերհիշել լեռնայանների դեմ անցած շրջանում մղված պայքարի պատմությունը, վորպեսզի հասկանանք այդ հակախուսափական քաղաքականության ամբողջ գաղափարները և անպատկառությունը:

Կուսակց չի կարող լինել այն մասին, վոր առանց ուղղորդումներին սանձելու, առանց նրանց ջանքախնայելու բաց մարտում, մենք չենք կարող ձեռք բերել այն հաղթությունները, վորոնցով իրավամբ պարծնում և այժմ մեր կուսակցությունը:

Լեհիմյան գծի շեղումների դեմ մղված պայքարում անեց և ամբողջ մեր կուսակցությունը: Ինքնամեծի դեմ պայքարելով կոպեց նա իր շարքերի լեհիմյան միասնությունը: Այժմ այլևս վաղ չէ չի միտում այն անվիրելի փառքը, վոր Կուսակցությունը չէ: Են աշխատե համայնքվա՛ր չի յեղել իր Կենտկոմի շուրջը, ինչպես այժմ: Բայցը հարկադրված են այժմ խոստովանել, վոր կուսակցությունն այժմ ավելի, քան յերբեք, միասնական և ու միասնաշարժ, վոր 16-րդ համաժողովում մեկն և մեր կուսակցության այն սակավաթիվ համագործակցությունը, վերսեղ այլևս չկա ձևավորված ու համայնքված սպորցիցիա, վոր ընդունակ լինի հաղադրելու իր հատուկ գիծը կուսակցության ընդհանուր գծին:

Ինչպիսի և պարտական մեր կուսակցություն իր այդ վճարական նվաճումով:

Իր այդ նվաճումով նա պարտական և այն հանգամանքին, վոր քեֆումների դեմ մղված պայքարում նա միշտ վարել և սկզբունքային փառականություն, յերբեք չիցնելով միայն ամբողջություն կամ ինքնացիաները և դիվանագիտական սակարկությունները:

Լեհիմյան առում կը, վոր սկզբունքային փառականությունը միակ ճիշտ փառականությունն է: Մենք հազարադ հարյուր յեկամք քեֆումների դեմ մղված պայքարում այն պատճառով, վոր ազնվաբար ու հետևողականորեն իրագործում ելինք Լեհիմյան այս անվանը (ծափահարություններ):

Մեր վերջանում են, ընկերներ: Վո՛րն և ընդհանուր յեղականությունը: Ընթացիկ շրջանում մենք ունեցել ենք մի շարք վնասական հաջողություններ սոցիալիստական շինարարության բոլոր փրանտներում: Մենք ունեցել ենք այդ հաջողություններն այն պատճառով, վոր կարողացել ենք բարձր պահել Լեհիմյան պատմալի դրոշմը: Յեթն կամենում ենք հաղթանակել, պետք և այնպիսուն ել բարձր պահենք Լեհիմյան դրոշմը, պաշտպանելով նրա մարտությունը ու անհաղթությունը: (ծափահարություններ):

Այս և բնդիտուր յեղականությունը: Լեհիմյան ԴՐՈՇՈՎ ՄԵՆԻ ՀԱՂԹՈՅՈՒՄ ՀՈՂՏԵՐԵՐՑԱՆ ԶԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՐԱՆ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ: Լեհիմյան ԴՐՈՇՈՎ ՄԵՆԻ ՎՃՈՒԱՆ ԶԱՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԶԵՆՈՒ ԲԵՐԻՆՈՒ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՄԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ՄԱՐԱՆ ՊԵՏԱՐԱՐՈՒՄ: ՆՈՒՑՆ ԱՅՏ ԴՐՈՇՈՎ ՄԵՆԻ ԿԶԱԼԹԱՆԱԿՆԵՐ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅՈՒՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԶԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ:

ԿԵՑԵՑ՝ ԼԵՆԻՆԻՑՄԷ: (վորտրոնդոստ, յերկար ժամանակ չլսող ծափեր: Ամբողջ դահլիճն ուղափա յե անում ընկեր Ստալինին):

ՅԵԶՐԵՓԸԿՄԱՆ ԽՈՍՔԸ

Ընկերներ,

Կենտկոմի հաշվետու զեկուցման շուրջը տեղի ունեցած վիճարանուկություններից, և այն ամենից հետո վոր տեղի ունեցավ համագումարում՝ աջ ուղղությանի նախկին առաջնորդների յեղութենների հետանքով, ինձ քիչ բան է մնում ասել իմ յեղարարական խոսքում: Իմ զեկուցման սկզբին յես ասել էյի, վոր կուսակցութեան 16-րդ համագումարը մեր կուսակցութեան պատմութեան մեջ հանդիսանում է սակավաթիվ համագումարներից մեկը, վորտեղ չկա քիչ թե շատ ձեւակերպված ուղղության, վոր ընդունակ լինի առաջադրելու իր սեփական դիժը և այն հանդերձու կուսակցութեան դժին փնչպես տեսնում եք իրոք այսպես էլ դուրս յեկավ: Մեր համագումարում, կուսակցութեան 16-րդ համագումարում վու՛մ միայն չկար քիչ թե շատ ձեւակերպված ուղղության, այլև չգտնվեց նույնիսկ փոքրաթիվ խմբակ, կամ չգտնվեցին նույնիսկ առանձին ընկերներ, վոր իրավունք համարեյին ամբիոն բարձրանալ ախտեղ և հայտարարել, թե կուսակցութեան դիժը՝ ճիշտ չէ: Պարզ է վոր մեր կուսակցութեան դիժը միակ ճիշտ դիժն է, և նրա ճիշտ լինելն այնքան ակնհայտ է անվիճելի չէ, վոր նույնիսկ աջ ուղղությանի նախկին առաջնորդները իրենց յեղութեններում անհրաժեշտ համարեցին առանց տատանումների ընդդժել կուսակցութեան ամբողջ քաղաքականութեան ճիշտ լինելը:

Հասանալի չէ, վոր այդ բոլորից հետո կարիք չկա ծանրանալու այն դրուժությունների ճշտութեան վրա, վորո՞ք դարձացել էյի յես իմ հաշվետու զեկուցման մեջ: Այդ անվերջ է դառնում, վորովհետև կուսակցութեան դիժը, նկատի ունենալով նրա անհայտ ճշտութունը, այլևս պաշտպանութեան կարիք չունի այս համագումարում: Յեւ յի՞թե՛ք, չնայած դրան, յես չհրաժարվեցի յեղարարական խոսքից, ապա ասի պատճառով, վոր այնուամենայնիվ նաև, ըստ իս, անկողորջ չէ համառոտակի պատասխանել այն

մի քանի տոմսերին, վոր տվել էյին ընկերները համագումարի նախադահութեանը և ապա մի քանի խոսք ասել աջ ուղղությանի նախկին առաջնորդների յեղութենների առթիվ:

Տոմսերի մեծ մասը շուրափում է մի քանի յերկրորդական հարցեր՝ թե ինչո՞ւ հաշվետու զեկուցման մեջ չի հիշատակված ձիւրուժութեան մասին, — չի՞ կարելի արդյոք դրա մասին հիշատակել յեղարարական ճառում (ժիժաղ), ինչո՞ւ հաշվետու զեկուցումներում չի հիշված բնակարանային շինարարութեան մասին, — չի՞ կարելի արդյոք մի բան ասել դրա մասին յեղարարական ճառում, ինչո՞ւ հաշվետու զեկուցումների մեջ վու՛ցին չառվեց դուրդանտեսութեան ելեւորիֆիկացիայի մասին — չի՞ կարելի արդյոք մի բան ասել դրա մասին յեղարարական ճառում, և այլ այսպիսի բաներ:

Այդ բոլոր ընկերներին յես պետք է պատասխանեմ, վոր զեկուցման մեջ յես չեյի կարող շուրափել ժողովրդական տնտեսութեան բոլոր հարցերը: Յեւ վու՛ց միայն չեյի կարող, այլ և իրավունք չունեյի, վորովհետև և իրավունք չունեմ մտնելու կուլուրեւիլի և Յակովլենվի զեկուցումների բնագավառը, վորոնք պետք է զեկուցեն ձեզ արդյունաբերութեան և դուրդանտեսութեան կոնկրետ պրոբլեմների մասին: Հիրավի, յեթե կենտկոմի հաշվետվութեան մեջ չտալովեն բոլոր հարցերը, ապա այդ զեպղւմ ինչի՞ մասին պետք է խոսեն զեկուցողներն արդյունաբերութեան, դուրդանտեսութեան և այլ հարցերի վերաբերյալ իրենց զեկուցումներում (բացականչութիւններ — ճիշտ է):

Մասնավորապես դուրդանտեսութեան եւ յերարիֆիկացիայի վերաբերյալ տոմսի առթիվ պետք է ասեմ, վոր այդ տոմսի հեղինակը մի քանի սխալներ է կատարել: Նա հավատացնում է, թե մենք արդեն զերջհուլ մոտեցել ենք՝ դուրդանտեսութեան ելեւորիֆիկացիային, թե Հողօգտկումատը չի թողնում, վոր դարգանա այդ դործը, թե Լենինը այլ կարծիք ունեցել դրա մասին և

այլն: Այդ բոլորը սխալ ե ընկերներ: Զի կարելի ասել, թե մենք ճշմարիտ մոտեցել ենք դուրսդատնետեսության երկտրիֆիկացիային: յեթե մենք իրոք ընդհուպ մոտեցած լինեյանք դուրսդատնետեսության երկտրիֆիկացիային, ապա այժմ մենք արդեն կունենայինք 10-15 չրջան՝ երկտրիֆիկացած դուրսդատնետեսական արտադրութայամբ: Բայդ դուք լավ գիտեք, վոր առայժմ այդպիսի բան չկա մեզանում:

Ահա, ինչ վոր կարելի յե ասել այժմ դուրսդատնետեսության երկտրիֆիկացիայի մասին հետևյալն ե: Մի թանկ ընկերներ կարծում են, թե արականութիւնը դարն արդեն անցել ե, թե արդեն ժամանակ ե անցնելու դուրսդատնետեսության երկտրիֆիկացիային: Այդ, ի հարկե, դատարկ բան ե, ֆանտաստիկա չար: Այդպիսի ընկերների փնչից պետք ե թալել: Հենց այդպես ել վարվում ե Հոդ-ժողովմասն այդ ընկերներին հետ: Հետեւ ժողովս տոմսի հեղինակի դժգոհությունը Հոդժողովմասնի՝ չի կարելի հիմնավորված համարել:

Տոմսերի յերկրորդ խումբը վերաբերում ե աղբալին հարցին: Այդ տոմսերից մեկը, վոր յես ամենից ավելի հետաքրքրական եմ համարում, 16-րդ համադրումարում իմ զեկուցման մեկ աղբալին լեզուների պորբեմին արված մեկնաբանումն համեմատում եր այն մեկնաբանման հետ, վոր տրված ե 1929 թվականին՝ Արեւելի ժողովուրդների համադրարանում իմ ունեցած յեռույթի ժամանակ: Տոմսի հեղինակը դաժնում ե, վոր այստեղ ինչ վոր մուծ բան կա, վորը պետք ե լուսարանելի: Դուք...ասում ե՝ տոմսը այն ժամանակ առարկիւմ եյիք աղբալին լեզուների միջնացման տեսությունը դեմ (Կառուցվում), մի ընդհանուր լեզվի ստեղծման դեմ (մի յերկրում) կառուցվող սոցիալիզմի շրջանում: Իսկ այժմ, 16-րդ համադրումարում մեր տղած դեկուցման մեկ հայտարարում եք, թե կոմունիստները կողմնակից են աղբալին կուլտուրաների, աղբալին լեզուներին միաձուլմանը, մի ընդհանուր լեզու, մի կուլտուրա կազմելուն: (Համալսարանի մասնաբաժնի սոցիալիզմի հաղթության չըջանում): Արդյոք մուծ կետ չկա՞ այստեղ:

Յես կարծում եմ, վոր այստեղ վոչ մը-թու յիշում կա՝ վոչ ել վորեւե հակասություն: 1925 թ. յես առարկում եյի Կառուցվում նադիտնալ-տրիֆիկատական տեսությանը, վորի համաձայն միտցալ ավատար-գերմանական պետութայն մեկ պրոլետարական հեղափո-

խության հաղթանակն անցյալ դարի կեսերին ունենալու յե այն հետեանը, վոր աղբալությունները միաձուլվելու, գերմանական մի ընդհանուր աղբ են դառնալու՝ մի ընդհանուր գերմաներեն լեզվով, ե դերմանացման են յեթմարկվելու չեթերը: Յես առարկում եյի այդ տեսության դեմ, վորպես համաբարբառական, հակալինինյան մի տեսության, հեղինակը իՍՄՄ-ում սոցիալիզմի հաղթանակից հետո մեր յերկրի կյանքից վերջված փաստերի վրա, վորոնք հերքում են այդ տեսությանը:

Յես այժմ ել առարկում եմ այդ տեսության դեմ, ինչպես յերկում ե 16-րդ համադրումարում իմ արած հալվետու զեկուցումից: Առարկում եմ, վորովհետեւ այն տեսությունը, վորի համաձայն բոլոր աղբերը միաձուլվելու յեն, որինքն՝ իՍՄՄ-ում, դառնալու յեն մի ընդհանուր վերիկառուսական աղբ՝ ընդհանուր վերիկառուսական լեզու, նացիոնալ-տրիֆիկատական տեսություն, հակալինինյան տեսություն ե, վոր հակասում ե մարքսիզմին-լենինիզմին: Մոտացալ չըջանում տարբերությունները չեն կարող վերանալ, արդեւտարական հեղափոխությունը համալսարանային մասնաբաժնի հաղթանակելուց հետո: Ինչ վերաբերում ե աղբալին կուլտուրաների, աղբալին լեզուներին ավելի հեռավոր հեռանկարներին, ապա յես միշտ կողմնակից եմ յեղել ե կողմնակից եմ լինինյան այն հայացքին, վոր համալսարանային մասնաբաժնի սոցիալիզմը հաղթանակելու շրջանում, յերկ սոցիալիզմը ամբանա, կենցալ դառնա, աղբալին լեզուներն անիտուսալիստերեն պետք ե միաձուլվել, դառնալ մի ընդհանուր լեզու, վոր ի հարկե ինչ վերիկառուսական կլինի, վոչ ել գերմանական, այլ ինչ վոր նոր լեզու: Յես դրա մասին նույնպես վերջակի հայտարարել եյի 16-րդ համադրումարում արած իմ զեկուցման մեկ:

Վո՞րն ե այստեղ մթությունը, ե ի՞նչը կարեւոր ունի բացատրության:

Ըստ յերեւելյին, տոմսի հեղինակները լիովին չեն պարզել իրենց համար աւելագն յերկու բան:

Նախ ե առաջ նրանք չեն պարզել, վոր մենք իՍՄՄ-ում արդեն թեմակոխել ենք սոցիալիզմի շրջանը, ե չնայած վոր մենք թեմակոխել ենք այդ շրջանը, աղբերը վոչ միայն չեն վերանում, այլ ընդհակառակը, դարձան նում ե ծարիւմ են: Իրոք արդեն թեմակոխել ենք մենք սոցիալիզմի շրջանը: Մեր

ըրևանը սովորաբար կոչվում և կապիտալիզմից սոցիալիզմին անցնելու շրջան։ Նա անցման շրջանն էր կոչվում 1918 թվականին, յերբ Լենինը ձեռնարկեցին իշխանութիւնը հերթական խնդիրները հռչակալով որ բոլորշյուրում առաջին անգամ բնութագրեց այդ շրջանը տնտեսական կյանքի հինգ կարգերով։ Անցման շրջան է կոչվում եւրկա ժամանակը 1930 թվականը, յերբ այդ կարգերից մի քանիսը, իրենի վնացած, արդեն անհետանում են, իսկ այդ կարգերից մեկը, այն է՝ արդյունաբերութիւնն և գյուղատնտեսութիւնն նոր կառուցվածքը, աճում և զարգացում և չլսված արդարութիւնով։ Կարելի՞ չէ արդյոք սակ, վրո անցման այդ յերկու շրջանները նման են, թե նրանք արմատապես չեն տարբերվում իրարից։

Պարզ է, վրո չի կարելի։ Ինչ ունենինք մենք 1918 թ. ժողովրդական տնտեսութիւնն աստարդիւմ։ Քայլաքայլած արդյունաբերութիւն և կայծահաններ (դաժիգակներ), չըկային կոլտնտեսութիւնների և խորհանտեսութիւնների, վրոյուն մասսայական յերեւելույթ, աճում էր ձեռք բուրժուազիան քաղաքում և կուլակութիւնը գյուղում։ Ի՞նչ ունենք մենք այժմ։ Վերականգնված և վերականգնեցվող սոցիալիստական արդյունաբերութիւն, խորտնտեսութիւնների և կուլտնտեսութիւնների զարգացած սխտեմ, վրում ամբողջ ՈՍՀՄ-ում ընդգրկում և ամբողջ գյուղի գարնանացանի 40 տոկոսից ավելին։ Մենք ձեռք բուրժուազիան քաղաքում, մենք կուլակութիւնը գյուղում։ Այնտեղ էլ փոխանցման շրջան, այստեղ էլ փոխանցման շրջան։ Այնուամենայնիվ նրանք արմատապես տարբերվում են միմյանցից, ինչպես յերկինքը յերկրից։ Սակայն և այնպես վրո վրո չի կարող լիարդ, վրո մենք կանգնած ենք վերջին, լուրջ կապիտալիստական դատակարգի կուլակները դասակարգել իրավիգացիայի նախադրանք։ Պարզ է, վրո մենք արդեն թիվակոխ ենք սոցիալիզմի շրջանը, վրոյվ հետոյ սոցիալիստական հատվածն այժմ իր հեղուքում և պահում ժողովրդական ամբողջ տնտեսութիւնն բոլոր տնտեսական լծակները, թեպետ մենք դեռ պահ հետու յենք սոցիալիստական հասարակութիւն կառուցելուց, դասակարգային տարբերութիւնները վերացնելուց։ Այնուամենայնիվ, չնայած դրան ազգային լծակները վրո միայն չեն մահանում, չեն միանում, մի ընդհանուր լեզու չեն դառնում, այլ ընդհակառակը, ազգային կուլտուրաները և լեզուները զարգանում և

ծաղկում են։ Մի՞թե պարզ չէ, վրո ազգային լեզուների մահացման և մի ընդհանուր լեզվի մեջ ձուլվելու տեսութիւնը մի պետութիւն շրջանակներում, ծավալուն սոցիալիստական շինարարութիւն շրջանում, մի յերկրում կառուցվող սոցիալիզմի շրջանում, սխալ, հակաարդիստական, հակալենինյան տեսութիւնն է։

Յերկրորդ տոմսի հեղինակները չեն պարդել իրենց համար, վրո ազգային լեզուների մահացման, նրանց միանուման, մի ընդհանուր լեզու դառնալու հարցը վրո թե պետութիւնն ենք չարք, վրո թե մի յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակի հարց է, այլ միշտ ազգային մասշտաբով սոցիալիզմի հաղթանակի միջազգային հարց։

Տոմսի հեղինակները չեն հասկացել, վրո չի կարելի մի յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակը չվրթել սոցիալիզմի հաղթանակի հետ միջազգային մասշտաբով։ Չուր չէ, վրո Լենինն ասում էր, թե ազգային տարբերութիւնները կմանք դեռ յերկար ժամանակ միջազգային մասշտաբով պրոլետարիատի դիկտատուրան հաղթանակելուց հետո։ Իսկ դրանից, պետք և նկատի ունենալ նաեւ մի անդեմանք, վրո վերաբերում և ՈՍՀՄ-ի մի շարք ազգութիւններին։ ՈՍՀՄ-ի կազմում կա Ուկրաինա։ Սակայն կանա մի այլ Ուկրաինա՝ այլ պետութիւններ յերկ կազմում։ ՈՍՀՄ-ի կազմում կա Բուրուտան։ Սակայն կա մի այլ Բերուտան սխ ուրիշ պետութիւնների կազմում։ Կարծում եք վրո ուկրաինական և բերուտական լեզուների հարցը կարելի չէ լուծել առանց հաշվառելու այդ յուրահատուկ սլայմանները։ Այսպ մերցրեք ՈՍՀՄ-ի այն ազգութիւնները, վրոնք դռնվում են նրա հարավային սահմաններում։ Աղբրանից սկսած մինչև Ղազախստան—Բուրյատո—Մոնղոլիա։ Նրանք բոլորն էլ գտնվում են նույն միճակում, վրո մեջ գտնվում են Ուկրաինան և Բերուտան։ Հասկանալի չէ, վրո այստեղ ևս հարկավոր կլինի նկատի առնել այդ ազգութիւնները զարգացման յուրահատուկ սլայմանները։ Պարզ չէ՞ մի՞թե, վրո ազգային կուլտուրաների ազգային լեզուների արդյունքի հետ կապված այս և սրա նման բոլոր հարցերը չի կարելի լուծել մի պետութիւն շրջանակներում, ՈՍՀՄ-ի շրջանակներում։ Ահա թե ինչ վիճակի մեջ և դռնվում ընդհանուր ազգային հարցը և մասնավորապես վերոհիշյալ տոմսի կապակցութիւնը։

Թույլ ասվեք անցնելու աջ ուղղից իային

նախկին առաջնորդներին յեղալթնեցին: Ինչ է և պահանջում համադրումն ալ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները: Գուցե սպաշխարհում, ինքնամտարկում: Իհարկե, վոչ: Յերբեք մեր կուսակցությունը, մեր կուսակցության համադրումը չի պահանջի կուսակցության անդամները այնպիսի բան, վորը կարող է ստորացնել նրանց: Համադրումն ալ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները պահանջում է յերեք բան. առաջին՝ վոր նրանք հալել տան իրենց, վոր կուսակցության զծի է իրենց պաշտպանած զծի մեջ անդունդ դուրսելուն ունի, վոր նրանց պաշտպանած զծի՝ որ յիստիորիան տեսում է վոչ թե դեպի սոցիալիզմի, այլ կապիտալիզմի հաղթանակը (բացականչություններ՝ ճիշտ է). յերկրորդ՝ վոր նրանք խարանդն այդ զիծը, վորպես հակալինին՝ առն զիծ, սահմանադժվեն նրանից բացահարություն է ադնվորեն (բացականչություններ՝ ճիշտ է). յերրորդ՝ վոր նրանք համաքայլ ընթանան միջ հետ, մեղ հետ միասին վճռական պայքար մղեն ամեն տեսակ ալ ուղիորդսներին դեմ (բացականչություններ՝ ճիշտ է: Բուռն ծափահարություններ):

Ահա թե ինչ է պահանջում համադրումն ալ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները:

Արդյոք այս պահանջներին մեջ վորեն ստույգացնելի բան կա՞ նրանց, վորպես բայլլեմիկ մնալ ցանկացող մարդկանց համար: Պարզ է, վոր այստեղ ոտորացնելի վոչինչ չկա և չի կարող լինել: Ամեն մի բայլլեմիկ, առեն մի հեղափոխական, իրեն հարողը առնեն մի կուսակցական, կհասկանա, վոր նա կարող է միայն բարձրանալ կուսակցության աջքում, շահել, յեթե բացահայտորեն և աղնվորեն խոստովանի պարզ և անվիճելի դատերը:

Ահա թե ինչու յես կարծում եմ, վոր Տոմսիու այն խոսակցությունները, թե նրան ուղիում են ուղարկել Գորի անապատը, ստիպել նրան ուսուցիչ ակերիայի վայրի մեղրը, պրովինցիալ վոդեմիլիային բնույթ ունեցող դատարի ասեկոսներն են, վորոնք վոչ մի սուրնչություն չունեն հեղափոխականի արժանապատվության ընդհանուր հարցին հետ (ծիծաղ, ծափեր):

Կարող են հարց տալ թե ինչու համադրումն այդ պահանջներն է առաջադրում ալ ուղղիցիայի առաջնորդներին: Մի՞թե փաստ չէ, վոր այդ պահանջներն արդեն մի անգամ առաջադրվել են ինչ 1929 թ. նոյեմբերին,

կենտրոնի պնդումում: Մի՞թե փաստ չէ, վոր նրանք, ալ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները, այն ժամանակ բավարարելին այդ պահանջները և հրաժարվեցին իրենց զծից, խոստովանելով իրենց սխալ լինելը և կուսակցության զծի ճիշտ լինելը, խոստացան պայքարել ալ թեքման դեմ կուսակցության հետ միասին: Բանն այն է, վոր նրանք չկատարեցին իրենց խոստումը, չկատարեցին և չեն կատարում այն պարտավորությունները, վորոնք ստանձնել են յոթն ամիս առաջ (բացականչություններ՝ ճիշտ է): Ուզուլանով միանգամայն իրավացի յե, յերբ բռնադատ հայտարարեց թե իրենք չեն կատարել կենտրոնի նոյեմբերյան պնդումում իրենց ստանձնած պարտավորությունները:

Ահա թե վորտեղ է այն անխտահալթյան աղբյուրը, վոր գտնում են նրանք այժմ այս համադրումում: Ահա թե ինչու համադրումը նորից առաջադրում է նրանց իր պահանջները:

Ռեկովը, Տոմսիկն և Ուլյանովն այստեղ դանդաղում են ինչ, վոր համադրումն անխտահալթյամբ և վերաբերում են նրանց: Սակայն ո՞վ է մեղավոր դրանում: Իրենք: Ով չի կատարում իր ստանձնած պարտավորությունները՝ նա չի կարող փաստահալթյուն սպասել:

Արդյոք նրանք, ալ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները, հնարավորություններ և առիթ ունեցել են կատարելու իրենց խոստումը, խաչ քաշել իրենց անցյալի դրա: Իհարկե ունեցել են: Սակայն ի՞նչ են արել նրանք յոթն ամիս ընթացքում՝ այդ հնարավորությունները և առիթներն ոգտադրածու համար: Վոչինչ:

Շատ ժամանակ չե, վոր ընկեր Ռեկովը ներկա յեր Ուրալի կոնֆերենցիային: Հետեվապես նա ամենանպաստավոր առիթն ունի իր սխալներն ուղղելու համար: Յեմ ի՞նչ: Փոխանակ բացահայտորեն և վճռաբար ձեռք քաշել իր տատանումներից, նա սկսեց մանկիլ: Հասկանալի յե, վոր Ուրալի կոնֆերենցիան չեր կարող հակահարված չտալ նրան: Այժմ համեմատեցե՛ք Ուրալի կոնֆերենցիայում Ռեկովի արտասանած ճառը՝ 16-րդ համադրումարում նրա արտասանած ճառին հետ: Նրանց մեջ անդուլեղ կա: Այնտեղ նա մանկվում, պայքարում է Ուրալի կոնֆերենցիայի դեմ: Այստեղ նա փորձում է բացահայտորեն և ի լուր առնեցուն խոստովանել իր սխալները, փորձում է խզել իր կապերն ալ ուղղիցիայից, խոստանում է ավազել կուսակցությանը՝

թիւումների դեմ մղվող պայքարում: Ինչից և առաջացել այս փոփոխութիւնը, ինչո՞վ բացատրել այդ: Ակնհայտորեն այդ փոփոխութիւնը բացատրվում է սպառնալից այն իրադրութիւնով, վոր ստեղծվել է կուսակցութեան մէջ աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների համար: Ուստի դարձանալի է, վոր համադրումարում ստեղծվեց վորոշակի արժամադրութիւն, թե մինչև վոր հուշ չտես այդ մարդկանց, նրանցից միշտ էլ չես ստանա (ընդհանուր ծիծաղ, յերկարատեղ ծափահարութիւններ):

Հնարավորութիւն ո՞ւնիք ընկեր Ուզլա-նովը կատարում կենտրոնի նոյնաբերյան պլանումին իր տված խոստումներ: Այո, ունի: Յեա նկատի ունենմ Մոսկէթարիկ դործարանում տեղի ունեցած անկուսակցական ժողովը, վորտեղ նա հանդես է ելել վերջերս: Յեւ ի՞նչ: Փոխանակ վարկերու այնպես, ինչպես վայել է բայլէվիկին, նա սկսեց այնտեղ վատարանել կուսակցութեան դիմը: Հասկանալի չե, վոր դրա համար նա արժանի հակահարկում ստացաւ դործարանի ըլիճից: Այժմ համեմատեցե՞ք նրա այդ յերուլթը՝ այստեղ Պրավդայում՝ տպված նրա հայտարարութեան հետ: Նրանց մեջ տեղումը կա: Ինչո՞վ է բացատրվում այդ փոփոխութիւնը: Աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների շուրջը ստեղծված նույն այդ սպառնալից իրադրութիւնով: Զարմանալի ի՞նչ կա, յի՞թե համադրումարը վորոշ դաս վերցրեց դրանից, թե՛ առանց հուշ տալու այդ մարդկանց, մոչինչ չես ստանա նրանցից (ընդհանուր ծիծաղ, ծափեր):

Կամ, որինակ, ընկ. Տոմսկին: Վերջերս նա Թիֆլիսում եր, անդրկովկասյան կոնֆերանսում: Հետևապես, առիթ ունիք զատվելու իր մեղքերը: Յեւ ի՞նչ: Այնտեղ նա իր ճառում չղափեց խորանտեսութիւնները, կոլտնտեսութիւնները, կոոպերացիան, կուլտուրական հեղափոխութիւնը և ամեն տեսակ նման բաներ, սակայն նա միշտ մի խոսք չստաց ըլխավորի մասին, այսինքն համա՛մ. Արզմ. խորհու՛ում իր կատարած ուղղորտելիստական աշխատանքի մասին: Յեւ այդ կոչվում է կուսակցութեան առաջ տանձնած պարտավորութիւնների կատարում: Նա ուրեց խորանտեսութիւնով խաբել կուսակցութեանը, չհասկնալով, վոր միլիոնավոր աշխուղ դիտում են մեղքից յուրաքանչյուրին և այստեղ միշտ մի կերպ չես խաբել: Այժմ համեմատեցե՞ք նրա Թիֆլիսի յերուլթը՝ այս համադրումարում նրա ունեցած յերուլթի հետ, ամբողջ նա ուղղակի

բացահայտորեն խոստովանեց իր սխալները ՀԱՄԿՍ-ի ղեկավարութեան մեջ: Նրանց միջև անդուղդ կա: Ինչո՞վ բացատրել այդ տարբերութիւնը: Աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների շուրջը ստեղծված սպառնալից իրադրութիւնով:

Զարմանալի ի՞նչ կա յի՞թե համադրումարը վորձեց, ինչպես հարկն է, հուշ տալ այդ ընկերներին, վորպէսզի կատարել տա նրանց պտանձնած պարտավորութիւնները (ծափեր. ամբողջ դահլիճում ընդհանուր ծիծաղ):

Ահա թե վորտեղ է այն անփոսահութեան աղբյուրը, վոր ցուցաբերում է համադրումարը դեպի այդ ընկերները:

Ի՞նչով բացատրել աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների ավելի ջան տարրերնակ այդ վարձումը:

Ինչո՞վ՝ բացատրել այն փաստը, վոր ներանց անցյալ չըլնաում միշտ մի անգամ չէր վորձեցին կամավոր կերպով, առանց դրաի ձեյման կատարելու իրենց պարտավորութիւնները:

Այդ բացատրվում է անմիջապէս յերկու հանգամանքով:

Առաջին՝ նրանով, վոր նրանց դեռ լիովին համոզված չլինելով թե կուսակցութեան դիմը ճիշտ է, առիւնց չարունակում էյին իրենց Ֆրակցիոն աշխատանքը, պահ եյին մտել հարմար ժամանակը և նպաստավոր առիթին եյին սպասում նորից բացահայտորեն հանդես դալու կուսակցութեան դեմ: Գումարելով իրենց Ֆրակցիոն ժողովները, զենարկելով կուսակցութեան հարցերը, նրանք սովորաբար հալվարկում էյին, թե սպասենք մինչև դարում, թերևս կուսակցութիւնը կը ծախողի ցանքերի ասպարիզում և այն ժամանակ կհարկւածենք ինչպես հարկն է: Սալայայն դարումը միշտ մի ալլում չէր տալին ներանց, միողովհետե ցանքերը ցանդով եյին անցնում: Այն ժամանակ նրանց նորից հաշիմներ եյին անում, թե սպասենք մինչև աշուն, գուցե կուսակցութիւնը կծախողի հացամթերներին ասպարիզում, այն ժամանակ կհարկւածենք Կենտկոմին: Սակայն աշունն ել հուսախաբ եր անում, Թողնելով նրանց ձեռնունայն: Յեւ միողովհետե դարումը և աշունը կրկնվում են ամեն տարի, ուստի աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների նորից նստում եյին իրենց տեղերը, հուշ դնելով մերթ դարանա, մերթ աշուն վրա (ընդհանուր զրբէլ ամբողջ դահլիճում):

Հասկանալի չե, վոր սպասելով սեզոնից մինչև սեզոն, սպասելով կուսակցութեանը

Հարմար չ'ապցնելու նպատակով մոմենտին, նրանք չեյին կարող կատարել իրենց ստանձնած պարտավորութիւնները:

Վերջապես յերկրորդ պատճառը Այդ յերկրորդ պատճառը այն է, վոր ալ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները չեն հասկանում մեր բայլերիկյան տեմպը, չեն համարում այդ տեմպին և ընդհանրապես նրանք չեն ընդունում վորևէ բան, վոր դուրս և դաւին ստորհանակալան դարձրածման շրջանակներէց, ինքնահոսման շրջանակներէց:

Դեռ ավելին. մեր բայլերիկյան տեմպը, զարգացման նոր ուղիները, վորոնք կապված են վերակառուցման շրջանի հետ, դասակարգչային պայքարի սրումը, այդ սրման հետեւեղներն անհնարաւորաբար, շփոթութեամբ և յերկուց են ներշնչում միտախ հասկանալի յե, վոր նրանք խույս են տալիս այն ամենից, ինչվոր կապված և մեր կուսակցութեան ամենատար լողուններին հետ: Ներառեց տոտապում են նույն այն հիվանդութեամբ, վորով տոտապում էր Ջիտովի Հայտնի հերոս Բելիկովը, հունարենի ուսուցիչ: Փոտույարավոր մարդը: Դուք հիշում եք Ջիտովի Փոտույարավոր մարդը: Այդ հետեւ ինչպես Հայտնի յե, ման էր զայիս միշտ կրկնադիտելիներով, բամբակի աստաղով վերադարձյով և ձովանդով: Թե տաք և թե սառը յեղանակին: Վերեցեք, ինչ էք անում կրկնադիտելիներն ու բամբակած վերադարձն հուլիս ամսին, այսպիսի տաք յեղանակին—հարցնում եյին Բելիկովը: Վաճառեյալ զեւրը—պատասխանում էր Բելիկովը, մի բան չպատահի, իսկ յեթի հանկարծ սաստիկ ցուրտ տնի՜, այն ժամանակ... (ընդհանուր ծիծաղ: Մայիկ): Նա վախենում եր՝ ինչպես ժանտախտից, ամեն մի նոր բանից, այն ամենից, ինչ վոր միտապաղաղ քաղցեւական կյանքի սովորական շրջանակից դուրս և: Բաց են անում նոր ճաշարան, և Բելիկովը արդեն անհանգիստ է, իհարկե, վոչինչ, —ճաշարան ունենալը լավ է, բայց տեսե՛ք... հանկարծ մի բան դուրս չգալովակերպում են դրամատիկական խմբակ, բաց են անում ընթերցարան, Բելիկովը դարձյալ անհանգիստ է՝ դրամատիկական խմբակի նոր ընթերցարան, ինչի՜ համար է այս ամենը, տեսե՛ք՝ հանկարծ մի բան դուրս չգա (ընդհանուր ծիծաղ):

Նույնը պետք և սակ ալ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների մասին: Դուք հիշում եք տեխնիկական ԲՈՒՒՀ-ները տնտեսական փողկոպտներին հանձնելու հետ կապված պատմութիւնը: Մենք ուղղում եյինք միայն յեր-

կու տեխնիկական ԲՈՒՒՀ հանձնել ԺՏԳ-ին թվում և, վորք դրո՛ք է: Այն ինչ, սենք հար, դիպեցինք ալ ուղիւնիտներին կատարել իր մաղբուրթյանը: Յերկու տեխնիկական ԲՈՒՀ հանձնել ԺՏԳ-ին: Ինչո՞ւ, ավելի լավ չի լինի միթե սպասել: Տեսե՛ք՝ հանկարծ մի բան դուրս չգա այդ դրո՛քից: Իսկ այժմ մե. զանում բոլոր տեխնիկակ. ԲՈՒՒՀ-ները հանձնված են տնտեսական փողկոպտներին: Յե վոչինչ, ապրում ենք՝յամ որինա՜յ կուսակներին դեմ կերտված արտակարգ միջոցներին հարցը: Դուք հիշում եք, թե ինչպիսի խտրերիկայի մեծ ընկան ալ ուղղիցիայի ու առաջնորդներն այդ առթիւ: Արտակարգ միջոցներ կուսակների դեմ: Ինչո՞ւ. ավելի լավ չե՞ միթե լիբերալ քաղաքականութեամբ վարել կուսակներին վերաբերմամբ: Տեսե՛ք, մի բան դուրս. չգա այդ դրո՛քից: Իսկ այժմ մենք կիրառում ենք կուսակութեան՝ վորպես դասակարգի վերացման քաղաքականութեան, վորի հետ համեմատած, կուսակի դեմ կերտված արտակարգ միջոցները դատար, բանը են: Յե վոչինչ, ապրում ենք: Կա որինա՜յ կուսանտեմպութեանն և խտրեր. տեսութիւնների հարցը: Որոշմանտեմպութեանէ՛ր և կուսանտեմպութեանէ՛ր: Ինչի՜ համար են դրանք, չտապելու ինչ կա, տեսե՛ք, մի մի բան դուրս չգա այդ խտրանտեմպութեաններից և կուսանտեմպութեաններից և այլն:

Ահա այդ յերկուցը նորի հանդեպ, Հարցերին նոր ձևով մոտենալու տեխարդութեանը, այն անհանգիստութեանը զթե հանկարծ մի բան դուրս չգա, Փոտույարավոր մարդու այդ դժերը խանգարում են ալ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդներին՝ իրապես միաճուրվելու կուսակցութեան հետ: Փոտույարավոր այդ մարդու դժերն առանձնապես ծիծաղելի ձևեր են ընդունում նրանց մոտ՝ դժվարութիւններ յերթեւեւ դալու հետեւում, հորիցնում ամենախիղբ ամպ յեւրիայի: Յերևան և դալիս մեղանում մի դժվարութեան, մի խոչընդոտ՝ նրանք արդեն տեխնիկական են, թե չլինի՜ հանկարծ մի բան դուրս գա: Մի տեղ խելալում և բլրե՛ք, նա դեռ ինչպես հարկն և չի կարողացել դուրս գալ իր ծակից, իսկ նրանք արդեն միախլում են, սարսափի մեծ են ընկնում, սկսում են աղաղակել կատաւորֆի, Որոհհրդային իշխանութեան կորստի մասին (ընդհանուր ծիծաղ): Մենք նրանց հանգրուանցում ենք, աշխատում ենք համոզել, վոր այստեղ վոչ մի բան չկա, վոր իրդամենը միայն մի բլու՛ք է, չպետք և վախենալ:

Բայց ի՞նչ: Նրանք շարունակում են իրենց վրդրը: Ինչպե՞ս թե բլրձ, այլ բլրձ չե, այժմարաբլու: Կատարած զտգաններ են: Այլ բլրձ չե, այլ անդունդ, Թորհրդային իշխանութիւն կործանումը: Յեւ այդպես շարունակում են իրենցը... Բուխարինն այդ առթիւ թեղիք ե դրում, ուղարկում ե Կենտկոմ, պնդելով, թե Կենտկոմի քաղաքականութիւնը կորստյան հասցրեց յերկիրը, վոր Խորհրդային իշխանութիւնն անվիճելիորեն կրկործանվի, յեթե վոչ այժմ, այս առնպաղն մի ամսից հետո: Իրկովը միանում ե Բուխարինի թեղերին, այն վերապահումով ապայե, վոր նա շատ լուրջ տարաձայնութիւններ ունի Բուխարինի հետ: Թորհրդային իշխանութիւնը նրա կարծիքով կորստի կրկործանվի վոչ թե մի ամսից, այլ մի ամիս ե յերկու ուրից հետո (քնդհանուր ծիծաղ): Տոմսկին միանում ե Բուխարինին ե Իրկովին, սակայն բողոքում ե, վոր նրանք չկարողացան յուր գնալ առանց թեղերի, չկարողացան յուր գնալ առանց փաստաթղթի, վորի համար հետո պետք էլինի սպասարան տալ: Յեւ ձեզ քանի անգամ ասել եմ, թե արե՞ք ինչ վոր կուզեք, սակայն փաստաթուղթ մի թողնեք, հետք մի թողնեք» (հոմերական ծիծաղ ամբողջ դահլիճում: Յերկարտեւ ծափեր): Զիշու ե մի տարի հետո, յերբ ամեն մի հիմարի համար ել պարզ ե,

վոր բլրձի վտանգը մի բան չե, այլ ուկրոնիստներն սկսում են ուշքի գալ ե սիրտ առնելով, պատրաստ են նույնիսկ պաժենկոտութիւն դիմելու... Հայտարարելով, թե նրանք վոչ մի բլրձից չեն վախենում, թե բլրձն ել մի հալից քնկած, սատկած բան ե. (ծիծաղ, ծափեր): Սակայն այդ լինում ե մի տարի հետո: Իսկ մինչեւ այդ ստիպման ես գլուխ դնել նրանց հետ:

Ահա այն հանգամանքները, վորոնք խանդարում են այլ ուղղիցիայի առաջնորդներին՝ ավելի մոտենալու կուսակցութիւն ղեկավարութիւն կորիզին ե լիովին միաձուլվելու նրա հետ:

Իսկ ի՞նչպես կարելի չե անել:

Դրա համար կա միայն մի միջոց՝ վերջնականապես խղել իր կապերն անցյալի հետ, վերադիմել նոր ձևով միաձուլվել մեր կուսակցութիւն յենտկոմի հետ՝ հանուն դարգացման բայլչեիկյան տեմպի մղվող պայքարում, այլ թե՛ քան դեմ նրա մղած պայքարում:

Այլ միջոց չկա:

Յեթե այլ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները կարողանան անել այդ՝ լավ: Յեթե չկարողանան՝ թող իրենց մեղադրեն: (Յերկարտեւ ծափահարութիւններ ամբողջ դահլիճում: Ուղեցիաներ: Բոլորը վռալ յեն կանդնում ե յերկում ձեռներնացիտալ):

ՀԱՄ. Կ. Կ. (Բ) 16-րդ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԲԱՆԱՁԵՎԸ ԿԵՆՏՏԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՌԹԻՎ (ԸՆԴՈՒՆԱԿԱՆ ՄԱՆԱՁԱՅՆ)

Համկոմիտուի 16-րդ համադրմամբ ամբողջությամբ և լիովին հալանդությամբ և տալիս Համկոմիտուի Կ Կ-ի քաղաքական դժին և աշխատանքին:

Հաշվետու շրջանը բեկման շրջան էր, ինչպես կապիտալիստական յերկրների, այնպես էլ իՍՀՄ-ի համար: իՍՀՄ-ի համար նա նշանակում էր փոխանցում վերականգնման շրջանից վերակառուցման շրջանի, նշանակում էր սոցիալիստական շինարարություն հակալական ծախսում: Կապիտալիստական յերկրներում բեկում տեղի ունեցավ դեպի անտեսական անկումը:

Համադրմամբը զոհուհանությունը արձանագործում է, վոր Համկոմիտուի Կենտկոմի լեհական ճիշտ քաղաքականություն էլ ավելի ամրացրեց իՍՀՄ-ի միջադպրի հզորությունը: Դրա շնորհիվ ձեռք բերվեցին հրակայական հաղթություններ յերկրի սոցիալիստ. ինդուստրացման դործում, ամրապնդվեց Միության ժողովուրդների յեղբայրական համագործակցությունը՝ լեհինյան ազգային քաղաքականության հիմունքով, կատարվեց ու դերակատարվեց հնգամյակի առաջին յերկու տարվա ծրագրերը, միջակ մասնաները զնուական շրջադարձ կատարեցին դեպի սոցիալիզմ, վորը նարալորություն տվեց կուսակցությանը՝ կուլակության սահմանափակման և արտադրման լողունից անցնելու, նրա՝ վորպես դասակարգ վերացման լողունից՝ համատարած կուլակատիվացման հիման վրա:

1

Համադրմամբը արձանագործում է, վոր հաշվետու շրջանի փաստերն ամբողջությամբ ու լիովին հաստատեցին համալսարանային դրությամբ վերաբերյալ Կենտկոմի տված զնա հատկանք, մի դրություն, վոր բնորոշում է կապիտալիզմի մասնակի ստաբիլիզացիայի հետագա և ուժեղ լատիտումով, իմպերիալիստական սխառմի բոլոր հակասությունն

ների սրումով, նոր իմպերիալիստական պատերազմների վտանգի աճմամբ, բուրժուական դեմոկրատական պետություն Փաշիդանիայով և նրանով, վոր սոցիալ-դեմոկրատական բանվոր դասակարգի ճնշման ուղղակի դործիքի յ վերածվում:

Կապիտալիզմի չափազանց լարը ճշմարտային վիճակի ամենացայտուն արտահայտությունը հանդիսացավ տնտեսական ճգնաժամը, վորը վերանց համալսարանային ճգնաժամի: Բանալով աշխարհի վերաբառման համար մղվող ամենակատարյալ պայքարի նոր շրջան, ուժեղացնելով կապիտալիստական ուսցիտալիզացիան՝ ի հաշիվ բանվոր դասակարգի և ստատկացնելով դադուլային յերկրների չահագործումը՝ իմպերիալիստական սոցիալիստական կուլի, այդ ճշմարտում միանգամայն անհնարաբեր ջախջախում է սոցիալ-դեմոկրատական տեսությունը հեղամակերպված կապիտալիզմի մասին, վոր յուրացրել են ալ ուղորտունիստները և նշանակում է կապիտալիզմի մասնակի կալունացման վախճանի մոտեցումը: Այդ ճշմարտան ուժեղացնում է կապիտալիստական և դադուլային յերկրների հեղափոխական վերելքը և անխուսափելիորեն վերանելու յ մի շարք յերկրների քաղաքական ճշմարտամի:

Ձաղաքացի հեղափոխական վերելքը արտահայտվում է նրանով, վոր աճել է սրվել է տնտեսական դործադուլային պայքարը, վերանել է քաղաքական պայքարի, նրանով, վոր կոմկուսները և հեղափոխական արհմիություններն հաղթությամբ կիրառում են դործադուլների ինժեներությունը դեկալարման տակտիկան, դործադուլներ լայն շարժում և ծախսվել կապիտալիստական մի շարք յերկրներում, հեղափոխական մի շարք յերկրներն են կապակերպվել դադուլներում, հեղափոխակ պայքար է մղում Զինաստանի դուլադիկությունը, կազմակերպվել

է կարծիք իմանակ Գովինդանին ըտեթուական հակահեղափոխութեան դեմ, ամէլ ե հեղափոխական պայքարն իմպերիալիզմի դեմ՝ շնչկականաւորում, շնչկաշխիւում, ինդոնեզիա-յում եւ Աֆրիկայում, ամբացել են Յեզփրայա-լի Ամէրիկայի ու Զինաստանի կողկուսեանը ու մաքրիլ են ոպրտութեանստական նեխլած տարրերից։

Համազումարը զոհունակությամբ նշում է Համկոմկուսի և նրա կենտկոմի հակայական դերը՝ կոմիտեներին սեկցիաների բաղլւններին կացման և նրանց ուղորդունիստական աշխարհին մաքրելու գործում :

Դիմելով պալատական անտեսմի ընդդր Հակոբաթի թանկերի արժանի տեղի յն ունենում է ՈՍՀՄ-ի և ընդլայնող հայկախոյստական ինքնագրի հակառակ թանկերի արժանի Հնոս միասին: Միջադպային բուժօժանագային առանձնաթիվներ զեպի պրոլոնտարական զեկտառտուրային աշխարհին թիակ պետությունը, և զեպի նրա Հեղափոխականացող ազդեցությունը, արտահայտվում է տնտեսական բուհադպային փորձերով, խորհրդային արտահանության ղեմ թիվով պայքարով, կերտասանների կամպանիայով, բուժօժանական ուսացված-զեկտուրային թանկերի կատարող զրպարտել կամպանիայով, ՈՍՀՄ-ի ղեմ ուղղված պատերազմի ուժեղացող պատրաստումով:

Հակախորհրդային կամպանիայում հատուկ դեր են կատարում ֆաշիստացող սոսիալա-դեմոկրատիան, վերը սովորաբար հանդիմ են դալով վերպետ առաջավորադին ամենից ավելի ռեակցիոն են բուրժուական խմբակների հետ, ընդ վերում վերպետ սոցիալ-դեմոկրատիայի մունետիոները, ավելի ու ավելի բացահայտորեն հրապարակ են դալիս կոմունիստի աջ և ճախ՝ ռեակտիոները։ Սակայն ի՞նչ է՞նք հարաճուն տնտեսական դորբությունն ավելացնելով ի՞նչ է՞նք ուղղված ինտերվալների ռիսին ու վտանգավորությունը բուրժուազիայի համար, մասնա՝ պանդանոս ճնշմանի պայմաններում, և դարձացող հեղափոխական վերելքի պայմաններում հակադրում են բուրժուազիայի մի քանի խմբակներին գլխին ի՞նչ է՞նք տնտեսական կապի զարգացմանը և ամրացմանը։

ԽՍՀՄ-ի միջադպրական գործընթացն ամբար-
ցումը արդյունք էր Համաձայնագրի կնիքի կն-
քառած արտաքին ճիշտ քաղաքականությանը։ Միևեկին նրա քաղաքականությունն շնորհիվ
խորհրդային կառավարությունը կարողա-
ցավ պահպանել ու տալ խաղաղությունը, վեր-
հաղթությունը և ստեղծել խաղաղության հաղթա-

կան շինարարության զգալի ամրացման կա-
րեւորագույն պայմանը: Խորհրդային կա-
ռավարության հաստատման քաղաքականու-
թյունը հնարավորություն տվեց վերականգ-
նելու դիմադրատունական հարաբերութե-
յուն Անգլիայի հետ, ինչիվիզացիայի յե-
թարեւելու Ձին-Աքեվելյան յերկրթուղու
կոնֆլիկտը, իմր փաթկաթել եր մեր վրին
սիճաղղային յորդ փաթկաթկաթմը:

Համադրումարը հանձնարարում է կենտկոմին հետադաշտում եւ վարել խաղաղության հաստատուն եւ վճռական քաղաքականություն, ՈՍՀՄ-ի բանվորներին, աշխատավոր մասնակներին եւ կապիտալիստական յերկրներ ու գաղութներ բանվորներին եւ աշխատավորներին յերդարյաւան կապի եւ համերաշխութիւն յան ամրացում հաստատուն ու վճռական քաղաքականութիւն:

Անհրաժեշտ համարելով **ՆՍՀՄ**-ի եկադրատվարական աշխարհի փոխադարձ տնտեսական հարաբերությունների հետադադարումը, հիմք ունենալով արտաքին առևտրի մոնոպոլիայի անսառանգ պահպանումը եկադրատվարական առաջավոր յեթերիների տեսնելիս՝ ամենալայն ոգտադրոժումը՝ **ՆՍՀՄ**-ի ինդուստրիացումն արագացնելու համար, համադրումներն ընդլայնել ե յերկրի սոցիալիստական ինդուստրիալացիայի թաշնէնէիկյան տեմպի մեծ նշանակութիւնը՝ ապահովելու համար **ՆՍՀՄ**-ի տնտեսական անխախտութիւնը, պրոլոնգատական պետութեան պայտաւորանակութիւնն ամրացնելու համար, միջադպշին իմպերիալիզմի ինտերօլէնցիայի ամեն տեսակի փորձերին՝ հակառակում տալու համար:

Գրեհոնահայկոթյամբ նշելով, վոր մեր Կարաթիբ Բանակը նորից ցույց տվեց իր ուժն ու մարտունակությունը, համապատասխան ամենայն վճռակալուծյամբ մատնանում է, վոր անհրաժեշտ է ել տվել կենտրոնացնել կուսակցությունն ուլաղըրությունը և մարիլդա-ցիային յենհարկել բանվոր դասակարգի և չլույաղըրությունն չգործըր-միլիտայինն մաս-սաների բոլոր ուժերը, ամբողջելու ԽՍՀՄ-ի աշխատանուակությունը, Կարթիբ Բանակի, Ժովային ու ողային տորմիլների ղոյուն-կությունը և մարտունակությունը:

II

ԽՍՀՄ-ն հաշվետու ըրանում թեմակո-
նեց սոցիալիստական շինարարութեան հրա-
պայական ծախսերն ըրանը: Կենտրոնի ըն-
դնիսյան ճիշտ քաղաքականութիւնն ապահո-
ւեց սոցիալիստական ինդուստրիայի հզոր
թափը, առաջ բերեց բանիւրական մասանե-
նում արտադրական խաղողաւաճառութեան հրա-

կայական վերելքը, վորոնք հնարավորութիւն տվին կուսակցութեան առաջադրել 5-ամյակի 4 տարում իրականացնելու խնդիրը: Սոցիալիստական շինարարութեան առաջադրելու կուսակցութեան ձեռք բերած տեմպը հնարավորութիւն է տալիս 100 հազար դաշին Միութեանը պատմական ամենակարճ ժամանակամիջոցում հասնել և դերացանցել տեխնիկական-տնտեսական տեսակետից կապիտալիստական առաջավոր յերկրներին:

Խնդուտարացման արագ տեմպը բազա ըստեղծեց դոկտատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման համար: Հացահատիկի յին խորհտնտեսութեանը արդէն այս տրի տարւոյն 100 միլիոն դիմից ավելի ապրանքային հաց: Կուտնտեսական հեղափոխութեան արդէնակապով ընթացիկ տնտեսական տարում: Կոյտնտեսութեանը արդէն այս տարի պետք է տան կէս միլիարդ դիմից ավելի ապրանքային հաց: Հակառակ այդ ուստի տոնիստներին խոճապային պնդումներին դոկտատնտեսութեան հետադիմութեան մասին, կուսակցութեանը, հիմք ունեւալով սոցիալիստական արդյունաբերութեան առաջավոր դերը, մանր հետամնաց ցիր ու ցան դոկտացիական տնտեսութեանը միացուցել կոյտնտեսութեանը, անհատական ջգովոր է միջակ տնտեսութեանը ցույց տրվող ոգնութեանը, հիմնականում հաջող կերպով լուծեց հացահատիկային պրոբլէմը: Հացարտայերի ցանքային տարածութեան այս տարի առաջին անգամ դերացանցեց միջկապտերագման չափը: Զգալի չափով ավելացել է տեխնիկական դոկտատնտեսական մշակութեանը ցանքային տարածութեանը: Կուսակցութեանը արդէն ձեռնամուխ է յեղել անասնարծուութեան պրոբլէմի լուծմանը:

Յերիկի սոցիալիստական խնդուտարացման հակադասին տեմպից դուգիկով քի բան վոր դոտակտորի քանակական զգալի աճումը, նրա նյութական ու կուլտուրական մասկարդիկ բարձրացումը, ռեւալ աշխատավարձի ավելանալը, 7-ժամյա բանվորական օրով անցնելը, 5-օրյա անընդհատ աշխատանքի մտցվելը, դործադրկութեան խիստ կրճատումը:

Յերիկի տնտեսական չրջանացումը մինչեւ վերջ հասնելը զգալի չափով արագացնում է նախապէս հետամնաց չրջաններին, ծայրերերիներին և աղգային հանրապետութեանը ինդուտարացումը, ստեղծում է ամիտեղ պրոլետարական նոր կենտրոններ, դուրացանում եարդյունաբերութեան և դոկտատնտեսութեան ավելի ճիշտ և նպատականահարմար

բաշխումը 100 ՀՄ-ի ամբողջ տերրիտորիայում:

Կուսակցութեանը այդ հաջողութեանը ձեռք է բերել, պայքարելով և հաղթահարելով սոցիալիստական շինարարութեան ձանապարհին ծառացած դժվարութեանները: Այդ դժվարութեաններին, ի տարբերութեան կապիտալիստական յերկրներին, հանդիսանում էին անմասն և վոյթե անկման դժվարութեանները: Այդ դժվարութեանները բղխում են նրանից, վոր մեղ անհրաժեշտ է տրամատակն վերակառուցել արդյունաբերութեանը և դոկտատնտեսութեանը, վորելով նրանց տեխնիկական բազան, դիմելով նրանց ժամանակակից տեխնիկայով: Այդ խնդիրը առանձնապէս բարդ է դոկտատնտեսութեանը անհրաժեշտ է վորտեղ տեխնիկական բազային վերակառուցմանը միաժամանակ պետք է դուգակցի դոկտատնտեսութեան սոցիալիստական ստրուկտուրային վերակառուցումը, մանր և մանրագուն, ցիր ու ցան տնտեսութեաններին միացումը կոյտնտեսութեաններում և կապիտալիզմի արմատներին վոյթեացումը: Արդյունաբերութեան և դուրագտնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման աշխատանքի բարդութեանը ավելի ուժեղանում է կուլտուրական, բուրժուական ինտելիգենցիային և պետապարտի բյուրուկրատական տարրերի դադարած դիմադրութեամբ (վնասարարութեանը, սարքում և այլն):

Այդ դժվարութեանները հաջող կերպով և արագորին հաղթահարելու հիմնական պայմաններն են հանդիսանում սոցիալիստական շինարարութեան տեմպի արագացումը և ծավալումը արշավը կապիտալիստական տարրերին դեմ ամբողջ ֆրոնտով: Այդ տեմպի ամեն մի թուլացումը նրանց դեմ մղվող արշավին, ի հոճույս կապիտալիստական-կուլտային տարրերին, կնշանակի դժվարութեաններին վոյթե մեղացումը, այդ նրանց օտարացումը, պրոլետարական ղեկաւորութեան դասակարգային թշնամիներին դիրքերին ուժեղացումը:

Այլ սոցիալիստիկտներին կապիտուլյանտական այդ դիրքավորումը թե՛ անհրաժեշտ է իշեցնել խնդուտարացման տեմպը, ըստ նյութական թերաբանք և կուլտային կապիտալիստական լամբաների յանքի և հանգում և կապիտալիզմի վերակառուցմանը: Կուսակցութեանը և բանվոր դասակարգը ամենաանողղք դիմադրութեան են ցույց տվել և ցույց կտան ամբեր ոպորտյունիստական կապիտուլյանտութեանը, վորն իրականում նշանակում է դաժմանտութեանը բանվոր դասակարգի չահերին:

Համագումարը հանձնարարում և կենտրոն-
մէն ինժեներ-օդերային տեխնիկական ինդուստրիա-
ման հետադարձ աշխատանքում կենտրոնացնել
կուսակցության ջանքերը հետեւյալ հիմնա-
կան խնդիրների իրականացման վրա:

1. Ամեն տեղ ծափալել ծանր արդշուշտաբե-
րութիւնը, վորպէս օդերային տեխնիկական շինա-
արարութեան հիմնական բաղան (սեյլ և դու-
շալոր մետաղաձուլութիւն, ելեկտրական
եներգիայի արտադրութիւն, վառելա-
նյութ, մեքենայինութիւն, քիմիա), մտա-
գա ժամանակաշրջանում ստեղծել ամխամե-
տազաձուլական նոր հոր բազա՝ Ուրալ-
կուզբաս կոմբինատը:

2. Զարգացնել և վերակառուցել տրանս-
պորտը, մանավանդ յերկաթուղայինը և ջը-
րայինը, վոր դառնում և օդերային տեխնիկական
տնտեսութեան ամենից ամելի նեղ տեղերից
մեկը:

3. Զարկ տալ մասսայական սպառման մը-
թերքներ արտադրող արդշուշտաբական
ճյուղերի զարգացմանը, (թեթիվ ինդուս-
տրիա), զարգացնել նաև հումքային բաղան:

4. Ուժեղացնել արտահանումը, ուժեղ
թափով ծափալելով արդշուշտաբութեան և
դուրդատնտեսութեան արտահանման համար
աշխատող մի շարք ճյուղերը:

5. Անսպաւման կատարել արդժինսպաննե-
րը, խտիւղ կատարել ինքնարեւելի
միջեցման և արտադրանքի վորակի բարձրաց-
ման վերաբերյալ պլանային առաջադրանք-
ները, ամելի վճռաբար և պլանաչափ կիրա-
ռել ռացիոնալացումը, սպաւարել արտա-
դրութեան մեջ բրակի և կորուստների դեմ,
բարձրացնել աշխատանքի արտադրականու-
թիւնը, վերացնել մի շարք ճյուղերում դո-
շութիւն ունեցող ճեղքերը:

6. Ամեն կերպ զարգացնել դուրդատնտե-
սութեան մեքենայացումը և տրակտորացու-
մը, կատարել խորտնտեսական հնգաձայլը
յերեւոյ տարում, մեքենատրակտորային հաս-
տատուն բազա ստեղծել ամբողջ Միութեան
դուրդացիական տնտեսութիւնների համա-
տարած կուեկտիվացման համար:

7. Արագացնել անտնտրութեան դուր-
գացման, վերակաշմման, սնունդ արտա-
դրող արդշուշտաբութեան ծափալման ձեռ-
նարկումների արագ կիրաւումը՝ դուրդա-
տնտեսութեան համապատասխան ճյուղերի
բաղալի վրա:

8. Իրականացնել ռեալ աշխատավարձի
ուրաւաւումը՝ բարձրացումը, հայթայթող
ջանքի աշխատանքի բարելաւումը, մանա-
վաւոր սպաւկոտայի դշով:

Վճռական նշանակութիւն ունի տնտե-

սական-տնտեսական ղեկաւար կազմերի
պրոբլեմը, վերն առաջադրել և ամբողջ հա-
տալով կեն և վորը դառնում և մեր օդ-
շինարարութեան կենտրոնական պրոբլեմը:
Միմային եւ ամելի մորիւղացիայի յենթա-
կեւով ամբողջ կուսակցութեան և ըանվոր
դատակարգել ուժերը՝ ըանվոր դատակարգի-
կազմեր պատրաստելու խնդրի շուրջը, մի-
մային վճռական ըեկում կատարելով այդ
առաւարդում, հնարավոր և կիրաւել հետա-
դաւմ և ու օդերային տեխնիկական ինդուստրիալի-
րայիւեկիւն տեմպը:

III

Յերկրի օդերային տեխնիկական ինդուստրիայի
արագ տեմպը, վոր իրականացնում և կենտ-
կումը 15-րդ համագումարի դերեկտիւների
հիման վրա, խոր փոփոխութիւններ և
մտցնում յերկրի դասակարգային հարաբե-
րութիւնների մեջ: Այդ փոփոխութիւնները
բնորոշում են նախ և առաջ՝ ըանվոր դա-
տակարգի թվի արագ աճման հետ միասին,
չբավոր դուրդացիութեան վերաբրմում,
նրա ղեկաւար դերի ուժեղացումով: Ըն-
վոր դասակարգի տնտեսական կապը դու-
րագիական հիմնական մասսաների հետ, ըս-
տացաւ առաւելապես արտադրական բը-
նութիւն: Կուսակցութեան և նրա կենտրոնի
քաղաքականութիւնն ապահովեց դուրդա-
ցիական հետաճաց ջիւր ու ցան, մանր
տնտեսութիւնների փոխադրումը օդեր-
ային տեխնիկական ինդուստրիային հարաբրմութեան ըեկ-
ների վրա, ապահովեց համատարած կուեկ-
տիւացման ծափալումը և կուեկի, վորպէս
դասակարգի, վերացման յուլունդի գործ-
նական իրականացման անցնելը: Հայկեռու
չըմանում չարադանց նաւաղեց մասնավոր
կապիտալի դերը, նա եւ ամելի հետ և մը-
ղում: Վճռար ուժեղանում և ինքնազային
կուտութեան պլանային կարգաւորող դերը
յերկրի ամբողջ ժողովրդական տնտեսու-
թեան մեջ, ամելի ու ամելի ընդգրկելով վոշ
միայն արդշուշտաբութիւնը, այլ և դուր-
դատնտեսութիւնը: Իրականացում և լի-
նիւնի առաջադրած խնդրի, այն եւ՝ ճեկպա-
կան Ռուսաստանը՝ զարձնել զսեղալիստա-
կան Ռուսաստանը:

Օդերային տեխնիկական ինդուստրիայի անու-
մը կապիտալիստական տարրերի վրա կա-
տարվող արշալի ուժեղանալն անխուսափե-
լիորեն արում և յերկրում կուեկալային-կա-
պիտալիստական տարրերի դատակարգային
պայքարը և նրանց կատալի դիմադրութեան

փորձերը: Հենվելով դյուզին բարերակային-
 չքավոր մասսաների հարաճուն ակտիվու-
 թյան վրա, ամբողջելով դաշինքը միջակի
 հետ՝ կուսակցությունն ընկնեց հակահե-
 ղափոխական ստրուտամբ և կուլակություն
 դեմադրությունը, հաջող կերպով կերա-
 ուեց հաջադեմություններ և կուսակցի հաջի
 խոշոր պահանջի ֆոնդ: Միջակ մասսաների
 վճռական չբաղադրող դեպի սոցիալիզմը,
 վրո հեղինակ և կուսակցության ճիշտ ճա-
 դաբանականության, ամենից ավելի փայլուն
 կերպով արտահայտվեց կուլակականության ըն-
 նադարական շարժման մեջ, վրո 1929 թի-
 վականի վերջերին ընդգրկեց միլիոնավոր
 դյուզիցիական անտեսություններ, ստեղ-
 ծելով յեկերում դասակարգային ուժերի նոր
 հարաբերություն, դարձնելով կուլակականու-
 թյան մեջ մասն միջակին խորհրդային իշ-
 խանության հենարանը, պայմաններ ստեղ-
 ծելով հաջի կուլակային արտադրությունը
 փոխարինելու խորտանություններին և կու-
 րտանություններին արտադրությամբ և հը-
 նարավորություն տալով կուսակցությանը
 կուլակության դուրս մղումից անցնելու
 կուլակություն, վրո պես դասակարգի, վե-
 րացման լուղուղիներ՝ համատարած կուլակու-
 վացման հիման վրա:

Համադրման ընդդեմ և այդ լուղուղի
 պատմական մեծագույն կարողությունը,
 վրո նշանակում և բանվոր դասակարգի դը-
 րուհ յերկրի կաղիտալիստական շահագործ-
 ման վերջին հենարանի վրա:

Համադրմամբ միանգամայն ճիշտ և հա-
 մարում կենսական հոգումարի Ծ-ի դիրեկ-
 տիվները կուլակիվացման տեսպի և նրա
 հետ կապված այն ձեռնարկումների մա-
 սին, վրոնք վերաբերում են կուլակության,
 վրոնք դասակարգի, վերացմանը թՄԼՄ-ի
 տարբեր շրջաններում և մարդկանց՝ միջակի
 հետ կենթած ամուր դաշինքի հիման վրա:
 Սակայն համադրման արձանագրում և
 վրո մի չափ մարդային ու տեղական կողմա-
 ներկայություններ, կուլակ կերպով խախտել
 են կենտրոնի դիրեկտիվները (16-րդ կուս-
 կոնֆերանսի վրոնքները, նոյեմբեր-
 յան պիտումի և հոգումարի Ծ-ի դիրեկտիվ-
 ները, Ստալինի ՎՄԷժ բեկման տարին հոգ-
 ւանք), նպատակ դնելով կուլակիվացնել
 իրենց մարդերը 1930 թվականի դարձն
 կամպանիայի ընթացում (մենջեռո կենտ-
 րոնքի վրոնք մեջ տալած եր 2-3 և ավելի
 տարիներ մասին): Այդ դիրքն ստանձնա-
 պես անթույլատրելի և վնասակար եր սպա-

ռող շրջանների և աղավային հետամնաց հա-
 րակալությունների նկատմամբ:

Այդ սխալ դիրքավորումն անխուսափելիու-
 րեն պետք և հանգիստ այն բանին, վրո դե-
 պի միջակը ցուցարեղող լինելյան ճաղաքա-
 կանությունը սկսեց փոխարինելով վարչա-
 կան հարկադրման ճաղաքակալությամբ,
 վրո ամբողջովին թշնամի յեր լենինիզմը:

Կենտրոնի մի չափ վրոնքներին և ընկ-
 Ստալինի հոգումաների ժամանակին տրված
 հաստատուն վճռական ցուցումները կանդ-
 նեցրին չարագոյանությունների ալիքը և հարկա-
 դրենքի չարի կորցրած լեզվիներին վերա-
 դառնալ լենինիզմի դիրքերը:

Համադրմամբ վճռարար նույն և աջ ուկ-
 լոնիստների և ճախա խորտոլությունների դը-
 պարտեջն այն հայտարարությունները, թե
 հակամիջակային չարագոյանությունների ուղ-
 դումը նշանակում եր կուսակցության նա-
 հանջն իր հիմնական դիրքի:

Համադրման ամբողջովին համադրու-
 թյուն և տալիս կենկամի վրոնքները կու-
 րտանություններին տրվող արտոնու-
 թյունների մասին, վրոնք զգալի չափով
 նպատակեցին կուլակականությունների ամբողջ-
 մանը, ցանքսի կամպանիայի ամբողջ կի-
 րառմանը, վրոնք կուլակականության համադ-
 ծը վճռական դեր կատարեց:

Կուսակցությունը պետք և չարունակի ա-
 նողքը պաշար ընդդեմ հակամիջակային խո-
 տրությունների, վրոնք ներկայումս ավելի
 քան յերբեկեց ձեռնուր յեն կուլակին և աջ
 ոպորտունիզմին:

Կուլակիվացման դեմ վճռարար հանգիս
 յեկող աջ ոպորտունիստները վրոնք արին ող-
 տադրուց կուլակականության շարժման դմա-
 րությունները և հակամիջակային խոտո-
 րումները, վրոնքսոր նոր դրու սկսան կենտ-
 րոնական կոմիտեյի և նրա ճաղաքակալու-
 թյան դեմ: Վերջին ժամանակները նկատվել
 են անակապած աջ ոպորտունիստների մի
 չափ յերկային, վրոնքսոր նրանք վրոնք հե-
 ին անում վարկաբեկել կուսակցության ամ-
 րող չարատանքը կուլակիվացման դրոնք
 և սրա հետ կապված կուլակի վերացման
 ձեռնարկումները: Նրանք ճարդում եյին
 ինքնահոգի թերության կուլակականության շարժ-
 ման մեջ և լիկվիդատորական վերաբերունը
 և յին ցույց տալիս դեպի կուսակցության
 հիմնական լուղուղիները սոցիալիստական շի-
 նարարություն տալիս հոտալում, դեպի հա-
 մատարած կուլակիվացման և կուլակու-
 թյան, վրոնք դասակարգ, վերացման լու-
 գունք:

կուսակցութիւնը ջախջախեց աջ ուղորդականներին և ձեռք բերեց մեծագոյն ճակդութիւններ կոյտնտեսական շարժման մէջ: Կուսակցութիւնն արուհետեւ եւ ջախջախեց Հարլամները կ'ապացնէր աջ ուղորդականներին թոյլ տալ փորձերն, փորձեց նուազապէս կէտնէ վիժեցնել կոյտնտեսական զորքը և այդ նպատակով ողորդութեան կոյտնտեսական շինարարութեան գծովարութիւնները:

Կուսակցութեան աշխատանքի մէջ ներկա մտմեհտում միտական նշանակութիւն և ըստանում չբաղորդական և միջակ տնտեսութիւններին հետագա ներդրումով կոյտնտեսութիւններին մեջ՝ կամաւոր հիմունքներով, կոյտնտեսութիւններում աշխատանքը կազմակերպելու պրոբլէմը, բերքի բաշխումը կոյտնտեսութիւններին ներսում, կոյտնտեսական կազմերի պատրաստման, կոյտնտեսական մասաների կուլտուրական մտկարդակի բարձրացման, մանր բուրժուական տնտեսականները կոյտնտեսութիւններին ներսում ճաղթահարելու, կոյտնտեսութիւնները փորպէս սոցիալիտական շինարարութեան հենակետեր գոյուղում՝ ածին կերպ ամրացնելու պրոբլէմը:

Կուսակցութիւնը դաշտի իր ամբողջ զործնական աշխատանքում կիրառելով հիտնտեսականը մեր հենարանն է՝ յոյսնդը, պետք և միտարար պայքար միջ տնտեսական չբաղորդական տնտեսութեան անտնտես կամ թերազնատման ածին տնտեսի տնդեցներին դեմ, ողորդութիւն ցույց տալով ալ տնտեսութեան, ամբողջելով չբաղորդական ինքնուրոյն կազմակերպումը խորհուրդներում, կոոպերացիայում և կոյտնտեսական շարժման ստորին ողակներում, աշխատանքը կատարելով անհատական տնտեսութիւններում, ներդրումելով նրանց կոյտնտեսութիւններին մեջ:

IV

Կուսակցութեան հակայական հաղորդութիւնները, արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան մեջ սոցիալիտական շինարարութեան ասպարիզում՝ հնարավոր դարձան միտիայն բանիւր դատակարարի և նրա հետեւից զնացող աշխատավոր մասաների հակայական ակտիւութիւնի բաղադիր միտ, փորը արտահայտելից նրանով, վեր լայն դարձացած մրցումը, սկսվեց պրոլետարիտատուրայի՝ կուսակցութեան, արհմիութեանական և խորհրդային, կոոպերատիւ կազմակերպութիւններին թոյլ տրողաների աշխատանքի

տանքի վերակառուցումը, հայտարարվեց մասաների մոբիլացիայի բաշխելիկան տեմպի համար, հաղթահարվեցին դժարութիւնները, արհմիութիւններն իրենց յերարդարձրին դեպի արտադրութիւնը, դեպի խորհուրդներն ու կոյտնտեսական շինարարութիւնը:

Կուսակցութիւնն, իրականացնելով արհմիութիւններին աշխատանքի վերակառուցումը, հանդիպեց ՀԱՄԿԻ-ի նախկին դեկաւարութեան դիմադրութեանը, վերը պրոֆասպարատում պատմաստում եր ասպարազաւայնութեան, կուսակցութիւնից և սոցիալիտական տնտեսութեան շինարարութիւնից կարմիր ուղորդականական, տրեկութիւններական աքամադութիւնները, փորձելով արհեստակցական շարժման մեջ աջ ուղորդականական տարրերի համար տեղծել մի հենակետ՝ այն պայքարում, վերմրում են նրանց կուսակցութեան և նրա լեներիայն կենտրոնի հիմունքան դծի դեմ:

Համարումն ամբողջովին և լիովին հայտնութիւն և տալիս կենտրոնի այն միջոցներին, վորոնց կիրառված են արհարժման մեջ լեներիայն-բաշխելիկան դեկաւարութիւնն ամբողջելու համար: Կուսակցութեան և ՀԱՄԿԻ-ի դեկաւարութեան տույն խնդիր և դրված շարունակել և իր վախճանին հասցնել արհմիութիւններին չբաղորդող դեպի արտադրութիւնը, դեպի ակտիւ մասահանումն ու խորհուրդներն տնտեսութեան շինարարութեանը, հաղթահարել մանրբուրժուական տնտեսականները-բանիւր դասակարգի հետամնաց խաղերում, ամենասերտ կերպով դուզակցելու ալը ամբողջ աշխատանքին բանիւրներին միտարարումը բարելավելուն, աշխատանքի պաշտպանութեան, պետական, տնտեսական և արհմիութեանական ասպարաի բլորոկրատիզմի դեմ մղվող պայքարի ուժեղացումը:

Կուսակցութեան և արհմիութիւններին կարեորագոյն խնդիրն է՝ ակտիւ բարձր աստիճանի միտ դնել ձեռնարկութիւններում սոցմրցման և հարվածանիւթեան շարժումը, այդ շարժումն իտպեան դարձնել բանվորական մասաների դասակարգողին դաստիարակութեան դպրոց, բարելավել նրա դեկաւարութիւնը, ամենակարճ ժամանակում գլխովին սոցմրցման և հարվածանիւթեան զբաղել ձեռնարկութիւններում աշխատող հիմունքներին ու կոմյունիտակներին, բարձրացնել կոմունիտաների արտադրական փորակալորումը, կուսակցութեան ու արհմիութեանական աշխատանքի ծանրութեան

կենտրոնն իրոք ժողովուրդը ցեխերը, բրեզդները:

15-րդ համագումարը միանգամայն ճիշտ կերպով, վերայն վերակառուցման շրջանի կարևորագույն պրոբլեմ, առաջադրել էր մուսուլմանական հեղափոխության պրոբլեմը: Սակայն յերկրում կուլտուրական շինարարության ծավալման անմիջական դեռ բոլորովին անարդարոր է: Համագումարն ուշադրություն է հրավիրում նրա ուժեղացման անհրաժեշտության վրա: Ընդհանուր պարտադիր արարական կրթության կենսապարտադրական, անդադրելիության վերացումը պետք է հանդիսանա կուլակցության մարտական խնդիրը մուսուլման շրջանում: Կուլակցությունը պետք է ամրացնել և զարգացնել այն դեպքին հաջորդելուց, վերջին ձեռք են բերվել մասսաներին կրոնի օհակցիոն ազդեցությանից ազատագրելու գործում: Նշելով մասունի դպրի անումը, նրա վերակական բարելավումը, վերջին մասսաների մոբիլիզացիայի մի դեմք՝ սոցիալիստական շինարարության ասպարեկում, համագումարը հանձնարարում է կենսական միջոցներ ձեռք առնել եւ ավելի բարելավելու մասումը, բարձրացնելու նրա դերը սոցիալիստական արշավի ծավալման ասպարեկում:

Դասակարգային պայքարի որվելը յերկրում չեն կարող չափավորացնել պետապարտադիր հակախորհրդային տարրերին: Համագումարը համաձայնություն է տալիս այն ձեռնարկումներին, վեր կիրառել են կենսական և ԿՎՀ-ն պետապարտադիր գտելու և բարելավելու համար, անհրաժեշտ համարելով ուժեղացնել պայքարն ամեն տեսակի բյուրոկրատիզմի դեմ, հիմք ընդդեմելով ինքնաշահագրգռության հետագա կիրառումը, առաջ զարկած բանվորների ավելի լայն ներգրավումը, հիմք ունենալով կադրերի ավելի ծավալուն պատրաստումը պրոլետարական դիկտատուրայի որդաններին համար, պետության կառավարման մեջ բանվորներին մասնակցական ներգրավման նոր ձևերի զարգացումը (խորհուրդների աշխատանքի եւ ավելի բարելավումը և այլն):

Համագումարը ընդհանրությունում է կուլակցության քաղաքական և վարակական հետագա անումը, նրա սոցիալական կազմի դպրի բարելավումը, արտադրական բանվորների ուժեղ ներգրավումը կուլակցության մեջ (ամբողջ ցեխերի և գործարանների շարժումը դեպի կուլակցությունը), կուլակցական կադրերի, կուլակցական լայն մասսաների զարգացման մակարդակի բարձ-

րացումը, կուլակցատանքի վերակի բարձրացումը՝ ներկուսակցական դեմոկրատիայի եւ ավելի ամրացումը, պրոլետարական ինքնաշահագրգռության հաջող ծավալումը՝ կուլակցության բոլոր ողակներում, խորթ, զարգայած, ներա պրոպագանդա տարրերից կուլակցությունը մաքրելու աշխատանքի հաջող կիրառումը:

Սակայն կուլակցական կադրերի զգալի մասին գաղափարական և ջաղագրական մակարդակը դեռ բավարար չեն, վեր հաստատեցին հակամիջկական խոտորմաների բազմաթիվ փաստեր: Կուլակցության կադրերի, մասնավոր գյուղի կուլակցերի պատրաստման և ամրապնդման խնդիրը առանհատա սուր կերպով դրված է դուրսում: Կադրական կուլակցությունում և ձեռնարկությունում կուլակցության անումը բանվորներով մինչև այժմ եւ դեռ անբավարար է: Անհրաժեշտ և ուժեղացնել բանվորների կուլակցությունում մեկ ներգրավելու աշխատանքը, մասնավոր խոշոր ձեռնարկություններում:

Չնայած կանանց և յերիտասարդության մեծ դերն արտադրության մեջ, մինչև այժմ եւ բավարար ուշադրություն չի նվիրվում նրանց աշխատանքին: Թույլ և կանանց մեջ կատարվող աշխատանքը գյուղում, վեր ակնհայտորեն յերկրն յեկազմ կոլեկտիվացումը կիրառելիս: Համագումարը պարտադիրեցնում է կուլակցության, արժմունքներին, խորհրդային և այլ կազմակերպություններին՝ ուժեղացնել իրենց աշխատանքը՝ աշխատավորներին լայն մասնակցություն և կանանց մոբիլիզացիայի յինթերաներու առարարիկում, մասնավոր գյուղում, ուժեղացնել սոցիալիստական շինարարության ծավալումը: Համագումարը, արձանագրելով այն նվաճումները, վեր ձեռք են բերել կոմյունիստական կուլակցության սոցիալիստական մրցության և հարվածաձեռքի ծավալման բրնազավառում, դառնում է, վեր յերիտասարդության, կոմյունիստական ու պրոլետարական կազմակերպությունների հետագա մեծացող նշանակությունը պահանջում է ավելի մեծ ուշադրություն և ողակություն կուլակցական կազմակերպություններին: Ինքնաշահագրգռության հետագա կուլակցատանքի առորդա որդանական մեթոդ, բավականաչափ չի ծավալված բոլոր կազմակերպություններում: Դեռ նկատվում են ինքնաշահագրգռության սահմանափակման և խոչընդոտման փաստեր: Պետք է մշտական պայքար մղել նման փաստերի դեմ, լայն ծա-

վախելով ռալլելովիկյան ինքնաճնադատութիւնը, բարձրացնելով կուսակցական կազմերի և կուսակցական մասնաճիւղերի դադափարական մակերդակը և ռալլելովիկյան դաստիարակութիւնը, մերկացնելով կուսակցական զօր ինքզինությունները, ուղարկում են իրենց դործնականում և էլ ավելի դարձացնելով ներկուսակցական դեմոկրատիան:

Գլուխը սոցիալիստական վերակառուցման լայն ծավալելու պրոցեսն առանձնապես սուր կերպով առաջադրում և գլուխը կուսակցական կազմակերպությունում ամրացման խնդիրը: Այդ կազմակերպության ճանաչական և վերակառուցման ամրացումը, կուսակցական անկող ընկերների կազմակերպումն խորհրդատուութիւններում ու կոտորտութիւններում ներում, խորտնտեսութիւնները և կոյունտնտեսութիւնները կուսաշխատանքների հետահետահեղ դարձնելը գլուխը, գլուխառնողական լայնությունների, բարձրակների, լայնագույն կոյունտնտեսականների ներդրումը կուսակցության մեջ, կոյունտնտեսութիւններում չբարձրների, կանանց և յերկուստարգրութիւն մեջ կատարելով աշխատանքը պատշաճ բարձրութիւն վրա դնելը հանգիստում են անհրաժեշտ նախադրյալ գլուխառնողականութիւն սոցիալիստական վերակառուցման պայարրիցում կուսակցության աշխատանքի հանգրուցի համար:

Համադրումարն ամբողջովին և լիովին համաժանութիւն և տալիս Գննողութի այն վերջամանը, վերով վերացվում և զափառը և ամբացվելու յն շրջանը, վերպես գլուխը սոցիալիստական շինարարութիւն հիմնական սղակը, վերը պետք և վճարար մոտեցնի կուսակցական, խորհրդային ապարատը գլուխը, կոյունտնտեսութիւններին և մասնաճիւղերին: Այդ ձեռնարկումը բացառիկ կարեւոր նշանակութիւն ունի գլուխը կուսակցական կազմակերպութիւն ամրացնելու համար, ինչպես և Գննողութի ու մարդիկ կապը տեղերի հետ բարեկամութիւն և պարզացնելու համար: Համադրումարը հանձնարարում և Գննողութի կիրառել գործնական այն միջոցները, վերոնց կապված են դաժանություն վերացման և շրջանների ու մարդերի ամրացման հետ:

V

Կուսակցութիւնը սոցիալիստական շինարարութիւնն ապարկիցում ձեռք բերեց մեծագույն հաջողութիւններ, շնորհիվ կուսակցության հիմնական զօր հաստատուն կիրառման, շնորհիվ անողոր և վճարական

պայքարի յերկու ճակատում, թե տրոցկիզմի և թե նրան ցուցաբերելու հայտնողականութիւն և թե ալ թեքման՝ տվյալ ետապում գլխաւոր: Միայն յերկու Ֆրոնտում պայքարելու միջոցով հնարավոր յիջավ լիովին մերկացնել տրոցկիզմը, վերն անցել և հակահեղափոխական, մեկնելիկյան դիրքեր: Միայն կուսակցության մեջ դեռ արունտիվում են գլուխը յուն հալմադական արամադրութիւնները դեպի տրոցկիզմը, վեր նախ և առջ արտադրութիւն և բանվոր դասակարգի և միջակ գլուխացիութիւն դաշինքի թերադնահատմամբ: Կուսակցութիւնը հետագայում ևս ամենավճարական պայքար կմղի այդ արամադրութիւնները դեմ:

Ջախջախելով տրոցկիզմը, կուսակցութիւնը ընդհարեց ուղորտելիցմի նոր արտադրութիւնը՝ ի դեմ ալ թեքման (Բուխարին խորհրդ): Այլ թեքումը կուսակցության հիմնական զօրն հարկադրեց իր բացահայտ-ուղորտելիստական դիմը: Այլերի դիմը հանգրու և կապիտալացիայի՝ յերկի կուլակային և կապիտալիստական տարրերի առին: Կուլակութիւնն որչիկտիվ գործակալութիւնը հանգիստացող ալ ուղորտելիստների զօր իրակիստացում կնշանակի իմեկնել սոցիալիզմի կառուցումը և վերակառուցել կապիտալիզմը մեր յերկրում: Կապիտալիստական տարրերի վրա ամբողջ ֆրոնտում ծավալելով արշալի շրջանում ալ թեքումը և՛ և կմնա կուսակցութիւն գլխաւոր վերտանգը:

Համադրումարն ամբողջովին և լիովին համաժանութիւն և տալիս տրոցկիզմի և ալ թեքման դեմ պայքարելու ապարկիցում կուսակցութիւն Գննողութի կիրառում ձեռնարկումներին, վերոնց ապահովում են կուսակցութիւն միանուցութիւն իրական պահպանումը, հիմնական զօր կիրառումը և կուսակցութիւն միանուցումը լեւիելիցմի հիման վրա:

Համադրումարն ամբողջ կուսակցութիւն ուղորտելիստիւն և հրապարակում այն հանգամանքի վրա, վեր ամեն դույնի ուղորտումնիստում, մանավանդ ալբերը, գործադրում են նոր մասեր, այն է՝ ձեռնարկներն խոտովանում են իրենց սխալները, ձեռնարկներն համաձայնութիւն են հայտնում կուսակցութիւն հիմնական զօրին, չհաստատելով իրենց խոտովանութիւն կուսակցութիւն միանուցումը ու հիմնական զօր համար մղած պայքարով, վեր իրականում նշանակում և միայն կուսակցութիւն դեմ մղելով բացահայտ պայքարից անցնել սքողված պայքարի կամ սպասել ա-

13342

[404]

վելի նպատակով մոմենտի՝ կուսակցության ղեմ ղրուհը վերակազմում համար: Կուսակցության ղեմը պետք է ամենամոտեցող պատերազմը շայտարարի այդ տեսակ յերկերեսության և խառնաբայության ղեմ, պահանջներով, վոր իրենց սխալները խոստովանողները ավարով կերպով պաշտպանեն կուսակցության հիմնական դիրք և ապացուցեն իրենց խոստովանության անկեղծությունը: Այդ պահանջը չկատարելու դեպքում պետք է ձեռք առնել կադմակերպչական ամենավճռական միջոցներ: Համադրումարը հայտարարում է, վոր ալ ուղղեցիմայի հայացքները անհամադրելի լին համկոմկուսի պատկանելու հետ:

Համադրումարը նշում է, վոր յերկրում դատակարարային պայքարը սրվելու պատճառով, կուսակցության շարքերում տեխնիկական ևն ազգային բեմումները՝ դեպի մեծապետական և տեղական շովինիզմը:

Տվյալներում գլխավոր վտանգն և հանգիստում Թեմայական խնդրում, վորը միտքում է ռեվոլյույին յենթարկի ազգային զաղաքեղծություն յենինյան հիմունքները և ինտերնացիոնալիզմի դրուշակի տակ, վոր քնդում էր առաջ տիրապետող վելիքուտական ազդի միանող դատակարարի ձգտումները, վերադարձնել իրենց կողքում արտոնությունները: Դրա հետ միասին, ակտիվանում է տեղական նացիոնալիզմի թեքումը, վոր թուլացում է ԽՍՀՄ-ի մոլորվուրդների միասնությունը և ոճանդակում է ինտերվեցիային: Կուսակցությունը պետք է ավելի ուժեղ պայքար մղի ազգային հարցում յերեմյան յեկող այդ յերկու թեքումների և նրանց հանդեպ ցուցաբերվող հայտնադականության ղեմ, միասնամասն ավելի մեծ ուշադրություն նվիրելով յենինյան ազգային զաղաքականության գործնական կիրառմանը, ազգային անհավասարության տարրերի վերացմանը և Խորհրդային Միության մոլորվուրդները աղբյուրի կուտուրաների լայն ծավալմանը:

16-րդ համադրումարը կենտկոմը համախմբելով յենինյան շարքերը պատմական նոր կրոնիկների համար, առաջիկայում ևս անողորհ հակադրված պետք է տա կուսակցության պողպատե դիմելովներ, յենինյան կուսակցության միամտությունը քուլացնելու և յալտախու բոլոր փորձերին:

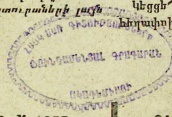
16-րդ համադրումարը հանձնարարում է կուսակցության կենտկոմին հետադադում ապահովել ուղիականական շինարարության մարտական բաշխվելիյան տնտես, միջոցներ ձեռք առնել նեցավայել չորս տարում իրա կատարելու համար, անդադար կիրառել կուսակցության, վորպես դատակարգի, վերացումն ամբողջ Միության մեջ՝ համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա:

Համադրումարը անհողողող համոզում է հայտնում, վոր համախմբելով յենինյան դրուշակ տակ միլիոնավոր բանվորներին և կուտուտականներին, բեկեկով դատակարարային թշնամիների դեմադրությունը, համկոմկուսը սոցիալիստական ծավալումը արշավի կտանի մոտաններին և կապահովի սոցիալիզմի յիականատու հաղթանակը ԽՍՀՄ-ում:

Համադրումարն անհողողող համոզում է հայտնում, վոր բարձրացնելով ԽՍՀՄ-ի հրդրությունը և ամբացնելով յերալարական կաղերը կապիտալիստական և դադունային յերկրների բանվորներին ու աշխատավորներին հետ, Համկոմկուսը կապահովի Խորհրդային Միության ամբողջում, վորպես միջազգային սրդիտարական հեղափոխության անխուսափելի հենարանի:

Կեցցի՝ սոցիալիստական հաղթանակը ԽՍՀՄ-ում:

Կեցցի՝ համաշխարհային սրդիտարական հեղափոխության հաղթանակը:

ՊԵՏԱԿԱՆ № 1355

ՊԵՏԱԿԱՆ 10 ԿԱՊԵԿ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՍՈՒՄԱՆ ԳԽԱՎԵՐ 3518 Գրտեպ. 5440(բ) Տիբում 2

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

